



Een onbekend Indisch toneels

GOPALAKELI CANDRIKA

201

W. CALAND

AMSTERDAM

JOHANNES MULLER

1917

Een onbekend Indisch tooneelstuk

(gopālaketikāndrikā).

TEKST MET INLEIDING

DOOR

W. CALAND.

Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam.

AFDEELING LETTERKUNDE

NIEUWE REEKS

DEEL XVII N^o. 3.

AMSTERDAM,
JOHANNES MÜLLER.
1917.

EEN ONBEKEND INDISCH TOONEELSTUK.

Toen voor eenigen tijd de Sanskrit handschriften te Leiden aanwezig, die voor 't meerendeel een schenking van Prof. KERN zijn, tot mijne beschikking werden gesteld om ze te beschrijven, bevond ik tot mijne niet geringe verrassing, dat één van die handschriften een tooneelstuk bevat, dat geheel en al onbekend blijkt te wezen. De titel van dit drama is: *gopalakelicandrika*, hetgeen letterlijk beteekent: „Herders-spel-maneschijn”; wij zouden het eerder noemen: „Het spel van den Herder”. Blijkens den inhoud is niet de eerste de beste herder of koeherder, doch inzonderheid de Herder Kṛṣṇa bedoeld, terwijl het woord „spel” te nemen is in de beteekenis van „scherts” of „liefdesspel”. Dat dit tooneelstuk in Europa onbekend is, blijkt daaruit, dat Aufrecht in zijn *Catalogus Catalogorum* het nergens vermeldt en het evenmin in de mij bekende *Catalogi* van handschriften, die na Aufrecht's werk verschenen zijn, voorkomt, terwijl Dr. F. W. THOMAS, de bibliothecaris van het India Office, mij berichtte, dat de titel ook hem onbekend was. In het volgende moge over dit tooneelstuk iets medegedeeld worden. Het liefst zou ik een volledige vertaling ervan aangeboden hebben, doch daartoe schieten voorschots de hulpmiddelen te kort. Wel is de tekst over 't algemeen vrij goed overgeleverd en hier en daar gecorrigeerd, doch vele plaatsen zijn moeilijk of niet leesbaar, en van een commentaar is natuurlijk geen sprake. Ook ontbreken er, jammer genoeg, drie bladen aan 't handschrift, en hier en daar heeft de afschrijver passages overgeslagen, die dan secunda manu in margine worden aangegeven. Door de zorgeloosheid evenwel van den binder zijn die ingevoegde passages meermalen geheel of ten deele onverstaaubar geworden, ja soms onherroepelijk verloren gegaan, daar hij de bladen op gelijke breedte heeft ingekort.

handschrift. Het handschrift zelf van de Gopālakelicandrikā (n^o. 2341 der Mss. lugl., n^o. 2 der Sanskrit hss.) is niet oud, misschien een 200 jaar. Het is van bruin lompenpapier, 27 à 28 cm. lang, 8 à 9 cm. breed, en bevat 7 regels per pagina; het bestaat uit 102 blaadjes; het laatste is genummerd 113, hetwelk onjuist is ten gevolge daarvan, dat het op fol. 88 volgende blad abusievelijk 99 i. p. v. 89 genummerd is, terwijl er drie blaadjes (fol. 65, 66, 67) ontbreken. Het hs., in nāgarī, is niet zoo heel gemakkelijk te lezen, en de scherpste kritiek is vereischt; er wordt geenerlei onderscheid gemaakt tusschen *ta* en *na*; tusschen *uta*, *nna* en *lla*; tusschen *ca*, *va* en *ba*; tusschen *jja* en *ñja*; *ma* en *sa*, en *pa* en *ga* worden vaak verwisseld; *i* en *o*, en *kha* en *rava* zijn dikwijls bijna niet te onderscheiden; *ta* en *da* vallen vaak samen, eveneens *dya* en *gha*; *ṛṇa* wordt soms *sarga*, soms *ṛsā* of *ṛsma* geschreven; de anusvara is dikwijls zoo onduidelijk aangegeven, dat hij licht over 't hoofd gezien wordt.

Er bestaan gronden om aan te nemen, dat ons hs. copie is van een palmblad origineel, en wel in ander schrift dan nāgarī; dat het een afschrift van een palmblad hs. is, mag men besluiten uit de, soms op geregelde afstanden voorkomende, kringetjes, die blijkbaar de holten weergeven, waardoor het snoer, dat de palmbladeren bijeenhield, getrokken werd. Dat het origineel vermoedelijk in grantha was, volgt uit de verwisseling van *śi* en *gr*, van *pa* en *ca*, van *r* en *ra*, uit de verdubbeling van *p*, *y* en *c* na *r*, uit den sandhi (slot-*m* met begin *ka* bijv.: *ika*, slot-*s* of *-s* voor begin-*s* of *-s*) en uit het, trouwens niet consequente, gebruik van den upadhmānya (óók voor *k* en *kh*).

Daar er stellig geen kans is, een ander, beter en vollediger, handschrift te verkrijgen, heb ik het gewaagd, niettegenstaande vele verzwarende omstandigheden, toch dit onbekende tooneelstuk, dat in vele opzichten merkwaardig mag heeten, als toevoegsel bij het hier geboden opstel uit te geven. Een factor van groot gewicht is natuurlijk de metrick, die mij in staat stelde menige passage in orde te brengen. Overal waar een of meer syllaben ontbreken, zijn die door mij in haakjes ingevoegd, terwijl mijne afwijkingen van het hs. in de noten vermeld worden. Dat er nog menige passage onbegrijpelijk is gebleven, kan geen wonder baren. Mogen de critici behulpzaam zijn, die te verbeteren.

*Eigenaardig-
heden van het
drama.*

Ons tooneelstuk vertoont hoogst merkwaardige eigenaardigheden, waardoor het afwijkt van bijna alle bekende Indische drama's. De eerste eigenaardigheid, die den lezer treft, is deze, dat het van 't begin tot het einde is opgesteld in zuiver Sanskrit, en dat niet,

zooals dat anders 't geval is, door niet-brahmanen en vrouwen Prākrit gesproken wordt

Wanneer na het gebruikelijk voorgebed (de *nandī*), de tooneeldirekteur den herfstnacht, die blijkbaar het tijdstip is, waarvoor het stuk bestemd is, heeft geprezen als bijzonder geschikt voor den *rāsa*-dans, d. w. z. den uitgelaten rondedans, dien Kṛṣṇa met zijne geliefde herderinnen uitvoert en waarin hij door zijne toovermacht 't haar doet voorkomen, alsof telkens tusschen twee herderinnen een Kṛṣṇa optreedt, — na dit voorgebed dan roept de tooneeldirekteur zijn huisvrouw ten tooneele; deze treedt op en vraagt in 't Prākrit: „Wat is er van uw verlangen, Mijnheer?” Waarop de ander op verwijtenden toon antwoordt: „Lieve, het is hier niet de gelegenheid voor de gemeene taal (de volkstaal, het Prākrit); dit hier is geen vergadering van gewone vorsten, maar van de uitgelezenste Viṣṇu-vereerders”. De tegenwerping der actrice, die zich een tooneelstuk zonder aanwending van Prakrit niet goed kan voorstellen, weerlegt hij door er op te wijzen, dat toch ook het *Hanumannāṭaka* in enkel Sanskrit is opgesteld, en dat dit stuk toch bij elke gelegenheid hoogelijk gewaardeerd wordt; dat derhalve de „godenspraak”, d. w. z. het Sanskrit, zonder bezwaar kan worden aangewend. Inderdaad is het door den *sutradhāra* hier vermelde tooneelstuk het eenige, dat in enkel Sanskrit is geschreven.

Een tweede eigenaardigheid van ons herdersspel is dit, dat het doorspekt is met allerlei beschrijvingen, deels meer van epischen, deels van lyrischen aard, die niet in den mond van een der eigenlijke acteurs passen, en het merkwaardige daarbij is nog dit, dat zoowel de vele lyrische *intermezzi* als andere, in proza vervatte mededeelingen, niet zelden in verhaaltrant, dus met de werkwoorden in den verleden tijd, worden gegeven. Een paar voorbeelden ter illustratie. Aan 't begin van het derde bedrijf, onmiddellijk nadat de herderinnen door Kṛṣṇa verlaten zijn, heet het: „De schare der herderinnen is bedrukt door 't heengaan van Kṛṣṇa, en wel zóó: „De strik van haar hoofdhaar is over haar gelaat neergevallen, door den struikelenden gang is haar gewaad afgezakt en de schoonheid harer welgebouwde gestalte geweken; met slap geworden voetstappen en door elkaar pratend komt daar de schare der vrouwen als waanzinnig nader”. „Nu stelt *Rādhā*”, zoo leest men onmiddellijk daarop, „de smart der scheiding minisch voor: „Naar alle zijden richt zij keer op keer op de openingen tusschen de dichte lianen den wimperval harer roodgeweende oogen en haar gelaat, schoon als de maanschijf; door den last der schaamte gekweld, bewaart zij voor hare vrien-

dinnen 't zwijgen'. Nu een voorbeeld van verhalend proza: „En zoo blaast Kṛṣṇa 'op zijn fluit. Daarop werd de herdersnederzetting gevuld met de uit de fluit voortgekomen klanken. De vrouwen der nederzetting, bedrukt door het van Kṛṣṇa gescheiden zijn, versperden vóór hem den weg.” Deze en dergelijke passages, die zeer talrijk zijn, kunnen natuurlijk niet aan een der medespelers in den mond gelegd zijn. Door wien ze uitgesproken worden, blijkt ten duidelijkste uit ééne passage, waar wij lezen: „De *sūcaka* tot de toeschouwers: „In de hand de rietfluit dragend en op den schouder den bamboestaf, het oog streelend, door zijn oorringen de oorgrens en de gevulde wang sierend, kwam daar de beminde Kṛṣṇa uit het prietel te voorschijn”. Het woord *sūcaka*, tot dusverre slechts uit een lexicographischen tekst bekend, komt hier voor 't eerst voor. Het moet volgens Hemacandra synonym zijn met *satradhāra*, tooneeldirecteur. Geheel daarmee gelijkstaand schijnt het toch niet te zijn; op grond van de etymologie van het woord kan men als beteekenis aannemen: „hij die aanduidt, verklaart”. De *sūcaka* kan dus een persoon zijn, die, zooals bij ons in den bioscoop, de nadere toelichting geeft van wat er op 't tooneel gebeurt. In dit verband moet nog op enkele feiten in ons tooneelstuk opmerkzaam worden gemaakt, vooreerst hierop, dat een enkele maal de woorden van den „verklaarder”, als men het woord *sūcaka* zoo mag weergeven, ineenvloeden met de woorden, die in den mond van een der acteurs passen. Het heet daar: „Daarop treedt Yaśodā (d. i. Kṛṣṇa's pleegmoeder, die ongerust is over 't lange wegblijven van haar lieveling) in den hof op. En wel zoo: „Op den omtrek der deur den blik vestigend, een tranenstroom doende vlieten, rondwendend (zoo staat er!) haar borstenpaarrondte, dat bevochtigd is door de (tranen van) liefde tot haar zoon, vragend de voor haar staande schoone begeleidster met door liefde gebroken stem: „Lieve, is ook heden nog niet gekomen mijn Mukunda, wiens als de maan zoo schoon gelaat met de fluit voorzien is?” Aangezien het niet waarschijnlijk is, dat midden in het vers de „verklaarder” zijn woorden afbreekt en die door den betrokken acteur, in casu de actrice, die Yaśodā voorstelt, laat

*Gissingen om-
treft de wijze
van opvoering.*

vervolgen, gis ik, dat bij de opvoering van ons stuk iets dergelijks kan hebben plaats gehad als wat Growse in zijn boek over Mathurā (2^{de} uitg. van 1880, pag. 75, 76) vermeldt van de populaire tooneelstukken, die thans nog ter eere van Kṛṣṇa in Mathurā worden opgevoerd. De acteurs, vooral zij die Kṛṣṇa en Rādhā voorstellen, zijn daar kinderen, die geen woord spreken, doch wier handelingen begeleid worden door de woorden van den Rāsadhārin, d. w. z. zekeren Brahmaan, die zijn levensonderhoud vindt door

de opvoering dier landelijke mysterie-spelen ¹⁾. De opvatting, dat ook in ons stuk de acteurs, vooral de herders en herderinnen, nog meer als knapen en meisjes (*bāla*, knaap beneden de 16 jaar), dan als volwassen personen moeten gedacht worden, wordt versterkt door een zeker tooneel, waar Kṛṣṇa als meisje verkleed ten huize van Rādhā's ouders optreedt, bij welke gelegenheid Rādhā's vriendin Lalitā, die deze verkleeding heeft bewerkt, tot Rādhā's moeder zegt, dat dit meisje gekomen is om Rādhā's vriendschap te verwerven: „als gij 't goedvindt, wil zij wat met de pop komen spelen”. Daaruit blijkt d. m. dat, niettegenstaande de gevoelens van liefde en liefdesmart, die allerwege in het stuk op den voorgrond treden, de hoofdpersonen toch als kinderen, als knapen en meisjes, te denken zijn. In de praktijk zou het nu wel groote bezwaren gehad hebben aan een troep kinderen het Sanskrit voldoende bij te brengen. Ik vermoed dus, dat, zóó ons stuk ooit is opgevoerd geworden (zie beneden!), men zich de zaak zóó heeft voortstellen, dat gedurende het geheele stuk alles gezegd wordt door den *sucaka*, juist zooals thans nog te Mathurā geschiedt, en dat de acteurs slechts de handelingen verrichten, waarbij wellicht door een lichten wenk van den *sucaka* wordt aangeduid, wie telkens als de spreker gedacht moet worden.

Het hier uitgesproken vermoeden omtrent de wijze van opvoering van ons tooneelstuk is, dat moet hier uitdrukkelijk gezegd worden, niet in alle opzichten bevredigend. Men kan zich bijv. bezwaarlijk voorstellen, hoe de scène van den kleederen-diefstal ten tooneele gevoerd is. Intusschen zijn er nog twee andere mogelijkheden denkbaar. Vooreerst zou men, en deze opvatting schijnt op 't eerste gezicht veel voor zich te hebben, kunnen denken aan een schimmenspel. Het is bekend, dat PISCHEL (Zie Sitz. Ber. der Kgl. Preuss. Akad. der Wiss., 1900, pag. 500) vermoed heeft, dat men zich het Hanumannāṭaka voor te stellen heeft als bestemd om als schimmenspel te worden opgevoerd. Nu heeft de Gopālakeliçāndrikā met het Hanumannāṭaka niet alleen dit gemeen, dat het in enkel Sanskrit is gesteld, maar ook de boven aangeduide merkwaardigheid, dat aan een persoon buiten de acteurs (in het Hanumannāṭaka aan den sūtradhāra) allerlei passages van verhalenden (epischen) aard in den mond gelegd worden. Het komt mij evenwel voor, dat er bezwaren bestaan, ons stuk te beschouwen als bestemd om als schimmenspel te worden opgevoerd, en wel vooral verschillende

¹⁾ „.... one of the *Baṣṭhāris*, who collects the troupe of singers and musicians, and himself takes the chief part in the performance, declaiming in set recitative...., while the children who personate Krishna and Rādhā act only in dumb show”.

scenische aanduidingen (wanneer het bijv. heet, dat een acteur optreedt met gordijn-wegschuiving). Op nog eene andere mogelijkheid schijnt intusschen te duiden het slot der passage, beneden op pag. 9 vertaald: „de toeschouwers, een bloemenregen er op geworpen hebbend, buigen zich.” Deze passage schijnt mij slechts dan mogelijk en begrijpelijk te zijn, wanneer men zich ons tooneelstuk denkt als een leesdrama, d. w. z. een drama bestemd, niet om te worden ten tooneele gevoerd, maar slechts om gelezen te worden. Zóó zou ook de boven opgeworpen moeilijkheid van het vertoonen der kleederen-diefstal-scène niet bestaan.

Auteur.

Wie de auteur van ons stuk is geweest, daarentrent bestaat geen twijfel, en ook omtrent den tijd, waarin 't vervaardigd is, valt iets te gissen. Wat het eerste punt betreft, het is gebruikelijk, dat in het voorspel de tooneeldirekteur, met zijn huisvrouw sprekende, het auditorium inlicht omtrent het stuk, dat zal worden ten tooneele gevoerd. Zoo ook in de *Gopālakelīcandrikā*. De *sūtradhāra* zegt: „Hier is nu aan ons toevertrouwd het geheel nieuwe tooneelstuk (*nāṭaka*), genaamd het „Herders-spel-maanlicht”, hetwelk vervaardigd is door Rāmakṛṣṇa, die in de voeten des Heeren vreugde schept als in den geur van de lotas. Dat moet nu tot een feest dezer vergadering worden opgevoerd.” De actrice: „Is die dan geboren in het geslacht van Dandīn ¹⁾, van Bhavabhūti of van den dichter Bhāravi, dat de compositie zijner taal strekken zal tot een hartefeest der vorstelijke vergadering?” De acteur: „Dit is een ander, en wel een, die de vereeiders van Viṣṇu in de hoogste verrukking brengt. Immers: „Er was eens een zekere Brahmaan, Devajīti genaamd, die door de menigte zijner deugden en door zijn schoon uiterlijk het sieraad was van Gujarāt-land, die door den nektar van 't denken aan de voeten des verhevenen Rāmānuja de drie kwellingen ²⁾ weggewassen had, en van wien in den reinen stamboom der Noordelijken wijd en zijd gesproken werd: van dien is deze de zoon, die door zijn beleid in breeden kring succes heeft gehad, zoo gij van hem gehoord hebt.” Dus de auteur van ons tooneelstuk is een zekere Rāmakṛṣṇa, zoon van Devajīti, geboortig uit Gujarāt; daar er vele auteurs van den naam Rāmakṛṣṇa bekend zijn, geeft de naam op zich zelf geen nader uitsluitel omtrent den

Tijd.

¹⁾ Hier geldt dus Dandīn als een tooneelspeldichter, een argument voor Pischel's theorie dat hij de auteur is van de *Mṛcchakatika*.

²⁾ Voorkomend uit den geest, uit het fatum, uit de wezens: *ādhyātmiķa*, *ādhibhāviķa*, *ādhibhāutika* (*Saśruta* I. 89. 5).

Viṣṇuïsme uit de 12^{de} eeuw. Meer dan deze terminus post quem is niet met zekerheid aan te geven; ook de vroeger medegedeelde vermelding van het Hanunannāṭaka, dat in de eerste helft der 11^{de} eeuw wordt gesteld, doet geen nadere tijdsbepaling aan de hand. Wij moeten dus naar andere gegevens zoeken. Het Bhāgavatapurāṇa is den auteur van ons stuk bekend geweest; hij heeft meerdere verzen, die ook in dit Purāṇa voorkomen, en noemt het ééns met name, waar de tooneeldirekteur zegt, dat „reeds door 't éénmaal vernemen van des Heeren (d. i. Viṣṇu's) naam zelfs de Pulkasaka van den kringloop der wedergeboorten bevrijd wordt, zooals het Bhāgavata zegt” ¹⁾. In welken tijd evenwel dit Purāṇa, waaromtrent men 't eens is dat het betrekkelijk jong is, moet gesteld worden, staat niet vast. WINTERNITZ (Ind. Lit. Gesch. I, pag. 405) is geneigd het vóór de 13^{de} eeuw te plaatsen. Slechts zooveel valt dus met zekerheid te zeggen, dat de Gopālakelicandrikā na de 12^{de} eeuw te stellen is; het kan natuurlijk ook betrekkelijk modern wezen, daar immers ook heden ten dage nog Indische drama's geschreven worden. Wellicht kan één gegeven van archaeologische aard den terminus post quem nog eenigszins beperken. Tweemaal is er sprake van zekere versiering bestaande in parels, die aan den neus gedragen worden: *nāsāṅgrollasatlacchamauktikagalaḍḍḍyādharaṭambayā* (fol. 99. a, lees 89. a): „door de schitterende, heldere op haar lip neerhangende parels aan hare neusspits” en: *nāśīlulitamahāsuktisannuprakāśaḥ* (fol. 108. a, lees 98. a): „stralend gelijk de zon door de aan zijn neus zich heen en weer bewegende parels”. Het is waarschijnlijk, dat deze wijze van versiering niet heel oud is, althans in het epos schijnt ze niet gevonden te worden; wanneer zij in zwang is gekomen, heb ik echter niet kunnen vinden ²⁾.

Het drama
een nāṭaka.

Ons tooneelstuk, dat door den sūtradhāra zelf een nāṭaka genoemd wordt, schijnt inderdaad tot deze categorie van drama's te behooren: het aantal der bedrijven schijnt zes te zijn, terwijl het minimum voor een nāṭaka vijf is. Wel is dit niet geheel zeker, daar slechts het slot van den eersten en den tweeden aṅka nitdrukkelijk worden aangeduid (fol. 31. a: *prathamō 'aṅkaḥ*, fol. 48. b: *dvitīyo 'aṅkaḥ samāptim agāt*), doch het derde bedrijf is hoogstwaarschijnlijk op een der ontbrekende folia 65—67 geëindigd, terwijl het vierde reikt tot fol. 87. b, en het vijfde tot fol. 106. b (lees: 96. b); althans het woord *praveśakaḥ* duidt hier telkens den aanvang van een nieuw bedrijf aan. Tets opmerkelijks is er in 't gebruik van

¹⁾ Vgl. Bhag. pur. VI. 13. 8, waar eveneens het unicum *pulkasaka* voorkomt.

²⁾ Zie Add.

den term *prastāvanā*, die gewoonlijk het voorspel aanduidt,* het tooneel tusschen het voorgebed en het eerste bedrijf; in ons stuk evenwel heet het, wanneer de tooneeldirekteur van 't tooneel verdwenen is en het eigenlijke tooneelstuk begint (fol. 8. b): *tataḥ prastāvanā*. Op zich zelf beschouwd zou dit een onnauwkeurigheid kunnen zijn voor *ili prastāvanā*, doch het is opvallend, dat ook fol. 48. b, na 't eind van 't tweede bedrijf, het derde opent met de woorden: *tataḥ prastāvanā*. In ons stuk schijnt dus deze term op een andere wijze dan gewoonlijk gebruikt te worden, en wel om aan te duiden, dat een nieuw bedrijf begint, waartoe echter geen nieuw optreden vereischt wordt, daar dezelfde acteurs na 't voorafgaande bedrijf op het tooneel blijven, en dus de term *praveśaka* niet zou kunnen dienen.

De auteur van ons tooneelstuk, dat dus van 't begin tot het einde in zuiver Sanskrit is geschreven, weet de woorden zijner acteurs, waar hij ze geen hetzij eenvoudige, hetzij hoogdravende proza laat spreken, in de meest verschillende en kunstige versmaten in te kleeden. Het talrijkst zijn de verzen in *sārdulavikrīḍita-metrum*, dat tusschen de 140 en 150 maal voorkomt; dan komt de *āryā*-strophe met hare variaties: de *upagiti* bijv. komt tusschen de 50 en 60 maal voor, dan de *sragdharā* en de *śalinī*, beide \pm 45 maal. Eenige malen wordt ook het rijm aangetroffen.

ysterie-spel. Men zou misschien geen ongelijk hebben, wanneer men het tooneelspel, waarover hier gehandeld wordt, een mysterie-spel noemde. De stof immers is ontleend aan de religie en wel bijzonder aan de jeugdgeschiedenis van Kṛṣṇa, een der meest populaire incarnaties van Viṣṇu, die deze god aannam om de wereld te verlossen van den tyran Kāṁsa. Het is bekend, dat ook thans nog in Bengalen (en ons handschrift is door Prof. Kern te Benares verworven) een soort van populaire drama's, waarvan Kṛṣṇa de hoofdperson is, worden ten tooneele gevoerd, *yātrā*'s genaamd, omdat ze samen vallen met processies ter eere van deze godheid¹⁾. Deze *yātrā*'s kunnen in een tempel worden opgevoerd; alsdan plaatst men het beeld van den god op een estrade en de acteurs treden aan zijne voeten op²⁾. Dit schijnt ook de situatie van ons stuk te zijn. Wanneer de goddelijke Herder aan 't begin van het stuk met zijne vrienden is opgetreden, zegt de acteur (de tooneeldirekteur) tot zijne huisvrouw (de nati): „Schoone, breng nu bijeen alles wat benodigd is om

¹⁾ S. LÉVI, le théâtre indien, pag. 393; Growse, Mathura, pag. 76; Nisikanta Chattopadhyāya, The Yātras or the popular dramas of Bengal (Zürichsche Dissertatie, London 1882) passim.

²⁾ LÉVI op. cit. pag. 397.

hem „met lampzwaaiing te eeren”. Het hier door „lampzwaaiing” weergegeven woord luidt in den tekst: *nīrājana*. In de gedrukte teksten beteekent het woord: lustratio excercitus, doch volgens den Śabdakalpadrūma is de term ook gelijkwaardig met *ārātrika*, waarmede wordt aangeduid: „das zum Schwenken vor einem Idol dienende Licht oder Gefäss”, en ook deze ceremonie zelf. ¹⁾ Als de sūtradhāra zijn huisvrouw die opdracht heeft gegeven, doet zij, zooals hij bevolen heeft. Zij nadert al zingend, met zich brengend het als een maan-cirkel er uitziende „lampzwaaiingsvat” voorzien van de „maan-pit” (hoe men zich deze *caudrakavartī* te denken heeft, is niet duidelijk). De acteur zegt dan: „Besprociend rondom met vreugdetranen, als waren ’t lotusbladeren, de lamp, o lieve, vertoont gij U nog meer eere bewijzend”. Tot de toeschouwers zegt hij: „Daar heeft zich in zichtbare gestalte de Heer der hoogste zaligheid, om zijne getrouwen een gunst te bewijzen, vertoond, door mij hier aangebracht. Op mijn bevel is mijne huisvrouw genaderd met het „lampzwaaiingsvat”. Ziet ook gij, mijne Heeren, ieder voor u zelf!” De toeschouwers stonden (hier weer de verhalende trant!), de hol aan elkaar gebrachte handen voor zich houdend, met gebogen hoofde. De actrice verricht de manipulatie van het *nīrājana*. De acteur beschrijft het: „In de als smaragdspiegels schijnende rondten tusschen de diadeem-sieradiën fonkelt door de stralen der „maanpit” de maan onder den schijn van ’t lampje”. De toeschouwers, een bloemenregen er op geworpen hebbend, buigen zich”.

Gelegenheid
waarvoor het
drama
bestemd is.

Het stuk wordt dus, zooals dat ook met de moderne *gātrā*’s het geval is, des nachts opgevoerd en wel op vollemaansnacht van den herfst. Immers de tooneeldirekteur zegt dadelijk na ’t voorbed: „Hé, deze nacht heeft de herfst-maan tot sieraad en daarin zoemen de rondvliegende bijenzwermen om de witte (des nachts bloeiende) lotussen”. En in ’t begin van het laatste bedrijf komt de herfstvollemaan, als twee denkbeldige personen gesplitst, op, om Kṛṣṇa te herinneren aan zijne belofte den *rāsālāsya* op den eerstvolgenden vollemaansdag in den herfst te houden. Volgens sommigen ²⁾ heeft te Vṛndāvana, de plaats door Kṛṣṇa’s jeugd-geschiedenis berocmd, de *rāsagātrā* plaats van af den 10^{den} tot op den dag van vollemaan in Sept.-Oct. Uit verschillende passages in ons stuk blijkt dus, dat het bestemd is, om te worden opgevoerd tijdens een *rāsagātrā*, d. w. z. het herfstfeest ter herdenking van Kṛṣṇa’s uitgelaten rondedans met de Gopī’s.

¹⁾ Petersb. Wh. s. v. *ārātrika*.

²⁾ Wilson, Essays and Lectures, vol. I, pag. 130.

Ter inleiding. Alvorens den inhoud van ons tooneelstuk te schetsen, is het wellicht niet overbodig de voornaamste feiten van Kṛṣṇa's jeugd-geschiedenis kortelijk in herinnering te brengen. Den tyran van Mathurā, Koning Kāṁsa, was voorspeld, dat hij door het achtste kind zijner zuster Devakī, die met Vasudeva gehuwd was, zou gedood worden. Om hem aan de vervolging van zijn oom te onttrekken werd Kṛṣṇa in den nacht zijner geboorte door zijn vader naar de overzijde der Yamunā in veiligheid gebracht bij den herdersvorst Nanda en diens echtgenoot Yaśodā te Gokula, die hem, in de meening dat hij hun zoon was, opvoedden te samen met zijn ouderen halfbroeder Balarāma, wiens moeder Rohiṇī was. Hier groeide Kṛṣṇa als herdersknaap op, doch reeds zeer spoedig bleek uit allerlei machtsvertoon van 't kleine knaapje, dat hij geen gewoon kind was. Zoo wist hij nog als zuigeling de door Kāṁsa afgezonden Putanā, die haar vergiftigde borst aan 't kind gaf, geheel te vernietigen. Toen hij eens boter gestolen had en door Yaśoda stevig vastgebonden was (van daar zijn naam *dāmodara*), wist hij zich los te rukken en met zulk een geweld tussehen twee boomen, waarin ten gevolge van een vloek twee dienaren van Kubera veranderd waren, door te gaan, dat deze van elkaar gerukt en nu van den vloek bevrijd werden. Een van de meest populaire heldendaden van Kṛṣṇa was zijn overwinning op de giftige slang Kālīya, die de Yamunā onveilig maakte. Al de herdersmeisjes en -vrouwen van Gokula, wier harten door des Herders fluitspel waren geroofd, waren als verzet op Kṛṣṇa, van wien zij 't niet konden dragen, gescheiden te zijn. Van alle herderinnetjes is evenwel Rādhā hem het meest dierbaar. In geen verhaal van Kṛṣṇa's jeugd ontbreekt de voor ons gevoel eenigszins aanstootelijke episode, hoe eens de herderinnen om te baden zich in de Yamunā te water begaven, hoe hij hare kleederen stal, daarmede in een hoogen boom klom en de kleederen niet wilde teruggeven, voordat ieder der meisjes uit 't water zou gekomen zijn en met opgeheven handen zich voor hem zou geplaatst hebben. — Dit zijn de hoofdfeiten die bij den toeschouwer, den lezer of den hoorder van het drama als bekend worden verondersteld.

Ik wil thans trachten een overzicht te geven van ons tooneelstuk, waarvan de hoofd-inhoud is: de vereeniging van Kṛṣṇa met zijne geliefde Rādhā. ¹⁾ De dramatis personae zijn:

Kṛṣṇa met zijne vrienden (vooral Subāhu, Makaranda, Madhumaṅgala en Jayanta, die hier het komische element vertegenwoordigt).

¹⁾ „The soul's devotion to the Deity is pictured by the self-abandonment to Kṛṣṇa of his queen Rādhā”, Grierson in Enc. of R. and E., VIII, 96, b.

Rādhā met hare vriendinnen (vooral Lalitā, Candrāvah).

Balarāma, Kṛṣṇa's oudere broeder.

Nanda, pleegvader van Kṛṣṇa.

Yaśodā, pleegmoeder van Kṛṣṇa.

Kīrti, moeder van Rādhā.

Rohiṇī, moeder van Balarāma.

Paurnamāsī | , de ontdubbelde gepersonificeerde vollemansnacht
Śārada | van den herfst.

Yogamāyā, de gepersonificeerde Illusie door Kṛṣṇa's tooverkracht bewerkt.

De plaats der handeling is Gokula aan de Yamunā en omstreken.

Voorgebed en Het stuk opent op de gebruikelijke wijze met het uit twee
voorspel strophen bestaande voorgebed, waarin de god Kṛṣṇa en zijne geliefde Rādhā worden aangeropen. De eerste strophe luidt:

„Hij, die getroffen is door de blikken der scharen van godenvrouwen ¹⁾, die door de klanken zijner fluit verrukt en verdwaasd waren; hij, wiens aanblik ondragelijk was voor den draak (Kālīya), wiens oog wreedaardig was als de jonge zon; hij, die aan de armen bespoeld werd door het water losgelaten door den olifant Kuvalayāpida ²⁾; hij, die door het verslaan van Kāṁsa de schare der onsterfelijken verblijdde; die Mukunda genaamde (God) moge U beschermen.”

De tweede strophe luidt:

„Van haren in de grotwoning in voorgewenden slaap neerliggenden echtgenoot kuste Rādhā, hoog van trots ³⁾, de lip, toen zij van aangezicht tot aangezicht tegenover Madhava's liefelijkheid stond, ziende dat op zijn gelaat de pupil van zijn lotus-oog door een glimlach lichtelijk bewogen werd. Zij, wier blik uit schaamte nederwaarts gericht werd, geve U thans overvloed van zegeningen.”

Daarna houdt de tooneeldirekteur het reeds boven kortelijk medegedeelde gesprek met de zangers en met zijne huisvrouw, waarin hij het stuk aankondigt, dat ten tooneele zal worden gevoerd, van den uit Gujarāt geboortigen Rāmakṛṣṇa. Het bezwaar der actrice tegen een Gujarātī, daar de bewoners van dat land als hardvochtig (*nīḥśreṇa*) bekend staan, weerlegt de tooneeldirekteur door er haar verwijtend op te wijzen, dat toch niet de afstamming, de familie,

¹⁾ *amararathā*, blijkbaar zijn de Gopī's bedoeld, die immers oorspronkelijk hemelsche nymphen (*apsarasen*) waren, vgl. Viṣṇu-purāṇa V. 38.

²⁾ Vgl. Bhāg. pur. X. 43. 15: *'mṛtakam dṛpam utsṛjya dantapāṇiḥ samāciṣat āpsanṇyastaviṣāṇo 'spṛṇmudabindubhrīr ācītatḥ* ||

³⁾ ? *mānīmala*,

hier den doorslag geeft, maar dat de omgeving, waarin iemand geplaatst wordt, zijn waarde bepaalt.

„De lotus, die toch uit het slijk is opgegroeid, neemt Lakṣmī met vreugde tot haar zitplaats; door schoone jonkvrouwen met oogen fraai als de lotus, wordt zij (als sieraad) achter 't oor gestoken, en zelfs, o wonder, met hare van genot trillende heldere stralen omvat haar zonder bedenking de zon, nadat zij den hoogen berg der duisternis (de kin) heeft verlaten.”

En deze Rāmakṛṣṇa, zoo vervolgt hij, wiens zachtgestemd harte door den stroom van mijnering van alle zonden gelouterd is, zal zeker niet ongevallig zijn aan den Herder, den Heere, die in tastbare gestalte zich geopenbaard heeft tot het scheppen des heelals; den God, wiens gehaat, schoon als de maancirkel, gehuldigd wordt door de liefelijk klinkende vallarīya-melodieën aan den Yamunā-oever; den God, die door zijn bewegelijke heldere lotusoogen in verrukking brengt het als een buigzame liane slanke lichaam der Herderinnen; den God, die bij 't getingel zijner bij iederen voetstap klinkende enkel-belletjes zich de bijen-zwermen vergezelschapt, en die door zijn door zachte Malaya-koeltjes bewogene, zijne wangen sierende haarlokken de macht van Amor te niet doet.”

Immers:

„De heetstralende zon wordt tot koelte, de breede oceaun wordt tot een beekje, de arme tot een verwant, Indra's bliksem wordt tot een bloem, de bedelaar wordt een rijke, het hoogste oord van den discus-drager (Viṣṇu) wordt tot een open deur (d. w. z. voor elkeen toegankelijk), ja zelfs de kringloop der weergeboorten wordt tot het hoogste oord (van Viṣṇu), wanneer de Heere, de echtgenoot van Lakṣmī, genadig gestemd is.”

Wanneer dan de God Kṛṣṇa door den tooneeldirekteur in een drielal verzen is opgeroepen, waarvan er een luidt:

„O gij, die gesierd zijt met snoeren van fraaie lotussen, gij, wiens lichaam schittert door stukjes saffier-edelsteen, doe toch mijne oogen het doel van hun bestaan bereiken, gij, rietfluitgesierde, in 't struikgewas U vermakende (Kṛṣṇa)!”

hoort men achter het scherm een stem, blijkbaar die van Kṛṣṇa, die roept: „Doe de kalveren omkeeren en drijf ze hierheen.” Als een ander, eveneens achter het scherm gevraagd heeft: „Waarom moeten ze tot terugkeeren gebracht worden, de kalveren, die nu elkanders spoor volgen?” antwoordt achter het scherm een stem, blijkbaar weer die van Kṛṣṇa: „Toen ik heden van 't bed opgestaan mij opmaakte om de kalveren te gaan hoeden, ben ik door iemand, ik weet niet wie, met van innige gehechtheid getuigende woorden

aangeroeven; tot hem moet ik gaan, om de hem gedane belofte gestand te doen." Blijkbaar heeft dus de God den roep van zijn trouwen vereerder, den sutradhāra, gehoord en geeft er gevolg aan. Dan zegt de acteur tot zijn huisvrouw: „Lieve, mij dunkt, dat daar de zoon van Nanda nadert, die de kleedij van een herder aangenomen heeft." Als zij hem vraagt, waaruit hij dat opmaakt, geeft hij o. a. dit antwoord:

„Allerwege hoort men de tonen der fluit en luide klinken de bellen; daar vernemt men ook 't getrappel der kalfjes en in 't bijzonder hun geloei en 't geluid veroorzaakt door het zwaaien der sterke armen van de herdersschare. Thans waait een wind, die medevoert den geur der jasmijnen in 't gevlochten hoofdhaar des overwinnaars van Mura."

Dan treedt de Herder met zijne vrienden op, de kalveren voor zich uit drijvend. In fraaie verzen schildert hem de tooneeldirekteur:

„Daar nadert hij: liefelijk en door de maan benijd is zijn diadeem, door de bijen omzwermd is zijn kruin, over zijne wangkringen beweegt zich de kraus, zacht-liefelijk klinkt zijne fluit."

„Laat deze serie van onafgebroken glimlachjes van Madhu's overwinnaar uwe oogen verfrischen, gelijk de uit de maan uitgescheiden nektarstroom allerwege de (door de zonnchitte) verwelkte lotusbloemen."

Hierbij sluit zich aan de te voren reeds vermelde „lampschijnselhuldiging" van den God en onmiddellijk daarna wordt achter het scherm een stem vernomen, roepend:

„O gij slechtaard, booswicht, verworping van een tooneelspeler, waar hebt gij den met woudbloemen bekransde heen gevoerd, die nog niet zijn ochtendmaal genuttigd heeft?"

Als de tooneeldirekteur uit die woorden heeft opgemaakt, dat de een of andere herdersknaap op hem vertoornd is, treedt de herder Lambālaka op, met opgeheven stok, met hangenden gewaad-zoom, pauwstaartvederen dragend, en herhalend de woorden: „O gij slechtaard enz."

De tooneeldirekteur achter zich ziend: „Ach,

„Bezwaarlijk aan te blikken door zijne van toorn roode oogen, door zijn bewegende wenkbrauwen den aanblik opleverend van een slang, door zijne stokslagen van-een scheidend de voegen der aarde, wie is 't, lieve, die daar nadert als een tweede god des doods?"

„Daarom is 't maar het best, dat wij van hier heen gaan, na ons voor den Heere gebogen te hebben: „Heer, ik buig mij voor U neder; ik ga heen, en zal wel niet kunnen terugkeeren uit vrees voor de stokslagen des herders."

Tooneeldirecteur en actrice af; hier eindigt blijkbaar het voorspel en vangt HET EERSTE BEDRIJF aan.

Eerste bedrijf. Kṛṣṇa vraagt den herder: „Gij ongemanierde herderszoon, 'wat heeft die acteur u gedaän, dat gij hem verjaagd hebt door 't dreigen met uw stok?” Doch de herder antwoordt, dat die acteur zelf zich niet behoorlijk heeft weten te gedragen door Kṛṣṇa ten ontijde te roepen; „ieder pleegt maar in spot of waan den naam Kṛṣṇa te noemen, en dan komt Kṛṣṇa onverwijd aan.”

„Uw vader,” zoo gaat hij voort, „van alle herders het hoofd-diadeem, is befaamd om zijn goedheid op aarde; uw moeder, voorwaar, de wenschliame van Mukunda, heeft U aan (uw vader) die zoo vurig (naar U) verlangde, geschonken. Dat gij, als men maar tot U roept: „o Kṛṣṇa,” als een begeerige komt aangelooopen om acht te geven, dat is, o Mādhava, U niet gepast: het is een schandvlek voor fatsoenlijke lieden.”

En ook:

„Dat gij in uwe kindsheid een kleine hoeveelheid boter uit 't huis uwer moeder gestolen hebt, dat gij met de schoone herdersmeisjes in 't ronde gedanst en geschermt hebt, dat is heden niet meer gepast, nu gij de gast zijt van der vrouwen lotus-oogen. Wie zal, denkend aan die lichtvaardigheid van U, nog zijne dochter U (ten huwelijk) geven?”

Maar Kṛṣṇa antwoordt, dat het nu eenmaal, al lastert men hem, omdat hij van den een naar den ander gaat, zijn aard is.

„De bij immers, alhoewel dronken door 't proeven van het vocht gepuurd uit de aan den Yamunā-oever groeiende lotus, zoo die wederom door de zoekers van zoeten geur ¹⁾ geroepen wordt om met den mango-boom samen te zijn, en dan door de kwikstaarten voor „begeerig” wordt uitgemaakt, verlaat die bij uit vrees den weg zijner natuur?”

„Laten er al sommigen zijn, die, in hunne observanties opgaand, mij hunne dochter weigeren, ik zelf roep ze in den herfsttijd door de rietfluit tot mij”.

„Dat mag zoo zijn”, antwoordt de herder, „maar wat komt er dan van een huwelijk? Als 't zoo met de zaak gesteld is, dan past U ook geen ruwheid”. „En wanneer heb ik mij daaraan dan schuldig gemaakt, o schelm?” vraagt Kṛṣṇa. Nu vertelt de herdersknaap:

„Uw moeder had toch voor uw ochtendmaal een schotel overheerlijke rijstebrij gereedgezet, doch gij hebt die niet genuttigd en de lotus oogige Yaśodā heeft die met haar tranenstroom als 't ware

¹⁾ *sugandhasavirah.*

begoten''. Toen Rohinī haar vroeg, waarom ze weende, antwoordde zij, dat haar zoon, om de eene of andere reden boos, zonder gegeten te hebben met de andere herdersknapen er op uitgegaan was. Maar wat de aanleiding tot dat in toorn heengaan van Kṛṣṇa is geweest, wil de herdersknaap, uit vrees dat de anderen hem zullen aflossen, eerst niet zeggen. Als Kṛṣṇa aandringt, vertelt hij, dat Yaśodā aan Rohinī verhaald heeft, dat het een of andere herderinnetje bij haar was gekomen om den karnstok te halen, en dat Kṛṣṇa toen in hare, Yaśoda's, tegenwoordigheid, gezegd had: „die daar draagt op haar borst een kussen'', dat zij, om dat meisje, dat hierover beschaamd was, gernst te stellen, gedreigd had hem een klap te zullen geven en hem gezegd had: „Ik zal nu maar niet in herinnering brengen wat vergeten is, maar, mij dunkt, gij wilt zeker weer *dāmodara* worden (waarmede Yaśodā doelt op 't stoute' stukje in zijn eerste kindsheid door Kṛṣṇa uitgelaald, toen hij vastgebonden werd, omdat hij de boter gestolen had). En zoo had Yaśoda verder tot Rohinī gezegd: „die woorden voor gemeend houdend is hij zonder te hebben gegeten met de kalveren er op uitgegaan''. Als Kṛṣṇa toegeeft, dat dit de toedracht der zaak is, schildert de herdersknaap den treurigen toestand van zijn ouderlijk huis en dorp, nu het Kṛṣṇa's aanblik derft:

„Als het woud zonder lente, als de nacht zonder de stralen der maan, als de geest zonder onderscheidingsvermogen, zoo is de nederzetting van Gokula zonder U''.

En ook:

„In de omgeving van Nanda's nederzetting, die thans beroofd is van de schittering uwer geboatsliefelijkheid, zwerft de herderinneschare rond als een bijenzwerm over een lotus, die knop gezet heeft'',

en nu is Kṛṣṇa heengegaan zonder zijne pleegouders vaarwel te zeggen, zonder zijn broeder Rāma te antwoorden, toen deze vroeg waar hij heen ging, ja zelfs zijne geliefde pratende Sarikā-vogel en zijne zoo dierbare rietfluit heeft hij vergeten! ¹⁾

Doch Kṛṣṇa antwoordt, dat noch Brahmā, noch Śiva, noch Śrī hem dierbaarder zijn dan zijn getrouwe aanhanger (hij had immers den roep van den sūtradhāra vernomen en daaraan niet kunnen weerstaan). Als hij nu order gegeven heeft, dat de herdersknaap snel naar de herdersnederzetting moet gaan om zijne moeder gerust te stellen en de benoodigdheden voor het maal te halen, deelt de

¹⁾ Dit laatste klopt niet met de verdere voorstelling. Kṛṣṇa heeft zijn fluit niet vergeten.

herdersknaap hem mede, dat een van de andere jonge herders, Jayanta, van Yaśodā de opdracht heeft ontvangen, de benoodigdheden voor 't maal aan Kṛṣṇa te brengen, en dat hij zeker^k wel aanstonds zal verschijnen. Er wordt dan nu ook achter het scherm een stem gehoord, blijkbaar die van Jayanta, die in ons tooneelstuk ongeveer de rol van den Vidūsaka, den komischen persoon, vervult. Hij zegt, blijkbaar zwaar overdrijvend de moeite, die hij heeft gehad om het hem toevertrouwde ter bestender plaatse te brengen:

„O Fatum, hulde zij U, waardoor de wereld bestuurd wordt. Waar is (ooit, zooals thans door mij) op stroo geslapen en rondgedoold in de wildernis! O Schepper, wanneer 't Uw toedoen is, dat ik in dezen toestand gemaakt ben, dan zal ik door een slag met mijn bamboe-stok U tot kniebuiging brengen!”

Allen luisteren nu opmerkzaam en hooren dan Jayanta weer zeggen, dat hij overal heeft rondgedoold, maar dat zijn moeite vergeefs is, daar hij Kṛṣṇa niet heeft gevonden:

„Mijn heup verdraagt het staan niet (meer); mijn ooren zijn doof geworden door al de scherpe kreten; mijn voeten trillen onder mij, zelfs mijn overkleed is weggeraakt, en mijn lijf is stijf als een stok geworden; al dwalend en dwalend ben ik in de diepe bergdalen in slaap gevallen, terwijl mijn lichaam tot een trog geworden is, daar ik innumers op mijn hoofd den trog met rijstebrij moet torschen”.

„Mogen die herdersknapen, die slavinnenzonen naar 't uiteinde der aarde gaan! Doch mij is een fortuintje te beurt gevallen: ik zal die smakelijke gerechten nuttigen”.

„Waar is die pot met dikke melk? Ze verkwikt mijn reukorgaan. Stellig zal ik ze opdrinken met behulp van blad-schotels, dan gaan slapen en daarop naar Kṛṣṇa gaan.”

Als de anderen dat hooren, zijn ze zeer ontrust, en Kṛṣṇa gelast een zijner vrienden in een boom te klimmen en naar Jayanta uit te zien. Eindelijk treedt hij op, de benoodigdheden voor 't maal op zijn hoofd dragend, met hinkenden voet en op zijn stok leunend. Zijn optreden wordt zóó geschilderd:

„Daar naderde Jayanta: zijn gezicht was besmeerd met de druppels zure melk, die door zijn voetstappen neerdruppelden; door zijn hijgen en blazen was hij een verschrikking voor alle goede liën; zijn blik was onvast, zijn hoofdbedekking scheefgezakt, op zijn schouder torschte hij den voorraad groente-kooksel en op zijn hoofd den bak met rijstebrij, waggelend als een echt olifantskalf.”

Nu vertelt Jayanta, dat Yaśodā hem opgedragen heeft, dat voedsel

aan Kṛṣṇa te bezorgen en dat toen ook de moeders der andere herdersknapen voor ieder harer zonen hem wat meegegeven hebben.

Hij verklaart plechtig er niet van gesnoept te hebben en legt den nadruk op de moeite, die hij zich getroost heeft:

„Waar is (ooit, zooals nu door mij) zoo in een hutje overnacht, waar is (ooit zoo) over doornen geloopt in de dichte wildernis, waar is men (ooit) zoo uitgeput geraakt door windstooten en dichte nevels? Mijn leden beven, gebroken zijn mijn tanden door 't van koude rillen, en hier is in mijn jonge jaren, o Heer, op mijn lijf de ouderdom gekomen tengevolge van mijn medelijden voor U”.

Daarop volgt eene altercatie tusschen Jayanta en de anderen, waar Jayanta beweert, dat hem een aandeel in de lekkernijen toekomt. De tekst is hier evenwel onduidelijk, ook doordat hij, zooals de metrick bewijst, corrupt is overgeleverd. Eindelijk zet hij het medegebrachte voor Kṛṣṇa neer, opsommend al de lekkernijen in ware brabbeltaal, de benamingen der sijne gerechten verhaspelend, wat hij daaraan toeschrijft, dat hij door de koude, de vermoeyenis, den honger en den dorst, die hij heeft uitgestaan, slechts een serie van onklare klanken kan voortbrengen. Als evenwel aan de verschillende herdersknapen het voor hen bestemde wordt terhandgesteld, blijkt het, dat Jayanta alles heeft opgegeten en oneetbare dingen er voor in de plaats gegeven heeft. Maar Jayanta zegt, dat ze hem valschelijk beschuldigen:

„Zooals 't door hunne moeders mij is terhandgesteld in docken gewikkeld, zoo heb ik alles hier gebracht, o Hari! Maar wat kunnen wij voor die arme herders doen? Blijkbaar is die verandering hunner eetwaren 't gevolg van handelingen door hen in een vorig bestaan gepleegd, juist zooals Sudyumna in een vrouw is veranderd geworden om diezelfde reden”.

Als Kṛṣṇa tot zijn vreugde bemerkt, dat het voor hem bestemde ongerept is gebleven, maakt hij zijn vrienden in vele fraaie verzen er opmerkzaam op, dat de nacht ten einde is geloopt; hij stelt hun dus voor de kalfjes hier te laten grazen, zich ergens in de buurt in 't struikgewas op een strooisel van jonge loten neer te vlijen en den door Jayanta gebrachten voorraad aan zijn bestemming te doen beantwoorden. Als allen verklaren 't hiernede eens te zijn, doen ze eenige schreden en zeggen: „Hier is de oever der Yamunā,

„Daar vóór U noodigen de vogels, die zich op de toppen der liefelijke met bloeiende lianen omstrengelde kadamba-boomen gezet hebben, U uit, U neer te vlijen in den hun toekomenden hof. Zoo immers is de aard der grooten (om zoo gastvrij te zijn).”

Wanneer ze nu allen neergezeten zijn, wordt er een stem ge-

hoord, die den Herder roept*: het schijnt Kṛṣṇa's lieve vriend Subāhu te wezen. Zij hooren hem zeggen:

„Allerwege heb ik rondgedoold door den lusthof om uwentwille, o zoon van Nanda. Waar zijt gij thans, o heerlijke, gij, die aan mijn (door scheiding) bedrukt harte welkom zijt als de maan aan de 'snachts zich openende lotus?“

Ook wordt nog een andere stem vernomen, die men herkent als die van Kṛṣṇa's lievelingsvogel, zekere sārīkā, die als een mensch kan spreken zelfs wat haar niet geleerd is, en die in ons stuk een dergelijke rol vervult als in de Ratnāvalī. Het is blijkbaar de sārīkā, die men hoort zeggen:

„Schreiend herhaaldelijk: „mijn lieveling, mijn lieveling“, onrustig heen en weer loopend, is zijne moeder door 't van hem gescheiden zijn buiten zich zelve gekomen. Zal ik 't hem vertellen?“

Nu geeft een der vrienden aan Kṛṣṇa den raad op zijn fluit te spelen, dan zal de nog altijd zoekende Subāhu den weg tot hem kunnen vinden. Dien raad volgt Kṛṣṇa op, een fraai vers schildert de verrukking, waarin zelfs dieren en boomen door die muziek geraken.

„De bijen, vermoeid, houden op met het zoete honig-vocht uit de lotus, waarop ze neergestreken zijn, ze puren; der boomen twijgen-menigte houdt op zich te wiegelen; de vogels staken hun gezang; de kalfjes houden op met gras knabbelen, en de zwartgespikkelde (antilopen) met hunne wijfjes gaan langzaam, langzaam voort, terwijl hun geest geroofd is door de fluitklanken.“

Door de muziek geleid treedt nu Subāhu op: in zijne hand houdt hij de sārīkā, zijn oogen zijn vol tranen en in zijn gordel draagt hij een door Nanda hem voor Kṛṣṇa medegegeven sieraad. Ook zijn optreden wordt in gebonden taal geschilderd:

„Op 't hoofd het maanversiersel dragend, over zijn gelaat heen en weer bewegend de donkere haarlokken, sterk van schouders, de kooi met de sārīkā van groote schoonheid aan 't uiteinde zijner als een lotus zoo welgevormde hand dragend, door den nektar zijns lichten glimlachs de goeden als 't ware overgietend, in geel gewaad gekleed(?), blank van leden, treedt nader de vriend des Heeren, die in hooge mate genot geeft: Subāhu.“

Subāhu is evenwel blijkbaar nog door het kreupelhout van Kṛṣṇa en de anderen gescheiden, doch uit de gedragingen van pauwen, antilopen en bijen, die hij weer in verzen schildert, maakt hij op, dat de muziek uit Kṛṣṇa's fluit afkomstig is. Intusschen ontmoet hij een der herders, Makaranda, die zich van de anderen afgezonderd heeft om bladeren in te zamelen, die immers bij wijze van schotels

moeten dienen voor den maaltijd van Kṛṣṇa en de zijnen. Eindelijk ontdekt Subāhu het sierraad der Herders te midden der herderschare en vol verrukking omarmen de twee hereenigde vrienden elkander. Nu vraagt Kṛṣṇa hem of alles wel is in de herdersnederzetting. Doch de ander vraagt, hoe er vreugd zou kunnen zijn in eene fraaie woning, waar bij donkeren nacht een lamp wordt aangestoken en deze door een windstoot wordt omvergeworpen. Als Kṛṣṇa tegenwerpt, dat zijn broeder Balarāma en de anderen er toch nog zijn, geeft Subāhu ten antwoord:

„Hoogheid, sterren komen bij honderden in den nacht op, maar ontsluit zich de bij nacht bloeiende lotus over dag onder den invloed der duizenden (zonne-)stralen?” (Immers neen, het is de maan, die dit bewerkt; Kṛṣṇa wordt hier, zooals vaak elders, met de maan vergeleken).

Dan schildert op Subāhu's verzoek de pratende sārīkā den toestand van Kṛṣṇa's moeder:

„Nu eens begeeft uwe moeder zich in den stal, dan weer naar buiten; nu eens is zij binnenshuis in gedrukte stemming, dan weer doet zij niets dan om U roepen; dan weer zit zij als slapend neer op hare zitplaats, den aardbodem aanrakend. Van Hari gescheiden komt zij in hare droefheid er niet toe iets te ondernemen.”

Op Kṛṣṇa's vraag, wie het is die daar gesproken heeft, zegt zijn vriend: „Merkt gij 't niet? Het is de tot uw vermaak U door uw oom geschonken liefelijk pratende sārīkā. Zoodra als uwe moeder ontwaakt was, riep zij mij tot zich en zeide: „Beste Subāhu, Kṛṣṇa is gegaan en heeft de sārīkā vergeten, die hem, evenals zijn fluit, dierbaarder is dan 't leven; daarom breng hem die snel.” Kṛṣṇa zegt geroerd: „Ach, dat is mijn liefelijk pratende sārīkā!” Hij neemt ze in de hand en liefkoost ze:

„Ach, lieve vogel, wiens lichaamsglans schitterend is als de blauwe lotus, gij, die anders zoo knap zijt met uw bandhuka-rooden snavel, waarom bewaart gij nu voor mij het stilzwijgen? Vol verlangen naar 't drinken des nektars uwer uit uw mond voortkomende liefelijke welsprekende woorden, heb ik U toch niet in den steek gelaten na in den nacht te zijn ingeslapen?”

De vogel antwoordt, dat hij niet in staat is behoorlijk te spreken, omdat de meesteres der herdersnederzetting zoo door droefheid gekweld is. Op Kṛṣṇa's vraag te mogen vernemen, wat dan zijne moeder gezegd heeft, verhaalt nu de sārīkā, hoe op 't klagen van Yaśodā de herderinnen (d. w. z. de moeders der uitgetrokken knapen) tot haar waren gekomen om de reden van haar verdriet te vernemen; hoe Yaśodā zich beklagde had over Kṛṣṇa's plotseling heen-

gaan zonder zijn maal te hebben genuttigd. Dan was ook Nanda daarbij gekomen, en, de ongewone stilte bemerkend, daar noch de stemmen der vrienden van Kṛṣṇa, noch zijn gezang en fluitspel te hooren waren, had hij aan Yaśodā gevraagd, wat er aan de hand was. En de treurende moeder,

„wier oogen schoon als lotusbloemen met tranen gevuld waren, wier lippen, gelijk jonge loten door hevigen windstoot, door hare zuchten als verwelkt waren, wier uit boomr bast vervaardigd overkleed afgevallen was, sprak met oogen van liefde gevuld en met stokkende stem voor haren genaam staande: „nadat wij beiden door boete-oefening op velerlei wijze Hari, den Heer van 't Vaikuṇṭha-hemelveerblijf, genadig gestemd hadden, hebben wij op hoogen leeftijd een (zoon) erlangd, die om zijne goede hoedanigheden allerwege geliefd is. Die is vóór zonsopgang, zonder zijn maaltijd gebruikt te hebben, heengetrokken naar het Vṛndā-woud, dat met puntig darbha-gras bewassen, door wolven gevaarlijk, van slangen door-sist is.”

Maar niettegenstaande hare in rijmende verzen vervatte waarschuwingen was hij toch met zijn vrienden heengegaan en nu waren op haar gejammer de herderinnen aangekomen. Toen had ook Nanda de gevaren en ontberingen geschilderd, waaraan de herdersknappen blootstonden, en Yaśodā, na Kṛṣṇa's beveiliging van den god Govardhana en de godin Yamunā te hebben afgesmeekt, had aan Nanda medegedeeld, dat zij Jayanta met voedsel naar haar zoon had afgezonden, „en”, zoo gaat zij voort, „daar gaat ook Subāhu (er heen), die de vergeten kooi met de sārīkā bij zich heeft.” Nu had Nanda Subāhu verzocht nog een oogenblik te wachten, en dan ook voor Kṛṣṇa mede te nemen het uit guṇjā's vervaardigde sieraad. Tot zoover spreekt de vogel, en nu neemt Subāhu het woord, om, aan het door de sārīkā gezegde aanknoopend, te zeggen: „en hier, Kṛṣṇa, heb ik dat sierraad gebracht.” Kṛṣṇa verklaart hoogelijk er mede ingenomen te zijn:

„Het mij aan 't hart liggende Borstjuweel, terwille waarvan ik, na den Vaikuṇṭha(-hemel) te hebben verlaten, te Gokula geboren ben ¹⁾, stel ik in mijne gedachten niet gelijk met ook maar één zestiende gedeelte van het guṇjā-sieraad”.

Na een komisch intermezzo, waarbij Jayanta beweert, dat Nanda heel wat anders gezegd zou hebben, en gedreigd zou hebben zijn zoon met stevige lianen-snoeren te zullen binden en naar huis te

¹⁾ Deze verklaring van Kṛṣṇa is zeer bevreedend; aanknoopingspunten in de bestaande literatuur kan ik niet vinden.

brengen, neemt Kṛṣṇa het door Subāhu medegebrachte sieraad met eerbiedigheid aan.

Maar volgens Subāhu's mededeeling heeft Kṛṣṇa's oude vader Nanda ook nog uiting gegeven aan zijne bezorgdheid, en hem door zijn vriend laten verzoeken toch niet zoo ver van huis te gaan, waarop Subāhu Nanda gerustgesteld had, door hem aan Kṛṣṇa's bovenmenselijke daden te herinneren:

„Hij, die na Putana's giftige borst te hebben leeggedronken, na door den wervelwind te zijn meegevoerd, toch niet den dood vond; hij, die op de slang Kalmāga den dans uitvoerde; die verzwolg het vuur van 't brandend woud; hij, die door zijn moeder vastgesnoerd verlossing bracht den twee gebonden boomen; hij, die van d'Asura's den trots gefnikt heeft; hij, die zijne moeder in zijn oog 't heelal aanwezig toonde vereenigd en gescheiden; hij, die in zichtbare gestalte de wortel is van Lakṣmī's zaligheid; hij, de eeuwige kiem van alles wat op de aarde groeit; uit vrees voor wien de wind waait, hoe zou dien van eenig vreesaanjagend wezen gevaar dreigen?“ ¹⁾

Nu beveelt Kṛṣṇa uit te zien, waar vriend Makaranda toch blijft, die immers er op uitgegaan was om bladeren te halen, die als schotels bij het maal moeten dienen. Als hij eindelijk gekomen is, en allen de bladschotels van hem in ontvangst hebben genomen, vraagt Kṛṣṇa, waar Makaranda toch zoo lang heeft getoefd. Deze vertelt de reden van zijn oponthoud: hij heeft namelijk een herdersknaap, afkomstig uit het land van Vṛṣabhaṇu (dit is Rādhā's vader) ontmoet, die hem heeft mededeeld, dat op dezen zelfden dag door dien herdersvorst Vṛṣabhaṇu een offerfeest is ondernomen ter eere van de godin Vṛndā (*vr̥ndādevī*). Deze herdersvorst heeft, juist zooals Kṛṣṇa's vader, op vergevorderden leeftijd, ten gevolge van de vereering van Hari, een kind, en wel eene dochter, gekregen, schoon en rank als eene liane, de vreugd van zijn levenswinter. Die schoone maagd wordt evenwel zwaar geplaagd door de hevige kwellingen van een boos lot, en nu heeft haar vader dat offerfeest ondernomen om haar welvaren te herkrijgen;

¹⁾ De hier vermelde door Kṛṣṇa als knaap verrichte wonderdaden zijn alle uit de overlevering bekend. Voor Putana, Kalmāga (= Kaliya) en de twee boomen (de yamalarjuna's) vgl. het boven in de inleiding, pag. 10 gezegde. De wervelwind is de rakṣasa Tr̥ṇavarta; het verzwolgen vuur: Davagni of Davānala; terwijl in ons tooneelstuk Kṛṣṇa het heelal in zijn oog te aanschouwen geeft (zoo deze passage althans door mij terecht geëmendeerd is), geldt in de Purāṇa's de voorstelling, dat Yaśoda het heelal in zijn mond ziet. Waarop de woorden: „uit vrees voor wien de wind waait“ doelen, is mij niet bekend. — Uit het hierboven in vertaling gegeven fraaie śalini-vers heb ik slechts den Vocat. *amatātman* verwaarloosd.

„Alle jonkvrouwen der herdersnederzetting moeten, dragend hare feestkleedij en op 't hoofd meevoerend een schotel met zure melk gevuld, aan Rādhā voorafgaan om de verhevene godin Vṛndā genadig te stemmen. En na hare offergave te hebben aangeboden moeten ze met blij gelaat naar hare woningen terugkeeren.”

Zoo zullen dan de herderinnetjes, door Rādhā vergezelschap, langs den weg komen, waar Kṛṣṇa en de zijnen zich thans bevinden. Makaranda stelt nu voor, dat ook zij de godin zullen gaan huldigen. „Zoo zij het”, antwoordt Kṛṣṇa, „doch laat eens worden uitgezien, op hoe grooten afstand zij zijn.” Maar Jayanta, die aan niets denkt dan aan lekker eten, kan zich met dat plan volstrekt niet vereenigen! Ten slotte wordt goedgevonden, dat men eerst het maal zal gebruiken. Zoo gebeurt het, en, naar 't schijnt, deelt Kṛṣṇa aan allen mede van de hem toegezonden lekkernijen. Alleen Jayanta blijkt onverzadigbaar te wezen:

„Wanneer de berg tot eetwaar werd, en 't stof hier werd tot suiker, als de rivier in plaats van water melk bevatte en al de blāren koeken werden, eerst dan zou ik, o Mādhava, heerlijk verzadigd kunnen worden.”

Al de anderen schilderen in gloeiende taal de heerlijkheid der fijne gerechten. En terwijl Kṛṣṇa met de zijnen daar zoo feest viert, wordt in de lucht een stem vernomen, die zegt:

„De hand op den mond drukkend lacht luide de uit de lotus ontstane (god Brahmā); schuddend zijn diadeemkrans wijst Śaṃbhu (d. i. Śiva), na de godin (Pārvatī) opmerkzaam te hebben gemaakt, met zijn sierlijken wijsvinger op den overwinnaar van Mura; herhaaldelijk raakt de beheerscher der goden (Indra) zijn voorhoofd aan; Lakṣmī, gewaarwordend den met de herdersknappen zich te goed doenden(?) (Kṛṣṇa), schaamt zich, en de schare der kinderen des Scheppers (d. w. z. alle Deva's) storten vreugdetranen.”

Nu beveelt Kṛṣṇa een der vrienden eens in een boom te klimmen en uit te zien of de herderinnetjes al naderen. Deze doet dat, en bericht:

„Daar komen ze aan, gelijk van leeftijd, op haar hoofd dragend den pot met zure melk, gelijk de manestralen helder (van gelaatskleur), gesierd met van blauwe lotussen vervaardigde vlekkelooze oorsieraden; met het gebabbel harer tongen vullen zij al de hemelstroken.”

„Maar,” zegt hij verder, „als zij ons gewaarworden, zullen ze uit vrees niet naderen. Laten wij ons dus achter de lianen verbergen.” Zoo geschiedt en de herders verdwijnen. —

Tweede Bedrijf. HET TWEEDE BEDRIJF opent met het optreden der herders-meisjes, die Rādhā in haar midden hebben, welke liefstalligheid in fraaie verzen wordt geschilderd. De liefelijkheid van dit natuurlijke lianen-prieeel, dat als 't ware aan Rādhā eene gastvrijheidsbegroeting brengt, lokt de vermoeide meisjes uit hier een oogenblik te rusten, hoewel ze aan de gebruikte bladeren en de bloemen bemerken, dat hier vroeger al anderen geweest zijn. Als Kṛṣṇa, achter de lianen verborgen, Rādhā ziet, zegt hij tot zijn vertrouwden vriend Madhumangala: „Die daar te midden der herderinnenschare is dezelfde!” „Op wie doelt gij, vriend?” vraagt Madhumangala. Nu vertelt Kṛṣṇa, hoe hij al vroeger eens diezelfde jonkvrouw alleen ontmoet heeft, toen zij bloemen plukkend door een bijen-zwerm was verschrikt en in een slingerplant was verward gemaakt, maar door hem op den weg naar hare woning teruggebracht was. Rādhā heeft intusschen voetsporen bemerkt:

„Aan wien, Lalitā, behoort dit voetspoor, aan wien, die haastiglijk voortschreed naar 't prieeel der gebogen tamāla's? Waarom zien wij hem niet voor ons?”

Als hare vriendin het vermoeden uit, dat zich iemand daar binnen zou kunnen verborgen houden, zegt Rādhā tot haar:

„Ga langzaam, langzaam in 't prieeel binnen, o schoone, vasthoudend uw gordelsnoer, zoodat de klank er van niet verre gehoord worde, en overal heen 't oog richtend (om te ontdekken), wie de schelm is, die spiedend zich in de lianen verbergt.”

Rādhā intusschen heeft al een voorgevoel en vermoeden, van wien de voetsporen afkomstig zijn:

„Is dit niet de rij der voetstappen van dengene, die in het prieeel mijn hart geroofd heeft? Die met woudbloemen getooide, voorzeker, heeft, mij bevrijdend uit der verzamelde bijen-zwermen dichtheid, mij geheel als een geschrikte hinde gestemd. Als 't niet zoo ware, wiens voetspoor zou dan mijn geest zóó verontrusten? Het is toch immers niet de glans der zon, die 't cakora-wijfje (d.w.z. de vogel, die slechts van de stralen der maan zich heet te voeden) in verrukking brengt!”

Na een poos komt Lalitā van haren onderzoekingsstocht terug en vermeldt (de passage is hier zoo goed als onleesbaar), dat ze een herdersknaap met zijn vriend in de lianen gezien heeft, en dat ze de kalveren weiden, „doch de herdersknaap, van achter de rankenmenigte telkens en telkens zijn met liefde gevuld oog vestigend op U, lijkt wel zich te baden in den oceaan uwer volmaakte liefstalligheid.”

Rādhā is beschaamd:

„Haar bewegelijke lotus-oogen bedekt zij rondom met haar gewaad, als een visschenpaar in een net, als een kwikstaartenpaar in een kooi (gevangén)”, en zij zegt, dat ze niet op deze eenzame plaats kunnen blijven, waar geen wandelaar voorbijkomt en een onbekende haar bespiedt. Als Rādhā uit het antwoord, dat Lalitā hierop geeft, opmaakt, dat deze heimelijk met Kṛṣṇa gesproken heeft, houdt zij zich voor hare andere vriendinnen, die niet mogen weten van hare vroegere ontmoeting, als beangst, want ze herinneren zich allen nog wel, hoe Kṛṣṇa in zijn jongensjaren berucht geweest is door 't stelen van de melk en boter. Dat zal hij zeker nu wéér doen, en dan is het gedaan met de vereering der Godin, voor wie immers de melk bestemd is, die de herderinnetjes bij zich hebben. „Derhalve”, zegt Rādhā, „laat niemand onzer dien schelm ooit onder 't oog komen: brengt de melk weg, anders neemt hij ze met geweld.” ¹⁾ Als nu Madhumangala aan Kṛṣṇa bericht, dat de meisjes willen gaan vertrekken, en deze gezegeled heeft: „Vriend, laten wij ons dan in haar weg plaatsen”, komen al de herders, door Kṛṣṇa met name aangeroepen, op, en geven haar met luid geroep te kennen, dat zij op last van Nanda's zoon geen voet mogen verzetten en dat zij zijn bevel moeten opvolgen. Maar de herderinnen zijn gekrenkt over dit barsebe woord: „immers”, zoo zeggen ze:

„wij hebben geen op 't slagveld woest krijgersfront, geen ontoegankelijk woud, geen met bergtoppen voorziene onneembare uitgestrekte verblijfplaats; wij oefenen ook geen handelsbedrijf uit, en evenmin zijn wij nachtelijke inbrekers, er op uit een akker te rooven. Waarom dan weerklinkt onder ons meisjes dat gebod?”

Maar Madhumangala zegt, dat zij geen gelijk hebben, want:

„Wel degelijk beschikken de vrouwen over een macht, die de mannen aan haar onderwerpt: dat is hare schoonheid; en ook over een ontoegankelijk woud (waarin ze zich ter verdediging terugtrekken): dat is hare onverschilligheid; haar trots is de berg, waar ze zich verschansen, en, daar ze er vermaak in scheppen in anderer ziel te wonen en anderer trots weg te nemen, daarom maken ze zich wel degelijk schuldig aan roof. Zoo is dus 't bevel van Hari tegenover haar volkomen gepast.”

Nu volgt een tooneel, dat, afgewisseld door een komische scène met Jayanta, tot het slot van dit tweede bedrijf duurt; de stof er van, hoewel mij uit geen Purāṇa bekend, moet zeer populair

¹⁾ Niet zeker; de tekst luidt: *no cet prasabham ano* (of *ato*) *harati*; lees misschien: *no cet prasabham mano harati*, vgl. het metrum.

wezen; het is de *dānatilā*, waarin geschilderd wordt, hoe Kṛṣṇa met de zijnen de door de meisjes (in ons stuk voor de godin bestemde, in andere bronnen eenvoudig ten verkoop) meegevoerde melk bemachtigt.¹⁾ Eerst is het plan de melk met geweld weg te nemen, daarna hellen de herders over tot een minnelijke schikking en wordt er gevraagd, waarvoor de melk te koop is. Wanneer evenwel als koop prijs door de meisjes Kṛṣṇa's fluit wordt gevorderd en de meisjes na beraadslaging tot hem zeggen:

„Alzoo spreekt de schoonheidsbloemtuil Rādhā, wier gelaat liefelijk is als de maan: wenscht gij de smakelijke melk, geef ons dan nu fluit met zeven holten.”

kan Kṛṣṇa er niet toe besluiten zich te ontdoen van zijn dierbare fluit:

„Van verre roep ik door den klank der fluit de kalfjes tot mij, en ik verkwik daardoor het hart mijner moeder, als ik ver in 't woud ben heengegaan.”

Doch eindelijk besluit hij om de melk te verzoeken, hetgeen dan na vele altercaties geschiedt. Maar voordat ze er toe overgaan, treedt Jayanta, de komische persoon, tusschenbeide, die óók zijn aandeel wil hebben, maar nu door de meisjes, terwijl ze hem aan den voet van een boom doen neerzitten, met zijn haarlok (*śikhā*) aan dien boom wordt vastgebonden, waarna hem een schotel melk in de handen gegeven wordt. Hij bevindt zich daardoor voor 't alternatief gesteld óf den schotel met melk te laten varen, óf zijn haarlok af te rukken, omdat intusschen ook zijn handen vastgebonden zijn. Maar terwijl hij zich beklaagt over den treurigen toestand, waarin hij zich bevindt, wordt een waarschuwende stem vernomen, dat de kalveren de grens overschreden hebben en heengegaan zijn, en als allen zich verontrust opmaken, omdat wel eens de door Kāṁsa afgezonden Rākṣasa's de dieren zouden kunnen rooven, wisselt Kṛṣṇa nog enkele woorden met Rādhā, om haar bedektelijk zijne liefde te openbaren, waarna hij haar verzoekt na

¹⁾ Coomaraswamy, *Rajput paintings*, Oxford, 1916, vol. I, pag. 36: „closely connected with this subject is the *Dānatilā* or „taking of toll”, of which there exist several versions in Sanskrit and Hindi. This is properly a part of the *Kṛṣṇalīlā*, but it is not in the *Bhāg. pur.* and forms an episode of itself. The milkmaids set out to sell their curds and milk and on their way they have to cross the Yamuna. But when they reach the ferry there is Kṛṣṇa with his herdsmen, and claims a toll. After much dispute the milkmaids offer some little gift, but they refuse to acknowledge the right of taxation.... The milkmaids yield, and render to Kṛṣṇa not the toll alone, but body and soul and goods”. Growse, op. cit. pag. 79: „There is... *Sānkari Khor*, the narrow opening between the hills, where Kṛṣṇa lay in ambush and levied his toll of milk of the Gopī's, as they came in from *Gahvarban*, the „thick forest” beyond”.

afloop der bedevaart op deze zelfde plek terug te komen. Rādhā erkent, dat, sedert zij Kṛṣṇa voor 't eerst gezien heeft, zij genegenheid voor hem koestert en steeds naar eene ontmoeting verlangd heeft; zij beklaagt zich, dat, nu die ontmoeting door eene gunstige lotsbeschikking cindelijk heeft plaats gehad, nu weer een scheiding noodig is. Door de scheiding ontdaan hecht Kṛṣṇa aan 't polsgewricht zijner geliefde een jasmijn-krans en gaat dan heen om de kalveren te zoeken, terwijl hij de aan een boontak hangende kooi met de sārīkā vergeet.

Derde bedrijf. HET DERDE BEDRIEF toont ons de herderinnen, die bedrukt en bedroefd zijn door 't vertrek van Kṛṣṇa. Vooral de arme Rādhā is er treurig aan toe:

„Met een gelaat, waarvan de glans geweken is als van de maan op 't einde van den nacht, valt ze neer in den schoot harer vriendin, en hier en daar vertoont zich op haar gelaat een zweetdruppel, terwijl zij (aldus) aan haar lichaam zichtbaar maakt de smart der liefdekoorts en niet bij machte is den naam van Madhupati terug te houden.”

Lalitā vraagt naar de oorzaak van dien toestand; een der meisjes meent te weten, dat Rādhā is geschokt geworden door de woorden van den Herder, een andere, dat zij ontdaan is door de stoornis in 't plan der bedevaart. Tegen het voorstel om gezamenlijk der Godin de beloofde hulde te gaan brengen, heeft Lalitā bezwaar, want Rādhā kan onmogelijk medegaan, doch zij spreekt af, dat zij met Rādhā hier zal blijven wachten op de terugkomst der andere herderinnen. Nadat ook de andere meisjes op verschillende wijze uiting gegeven hebben aan hare gevoelens, nu ze van Kṛṣṇa gescheiden zijn, vertrekken zij en de twee vriendinnen blijven achter. Blijkbaar heeft Rādhā hare bezinning verloren en de treurende Lalitā tracht haar door verkoeling bij te brengen. Als haar dit niet gelukt, wendt zij een list aan, door haar in 't oor te zeggen, dat de Herder haar uit de verte toeroept en om drinken vraagt, daar hij door honger vermagerd en door uitputting gebroken is. Even slaat Rādhā de oogen op om te vragen:

„Waar is dan die lotusoogige, die, de fluit aan den mond zettend, de maan in verrukking brengt door zijn schijnsel van saffier?”

En in diep nadenken verzonken zegt zij:

„Het door de onroering met de ploegschaar der tallooze deugden geploegde akkerveld mijns harten, met woorden geëgd, met lachende blikken bezaaid, is thans verdroogd door de aanraking van den gloed der scheiding”.

„Nu dan de aard der ziekte onderkend is”, antwoordt de vriendin, „kan er ook een artsenij wezen”, en het eenige geneesmiddel is de gelaatsmaneschijn van Nanda’s zoon. Die zal nu gloed blusschen.

„Vullend met de tonen zijner fluit de einden der hemelstreken (als een donderwolk met de donderslagen), met zijn geel gewaad den gang des bliksems te weeg brengend ¹⁾, op zijn borst zijn paarden als een vlucht kraanvogels ²⁾ medevoerend, zal de wolk-Kṛṣṇa (woordspeling: ook: „de zwarte-, de donderwolk), die leven geeft (door zijn water), aankomen”.

Wordt hier Kṛṣṇa met een donderwolk vergeleken, in een volgend vers stelt Lalitā hem met de bij gelijk, waartoe de benaming van het woord voor „bij” een ongezochte aanleiding geeft, daar *madhupa* evengoed „Heer der Madhu’s” d.i. Kṛṣṇa beteekent als „bij”:

„Verlangend naar den geur van uw lotus-aangezicht zal de bij-Kṛṣṇa tot U komen met de vlegelslagen zijner bewegelijke haarlokken.”

Als Rādhā nu vraagt, hoe Lalitā daarvan zoo zeker is, herinnert zij er haar in fraaie verzen aan, hoe Kṛṣṇa haar bij ’t heengaan dien jasmijnkrans aan de hand gebonden heeft. Als de pratende vogel, de sārīkā, die door Kṛṣṇa aan den boomtak is achtergelaten, hoort van den krans, zegt hij, zonder door de meisjes gezien te worden: „o lieve Lalitā, aan den pols vertoont zich daar de door Hari uit jasmijnen gevlochten krans als een voortreffelijke beschutting van dit jonge meisje.” Rādhā, verschrikt door dit plotselinge woord, waarvan zij niet begrijpt van wien ’t afkomstig is, draagt hare vriendin op, een onderzoek in te stellen. Als Lalitā den spreker niet ontdekt, troost zij Rādhā listiglijk door te zeggen, dat het de Schepper zelf is, die hare woorden bevestigd heeft. Naar aanleiding eener toespeling van Rādhā, waarbij zij te kennen geeft, dat zij Kṛṣṇa al eens ’s avonds gezien heeft, verhaalt nu ook Rādhā van hare vorige ontmoeting: eens was zij met hare speelnooten uitgegaan, om in een laan van koraalboomen bloemen te plukken, en toen had zij daar een kring van pauwen gezien, waardoor hare opmerkzaamheid geheel was geboeid geworden. Alleen achtergebleven, had zij het spoor harer vriendinnen niet kunnen vinden, doch was, den weg missend, in een kring van bloeiende jasmijnen binnengetroden; daar was zij overvallen geworden door een bijenzwerm en door een zwarte wolk, en had haar weg versperd bevonden „door een ocean van verrukking”; want, toen zij in de lianen verstrikt, met van

¹⁾ *pūtāmbareṇa capalācaritaṇi ritaṇvan.*

²⁾ In de poëzie wordt vaak de donderwolk voorgesteld als gepaard met kraanvogel-vluchten.

't losgeraakte hoofdhaar afgefallen bloemkrans en met gescheurd gewaad nedergefallen was, had zij plotseling liefelijke fluittonen vernomen. Toen was de schoone Kṛṣṇa genaderd, die haar hād opgericht, haar met zijn geel overkleed had bedekt en gevraagd had, wie zij was, die zich daar zoo eenzaam bij schemering vertoonde. Toen had Rādhā hem gezegd, wie zij was, en hem verzocht haar den weg te wijzen, en Kṛṣṇa had haar gerustgesteld en beloofd haar naar haars vaders woning te brengen. Als daarop de sārīkā zich wederom laat hooren en haar troost met haar eigen leed, daar ze immers door haar meester vergeten is, belooft zij Rādhā, haar met Hari te doen samenkomen, zoo zij den vogel met haar meester wil hereenigen; zij moet namelijk de kooi openen, dan zal de sārīkā aan Kṛṣṇa Rādhā's zieletoeestand gaan melden. Zoo gebeurt: Rādhā neemt den vogel in de hand en streelt zijn vlerken en drukt hem aan hare borst. Dan geeft zij de sārīkā de opdracht, aan haar meester verslag te doen van haar toestand: dat zij 't niet verdraagt van hem gescheiden te zijn. Als de vogel is weggevlogen, komen de herderinnetjes terug, doch vertoonen zich nog niet aan Rādhā, maar blijven op een afstand staan, om den toestand harer vriendin waar te nemen, die er droevig aan toe is en bedektelijk te kennen geeft, dat zij de scheiding niet overleven zal. Als zij dat hooren, besluiten zij zich te vertoonen, en zij spreken haar toe:

„Prinses Rādhā, waarom vindt zelfs heden uw gelaat geen welbehagen? Doe toch uw lotus-oog een weinig zich onthuiken, onze oog-bij komt nader om het te bezoeken! ons oor drijft ons aan om uw woordklankensnoer tot zich te nemen ¹⁾, wanneer het zich van uwe lip-ronding zal gescheiden hebben. Wij verlangen in ons hart uw lianen-arm te omvangen.”

Dan brengen zij Rādhā den rest der aan de godin geboden bloemengave. Op Rādhā's vraag wat de godin gezegd heeft, berichten zij nu omstandig het mystieke antwoord der godin Vṛndā (d. i. Lakṣmī), welks tekst hier en daar verre van duidelijk is, doch welks hoofdinhoud schijnt te zijn, dat de herderinnen wel moeten weten, dat Rādhā en Kṛṣṇa één zijn, Rādhā is slechts Kṛṣṇa's śakti. Allen moeten Kṛṣṇa als 't hoogste wezen dienen, dan zal hij den mensch het genot aan hem geven. Dat er scheiding is tusschen Kṛṣṇa en Rādhā, is niet meer dan natuurlijk: zonder begeerte is er geen liefde, en begeerte bestaat niet zonder scheiding. „Vreest dus niet, geliefden, als gij de scheidingssmart dezer twee

¹⁾ Toespeling op 't dragen van een sieraad, meestal een bloem, achter het oor,

ziet, dat is hun aard en hun natuurlijke toestand, daar zij beiden heeten uit liefde te bestaan Puruṣottama, de hoogste geest, heeft, om de hem getrouwen reeds op aarde zaligheid te geven, aan de Śakti's bevolen zijne zaligheid, zijne *hlā*, onder hen te verbreiden, en hij zelf is, om dit tot stand te brengen, in herdersgestalte op de aarde neergedaald: Rādhā is de verpersoonlijkte „*hlā*”, gelijk de puruṣa Kṛṣṇa is. Zij, die van deze waarheid wel doordrongen zijn, zullen de hoogste zaligheid (*hlā*) bereiken. En dra zal Rādhā met Kṛṣṇa vereenigd worden, en wel door de bemiddeling harer lieve vriendin Lalitā.

Na Rādhā op die wijze hoop te hebben gegeven, sporen de vriendinnen haar aan, huiswaarts te keeren, daar hare moeder, zoo zij door iemand bericht omtrent haar toestand mocht krijgen, het besterven zal. Zoo begeven zij zich op weg, Rādhā door Lalitā ondersteund, nu de gloed der zonnestralen afneemt, en de schaduwen in lengte toenemen. Het verloren gegane slot van dit bedrijf heeft waarschijnlijk bevat de beschrijving van 't heengaan der meisjes.

Vierde bedrijf. Aan het eveneens ontbrekende begin van het volgende, NET VIERDE BEDRIJF, is vermoedelijk Kṛṣṇa met zijn vrienden teruggekomen van het opzoeken der kalveren; de meisjes ziet hij niet meer, doch hij moet de pratende sārīkā bij zich gehad hebben en die weer in de kooi hebben gedaan; ook moet er in dit verloren gegane gedeelte geschilderd zijn, dat Kṛṣṇa een door Rādhā verloren vingerring gevonden heeft. Kṛṣṇa, die blijkbaar zeer ontdaan is, omdat hij zijne geliefde niet meer gevonden heeft, wordt door zijn vriend Madhumangala aangespoord om huiswaarts te keeren, „nu het kruinjuweel des uitspansels ter kinnne neigt”, daar immers „de moederkoeien aan den ingang van den stal staan, telkens en telkens naar den weg der herders spiedend.” Als zij dicht bij huis gekomen zijn, spoort Madhumangala zijn vriend aan, ter verheuging van herders en herderinnen op zijn fluit te blazen:

„Moge deze rietfluit van U, o Kṛṣṇa, gevuld met de essentie van uwen mondnektar, de borst der liefelijke herderinnen, die koortsachtig gloeit door de stekende stralen der scheidings-zon, afkoelen door hare daarop neervallende tranen van verrukking.”

En Kṛṣṇa speelt op zijn fluit; toen weerklonk de herdersnederzetting van de tonen der rietfluit, en de door de scheiding zoo geplaaide vrouwen kwamen den weg voor hem versperren. Uit de woning komt hem zijn oudere broeder Balarāma te gemoet en vraagt Kṛṣṇa, waar hij toch zoo lang getoefd heeft. „Wat behoef ik U”, antwoordt de ander, die blijkbaar het avontuur met de herderinnen voor hem verborgen houdt, „de schoonheid te zeggen van het Vṛndā-

woud?" Dan schildert hij in welsprekende taal de liefelijkheid van dit woud, waar de pauwen hunne sierlijke danspassen uitvoeren, waar de bijen als dronken van 't genot der bloemen zoemen en waar 't *kīcaka*-riet, wanneer 't koeltje er door heen blaast, een zoo liefelijke muziek oplevert. Op Kṛṣṇa's vraag, waar Balarāma heen gaat, deelt deze mede, dat hun vader hem heeft opgedragen een zekere koe, de *śabali* (de bonte, gevlekte) te gaan opzoeken die niet thuis is gekomen ¹⁾. Als Rāma zich met dat doel verwijderd heeft, treedt Kṛṣṇa's aangenomen vader, Nanda, op.

„Van leden blank, de hand gesierd door fraaien staf, en welbedaagd, en groot van oogen, door schoon en ruim gewaad het lijf omgolfd, een gouden rozenkraus in de hand dragend, gevuld van schouders en van groote lichaamsblankheid, langzame voetstappen nemend, zijn lotus-oogen met 't vocht der uit liefde ontstane tranen gevuld, trad Nanda uit de woning.”

Hij verwijt zijn zoon zoolang te zijn uitgebleven en zijne moeder zoo groote onrust te hebben veroorzaakt, wier toestand hij afschildert. Dan deelt hij Kṛṣṇa mede, dat hij, om zijne positie te versterken, gaarne een huwelijk van hem, Kṛṣṇa, zou zien tot stand komen met de dochter van een naburigen machtigen herdersvorst, Vṛṣabhānu, het sieraad van Gokula, wiens gezanten reeds op weg zijn om over dit huwelijk te onderhandelen. Hij verzoekt dus, dat Kṛṣṇa thuis blijve en zich niet te zeer aan den fellen zonnegloed blootstelle. Verontrust vraagt Kṛṣṇa bij zichzelf, wie die Vṛṣabhānu wel zijn mag: „Is het dezelfde, wiens dochter ik heden heb gezien of een andere? Zoo het dezelfde is, dan is ongevraagd de verwezenlijking van mijn hartewensch tot stand gekomen.”

Luider stemme vraagt hij nu aan Nanda, hoe 't mogelijk is, dat tot echtgenoot erlangd wordt Vṛṣabhānu's dochter, die immers de Kālindī is, d. w. z. de Yamunā ²⁾. Doch nadat zijn vader hem hieromtrent heeft gerustgesteld, beveelt hij hem naar binnen te gaan en zijne bedrukte moeder te troosten. Als de anderen weggegaan

¹⁾ Een curieuze legende schijnt aan deze *śabali* verbonden te zijn, die, volgens Balarāma's mededeeling in onzen tekst, toen ze eens aan den oever der Yamunā in gezelschap der *hari* (de gele?) vreedzaam aan het weiden was, plotseling door een tijger overvallen werd, maar dien op de vlucht joeg. Iets wat er op gelijk vindt ik slechts bij Growse, op. cit. pag. 78: „Then they visit... Bahulāhan in Bāthi, where the cow Bahulā, being seized by a tiger, begged the savage beast to spare her life for a few minutes, while she went away and gave suck to her little one. On her return, bringing the calf with her, the tiger vanished and Kṛṣṇa appeared in his stead, for it was the God himself who had made this test of her truthfulness”. Volgens Kṛṣṇa's verklaring, op Rāma's mededeeling volgende, is deze *śabali* eigenlijk de „herfstregenwolk”; wat dan volgt is verre van duidelijk.

²⁾ Kālindī als eene der echtgenooten van Kṛṣṇa ook in *Harivaṃśa* en *Viṣṇupurāṇa*.

zijn, komt Yaśodā op, klagend dat haar jongen zich nog steeds niet vertoond heeft, hoewel reeds de nacht is aangebroken en de maan opgekomen. Als zij hem eindelijk door hare tranen heen gewaarwordt, omhelzen ze elkaar:

„Mādhāva werd door zijne moeder op 't hoofd en op 'het als de maan liefelijke gelaat gekust, besproeid met het uit hare lotus-oogen druppelend vocht en aan hare borst gedrukt, met heilwenschen begroet, met bloemen geëerd, met mosterdzaad bestrooid en rondom met lamschijnsel (als een god) gehuldigd.”

Op hare vraag, waar hij zoo lang getoefd heeft, antwoordt hij, dat hij dat eerst later zal zeggen. Zij gaan de woning binnen en Kṛṣṇa doet, nadat hij zich 't gelaat gewasschen heeft, verslag van zijn wedervaren: hoe Jayanta, gelijk een wereldverwoestend vuur, alles verslonden had, wat voor de vrienden bestemd was, doch hoe er toen een schare herderinnen met melk gekomen was, die hen gelaafd hadden. Naar aanleiding van wat Kṛṣṇa verteld heeft, vraagt Yaśodā nu, wat voor eerbetoon (*pūjā*) die herdersmeisjes zijn gaan ondernemen. Kṛṣṇa antwoordt, dat het ondernomen was om de dochter van Vṛṣabhānu van een ongunstig lot te bevrijden. „Mijn lieve zoon”, zegt Yaśodā, „dat is stellig de dochter van Kīrti. ¹⁾ Datzelfde meisje is lang geleden door mij voor U als echtgenootte gevraagd.” Zij vertelt dan, dat zij in hare kinderjaren door onafscheidelijke vriendschap met Kīrti is verbonden geweest en dat, toen ze eens met poppen speelden, Yaśodā een meisjes-pop van haar aan een jongens-pop van Kīrti had uitgehuwelijkt, en toen gezegd had: „Wie zal nu, Kīrti, haar dochtertje aan mijn jongens-pop geven?” Toen had Kīrti geantwoord: „Als ik eens een dochter krijg en gij zult een zoon hebben, dan zal ik mijne dochter aan uw zoon geven.” „Wie weet,” besluit Yaśodā, „of zij daar nog aan denkt”. Op dit moment komt Rohinī, de moeder van Balarāma op, om te melden, dat 't zoo aanstands de tijd zal zijn om de koeien te melken, en dat nu de beide jongens het maal moeten komen gebruiken. Als ook Balarāma en de oude Nanda geroepen zijn, gaan ze allen eten. Terwijl ze den maaltijd gebruiken, wordt er een stem gehoord:

„De koeien, o vriend, met hare kalfjes vereenigd, ofschoon voldoende verzadigd door voeder en van dorst bevrijd door water, geven geen melk. Blijkbaar verlangen ze (van ons) in te drinken

¹⁾ De naam van Rādhā's moeder was tot dusverre uit de Skt. literatuur onbekend. Bij Growse luidt dezelfde naam Kīrat. In het Brahmavaivarta purāṇa heet zij Kalāvati (Kṛṣṇajanmakhaṇḍa 17, 28 vlgg.).

den nektar van uw inaangelaat; reikhalzend uitkijkend stampen ze met hare hoeven den grond”.

Als Kṛṣṇa deze roepsteen, die van den herder Virabāhu afkomstig blijkt te zijn, verneemt, maakt hij zich op om naar buiten te gaan, en nu volgt weer een intermezzo, dat ik niet in eenig Purāṇa heb aangetroffen, maar dat toch ook weer zeer populair schijnt te zijn, nl. hoe Kṛṣṇa de koeien voor de herdersmeisjes melkt. ¹⁾ Van alle kanten komen ze met den melkenner in de hand aan om Kṛṣṇa te roepen, hoewel Yaśodā klaagt, dat de arme jongen, nauwelijks uit het bosch teruggekomen, nog zoo goed als niet heeft gerust:

„Illings uit uwe woningen gekomen, zijt gij in den nacht de deur van mijn huis binnengetroden, uwe wijde emmers ter hand genomen hebbend. Is dan mijn zoön de melker uwer koeien?”

Doch Kṛṣṇa, die geen roepsteen wecrstaan kan, laat zich niet van zijn voornemen afbrengen, om eerst de meisjes te helpen, en hij draagt zijn broeder op, intusschen hun eigen koeien tot bedaren te brengen. Nu volgt de beschrijving, hoe Kṛṣṇa met het touw in de hand, met opgebonden baren, met zijn geel gewaad om zijn middel geslagen, zich tot de koeien der meisjes begeeft, waaronder hij zich, met den emmer tusschen de knieën neerzet en gaat melken:

„Door zijn opwaarts gerichten blik boeit hij aan zijn gelaat de oogen der herderin, die haar blik onafgewend op hem gevestigd houdt; en, terwijl hij overvol was van liefde en zijn lichaam beefde, liet hij den emmer los en, met zijn oog den nektar van 't gelaat der herderin opdrinkend, gelijk een cakora-vogel de manestrallen, melkte hij de koe op den grond (d. w. z. zoo, dat de melk op den grond stroomde).”

Zoo gaat hij van huis tot huis, de herdersmeisjes helpend, allen zonder uitzondering door liefde tot Kṛṣṇa bevangen zijn. Eindelijk komt hij, om bij 't melken der eigen koeien tegenwoordig te zijn, hetgeen ook weer in verzen geschilderd wordt.

Nu treedt Kṛṣṇa's pleegvader, die teruggekeerd is uit de vergadering der Ouden, in huis en vraagt, of de jongens nog niet van 't melken teruggekomen zijn; Yaśodā verhaalt hem, wat er intusschen is voorgevallen. Nanda roept hen nu, want de maan heeft 't midden des hemels reeds overschreden en zij moeten het door de moeder gereedgemaakte bed oogenblikkelijk aan 't doel van zijn bestaan doen beantwoorden. Zoo komen daar de beide knapen in huis en leggen zich te bed. Kṛṣṇa verzoekt zijne moeder

¹⁾ Vgl. Coomaraswamy, Rājput Paintings, vol. I, pag. 34 (waar eene afbeelding); vol. II, plaat 45.

al de hem dierbare begodigdheden: zijn pauwstaartsieraad, zijn bamboestok, zijn kostbare fluit en ook de kooj met de sārīkā onder zijn oog neer te leggen. Dan begeeft zich ook de moeder ter ruste. Doch Kṛṣṇa, die blijkbaar niet slapen kan, houdt een gesprek met den vogel, aan wien hij vraagt, hoe 't wel met zijne geliefde zou gaan. De sārīkā zegt, dat, als Kṛṣṇa de kooi wil openen, zij op kondschap zal uitvliegen; zij raadt Kṛṣṇa aan, zich ondertusschen met den ring zijner geliefde te troosten, die van de essentie harer bandaanraking doortrokken is. Zoo geschiedt; en Kṛṣṇa, op het door helderen maneschijn verlichte en van jasmijnen doorgeurde dak van het paleis den ring uit zijn geel gewaad losgemaakt hebbend, beschouwt aandachtig de beeltenis ¹⁾ zijner aangebedene. Als Kṛṣṇa in dichterlijke taal zijne geliefde, die hij voor zich waant te hebben, heeft toegesproken, is de sārīkā alweer terug: zij meldt, dat Rādhā gezond en wel in 't huis haars vaders is, en dat zij hem doet weten:

„Vergeet niet den op 't oogenblik van 't vertrek aan mijn pols geliechten jasmijn-krans des bruijgoms ²⁾, nadat gij in 't dichte woud mij ontmoet hadt. Doe dien aan zijne bestemming beantwoorden in het lianen-pricel”.

Verder laat zij door den vogel berichten, dat zij om haar ring te zoeken naar dezelfde met lianen begroeide plaats zal komen.

Hierop neemt de dichter de gelegenheid te baat om een bijzonder geliefde scène uit Kṛṣṇa's jeugd-cyclus in te vlechten, nl. die van het wegnemen der kleederen van de badende herderinnen. Als Kṛṣṇa met den vogel spreekt, wordt allerwege een verward gedruisch gehoord, dat, volgens mededeeling van de sārīkā, veroorzaakt wordt door de herdersdochteren, die in grooten getale in fraaie kleederen uitgedost in de Yamunā gaan baden. Het geluid harer armbanden, enkelbellen en stemmen is hoorbaar tot zelfs in de woningen der herders. Kṛṣṇa vormt nu het plan om naar dat belangwekkende schonwspel te gaan zien, en staat van zijn bed op. Zijn moeder, die ontwaakt is, en zegt, dat het nog geen tijd is om op te staan, vertelt hij, dat de bewoners der herdersnederzetting volgens de aanwijzing van Nārada in de Yamunā een bad gaan nemen tot genieting en tot delging der zonden, en dat ook hij daarheen wil. Nu gaat Kṛṣṇa met de andere vrienden — Rāma moet vandaag maar op het vee passen — er snel heen en dan volgt de bekende

¹⁾ Juist zoo bevindt zich op den door Hanumat aan Sītā overhandigden zegelring van Rāma diens beeltenis: *mudrāṅgurīyakamaṇau pratibimbam asīd rāmasya* (Hanuman-nāṭaka V. 61 ed. Vidyāsāgara, == vs. 299 ed. Kalikṛṣṇa Bahādur).

²⁾ *vara*, in *varamallinalayam*, zou natuurlijk ook „fraai” kunnen beteekenen.

scène van het stelen der kleederen, die gevolgd wordt door een gesprek tusschen Kṛṣṇa en de Gopī's van mystieken inhoud en eindigt met Kṛṣṇa's belofte in den eerstkomenden herfst haar allen door de klanken zijner fluit tot den rāsa-dans te zullen oproepen.

Na 't vertrek der herderinnen blijft Kṛṣṇa met zijn vriend Madhumangala alleen achter, zoekend naar de plaats, waar hij te voren Rādhā heeft ontmoet; eindelijk meent hij de juiste plek te hebben gevonden, en het trekken van zijn rechterarm en 't knippen van zijn oog doen hem besluiten, dat hem geluk te wachten staat. Door een opening in 't kreupelhout ziet hij dan in de verte Rādhā aankomen, die naar den verloren ring zoekt:

„Haar liefelijk lichaam bedekt door 't met goud gesierde gewaad, de hemelstreken verlichtend door de stralen van haar oorsieraad-
parel, wordt de slanke Rādhā in de dichte kruipers en struiken
gezien, als een bliksem-lianc tusschen de wolken”.

Kṛṣṇa blijft verdekt toekijken en luisteren.

Als Rādhā en Lalitā den ring zoeken, doch niet vinden, oppert de laatste het vermoeden, dat Kṛṣṇa, die na haar hier geweest is, want zijn voetspoor is nog zichtbaar, den ring zal meegenomen hebben en dat hij wel zal komen met den ring aan den vinger. Zij gaan nu zitten en wachten. Op Lalitā's vraag, wat zij zullen doen, als Kṛṣṇa komt, zegt Rādhā, dat zij, na hem gastvrij te hebben ontvangen, om den ring zullen vragen en dan huiswaarts zullen keeren. Doch Lalitā heeft een ander plan, en Kṛṣṇa, die dit alleen wil hooren, zendt onder een voorwendsel zijn vriend heen. Nu zegt Lalitā, dat het haar plan is, Kṛṣṇa wèl, evenals Rādhā heeft voorgesteld, gastvrij te ontvangen, maar dan Rādhā, na hare hand te hebben voorzien met een krans en een mangala-sūtra ¹⁾, met Kṛṣṇa in 't huwelijk te vereenigen, na onder 't uitspreken van goeds voorspellende woorden eene offerande in het vuur te hebben verricht. Op het oogenblik dat Rādhā, uit beschaamdheid haar gelaat met haar kleed bedekkend, zegt, dat zij wil heengaan, treedt Kṛṣṇa te voorschijn en Lalitā zegt tot Rādhā: „Lieve Rādhā, bied den in uw verblijf gekomen gast de zitplaats van jonge loten aan. Deze schaamachtigheid, die tegenwerkt wat plicht is, moet gij onderdrukken.” Als zij hem door een teeken beduid heeft zich neer te zetten, spreekt Kṛṣṇa haar aan:

„Keer mij uw blikken toe, gazellenoogige; verre latend de schare der herdersonder, ben ik hier gekomen om uw liefelijk glimlachend gelaat te aanschouwen.”

¹⁾ De tāli (het mangalasūtra) wordt anders der bruid om den hals gehangen.

In hare plaats antwoordt Lalitā: „Ook zij is de menschenmenigte ontvloden, daar ze, als ware 't door een koord, is aangetrokken door liefde tot U; doch op dit oogenblik verleent zij, daar ze angstig van harte is door vrees voor hare moeder, niet de genade harer blikken”. Op Kṛṣṇa's vraag, waarom ze zoo beangst is gelijk 't maanlicht voor de ontmoeting met Rāhu, vertelt Lalitā, hoe Rādhā den vorigen dag op deze plek haar ring heeft verloren, en hoe hare moeder, opmerkend, dat zij dien niet aan de hand droeg, gevraagd had, wie dien ring had weggenomen, die in waarde zelfs al de schatten van Kubera evenaarde; hoe daarop Rādhā (en hier verdraait Lalitā blijkbaar opzettelijk de ware toedracht) geantwoord had, dat de jeugdige herdersknaap uit Nanda's dorp, befaamd als melk-dief, den ring van hare hand had genomen, hoe hare moeder toen Rādhā de les had gelezen en haar gewaarschuwd had voor dien moedwilligen knaap, wiens tegenwoordigheid zij had te schuwen, en, wat den ring betrof, zij zou iemand tot Nanda zenden, om hem dat stukje van zijn zoon te melden en den ring terug te vragen. Door die mededeeling is natuurlijk Kṛṣṇa ontdaan, daar hij bedenkt, dat Rādhā's ouders, hem voor een dief houdend, hem hare dochter niet zullen geven. Als Lalitā hem nu vraagt, of hij den ring heeft of niet, erkent Kṛṣṇa wel hem te bezitten, doch verzekert, hem gevonden te hebben en hij geeft te kennen, dat, als hij en van den ring en van Rādhā zal moeten afstand doen, hij niet langer in 't leven wil blijven. Lalitā ziet nu, dat het hem ernst is met zijne genegenheid voor Rādhā:

„De rivier”, zoo zegt zij, „kan door den stormwind nog wel uit de zee worden gehouden, de Cātaka-vogel (die van enkel regendroppels heet te leven) kan den regenwolk nog wel opgeven, de bij kan den honig en 't hert het (leven in 't) woud nog wel laten varen, doch voor U is geen weggaan van uwe geliefde mogelijk”.

Kṛṣṇa verzoekt haar nu hare vriendin te vragen, of deze zich zal gedragen overeenkomstig het gebod harer moeder en dus hem denkt prijs te geven. In verbloemde taal antwoordt Rādhā, dat zij Kṛṣṇa niet wil opgeven:

„Verwijdert zich soms de liane in 't woud, al wordt ze geteisterd door rukwinden, ver van den boom, die haar steun geeft? Laat soms de naar zee gaande Goden-rivier (de Ganges), al wordt ze ook door sneeuw-massa's weerhouden, het na, met haar huppelende golven zich oceaanaan-waarts te spoeden?”

Dan geeft Kṛṣṇa den ring aan Rādhā terug, die dezen aan haar borst drukt.

Nu Lalitā heeft bemerkt, hoe standvastig beider genegenheid is,

doet zij het huwelijk der gelieven voltrekken volgens den *gandharva*-huwelijks-ritus:

„Van lotussen wond de slanke *Lalitā* een cereboog en kransen, met blaren van de *nalini* vervaardigde ze een feestpaviljoen, waarin de gezangen der gezellinnen weerklonken; toen, na een offerande in 't vuur van Amor te hebben verricht, vereenigde zij hen door „handgrijping” in 't huwelijk, waarbij zij bij wijze van mantra's verhalen van liefde uitsprak”.

Toen 't huwelijk zoo voltrokken was, hielden vijf geluk aanbrengeende jonge vrouwen, daartoe aangekomen, de „lampzwaaiing” (*nīrājana*) voor het op een bed van jonge twijgen neergezeten jonge paar: na een regen van jasmijn-bloesems en gerstkorrels op hen te hebben doen neervallen en na het *tilaka* op hun voorhoofd te hebben aangebracht, verrichtten ze het *nīrājana* door het lampje om hen te bewegen met handen stralend van de juweelen der vinger-ringen, en zij spraken zegenwenschen over hen uit:

„Moge de dochter der Zee (*Lakṣmī*), die de lotus in hare hand draagt, uw echtstand beschutten; laat de dochter des Bergs (*Pārvatī*) uw geluk onafgebroken doen zijn; laat *Bhārati* (d. i. *Sarasvatī*) doen groeien de plant uwer zaligheid, en laat de overwinnaar van Mura (d. i. *Viṣṇu*) U beider levensduur doen strekken tot het einde der wereldperiode”.

Nu *Kṛṣṇa* zijn hartewensch vervuld ziet, raadt hij, daar zoo aanstonds zijn vrienden terug zullen komen, de meisjes aan, zich te verwijderen, en nadat *Lalitā* hem nog op 't hart heeft gedrukt er voor te waken, „de ontkiemde liefde niet te doen verdorren door 't scheidingsvuur”, gaan eerst de herderinnetjes weg en daarna *Kṛṣṇa* met de na haar vertrek teruggekeerde herdersknapen.

Vijfde bedrijf. In het volgende, waarschijnlijk HET VIJFDE BEDRIJF, treedt *Lalitā* zuchtend op, zich beklagend, dat zij *Kṛṣṇa* wel gewaarschuwd had, de arme *Rādhā* niet alleen te laten, die in liefdepijn en twijfelingen verkeert. Zij zoekt *Kṛṣṇa*, dien zij eindelijk in den tuin voor Nanda's woning, in diep gepeins verzonken, aantreft. Immers de vereeniging met *Rādhā* is nog steeds een diep geheim, en ook *Kṛṣṇa* treurt over de scheiding. Doch *Lalitā* heeft een list bedacht: *Kṛṣṇa* moet zich als meisje verkleeden en dan ineen gaan naar de woning van *Rādhā*'s ouders, waar hij moet worden voorgesteld als een bewondéaarster van haar, knap in 't schilderen en ervaren in de zangkunst. *Kṛṣṇa* doet, zooals zij voorstelt: hij verdwijnt achter 't scherm en komt na een oogenblik verkleed terug, en wel zoo volkomen vermomd, dat zelfs *Lalitā* hem aanvankelijk niet herkent, maar eerst door zijn fluit ontdekt, dat het toch

Kṛṣṇa is. Beiden komen dan in het land van Vṛṣabhānu, Rādhā's vader, aan diens paleis, dat schoon is als de Kailāsa. Hier wordt zij door Lalitā binnengeleid en in Rādhā's tegenwoordigheid gebracht, die haar hartelijk welkom heet en haar vraagt, wie zij is, waar de woonplaats haars vaders zich bevindt, en wie hare ouders zijn. De als meisje verkleede Kṛṣṇa antwoordt:

„Śyāmā (de donkere, vermoinde naam voor Kṛṣṇa: „de zwarte”) heet men mij, o lieve; mijn geboorteplaats is Nandīśvara; Premalatā („Liefdeliane”) geheeten is mijne moeder, en mijn vader draagt den naam Abhilāṣa („verlangen”).”

Nu noodigt Rādhā haar uit dagelijks te komen en zich met haar te vermaken aan den heerlijken lotus-vijver voor hare woning, waar de lianen zoo welig tieren en de lotussen bloeien. Er ontspringt zich een gesprek, waarin Rādhā aan Kṛṣṇa en Kṛṣṇa aan Rādhā een raadsel opgeeft. Rādhā zegt: „Denk eens na over mijn raadsel.” De woordelijke zin van Rādhā's nu volgende raadselvraag is:

„Weet gij, waarom de antilope zonder hoorns en van levenskracht ontdaan, die schittert als antimonium, wanneer hij door dorst gekweld is, zich niet begeeft tot het vlammen-dragende water?”

In de woorden is evenwel voor een goed verstaander ook deze zin verborgen: „Waarom nadert de dorstende Kṛṣṇa niet tot de lippen zijner geliefde om zich te doen kussen?”

In plaats van de oplossing te geven, antwoordt Kṛṣṇa zijnerzijds met een raadselvraag, waarvan de letterlijke beteekenis is:

„Waarom komt het heerlijke „na-looze” gesternte (maanhuys), dat niet in 't luchtruim wandelt, o schoone jonkvrouw, niet tot de maan (terwijl toch anders de nakṣatra's aan den hemel zich bewegen en met de maan beurtelings in conjunctie komen)?”

De onderzin der woorden is: „Waarom komt Rādhā niet tot Kṛṣṇa, wiens gelaat is als de maan?”

Een goed deel van 't nu volgende gesprek is, ten deele door de schuld des boekbinders, reddeloos verloren gegaan. In 't vervolg verzoekt Rādhā haar lieve Śyāmā (d. i. den vermoinden Kṛṣṇa) haar eigen beeltenis te schilderen, opdat zij een aandenken aan haar moge behouden. Kṛṣṇa-Śyāmā maakt echter een portret van Rādhā, en als Rādhā hare bevreemding daarover uit, gaat hij nu van zichzelf een conterfeitsel maken.

„Op het doek bracht hij de beeltenis van zichzelf aan met op de kruin een menigte fraaie pauwstaartveeren, met bewegelijke lotus-oogen, met door zoeten glimlach gesierde lippen, met zijwaarts ge-

bogen leden-drietal ¹⁾, met de rietfluit aan den mond, met een rij lotusbladeren op de borst en door zijn sierlijke dansende passen Kāma de loef afstekend."

Wanneer Rādhā daaraan eindelijk Kṛṣṇa in het meisje herkend heeft, wordt zij door hare moeder Kīrti geroepen.

„Rādhā, gij, wier armen zacht zijn als de jonge lotus-wortel, wier haarlokken glanzend en bewegelijk zijn, gij liefelijke, wier lichaam een ketakā-blad gelijk is, gij oceaā van aanminnigheid, lieveling, waar vermaakt ge u in het door manestralen verheerlijkte binnen-huis? Kom nader en breng het overig gedeelte van den nacht genoeglijk met uwe moeder door."

Kṛṣṇa heeft nog juist den tijd het schilderij (naar 't schijnt de eigen beeltenis van Kṛṣṇa) in zijn kleed te verbergen, als Kīrti optreedt, die zegt vernomen te hebben, dat een herdersdochter uit Nanda's stad gekomen is, en zij wenscht haar te zien. Nu zegt Lalitā, dat dit meisje de dochter eener vriendin van Yaśodā is, en dat zij gekomen is om met Rādhā kennis te maken: „als gij 't goed vindt, wenscht zij met haar met de pop te spelen" ²⁾. Kīrti moedigt met tranen in de oogen haar aan, met Rādhā te spelen, en geeft op de vraag van Lalitā, waarom zij schreit, ten antwoord, dat het aanschouwen van die twee meisjes haar zoo aandoet, omdat daardoor de herinnering aan hare kinderjaren en aan haar spel met Yaśodā in hare gedachten teruggeroepen wordt. Zij omhelst Kṛṣṇa-Śyāmā en teugevolge daarvan ontvalt aan deze lautste het schilderij, dat ze in haar kleed verborgen hield. Hoewel het 't contereitsel van een meisje is, meent zij de gelaatstrekken van Nanda er op te herkennen, en zij vraagt, of het niet diens zoon, de beroemde fluitdrager, zou kunnen zijn. Bij zich zelf overlegt zij, dat, in dien dit Kṛṣṇa voorstelt, zij hem hare dochter zal ten huwelijk geven. Met belangstelling vraagt zij Kṛṣṇa-Śyāmā hoe het Yaśodā gegaan is, want, zegt zij:

„Sedert Nanda's woonplaats van Gokula naar Nandikeśa en Bhānu's verblijf uit Rāvali naar hier (verlegd) is, sinds dien tijd hebben wij elkander niet ontmoet. De mensch is toch maar geen meester over (de vervulling van) zijne wenschen." ³⁾

¹⁾ Hier en elders is dit tooneelstuk in sprake van de drie ledematen van Kṛṣṇa (*aṅgatraya, tribhūgaṅga*). Tot dusverre is deze uitdrukking uit geen Skt. tekst bekend; waarsch. wordt bedoeld op de sierlijke kromming van Kṛṣṇa's lijf (hals, middel, knieën), als hij op de fluit blaast.

²⁾ *gudī te rocate pāñcālīkālītā(n) kartum ākāṅkṣati.*

³⁾ Omtrent den zin van dit vers ben ik niet zeker:

nandavāso gokulān nandikeśe | bhānur vāso rāvaler atra yāvat | tāvad vatsa saṅguṇo nau na cābhān | nūnam jantur neśvararāḥ svābhilāṣe |

Onbekend zijn de woorden *nandikeśa* en *rāvali*. Ik vermoed, dat dit laatste een plaats-

Kṛṣṇa-Śyāmā antwoordt, dat ook Yaśodā steeds met weemoed hare kinderjaren herdenkt, en dat zij eens tot haar zoon gezegd heeft, dat, toen ze eens poppen-huwelijk speelden, Kīrti beloofd had aan hare, Yaśodā's, zoon hare dochter te zullen geven. Nu draagt Kīrti aan Kṛṣṇa-Śyāmā op, Yaśodā te berichten, dat zij zich hare gelofte zeer goed herinnert en die gestand wil doen. Plotse-ling wordt op dit moment achter 't scherm een roepen gehoord, dat „niemand het huis mag verlaten, omdat er een krijgstoet op handen is; wie zou willen weggaan, die zal door den Herdersvorst gestraft worden.” Kṛṣṇa kan dus nu niet vertrekken en wordt door Kīrti uitgenoodigd daar 'te blijven, dan kan hij den volgenden dag naar Yaśodā teruggaan. Zij treedt dan nu de woning binnen met Rādhā aan hare eene en Kṛṣṇa-Śyāmā aan hare andere zijde. Na hier smakelijk voedsel te hebben genuttigd en frisch water te hebben gedronken, deden Rādhā en Śyāmā in 't paleis, nadat al de vrouwen zich daaruit verwijderd hadden, te bed gegaan zijnde, den nacht verstrijken met het spel van onschuldige gesprekken en omhelzingen. — Zoo eindigt het vijfde bedrijf; in 't vervolg wordt niet meer ver-nomen of en hoe het huwelijk van Kṛṣṇa en Rādhā bekend wordt. Wellicht is het in overeenstemming met de Purāṇa-overlevering ¹⁾, dat het huwelijk geheim blijft, zoodat voor den Indischen toeschouwer dit slot niet zoo onbevredigd behoeft geweest te zijn als 't ons voorkomt.

Zesde bedrijf. Het laatste, waarschijnlijk ZESDE, BEDRIJF hangt met de voor-afgaande slechts zeer los samen. Aan 't begin treedt, ontdubbeld als twee personen, de herfst-vollemaan op; zij beklagen er zich over, dat Kṛṣṇa zijne belofte aan de herderinnen gedaan, om in den eerst-volgenden vollemaansnacht van den herfst zich met haar in 't rāsa-spel te vereenigen, schijnt te hebben vergeten. Als Kṛṣṇa nu op-gekomen is, herinneren die beide hem zijne belofte, en nu ontbiedt de Herder door bloote gedachte de als zijne dienaars voorgestelde Tooverkracht (*yogamāyā*), aan welke hij de opdracht geeft al de bewoners van de herdersnederzetting (den Vraja) te betooveren, om den rāsa-dans met de herderinnen te kunnen houden. Te dien einde

naam is, vgl. Growse, Mathurā³, pag. 81: „Rāval, where Rādhā's mother Kīrti lived with her father Surbhān” (wel is volgens Growse p. 457 Rāval uit *vājākula* ontstaan, doch dit behoeft d. m. niet, en het kan wel regelrecht aan ons *varali* beantwoorden). Misschien is hier met Bhānu niet Vṛṣabhānu, de echtgenoot van Kīrti gemeend, doch haar vader, die volgens Growse Surbhān (d. i. Surabhānu?) heette. Surabhānu is trouwens volgens het Brahmavaivarta de vader van Vṛṣabhānu.

. ¹⁾ In het Brahmavaivartapurāṇa, dat overigens het meest uitvoerig is over Rādhā (in de andere Purāṇa's wordt zij of niet, of slechts ter loops vermeld), vind ik hieromtrent geen aanduiding.

treedt Kṛṣṇa in vol ornaat op: met de rietfluit in de hand, op zijn hoofd den kraus van pauweveeren dragend, de voeten voorzien van tingelenden voetringtooi, dragend het fraaie parelsnoer en om het middel den met bellen versierden gordel, stralend gelijk de zon door de aan de neus zich heen en weer bewegende parels, trad hij in de gestalte van den danser bij uitnemendheid op. Als de herderinnen de zinnenbedwelmende fluitmuziek vernemen, komen ze aan, hare huiselijke bezigheden opgevend en hare echtgenooten verlatend. De werking van Kṛṣṇa's muziek is zóó sterk, dat zelfs een der herders, meenend een melkkoe voor zich te hebben, een stier de achterpooten vastbindt om dien te gaan melken! en in de lucht wordt plotseling het geluid van trommelslag, tamboerijn en luit vernomen, dat afkomstig is van al de goden, die daarboven Kṛṣṇa huldigen. Ingevlochten wordt een dispuut tusschen Kṛṣṇa's *yogamāyā* en een onzichtbaren persoon, over de mystieke strekking van de verlossings leer der bhakti. Intusschen zijn de herdersvrouwen gekomen en nu ontspint zich een gesprek van haar en Kṛṣṇa, waarin deze de vrouwen op haar plicht als echtgenooten wijst en ze aanspoort terug te keeren, daar zij immers in den geest in Kṛṣṇa kunnen opgaan en niet zijne persoonlijke nabijheid behoeven. Toch geeft Kṛṣṇa aan haar vurig verlangen toe en:

„Met gouden nimbus voorzien, met zijn als een donderwolk donkerblauw lichaam, brengend de liefelijke rietfluit aan zijn mond, terwijl zijn gelaat door een zachten glimlach verhelderd werd, bedekt met dichten bloemkraus, waaraan de om zijn schouders zwermdende bijen als dronken zich vasthechtten, speelde hij te midden der herderinnen in dansersgestalte zijn spel, hij, de éénige openbaring der hoogste verrukking”.

Het schijnt evenwel, dat dit tooneel niet vertoond wordt, want de tooncelldirekteur neemt aan 't einde van het spel het woord, om te zeggen: „Genoeg nu! Wij zijn niet bij machte om hier te vertoonen het verrukkelijk spel (*līlā*) des Heeren, wiens vermogen zoo verschillend en eindelooos is”.

Met een zegenwensch sluit dan het tooneelstuk, dat door Rāma-kṛṣṇa, de belichaming van Hari, tot stichting der Viṣṇu-veroorders vervaardigd is.

Het behoeft nauwelijks gezegd te worden, dat de boven gegeven schildering van den inhoud der *Gopālakelīcandrikā* slechts een zeer zwakke poging is, en dat ze slechts een flauw begrip van 't origineel geeft, daar juist het dichterlijke er van wel verloren is moeten gaan en het geheel zeer bekort is. Overigens heeft men kunnen

opmerken, dat de compositie van dit tooneelstuk, volgens onzen maatstaf, vrij zwak is: er is betrekkelijk weinig handeling, en die handeling wordt nog onderbroken door lange passages, die meer van religious-ethische strekking zijn, en door tafereelen, die door den auteur zijn opgenomen, niet omdat ze in 't stuk te pas kwamen, maar omdat ze nu eenmaal zoo groote aantrekkelijkheid hebben voor de Viṣṇuïeten, zooals het tafereel van den kleederendiefstal en het geheele laatste bedrijf. Intusschen maakt het hoofdedeelte, bedrijf 1 tot en met 5, toch een soort van eenheid uit.

Van philologisch standpunt bezien is ons tooneelstuk alleszins merkwaardig, niet alleen omdat het een soort van unicum is wat zijn compositie betreft, maar ook ten eerste, omdat het verscheidene trekken en détails uit de geschiedenis van Kṛṣṇa's jeugd bevat, die tot dusverre òf onbekend zijn òf niet in Sanskrit bronnen worden aangetroffen, en ten tweede, omdat er een menigte woorden en woordbeteekenissen in gevonden worden, die òf niet bekend waren uit de Sanskrit-literatuur òf nog niet door bewijplaatsen gestaafd.

Moge nog eenmaal een tweede, geheel volledig, handschrift van dit tooneelstuk aan 't licht komen. Dan zal menig punt, dat nu nog duister is gebleven, opgehelderd worden.

G O P Ā L A K E L I C A N D R I K A .

|| om̐ namo bhagavate śrīvāsudevāya

vaṁśīnādavinohitāmaravadhū-	vṛndair apāṅgāhataḥ
sasvedaṁ taruṇārkakarkakāśadṛśā	yo durnirīkṣo 'hinā
nirṇikto bhujamūlayoḥ kuvalayā-	pidāsya dāuāmbhasā
kaṁśūkaraṣaṇaharsitāmaragaṇaḥ	pāyān mukundābhidhaḥ

5 apī ca |

nidrāvyājam upetya kuṁjābhavane	suptasya mānonnatā
rādhā mādhamamādhurīpramukhitā	tāvac cucumbādharan
smeraspanditatārakākṣikamulan	saṁvīkṣya patyur mukhaṁ
sā nūnaṁ vidadhātu maṅgalacayaṁ	lajjānamadvīkṣayā

10 nāndyante sūtradhāraḥ |

aho niśeyam śaradindumanādanā
bhramannmilindāvaligītakairavā |
apāsya vṛndāvanarāsālāsyam
upāsyam atyantavilokaṇīyam ¹⁾ ||

15 sarve kuśīlavāḥ |

satyam uktaṁ āryamiśraih | rāsānukulaiva rātrih | tathā hi |
paritaḥ prasaranti gandhavāhāḥ
kṛtasakhyāḥ kumudālivaktrabimbaiḥ |
kvaṇayanti milindapaṅktayo
makarandāsavamattavṛttayaḥ ||

20

saphalībhavati nitāntam kṛṣṇacaritrāmṛtenāsan |
nūnaṁ mānasakūlan bhāti marālavallīkalitam ||

atulaḥ katamaṁ prakaraṇam āśrityopatiṣṭhāmahe | nivedayatv āryaḥ |

sūtradhāraḥ |

yatraivam

mīmāṁsādhvaradhūmadhūmitadṛśāṁ	māndyāpahaṁ sarvatas
tarkākarmaṇakhedakharvitasukha-	śrotrābhīrāmaṁ ca yat
māyāvādabhujamgabhaṅguramano- ²⁾	mohāmayocchedanaṁ
yat kiṁcid dharidāsahṛtkamalinī-	prollāsi śauram mahah ³⁾

¹⁾ anyamuvī°

²⁾ bhaṅgara°

³⁾ mahah | udgīyātām iti śeṣah

sarve |

vayaṁ tāvad bhūmikāparigrahāya gacchāmaḥ | tvaṁ tāvad grhiṇīm
āhūya saṁgītān anuṭiṣṭha |

sūtradhāraḥ |

5 bhavatv evaṁ |

nepathyābhimukhaṁ avalokya |
ārye | itas tāvat |

praviśya naṭī |

ajjaṭṭa ko ṇiyō |

10 naṭaḥ sākṣepam |

nātrāvasaraḥ priye kṣudrālāpasya | nāyaṁ sūdhāraṇarājasamājah
kiṁtu haribhaktavaryūṇām

trayyantāntanītāntaśāntamatayo vaimānikānām mudā

vācaḥ pallavayanti tatra bhagavat- satkīrtivarnojjvalā ¹⁾ |

15 nūnyā hi sphuradindusundaramukhī kiṁ vāṇinī prīṭaye

śuddhāntaḥpuracārīṇī kulavadhu- vaktrāravindasprṣām ||

naṭī |

ārya | tadā kimiti pravṛtto naṭanāṭyasrṣṭāv ²⁾ asau |

sūtradhāraḥ |

20 sumukhi | sadāntarāle rasacarvaṇām ³⁾ kurvatām api viśeṣato 'bhi-

nayena tūṇḍavam ākalayitum cetāḥ pravartate | tathā hi |

bhasmoddhūlitavigraho 'pi girijā- kānto nijāntargataḥ

śāntajyotir amandasaukhyanilayaṁ dhyāyamaḥ ciram tiṣṭhati |

rāsollāsanirīkṣaṇāya vanitā- veṣeṇa vṛndāṭavīm

25 avyājan kila yāti yāti muralī- nāḍāmrtaṁ bibhratī ||

naṭī |

katham tadā prākṛtaracanācamatkāraṁ vinābhinayapradarśanam |

sūtradhāraḥ |

nabī mahākavipraṇītanumanātakādiṣu prākṛtaracanācamatkāraḥ |

30 rasānubhavas tu pratipadam anubhūyate 'to gīrvāṇabhāṣayā vya-

vahāraḥ kuryaḥ | kiṁ ca |

ākāritā vyaṁ iha prabhubhīḥ prakṛṣṭa-

premāśrupūrṇanayanai rasacarvaṇāya |

bhavyaṁ tathaiḥ bhavatībhīr ⁴⁾ aśeṣabhūtyā ⁴⁾

35 saṁyujyate hi puruṣo 'numataḥ prabhuṇām ||

naṭī |

upadiśatu bhavān ko niyogaḥ |

¹⁾ ? °varsmojjvalā hs.

²⁾ naṭanāḍya°

³⁾ °carvaṇā (of °ṇo?)

⁴⁾ °tibhireśeṣa°

sūtrād hārah |

ārye | tad idānīm |

yenedam nrpanandaḥ kumudini- bandhuprasannānane

sadyaḥ śāntim upaiti kṛṣṇaviraḥ jvālāvalivislatham |

5 nirvyājam kim api prayogaviṣaye 'pūrvam tvayā giyatām

yāvat¹⁾ sūryam¹⁾ anūrur eva vihaḥ śreṇīm dhinoti sphuṭam ||

atra bhagavaccaraṇanalināmmodamoditena rāmakṛṣṇena viracitam

apūrvagopālakelīcandrikābhidham nātakam asmāsu nikṣiptam | tad

idānīm asyāḥ pariṣada utsavāya niyuktavyam iti |

10 nāṭī |

kim ayaṁ kulajo hi daṇḍino

bhavabhūter uta bhāravat kaveḥ |

racunā vacaso yato 'sya vai

bhavitā rājasado hṛdutsavāya ||

15 nāṭaḥ |

ayaṁ anyāḥ pulakayati bhāgavatām | tathā hi |

āsīd gurjarakhaṇḍamaṇḍanaguṇa- grāmābhīrāmākṛtīḥ

śrīrāmānujapādacinītanusudhā- nīrdhautatāpatrayaḥ |

audicyūmalavaṇṣaviśrutakathāḥ śrīdevajītidvijas

20 tasyāyam tanayo nayoruphalito yady eṣa karṇam gataḥ ||

nāṭī gurjarakhaṇḍamaṇḍaneti samākarmya śākṣepam karṇam pidhāya |

kva snehayitā niḥsnehakulasyālāpāḥ | yataḥ |

niḥsneho hi parasneham apahanti prasaṅgataḥ |

sundarikavarībhāra- sneham āśu khalo yathā ||

25 sarasūnām caraṇavinyāsam api na kṣamate | tathā hi |

bhāti javā sakapoto²⁾ viśamanidāghe 'pi saikate nibhṛtam |

samuditajaladharapaṭale³⁾ śuṣyati parito 'mbuśikarasparśāt ||

nāṭaḥ śākṣepam |

āḥ pāpe nahi kulam eva kāraṇam snehodayasya satsaṅgama eva

30 pradhānam | tathā hi |

paṅkād utthitam indirāsanapadam dhatte 'ravindam mudā

kāntābhīḥ kamalekṣṇābhīr abhitaḥ karṇavatapaśīkṛtam |

citraṁ naiva nirasya vāsrapates tuṅgāndhakārāculam

nirvyājam parirabhyate pulakitaḥ prātaḥ prasannāṁśubhīḥ ||

35 ayaṁ tu śākṣāt trailokyānirmāṇavicakṣaṇena bhagavatā kālin-

dikūlakamanīyakaladhautavallārīyarūgapuñjapūjitavadanendumaṇḍa-

lena | caladamalakamalavilocanavimohitavallavīvallivellitaśarīreṇa

caraṇavinyāsamukharitamaiñjumañjīrasinījitasahacarīkṛtamilindavṛn-

dēna | malayamandamārutāndolitakuntalāntāmālitagaṇḍamaṇḍala-

vikhaṇḍitānaṅgavaibha v e n a | marakatavibhaṅgojjvalatribhaṅgāṅga-
vinugdhaveṇuvādanasācīkṛtādharanīrīkṣaṇaprasa r e n a | gopālena
svadhyānadhārūḍalitāśeṣa doṣajālasnigdbahṛdayo na pratikūlaniyaḥ |

ko na mudam samudañcati viśati mukunde 'ntarā hṛdayam |

5 kva nu khalu doṣadoṣaḥ kumudavaneṣe samāyāte ||

api ca |

caṇḍāṇṣus ¹⁾ tuhināyate jalaṇidhiḥ kulyāyate dustaraḥ

kīnāśaḥ svajanāyate hi kulīśaṇ puspāyate vajriṇaḥ |

raṅko vai dhanadāyate parapadaṇ dvārāyate cakriṇaḥ

10 saṁsāro 'pi padāyate bhagavati prīte ramānāyake ||

naṭī |

katham idaṇ pramāṇam āvedyatāṇ pramāṇasiddhaṇ vastuajātam
ānandāya bhavati sādḥūnām |

naṭaḥ |

15 sadyo bhāmini bhāratajirajanāḥ kaṅkāḥ pulindāḥ khasā

ābhīrā yavanāḥ kuvindaśavarā lokam punānā yataḥ |

kiṇ citraṇ caraṇasmiter bhagavato jāta ²⁾ ataś cāyasaḥ ²⁾

piṇḍe sparsamaṇeḥ prabhāvamahimā nūnaṇ samujjimbhate ||

dr̥ṣṭāntīkṛtam artham āptavākyena paśya paśya | śvādo 'pi sadyaḥ

20 savanāya kalpata iti ³⁾ | kiṇ ca |

na hi bhagavaṇ aghaṭitam idaṇ tvaddarśanaṇ nṛṇām akhila-

pāpaksayaḥ | yannāmasakṛcchravaṇāt pulkasako ⁴⁾ 'pi vinucyate

saṁsārād iti bhāgavatam |

naṭī |

25 prāyo dr̥śyate 'rthavādo hy āptavākyeṣu |

naṭaḥ |

siddhir eva sakalasya vastuno

dhāranaṇ bhavati bhāsanam yataḥ |

śīryate na rasanā katham harāv

30 arthavādavacanam prajalpatām ||

sarvavākyānām eva bhagavati mukhyayāvṛtṭyā pravṛttatvād bhū-

✓ tārthatā samarthitā sadbhīḥ |

kiṇ nāgataḥ sumukhi vārapakūjitena

kiṇ prastarāṇ munivadhūr na kṛtā śarūpā |

35 kiṇ stambhato ⁵⁾ na vigataḥ priyarakṣaṇāya

nāyāsyati priyatamo nu janopahūtaḥ ||

āyūty eva bhaktair ākūritāḥ | kiṇ arthavādam udāharasi |

¹⁾ caṇḍāṇṣus ²⁾ onzeker; jātasataścāyasaḥ; boven sa is, als correctie, gezet wat zoo-
wel als a als als ipra kan gelezen worden. ³⁾ Bhāg. pur. III. 33. 6. ⁴⁾ puṣkasako;
vgl. Bhāg. pur. VI. 13. 8. ⁵⁾ stambhato.

naṭī |

yadi bhaktajanapriyaḥ sa tadā tvam apy ākārāya samāyāti cen
nārthavādānī śaṅke |

nataḥ |

5 aho priye | āyasyaty eva bhaktānukampī bhagavān | yataḥ |

puṇḍarīkavanabandhumayūkhailḥ

kliṣyamānakumudālini avekṣya |

daṇḍāya virahatāpam aśeṣaṇi

prīṇayaṇis tuhinaraśmīr upaiti ||

10 dhyānamudrāṇi nāṭayitvā kṛtāñjalīḥ prārthayate |

vāmatānarasadānasuśobhinī

indranīlamanībhaṅganībhaṅga ¹⁾ |

locanāni sapthalīkuru tāvad

veṇumaṇḍita nikuñjavinodin ||

15 apī ca |

āstīrṇanayanāñcalair nayavatāṇi siktāśrubhīḥ premajailḥ

sabhyūnām aravindalocaṇa ciraṇi cintāviśuddhātmanām |

soktapīdeyamaṣeṣa ²⁾ śekharamaṇe svātmānam ākāṅkṣati

kṣaṇi kṣodayitūṇi kṣaṇena carana- nyāsaḥ tvadīyailḥ śubhailḥ ||

20 apī ca |

smaraṇād eva pāñcālī pāñcālīva vinirmitā |

pañcālīpurato nātha mālīkaṇi kuru bhāṣitam ||

nepathye |

nivartaya ³⁾ īto vatsān |

25 phullāmbhojagalatparāḡapātālī saṇyuktapāthahkaṇa-

prādurbhūtamahendranīlaśakala- - - dūrvāṅkurailḥ ⁴⁾ |

dhāvantaḥ paritaḥ pralobhitadhiyo vatsālḥ śaśāṅkojjvalālḥ

kaṇṭhaviśṭasavarṇaśīrṅkalajhaṇat- kārailḥ purovartinaḥ ||

punaś ca nepathye |

30 svakṣuṇṇapadapaddhatim ⁵⁾ anuvartamānālḥ kathāṇi nivartanīyālḥ |

tatraiva punaḥ |

yāvad ahaṇi adyānavadya talpād utthāya vatsacāraṇāya pravṛtto

bhavāmi tāvad aviralapremākṣaranibaddhapadyenākāritaḥ kenāpi |

tasya pratijñāparipālānāyopasthātavyaṇi mayā |

35 himam iva dinakarakiraṇailḥ kanakam ivāpīha taṅkaṇenaiva

drāvitamadhunā hr̥dayaṇi karuṇākālitena vāgvilāsena ||

1) ? °bhaṅgaṇi° 2) ? Vooral de syllabe de is onzeker. 3) Zoo met verwaarl. sandhi!

4) °śakalacchādūrvāṅkurailḥ, naast de syllabe ccha, die op 't eind v. d. regel staat, so. m. ta (of ja?) 5) svakṣuṇṇa°

naṭaḥ karmāṇi dattvā śṛṇoti |
 priye | upāttapaśupaveśasya ¹⁾ nandakumārasyāgamanam iva lakṣyaṭe |
 naṭī |
 katham |

5 naṭaḥ
 ittham ²⁾ | āṅkuritam mama cittam naidāghī bhūr ivāmbhobhiḥ
 nepathye kalarāvah ³⁾ |
 sumukhi vasantena mādhavīlatikā ⁴⁾ | na pratyēṣi cet karmāṇi dehi

āha ca naṭī |

10 vaṃśīnūdalī samantāt prasarati bahulam kinḍīnāṇi ninādo
 vatsānām eṣa pāda- dhvanir api nitarām rambhaṇodbhūtarāvah
 gopālodāragoṣṭhī- vipulabhujataṭī- tādānottho virāvo
 nūnaṇi dhammilamallī- militapariṇalo vāti vāto murāreḥ ||

tataḥ praviśati vatsamaṇḍalīṇ puraskṛtya sasakho ⁵⁾ gopālāḥ |

15 naṭaḥ | priye | samāgato 'yaṃ gopālāḥ |
 gaṇḍamaṇḍalasamullasadambuh
 kambukaṇṭhatataḥambitamālāḥ |
 nīlakuñcitavilolakacālī
 tūṇaṇi eti vanato vanamālī ||

20 api ca |
 cārucandrakacamatkṛtamaulī
 cañcarīkaparicumbitacūḍalī |
 gaṇḍamaṇḍalavilolavatamsalī
 kākālīkalitavenur upaiti ||

25 smerasantatir iyaṇi madhudviṣo
 locanāni śīśirīkarotu vaḥ |
 candranirgatasudhārayo yathā
 khinnakairavakulāni sarvataḥ ||

vandanīyacaraṇo munivṛndair
 30 nanditāmaragaṇo guṇasamkhyaiḥ ⁶⁾ |
 premarajjuvidhṛtāṅghrī ivāyaṃ
 cittavṛttisamakālam udeti ||

sumukhi | samānaya tāvad asya nīrājanāya sādhanam iti |

naṭī yathā nirdiśati tathā karoti | śaśāṅkamaṇḍalam iva sacandraka-

35 vartikaṇ nīrājanabhājanam ādāya gāyanti copasthitā |

1) *upanta*° 2) *ispaṇi* 3) *nepathye* | *kalarāvah* *sumukhi* enz. 4) Dit schijnen nog de woorden van den Sūtradhāra te zijn, waarmee hij de naṭī aanspreekt. Moeten het nom. pr. fem. gen. zijn? 5) *sasakha* 6) °*samghyaiḥ*

naṭaḥ |

harṣāsrubindubhiḥ prokṣya pradīpaṃ paritaḥ priye |
aravindadalair bhūyaḥ pūjāyantīva vikṣyase ||

sāmājikān prati |

5 ayaṃ sākṣāt parapadanūyako bhaktānugr(ah)ārtham āvirbhūto mayo-
psthāpito madājñayeyam ¹⁾ mama gr̥hiṇī nīrājanabhājanam ādāyo-
psthītā | paśyantu bhavanto 'pi svasvabhāvena |
sāmājikā vidhṛtāñjalipuṭā avanatamastakās tasthuh |
naṭī nīrājanamudrāṃ darśayati |

10 naṭo varṇayati ²⁾ |

marakataṃmukuraṇibheṣu ³⁾ sphurati śeṣāṅkaḥ pradīpakavyājāt |
candrakavartimayūkhaiḥ śekharaḥśūntarālabimbeṣu ⁴⁾ ||

kusumair abhivaṣṣya praṇamanti sabhyāḥ | ✓

neṣṭhaye |

15 āḥ pāpa durātman śailiṣāpasada kvāpanīto 'nācaritaprātarabhya-
valharaṇo vanamālī |

naṭaḥ |

priye | ko 'yaṃ kalakadalā | karṇaṃ deli |

āḥ pāpeti punaḥ paṭhati sma |

20 priye | ayaṃ ko 'pi gopakumārāḥ prakupito 'smāsu prāyaḥ |

tataḥ praviśaty ⁵⁾ udyatadaṇḍo lambakaccho dhṛtamayūrapiccha āḥ
pāpeti paṭhan lambūlako gopālāḥ |

naṭaḥ paścād vilokya |

aye |

25 krodhāruṇīkṛtavilocanadurnirikṣo
bhrūvallisphuraṇadarsitapanmagābhāḥ |
daṇḍāvaghātasiṭhilitikṛtabhūmibandhāḥ
ko 'yaṃ priye ⁶⁾ samupayāti kṛtāntanūrtih ||

api ca |

30 ghoṇāpuṭaṃ priyatame ghaṭayaṃ nitāntaṃ
valmīkarandhram iva mārutaphūtīkṛtena |
gātrāṇi vepayati tāmramukhaprabhābhīr
dāvotthavahniir iva bhūruhapullavāni ||

ataḥ svāminam praṇamyāpasaraṇam evāsmākam itaḥ śreyaḥ | svāmin

35 namaskaromi | gacchāmi | gopadaṇḍāvaghātabhiyā punar gantum
api na śakto bhaviṣyāmīty uktvā ubhau niṣkrāntau |

| tataḥ ⁷⁾ prastāvanā | ✓

1) °jñayeya 2) Onzekeer: naṭa varṇayati (?) ls. 3) °mukaro 4) śeṣaru 5) praviśati

6) De syllabe ye ontbreekt. 7) sic.

kṛṣṇaḥ | are durvinītagopātmaḥ kim aparūddham te yenāyam
daṇḍapradarśanenūpasārito nataḥ |

gopālaḥ | ayam evātidurvinīto ¹⁾ yo 'samaye tvām ihājuhāra |
kṣamasva bhagavan duruktavacanam me |

5 yaḥ ko 'pi yatra kutra prathayati nāmāvalīm bhavataḥ |
hāsyād vā bhramato vā- gacchasi ko 'yam nisargo 'sti ||
api ca |

tātas te 'khilagopamūrdhamukūto vikhyātapuṇyaḥ kṣitau
mātā hanta mukundakalpalatikā sūte 'rthinaḥ kāṅkṣitam |
10 yat tvam dhāvasi lubdhavat kalayitum kṛṣṇeti sambodhitas
tat te mādharma nocitam kulavatām etat kalaṅkāspadam ||

api ca |

yad bālye navanītamātram akhilaṁ cauryeṇa mātur grhād
dattam yad vrajasundarībhīr abhito lāsyaṇya hāsyāya tat |
15 nedānīm ucitam nīlāntavanitā- netrāravindātīthe
dr̥ṣṭvai(ta)d guṇalāghavam tu bhavataḥ kanyāṁ ca ko dāsyati ||

kṛṣṇaḥ |

jātaṁ loke vastumātram yad etat
karmāyattaṁ ²⁾ bhuktaye tat phalānām |
20 haṇiḥ jāto nandagehe janānām
bhāvūdhīno nāparaṁ me nimittam ||

ato me sarvatrānusaraṇe kalaṅko bhavitā ced bhavatu | svabhāvas
tu dustyajaḥ | tathā hi |

matto 'pi bhramaraḥ kalindatanayū- kañjāsavāsvādanair
25 āhūto hi puṇaḥ sugandhasacivair mākaṇḍasaṁbhūtaye |
āyāto yadi khañjarīṭapaṭalair lubdheti sambodhitaḥ
kim tāvan madhupaḥ svabhāvasaraṇīm bhītyā paraṁ muñcati ||
mā prayacchantu me ke 'pi kanyā vrataparāyaṇāḥ |
ahaṁ eva śaratkāle veṇunā samupābhavaye ||

30 gopālaḥ |

bhavatu tadā kim vivāhena | tathā cen nocitam ckatra kārkaśyam |

kṛṣṇaḥ |

kutra mayā (kā)rkāśyaṁ ācaritam dhūrta |

gopālaḥ |

35 dattam ³⁾ tāvat prātarāśnya mātṛā
pātre citraṁ pāyasam cāru cāru |
no bhuktaṁ tan nīrajākṣī yaśodā
(bā)spavrātaiḥ siñcatīvāvatasthe ||

- taṭra rohiṇī |
 kasmād bibharṣi vāmoru locane vārivipluṣam |
 indīvaradaladroṇī sthūlamuktāphalaṃ yathā ||
 yaśpdā |
 5 āryamātar na jāne 'haṃ bālakaḥ kupitaḥ kutaḥ |
 gato vṛndāvanaṃ rantum abhukto bālakaiḥ ¹⁾ saha ||
 rohiṇī |
 kati santi grhe bālā bāle bālendusundari |
 yenāyaṃ atasīguccha- cchaviḥ prakṣobhitas tvayā ||
 10 kṛṣṇaḥ |
 tatas tataḥ |
 gopālaḥ |
 yat tu yaśodayā bhavantam uddiśyoktaṃ tan nāhaṃ sākṣūd vak-
 tum kṣamaḥ |
 15 kṛṣṇaḥ sūśūṅkam |
 tathāpi tathāpi |
 gopālaḥ |
 yathāhaṃ gopair anabhīhataḥ syāṃ tathā kuru |
 kṛṣṇaḥ |
 20 tathaiva bhaviṣyati |
 gopālaḥ |
 rohiṇi kāpi kiśorī netuṃ vaiśūkhyaṃ āgatā sudane |
 tām āha me purastād urasi dhṛtaṃ kandukaṃ tv anayā |
 tadā mayā vilīritāyās ²⁾ tasyā anunayārthaṃ talapradarśanēti
 25 proktaṃ |
 capalakuraṅgavilocana viṣṇuṣṭam adhunaiva na smarasi |
 bhūyo bhavitum ihecchasi jāne dāmodaraḥ prāyaḥ |
 rohiṇi | etan madbhāṣitaṃ tathyaṃ iva matvā bhojanam apāhāya
 vatsamaṇḍalīṃ puraskṛtya gato me mukundaḥ |
 30 kṛṣṇaḥ |
 satyaṃ vadasi mātṛaivam pratibodhitā rohiṇī |
 satrāsaṃ vadanam ākalayya gopālaḥ |
 naivam nāthāham eva vacmi | tathāpi |
 gokulakumudavanālī virahadīnēśāṃsubhīr nitarāṃ |
 35 naivollasati guḍālaka- dāśanavilolāṃsukīṇjalkaiḥ ³⁾ ||
 api ca |
 vanam iva mādhavarahitaṃ rajanī candrāṃsubhīr vidhurā |
 matir iva vigatavivekā gokulavīthiḥ tvayāpetā ||

¹⁾ bālakaiḥ bālakaiḥ ²⁾ Onzeker (*vijitayās*, hs.) ³⁾ dāśana° of dṛśana° ?

api ca |
 nandāyatanasamīpe tava mukhikānticchatāvidhure |
 alikulam iva kṛtamukule kamale gopījano bhramati ||

kṛṣṇaḥ |

5 vayasya gopālakaḥ | satyam evābhuktvaivāgato 'smi na smarāmi |

gopālakaḥ |

tvam tv adyaivam āgato 'si |

sāyam¹⁾ vatsakam āturā vipinato gaur ullasatpaṅkajam
 prātar jālakamālinītarulatāḥ samtyajya bhrūgā iva |
 10 samketam rajaniṣu nīrajadrśas talpād upetā yathā
 no cittikṛtadarbhasūkavikṛtiḥ prāpto 'si bhaktāvanīm ||

api ca |

tyaktā sā sārīkeyam kṣamam api namitā no purasthā yaśodā
 samśliṣṭo nāpi nandas tanayaratikalā- kandalībhutagātrah |
 15 bhrūtar bhrūtah kva yāsi- ty anugaditam atho na śrutam te balasya
 prānapreṣṭhāpi vaniṣī śayanam upagatā prāpitā cūpareṇa ||

kṛṣṇaḥ |

sakhe | satyam na smṛtam bhaved iti |

na tatho me priyatama ātmayonir na saṅkarah |
 20 na ca saṅkarsaṇo na śrīr²⁾ yathā bhakto mama priyah ||
 ato vayasya prayālī goṣṭham | drutam eva mātaram samāśvāsyā³⁾
 prātaraśanāya samānāya bhojyasambhāram iti |

gopālakaḥ | mātṛā pratibodhito jayantah | vatsa jayanta |

yamunakūlakadamba- cchāyam upāśritya bālakair yuktah |
 25 kvāpi bhaviṣyati nūnam gacchopādāya bhojyasambhāram |
 iti pratibhāṣito jayanto bhojyasambhāram nītvā drutam adhunāga-
 miṣyati | atra yathājñāpayati devah |

iti niṣkrānto gopālakaḥ |

nepathye |

30 aho karmān namas te 'stu yenaiva⁴⁾ bhrūmitam⁴⁾ jagat |
 kva sā pulalūśayyā me kvedaṁ vanaviceṣṭitam ||
 dhātas tavopalabdhīś ced yena nito daśam imān |
 vetradaṇḍaprahāreṇa jānubhaṅgam karomy aham ||

kṛṣṇaḥ |

35 subalaḥ | ko 'yaṁ vetradaṇḍaprahāreṇa vidhātāram api gatajānuṁ
 karoti |

subalaḥ |

pratibhūti śabdena jayanta iti | prāyah samāgato bhojyasambhāram
 nītvā sa eva |

1) sāmya 2) śrī 3) śvāsyā 4) yenaivaibhrūmita

kṛṣṇaḥ |

karmaṇ dattvā punaḥ śrūyatām |

subalaḥ karmaṇ dadāti |

nirviṣṭā ¹⁾ girinirjharā ravisarin-

5 dhvāntakrāntatamālakānanabhuvō

vyālīphūtkṛtidhīrabhītanikāḥ

hālīkaṇ bhavati śramaḥ na milito

sthānaṇ nodvalate kaṭiḥ kaṭutarair

pādaḥ me naṭataḥ paṭo 'pi vigataḥ

10 bhrāmaṇ bhrāmamaḥaṇ nagendragahana-

droṇībhutatanaḥ nate hi śirasi

nīrāvātāmbarā ²⁾

jhilliravāliśayāḥ |

kālīkarāle hitā ³⁾

nīlotpalāṅgo hariḥ ||

nādair vinaṣṭe śruti

kāṣṭhāyitaṇ me vapuḥ |

droṇīsu nidrāyito

droṇaudaraṇ bibhrataḥ ||

gacchantur gopabālā

phalitaṇ mamaiva bhāgyaṇ ⁴⁾

kvedaṇ śikhariṇībhāṇḍaṇ

15 pītvā patrapuṭaiḥ suptvā

dāsīputrā diganteṣu |

bhokṣye 'haṇ bhojyajātaṇ vai ||

nāsām āpyāyati dhruvam |

tato gacchāmi keśavam ||

śrutvā subalaḥ |

kiṇ bhāṣate 'yaṇ svāmin |

kṛṣṇaḥ |

śrūyate bhavatāpi | nīrajjo yadi śikhariṇīṇ pītvā gacchati cet sarve

20 vañcitā bhavayuh | ata uccataruṇ āruhya dīśyatām kutrāyaṇ balā-

tiduṣṭaḥ |

subalaḥ tathaiva karoti |

are 're jayanta | ihāgaccha sasakho gopālas tvām ākāṅkṣaṇ

vartate | jīvitum icchasi cet chikharīṇīvyayaṇ mā kuru |

25 dīṣṭim utthāpya jayantaḥ |

kutrāsti gopālāḥ | ko 'yaṇ śikhariṇīvyayaṇ varṇayati ⁵⁾ |

subalaḥ |

dāṇḍayitā khalu kudhiyām

kṛdāti yamunātīre

sudhiyām samtoṣakāraṇaṇ kṛṣṇaḥ |

nīreṇāpyāyati prāṇaṇ ||

30 jayantaḥ |

ucitaṇ evāsyā nīreṇaivāpyāyanam | tathā hi |

ānītaṇ ⁶⁾ madhu madhuraṇ mātṛā premātivesena ⁷⁾ |

tyaktaṇ kīṇiti nīlāntaṇ ⁸⁾ kṛdākṛṣṭena cetasaṇ nūnam ||

ta-yaivedaṇ phalam |

35 tataḥ praviṣṭo mastakanihitasaṇbhārāḥ khañjībhūtapādo dāṇḍam

avaṣṭabhya jayantaḥ |

¹⁾ of staat er *nirviṣṭā*? ²⁾ *°īrāva*? ³⁾ of te verbinden: *°karālekhita*? ⁴⁾ *bhāgya*
⁵⁾ ? *vyāpīṣṭayati* ha. ⁶⁾ *ānīta* ⁷⁾ sic ⁸⁾ *nīlānta*

pādanyāsasamuccaladdadhikaṇā- ¹⁾ liḍhānāno nirgata- •
 śvāsatrāsitasajjamaś capaladṛg viṣvakśiroveṣṭanaḥ |
 skandbāropitaśūkapākanicayo droṇaudanaṃ mastake
 bibhrat saṃcalito ²⁾ yathā sukalabhāḥ prāpto jayanto 'bhavat ||

5 sarve sahāsaṃ |

jayanta | pādābhivandanaṃ kurmaḥ |

jayantaḥ |

abhivādayantu pādān nādān kurvantu sarvato gopāḥ |
 dāsyē naiva bhavadbhryo hāsyenāpi prapulikākhaṇḍam ³⁾ ||

10 kvāsti nandanandanaḥ | aho ayam eva prāyaḥ |

dantajyotsnāvamarśais tirayati tamasa(h) stomadhārām apārām
 yacchan nīlāravindā- yatadalanicayaṃ sarvato vīkṣitena |
 yasyālōlākālī dalayati nitarāṃ rūḍhākandarpadarpaṃ
 bhūyo dhammillabandho janayati dayayā yōsitāṃ tatpraroḥam ||

15 deva | namaskaromi | kim aparāddhaṃ mayā |

(kṛṣṇaḥ) |

mayā te kiṃ kṛtaṃ yenāparāddhinam ātmānaṃ saṃbhāvayasi |

jayantaḥ |

abluṅktvā gamanam eva ⁴⁾ | prasthite tvayi yasodayā mām praty
 20 uktam | vatsa jayantādyābhuktvaina gopālo vatsān upādāya gataḥ |
 tasyedaṃ bhogyam vāstūpanaya | anye sarve gatā vayasvās tvam
 evātra pratibhāsi | tadā mayā tava bhogyam grhitvā pravṛttaṃ |
 tāvat subalādīnān itareṣāṃ mātaro mām āpanīya pṛthak pṛthag
 bhogyam daduḥ | mayā vicintitam ity ekena mayā voḍhūn na
 25 śakyate | bhavatu yāvad gopālasaṃgamo bhaviṣyati | idam eva
 mama pātheyaṃ bhaviṣyati hastāgataṃ kimiti pariharanīyam iti
 dṛṣṭvā mātṛā bhojanāyā ⁵⁾ ākūritena ⁵⁾ mayā na bhuktaṃ | na
 copasthāpitaṃ mātṛānītaṃ pathi bhogāya |

subalādayaḥ kṛṣṇam upetya karṇe samūcuḥ |

30 kṛṣṇa | kim ayam asabhyo vinodāya vadaty uta tathyam |

kṛṣṇaḥ |

paścāt praṣṭavyaḥ |

punar jayantaḥ |

vāgyyāpāraṃ nivartya ⁶⁾ maddaśāvagamyā | tadā mayā sarvaṃ nītvā
 35 tataḥ prasthitam atalrabho ⁷⁾ |

1) °samucchala° 2) saṃvalito 3) khaṇḍama (of svaṇḍama) 4) evam 5) sic,
 1. °nāyākāritena 6) onzeker, nivartma hs. 7) sic; is er bedoeld: atah | bho?

• kveyaṃ nidrā kuṭīre kva ca gahnavane kaṇṭakeṣu pracāraḥ
 • kvāyaṃ nīhārahārā- valimilitamarut- tāṇḍavenātikhedaḥ |
 • vepante 'ngāni śīrṇā radanapariṇatīḥ śītakampāvaghātāt ¹⁾
 • prāpteyaṃ bālyabhāve vapuṣi ca bhagavams tvatkrpāto jarā me ||

5 kṛṣṇaḥ |

vayasya | parārtham avasādanam ²⁾ bhūṣaṇam eva satām | tathā hi |
 hemante himasaraṇiṇ saḥanti śīrṣṇi
 kliṣyānte davadahanair nidāghakāle |
 varṣāsu kṣayitauco 'pi vārivarṣair
 10 nodvegam dadhati mahīrubhaḥ pareṣu ||

jayaṇtaḥ |

aho vibhṛāntaniśreṇīm āśrito 'yaṃ mahājanah |
 acetanopamānena cetanaś copamīyate ||
 ātmanaś ceha kāmāya priyaṃ sarvaṃ iti śrutīḥ |
 15 • khidyamāne katham tasmin puruṣārtho bhaviṣyati ||
 bhavatu | yadā paropakṛtiḥ eva bhavatsiddhāntaḥ tadā tvayaiva
 saṃrakṣaṇīyaḥ svasiddhāntaḥ | tathā hi |
 bhārasyodvahanān me bhavatu bhavān ³⁾ śreyasūṃ hetuḥ |
 bhūyāsaṃ yadi bhoktā- nupakāritvaṃ mamaivāstu ||

20 kṛṣṇaḥ |

vayasya | kim ānītaṃ kasya kasya ca saṃbhārūḥ |

jayaṇtaḥ |

tava ca mama ca ko 'nyo 'trārhati vibhāgikartum | athavā |
 yo 'yaṃ vastukalāpo yasya ca yūvān vibhāgato 'py asti ⁴⁾ |
 25 urdham tac ca madīyam tv anyasyārdham mayā kṛptam ||

kṛṣṇaḥ |

are durvinīta katham tavārdham parakīyam vastu |

jayaṇtaḥ |

satyaṃ janaśrutis tv eṣā nūnam atra pratīyate |
 30 vāruṇī tatra sarveṣūṃ yatrāha nṛpater vadbhūḥ ||
 aho 'yaṃ vrajarājakumāro 'py anyāyyaṃ brūte |

sarve saḥāsam |

katham anyāyyaṃ jayanta ⁵⁾ asmākam svakīyam kartum icchasi ⁵⁾ |

jayaṇtaḥ |

35 bhāras tu śīrasto 'vatāryatām |

sarve tathaiva kartum pravṛttāḥ |

1) °kampiva° 2) avasidanam 3) bhavāna 4) 'lthasti 5) 1. jayantasmakam, of icchati.

j a y a n t a ḥ | s v a g a t a m |

aho uttāraṇāvasara ¹⁾ eva svīyaṁ hastīkurvanti cet katham me
dāsyanti | ato niscitya paścād adho neyaḥ |

prakāśam | dūrata eva sthīyatām dūrata eva sthīyatām | ādāv any-

5 āyyam śrūyatām |

kāṣṭhād atikāṭhineyaṁ jātū mṛṣṭir ²⁾ na me jātā |

katham iti madhuram udāram tv ānītaṁ kaṣṭatobhataḥ ³⁾ ||

ato 'rdham jayantasya neti bruvato nyāyām ⁴⁾ |

k ṛ ṣ ṇ a ḥ |

10 matsakāśam upanaya | māṁ na pratyēṣi |

j a y a n t a ḥ |

bhavatu tathā | ete tu hastākṣepam mā kurvantu |

kṛṣṇapura ⁵⁾ upasthāpitam kāṣṭhād ⁶⁾ uttārayan vakṛibhūya nipatitaḥ

kṛṣṇāt tāvad utthāpito gopaiḥ sarveṣāṁ vastv āsanmīkṛtya ⁷⁾ śrīkṛṣṇā(ya)

15 bhūgaṁ prayacchati |

iyam tu deva phisīriṇī rodanam dūlikā nodakā bhāṇḍopalāḥ kūpā
gharvatā laṭakāḥ ⁸⁾ phelikā raghāliketi |

anye g o p ā ḥ |

re re durvinīta kiṁ vadasy apaśubdena | śikhariṇī odanam pūlikā ⁹⁾

20 modakāḥ khaṇḍopalāḥ pūpāḥ parpatāḥ vaṭakāḥ phenikā rasālikā
ceti vaktavyam |

j a y a n t a ḥ |

satyaṁ satyaṁ | punas tathaiva |

k ṛ ṣ ṇ a ḥ muṣṭiprahāreṇa |

25 kiṁ vadasi dbrṣṭa |

j a y a n t a ḥ |

svamin | śītaśramakṣuttrībādhān ¹⁰⁾ nātiviśuddhā varṇasaṁtatir

mukhān ¹¹⁾ niḥsarati ¹¹⁾ |

k ṛ ṣ ṇ a ḥ |

30 tarhi gopakānām api dāyaṁ yathāruci dehi |

j a y a n t a ḥ |

bhavatu | bhavataiva maddattam dīyatām ādau subalāya |

¹⁾ °sare ²⁾ pr. m. *mrṣṭir*, sec. m. *mrṣṭir* ³⁾ sic! corrupt! ⁴⁾ l. 'nyāyām? ⁵⁾ °pura
⁶⁾ *kaṣṭhād* ⁷⁾ *asanmīkṛtya* ⁸⁾ *laṭakāḥ* ⁹⁾ *pulika* ¹⁰⁾ °vādhāt ¹¹⁾ *mukhāntiḥsa*°

kṛṣṇaḥ |

kim dattaṃ subalajananyā |

jayaṇtaḥ |

deva | sadya eva kṛtāni dugdhaphalāni subalamātrā preṣitāni

5 cailāñcalābaddhāni ¹⁾ prayaccha sudāṃne ghṛtāmodakā(n) stokāya

• madanamodakān sarvebhyaḥ sarvāṇi prayacchety upararāma |

subalaḥ bhagavatā dattaṃ vastrapoṭalīm unnuhya sahāsam |

are kitavaśiromaṇe kimity avahelanāṃ karoṣi |

kṛṣṇaḥ |

10 subala | kim asti |

subalaḥ |

svāmin | mātṛā prahitāni dugdhaphalakāni svayaṃ bhuktvāpakvāni

viṣatindukāny audumbaraphalāni mahyaṃ dattāni |

sudāmā poṭalīm unnuhya |

15 apasada | kim ānītam idaṃ | indravāruṇīphalāni kharjūraphalāni |

kva modakāni |

stokaḥ śaśokaḥ |

durvinita kim ānītaṃ bhuktvā madanamodakān |

ugragandhūni tivrāṇi phalāny arkataroḥ kim u ||

20 jayaṇtaḥ |

kṛṣṇa | sarve mithyābhiśamsīmaḥ |

mātṛbhiḥ ca samānīya baddhvā ²⁾ cailāñcale yathā

tathā mayā samānītaṃ vastujātam idaṃ hare ||

sudymnasyeva saṃjātam strītaṃ phalavipākataḥ |

25 gopānūṃ mandabhāgyānāṃ kim kurmo 'tra vayanī prabho ||

kṛṣṇaḥ śāśaṅkam |

manāpi tu kim api vaiparītyaṃ tu nācaritam anena |

svabhojanasaṃbhāram avalokayati | dīṣṭvā prahīṣṭaḥ kṛṣṇaḥ sar-

vatra vilokya |

30 aho nivṛtteaṃ rātrīḥ |

subalaḥ |

kathaṃ vijñāyate bhavatū |

kṛṣṇaḥ |

saṃśūcayati niśāntaṃ kairaviṇī saṃkucantīyam |

35 nayanaśrīr iva sudṛśaṃ gurujanasavidhe kulastṛiṇām ||

1) °calovaddhāni

2) pr. m. labdhā(?), sec. m. vaddhā(?)

api ca |

muñcati himajalakanikā latikeyaṃ candranirmuktā |
sadyaḥ proṣitamatikān¹⁾ nāyanasarojād ivāmbūni ||

5 kālindīpulinoṣitā kamalinī- vṛndeṣu tulyādhīṣu
prauḍhānalpahimāṃsudīdhitisara- vrātaiḥ kṣatā marmasu |
seyam saṃprati cakravākavanitā tair eva sākam punaḥ
saṃphullānanakudmalaiḥ pramuditā nūṇaṃ narīnṛtyate ||
aho subalāyaṃ bhagavān ambaracūḍāmaṇiḥ samuditaḥ²⁾ | saṃprati
tuhināṃśus tu bhīta iva lakṣyate | tathā hi |

10 prasaranti³⁾ tigmarasmeḥ kirāṇā iti saṅkayā prātaḥ |
saṅkocayati nijāṃśūn tuhināṃśur maṇḍalavyājāt ||
bho subala |

saritas tīre tīre bhāti navīnāṅkurā⁴⁾ bhūmiḥ |
bhāsā garuḍamaṇīnāṃ vibhrāntiṃ kurvatīveyam ||

15 vayasyeḥa vatsā apah pītṛvā tṛṇāni carantu vayam api cetaliṣaṃ-
īpe mādभवīnikuñje navakisalayaṣṭaraṇe tāvad upaviśya jayantena
samānītābhyavaḥaraṇīyaṃ sapthalikurmo yadi rocate vayasyaṇām |

jayaṇtuḥ |

mama tv idam eva rocate |

20 icchanti ke 'pi kīrtiṃ ke 'pi bhūvo rājyaṃ akiṣṭam⁵⁾
ye tu vayan kamanīyaṃ dhyāyamaḥ⁶⁾ sarvadā bhojyam ||

sarve padāntare |

idam eva yamunākūlam |

25 ākūrayanti vilagū bhavataḥ purastād
āruhya nīpasikharāṇi manoharāṇi |
saṃphullavallimilitāni nijājireṣu
saṃveśanāya mahatām hi nisarga eṣaḥ ||

upaviśatu bhagavān navakisalayaḥ | ptaṇamāsane⁷⁾ |

30 śikhināṃ śirasi vidhunvan marakatabhaṅgābbhirāme⁸⁾ picchāni |
kurvaṇṇillocananalinam⁹⁾ śrutipathasaṃcārācātūrīniratam ||

sarve copaviṣṭā maṇḍalākūreṇa |

punaś cā kāśe |

aho gopāla | aho gopāla |

kṛṣṇo nīsamya |

35 subāhur iva pratibhāti | karṇam dehi |

1) ? proṣitamatikāṇi hs. 2) samudritaḥ 3) prasarati 4) nāvīnāṅkur 5) sic!
l. ākṛṣṭam? 6) sic! l. dhyāyamaḥ 7) kṛpta is onzeker; er staat klasa 8) l. °bbhirāma
9) kurvallocananalinam

sarve karmāṇaṁ dattvā śṛṇvanti |

vibhrānto 'haṁ samantād upavanavalaye tvatkr̥te nandasūno
kvāsi ¹⁾ śrīmann idānīm hr̥dayakumudinī- kheda candrābhirāma |
nāhaṁ vaṁśīninādā- ²⁾ mṛtam idam api ca tvatprayuktaṁ ³⁾ kṛpātā |
5 prāyo nośā bhavanti svasukham anuratā duḥkhabhājā pareṣūm ||

• tatraivānyaḥ ⁴⁾ |

mātur eva na jātas tarhy anyeṣūm kutaḥ |
rudatī vatsa vatseti virahāc cañcalā muhūḥ |
mātā na prāpitā prītiṁ kim asmin kathayāmy aham ||

10 sarve |

kṛṣṇa | subāhur evāyam |
tava vadanaviyoga- vyādhibhiḥ khinnacetāḥ ⁵⁾
paripathati tatheyam ⁶⁾ sārīkā kāpi cānyā |
• śīthilavacanabandho bāṣpasamruddhakaṇṭhalā |
15 kamalanayana loke dustyajas tvatprasāṅgalā ||

kṛṣṇaḥ |

kim ahaṁ subāhuṁ viśmṛtyāgato 'smi | tadā svātmaiva viśmṛtāḥ |
re re subāho kvāsi samprati | dehi bāhubandham |

jayaṁtaḥ |

20 viśmṛtyaivāgato bhavān kimiti vṛthā snehaṁ viḍambayati |

kṛṣṇaḥ |

aye gatatrāpa na mayā viśmṛtāḥ | tathā hi |
talpe cetasi nīto nidrādūtyā niśāyān me |
subalāncana ⁷⁾ viyuktaṁ nātmānaṁ saṁdadhe tāvat ||

25 idānīm evānubhūtaḥ subāhuviyogaḥ |

jayaṁtaḥ |

ko 'nya uttarasamarthānc samarthas tvattāḥ |

subalaḥ |

30 kṛṣṇa | veṇur āpūryatān | tena nidarśitavartmā svayam evāgamī-
śyati |

kṛṣṇas tathaiva karoti | tadānīm tu |

bhṛṅgāḥ padmeṣu khinnā madhura madhurasāṁ no pibanti prapannā
na spandante tarūṇāṁ kiśalayanivahāḥ ⁸⁾ pakṣiṇo na svananti |
ghāṣagrūṣeṣu vatsā(ḥ) ⁹⁾ svavadanasaraṇīm ⁹⁾ nādhikurvanti bhoktuṁ
35 mandam mandam caranti dhvanihṛtamatayaḥ kṛṣṇasārālā sadārālā ||

1) kvāsi 2) vaṁśīnininādā° 3) tveṭ° 4) tatraivatratraivānyaḥ 5) khitta° 6) tatheyam
7) subalāncana 8) kiśalaya, met ś 9) vasvatsavadana°

tataḥ praviśati yathānirdiṣṭaḥ karadhṛtasārikāḥ sāsrunayano mānda-
prahitāṅkūrasādhanaśaḥ subāhuḥ | tathā hi |

manān candrakabhūṣaṇo mukhavidhu- vyādhūtānīlākāḥ
pīnāṁsaḥ karapaṅkajāntavipula- śrīsārikāpañjarāḥ¹⁾
5 mandasmerasudhābhīṣiktasujanāḥ pītāmbarāḍāmbaro¹⁾
gaurāṅgo bhagavatpriyo 'tisukhadaḥ prāptaḥ subāhuḥ purāḥ |

subāhuḥ |

sārike | vaṁśīdhvaniḥ prāyaḥ kṛṣṇasāṁmidhyam nirdiśati |
nṛtyanty amī śikhina eva śīlātaleṣu
10 ye vāridodayamadodayamodavantaḥ |
baddhā bhavanti ninadāyatapāśayogāt
te 'mī mrgāḥ parisareṣu paribhramanti ||
pratibhāṣate tv evam eva | tathā hi |

ete 'līnas tilakaharmyam apohya nīnam
15 phullāravindapaṭalaṁ paribhuya bhūyaḥ |
dhāvanti nīnam iva vārirayāḥ samantāt
prāyo 'tra saurabhasamākālito mukundaḥ ||

padāntare |

ko 'yaṁ kuṣumāni palāśapatrāṇi cāvacinoti |

20 subāhur upaśṛtya |
aho vayasya makaranda |

makarandaḥ |

subāho | namaskaromi |

(subāhuḥ)

25 namaskaromi bhrātuh | kvāsti vanamālī |

makarandaḥ |

subāho | virahānalakalitāṁ tava vāṇīm upaśṛtya mahat kāśmalyaṁ
gato vartate | ahaṁ tu subāhunā sahaivāgataḥ²⁾ kathaṁ subāhu-
nāham agresarikṛtaḥ svayaṁscūtyaḥ³⁾ saṁjātaḥ |

30 subāhuḥ |

yady ahaṁ saṁgaṁsyāṁ⁴⁾ tadā tu kenāpi dṛṣṭaḥ syām |

makarandaḥ |

paścāt svayam eva vicintya⁵⁾ paṭhitam |

talpe cetasi nīto nidrādūtyā nīśāyāṁ me |

35 subalānena virahitaṁ nātmānaṁ saṁdadhe tāvad ||

ity uktvā sāsrulocanas tyaktabhojano bhavadāgamanam anukūlayan
vartate |

1) sic. 2) saherāgataḥ 3) ?? ook swapaṇo kan gel. worden. 4) ? (= samagamisyām ?)

5) vicittya

su b ā h u ḥ |

sakhe makaranda | pratibodhitasya mātṛā talpād utthāya mukhataḥ ¹⁾
maṅguttāpatram ²⁾ ivaitad vapur iha ratyā samānītam |

ma k a r a n d a ḥ |

5 vayasya subāho | kṣaṇamātram tu hurir ³⁾ api tathaiva jātaḥ |
• karṇakalpitarasūlapallavam
śvāsamarutavimarśabādhitaḥ ⁴⁾ |
marimaradhvanim avāpa tatksaṇāt
tīvrādāvadahanatviṣeva hi ||

10 su b ā h u ḥ |

tvam kutra gacchasi |

ma k a r a n d a ḥ |

prasavair alaṅkaraṇāya kusumādīny āhartum upabhogāya malinī-
patraṇi puṭebhyaḥ palāśapatraṇi preṣito 'smi | ito nātidūre ka-
15 dambavedikām alaṅkrītya kṣṇas tiṣṭhati |

su b ā h u ḥ padāntare gatvā |

aho

gopaśre(ṇī)ṣu veṇī- niyamitakusumaiḥ kuñjam ullālayānau
śreṇībhūtākṣipakṣma- ⁵⁾ kṣubhitaratipatiḥ padminīpatraṇiṣṭha(h) |
21 aṁśavyāsaktamālā- militaparimalo -mattabhṛṅgāvalīḍhaḥ
kākṣānyastoruveṇur nana nayanapuro bhāti gopāvataṁśaḥ ||

kekipiccham āndolayantaṁ śīdāmānam ālokyāha |

dhanyo 'si śīdāman dhanyo 'si | tathā hi |

sadā yogārūḍhair manasi munibhir dhyeyavapuṣo
25 harer līlāmūrter ⁶⁾ lalitāmuralīm ⁶⁾ ākalayataḥ |
nirātāṅkaḥ pañke- ruharuciraṁ nectasya subhage
latāmūle līno vahasī carāṇāmbhojayugalam ||

parikramya |

aho subalo 'py asti | tadyathā |

30 mukuribhūtakapole kalayati kṣṇānanacchāyām |
vidhir api vibhur ⁷⁾ na vaktum ⁸⁾ bhāgyam aho gopaputrasya ||

śrīkṣṇaḥ | dūrataḥ subāhum ālokyā |

kṣṇasya gūtrayaṣṭiḥ premārūḍhais tanūruhair bhāti ⁹⁾ |
upavanalateva madhunā patyā saṁvīkṣitā tanvī ||

1) sandhi! 2) sic (lees misschien: mārutātapatram) 3) sic; l. missch. hurir
4) svāsa° 5) śraṇī 6) līlāmūrterlīlā° 7) virbhur 8) Of staat er vaniddhum (d. i. banddhum)? 9) i. p. v. dezen regel (die in margine gegeven wordt) heeft de prima manus: premāṅkurai prarohair avirbhatair babhau kṣṇaḥ |

kṛṣṇaḥ |

vayasya subāho | dehi me bhujabandham |

tāv āśliṣyataḥ | āśleṣasukhaṁ samanubhūya |

virahajvalanaviṣṣyad- gatarasaromālikūpeṣu |

ko 'yaṁ dayayā devo varṣati saṁpūrayan sudhayā ||

kṛṣṇaḥ |

subāho | anāmayaparamparāsti gopūjireṣu |

subāhuḥ |

candrāyoge ga — — hanatimira(ta)ma(h)-¹⁾ stomavidhvastabodhe

10 bodhāyānītadipo yadi nisi marutā- kṣepavikṣepitaḥ syāt |

sphūrjatsaudhāgrasālā- vinihitavidhā- lekhyalīlāvilāso

modāyodāranilo- tpalaviśadadrṣūṁ bhāminīnāṁ kathaṁ syāt ||

kṛṣṇaḥ |

vayasya | balarāmādayas tu santy eva |

15 subāhuḥ |

deva |

udayanti tārakāṇāṁ śataśo rātran kumudvatīvrudam |

kin u mukhamukulitabhāvaṁ tyajati sahasrūṣubhir divase ||

vrajaṇānāṁ tvam eva sarvathā hṛdāpahlādakārī ²⁾ yataḥ ²⁾ sārīke

20 tvam eva mātūr avasthātathyaṁ bhayaḥ |

sārīkā sūram |

kṣaṇaṁ goṣṭhāgāre kṣaṇam api bahir yāti jananī

kṣaṇaṁ cāntaḥ klistā kṣaṇam api tavākrośanaparā |

kṣaṇam suptevāste dharapītalam ālambya ³⁾ sadane

25 harer ⁴⁾ hīnā dīnā nahi kim api kartuṁ prabhavati ||

kṛṣṇaḥ |

subāho | ko 'yam uttaram āpūṁyati |

subāhuḥ |

kin na jānāsi | tava vinodāya mātulenopasthitā mañjuvādinī

30 sārīkā | mātṛā pratibudhya mām upahūyoktaṁ | vatsa subāho |

śrīkṛṣṇa imāṁ prāṇato 'pi priyāṁ vaṁśīm iva sārīkāṁ vismrtya

gato 'sti | tad enāṁ prāpaya drutam eva |

kṛṣṇaḥ sotkanṭhaḥ |

aho mañjuvādinī me sārīkā |

35 hastena nītvā cañcuputīm dhṛtvopalālayati |

¹⁾ Of moet men lezen: *candrāyoge* — — *gahanatimirasastoma*? ²⁾ Sic, l. misch. *°kari* | *ataḥ* - ³⁾ Laatste syllabe onzeker. ⁴⁾ *hare*

re re ramya vihaṅga nīlajalaja- prollāsīgātradyute
bandhūkārūnacañcūcañcura ¹⁾ purah kiṁ mauṇam ālambase |
tvadvaktrodgatamañjuvākyaracanā- ²⁾ pīyūṣapānotsukah
kaṣṣikṛtya niśā sunidritamukhaḥ prāyo na sanītyaktavān ||

5 sārīkā |

vrajeśvarī śokasanīptā | nāto 'haṁ samyak pralapitum śaktā |

kṛṣṇaḥ |

ambātikūṣṭhaṁ prāptā kathaya kim uktavātī |

sārīkā yaśodāvākyam avatārayati |

10 tvaṁ no datto 'tīrddhatve nīvidrayam svayambhuvā |

locanād anyato gantum anarho 'si vanāntaram ||

ity uktvā kaṇam unṁueya ruroda | tan niśamya ghāntarebhyo
gopyaḥ samājagmuḥ |

surāḥ |

15 mātāḥ kiṁ rodiṣi | kṣiṇo madhuravaṁśīṇ ³⁾ vādayan vṛndāva-
nanikuṇjaṁ gato vartate | kuśalam asti |

yaśodā |

ayi sakhyah | śrīyatām | ckaputrikā janānī mā bhavatu | adya
prātaraśauṇām akṛtvaiṣa vatsamaṇḍalīm puraskṛtyākṛtasambhāṣaṇo
20 gataḥ | tena me hṛdayam atikhinnam abhavad | samprati na
saṁdhārayitum śaktābhavam |

ayam atimāñjulacareṇa ⁴⁾ locanapurataḥ pravartate yāvat |
tāvad ahaṁ sakhi manye jīvitālābhaṁ kim anyena ||

tatra tāvad gocarapradeśād upasthito nando 'pi śūnyaṁ vrajam
25 ālokyā vitarkayati | tathā hi |

na śrīyante vāyasyaḥ kalakalaninadā nāpi gānaḥ na vaṁśī-
nikvāṇaḥ kvāpi līlā- harinaśiśūpada- nyāsaśabdaprarohāḥ |
no vai gopāṅganānāṁ dadhimathanasamud- bhūtarāvaḥ samantān
nopālambhaprabandhā na ca sakalasubh- kṛṣṇasaṁjālpitāni ||

30 evaṁ vitarkayan nandah prāṅgaṇe saṁprāptagopīnikaram ālokyā
saṁbhrāntaḥ |

kīṁti bho yaśode |

yaśodā |

35 sāśraṁ locanapañkajaṁ vidadhatī niśvāsavātāhata- ⁵⁾
pramlānaṁ navapallavādharaputaṁ bhraṁṣyaddukūlaṁ ⁶⁾ vapuḥ ⁶⁾ |
dhammilam varamallikāvīrahitam preṇākulam vīkṣitam
mandam mandam uvāca gadgadataram patyuh purovartinī ||

1) °cañcacañcūca 2) °odguta° 3) °vaṁśī 4) °careṇa 5) niśvāsa° 6) °bhakalamvayuh

āvābhyām tapasā pratoṣya bahuśo vaikunṭhanātham harim
 samprāptaś caramaḥ vayasy anumataḥ ¹⁾ sarvatra sadbhir-guṇaiḥ |
 so 'yaṁ prāg aruṇodayād upagato 'bhuktvaiḥ vṛndāvanam
 darbhair aṅkuritam vṛkair bhayakaram vyūlībhir utphūtkṛtam ||

5 mayoktam | putra | kṣaṇāntare 'mbaracūdāmanir udeṣyati tāvad |
 idam atihṛdyam upabhujya

bhajyamānatimiravilīyamānaduṣṭajanamodamānakamalamilinda-
 vṛnda k ū j i t e |

10 kṛṣṇamānahamsacakravākacūruvīkṣamāṇagīyamānabarhikuraṅga-
 gaṇa p ū j i t e |

dhūyanmānakūlakadambatūtamakaraṇdacyamānasubhagavitāna-
 parir ū ṣ i t e ²⁾ |

yāhi jalajātadalapeśulaśarīra ³⁾ suta kūle yamunāyā dinamāṇi-
 kara b h ū ṣ i t e ||

15 evaṁ ⁴⁾ pratibodhito 'pi samupasthitavayasyair gata eva | tadvira-
 hākṛṣṭahṛdayāyāḥ ⁵⁾ samākranditam ākarṇya ⁶⁾ samānavyathā gopyaḥ
 svasvagrāhād upagatāḥ |

naudaḥ |

gopānām ayaṁ ativiśamo dharmo gopālanarūpaḥ |

20 kvāyam tāmaraśekṣaṇaḥ kṣaṇapada- nyāsenā gopāṅgane
 svedārdṛkṛtakarṇamūlaphalako ⁷⁾ yaś ⁷⁾ cakṣuṣā vīkṣyate |

kvedaṁ duṣṭaravatsakarsaṇagūṇa- ⁸⁾ sparsakṣatām hastayor
 nīlūnāgrakuṣātiśukanivahe pādārpaṇam vai śiśoḥ ||

vrajeśvari | svavṛttisthān eva bhagavān hari rakṣati |

25 yaśodā |

he govardhana deva devi yamune phullāravindānane ⁹⁾
 mātas te pulināṅkamaṇḍalagato bālo mama kṛṇḍati |

samprakṣyaḥ payasūbhivardhitatanur hīṁsair agāṇyair alaṇ
 śāntaḥ kṣāmataras taraṅganikarair āsicya ti — ◡ — ||

30 he vṛndāvanadevate bhagavati kṣmālaṇḍikṛte te namaḥ
 protphullāmalamallivallivilasat- kuñjāyatapraṅgane |

samprakṣyo 'yam apatyabuddhikalayā hīno mayā mādhave
 dhāvaṁ dhāvam upaiti te parisare puṣpaprabālādibhiḥ ||

bhavadu grīheśvara bālasya kuśalam | mayā jayantas tadānīm

35 bhojyaṁ grāhayitvā prasthāpitaḥ | ayaṁ ca subāhur viśṛṭtasā-
 rikūpañjaram upanīya gacchati tāvat |

¹⁾ anumatās ²⁾ °nau° (i. p. v. tata); °rakūla° (met u) ³⁾ °yeśulaśarīra ⁴⁾ eva
⁵⁾ °virahākṣṇa° ⁶⁾ ārkasarpa(?) ⁷⁾ ? steekt hier phalakosaś (= phalakosa) in ?
⁸⁾ De lezing duṣṭara is onzeker. ⁹⁾ pullā°

nandah | subāho | kṣaṇam tiṣṭha | mayā nītāni guṇjābharanāni
nītvā gaccha |

subāhuh |

kṛṣṇa | mayā nītāni | ¹⁾

- 5 guṇjānirmitacārubāraracanā vakṣahsthalālambini
sāṃdāsyaty alakākulam ²⁾ pravilasat- pītāmsukāntargatā ³⁾ |
prātaḥ padmavanīyakāntikalikā- samliptanīlotpala-
cchāyām keśarāmālīnim alikulair āsvādītām ādarāt ||

kṛṣṇah |

- 10 dhanyo 'si subāho dhanyo 'si | atipriyam me guṇjābharanam |
tathā hi |

hitvā yasya kṛte 'ham vaikunṭham gokule jātaḥ |
tulaye manasi na kalayā guṇjābharanasya kaustubham hr̥dyam ||
vayasya |

- 15 gāvo vṛndāvanasya vrajavasatir iyaṃ bhūruhāṇām prajāli
kūle kūle — — — — — tapanaduhitur lolakallolabhāji ⁴⁾ |
bhūṣā guṇjāvalībhīr viracitamukutaḥ kekīpicchair nītāntam
kāntā govardhanaśrīḥ pulakayati mano darsanād eva dūrāt ||

jayantaḥ |

- 20 aho vibhrāntā buddhir gopadārūṇām |

vihāyāpūpasamyūva- phalikāmadhusīrṣikāḥ |
kim guṇjāpuṇjasaṃlāpo ⁵⁾ rasunāyāḥ ⁶⁾ rasapradah ||

- yadi mayā nītāni atiramaṇīyaṃ bhojyam na rocate tadā kimartham
kālatikramah kriyate | mahyam idam sarvaṃ deyam | tad bhuktvā
25 samprāptabalo 'ham bhavadartham yāvanti mayūrapicchāni kusu-
maguṇjāpuṇjūni bahuśaḥ samāncsyāmi | ayam subāhur mithyā
brūte | nandena yad uktam tan mayā nocyate |

kṛṣṇah |

kim uktam re dhṛṣṭa |

- 30 jayanto nandoktiṃ patḥati |

gatvādyaiḥ kalindajāvanabhuvam kṛdāparam bālakair
baddhvā ⁷⁾ sadguṇavallārībhīr adhunā saṃhṛtya vastrādīkam |
ānīyāśu ⁸⁾ nijāṅgane ⁹⁾ guṇaṅge- nāhe vimokṣye yathā
bhūyo 'yam bhavitā na kuṇjabhavane gatvā vihartum kṣamah ||

- 35 sarve sahāsam |

kim ayam anuvadati |

¹⁾ De rest van de pagina (2½ regel) is wit, doch er blijkt hier geen lacune te zijn.

²⁾ 'kula' ³⁾ 'kāntar' of 'kontar'? ⁴⁾ 'lolaṃ' ⁵⁾ 'guṇjāmpūjā' ⁶⁾ 'sic.

⁷⁾ 'baddhā' ⁸⁾ 'āśuṇ' ⁹⁾ 'nijāṅgane' (of 'nijahane?')

jayantah |

pitṛā kusumāni guñjavalayāni samyak preṣitāni tubhyam | dhartum
ākāṅkṣati jarāṭhaḥ ¹⁾ |

(kṛṣṇah) subāhunā pratyarpitāni guñjābharaṇāni bahumānapuraḥ-
saram svīkaroti |

bhrātāḥ subāho | tātena kim apy anyad uktam |

subāhuh |

nandena tāvad ity ukto bhavān |

puspodyānam idam grhasya purato bhrṅgūvalisamskr̥tam ²⁾
10 śrīdāmapramukhā vayasyakagaṇāḥ sarve purovartinaḥ |
kṛīḍa tvam puravedikāparisare mā yāhi dūraṃ manāk
labdhā ³⁾ vai caramāyusi pravayasoh pitroh samālambanam ||

śrīkṛṣṇah |

tadā tvayā kim abhāpi |

15 subāhuh |

mayaiva bhanitam | idānīm api yūyam bhayākṛṣṭahrdayāḥ ⁴⁾ | hā
kaṣṭam kaṣṭam | tathā hi |

pītvā stanyam

durjvaram pūtanāyā

vātyānīto

nāpi mṛtyum jagūma |

20 kālīnāge ⁵⁾ tāṇḍavam yo vyadhata

pīto vahnir

yena dāvānaliyaḥ ||

mūtrā baddho

baddhayor muktido 'bhūt

tarvor garvaś

cāpanīto 'surāṇām |

mātre ⁶⁾ netre ⁶⁾

viśvam etat samastam

25 vyastam nyastam darśayāmāsa yo 'yam ||

so ⁷⁾ 'yam sākṣād

indirūnandamūlaṃ

mūlam śuśvad

viśvabhūmīruhasya |

bhītyā vāto

vāti yasyāmalātīnan

pātram bhīter

bhīṣaṇānām katham syāt ||

30 subalah |

dhanyo 'si dhanyo 'si | jānāmy aham avagatam kṛṣṇa tattvam |

kṛṣṇah svagatam |

vijñātatatattvasya kim deyam mayā |

jñāninām mama bhaktānām na matto 'nyat priyam kila |

35 na yāti campakam bhrṅgaḥ pītvā padmavanāsavam |

prakāśam |

vayasya subāho prīto 'ami | dehi me samālīṅganam |

¹⁾ ? jarāṭhaḥ ḥs.; wāarsch. ontbreekt hier iets meer dan alleen kṛṣṇah. ²⁾ ?valirāṇīkṛtam

³⁾ l. labdhā ? ⁴⁾ ex conj.; mayāḥ ḥs. ⁵⁾ kālīnāge ⁶⁾ mātreṇa netre (uit Grantha-origineel ?)

⁷⁾ l. yo ?

- subāhūḥ nātyena samāliṅgati | kṣaṇaikam ¹⁾ brahmānandam anu-
bhūya muditanayanas ²⁾ tathau | punaś ca kṛcchrāt samjñām
avagatya |
aḥo | alaukiko 'yaṁ ramah | tathā hi |
5 kṛtveyaṁ munimandālī giritaṭi- ³⁾ kūle kuṭīm pallavai ⁴⁾
ruddhvā ⁴⁾ netrapuṭīm ⁴⁾ paṭīm vidadhatī cirañcalair aṇcitām |
• kaṣṭā ⁵⁾ kṛṣṭasupīṣṭanustighaṭitā- ⁵⁾ vṛttiḥ śiloñchādibhis
tuṣṭā kiṁ na bhaved yato bhagavataḥ sparsottham ⁶⁾ itthaṁ sukham
kṛṣṇaḥ |
10 are jayantu | patrāharṇanārthaṁ prasthāpito makarando nāgatas
tāvad ākāraya ced ⁷⁾ bhoktum icchasi |
jayantaḥ |
iyam eva vārtā madanukulā | yuthājñāpayati devaḥ |
tūrṇaṁ taruṁ āruhya |
15 are dāsīputra | kiṁ vilambase | patrāṇy upanaya |
makarandaḥ |
āgato 'lūṇi vayasya |
upasthito makarandaḥ | tataḥ sarve komalaharitapalāsaputaṁamāṇḍita-
karā upasthitāḥ |
20 kṛṣṇaḥ |
makaranda | kutra vilambitam etāvātparyantam |
makarandaḥ |
svāmin | kiṁ vaktavyam apūrvam madhv iva madhuraṁ vākyam |
idānīm eva vṛṣabhānupurapradeśād āgato gopadārako me mārge
25 militaḥ | tenoktam | adya vṛṣabhānugoparājena bhagavatya vṛndā-
devyā makhaḥ samārabdhaḥ |
kṛṣṇaḥ |
kimārthaṁ makhaḥ samārabdhaḥ | na hi prayojanam anuddiśya
mando 'pi pravartate | kīṛṣṇas ca makhaḥ |
30 makarandaḥ
kanyā kāpi bhavān ivātivayasi prāptā hareḥ sevayā
pitṛa te vṛṣabhānunāpi lalitā vallīva hemnaḥ kilāḥ |
tāmyaty adya nitāntam induvadanā durdaivacandātapais
tasyāḥ śāntim abhīpsatā ⁸⁾ bhagavatā- rābho hi vṛndāmakhaḥ ||
35 yāvatyāḥ sukumārikā vṛjabhuvo dhṛtvā vibhūṣāmbaram
nītvā svābhimateṣu ca bhāṇḍam akhilā dadhnaḥ śirasy eva hi |
rādhāyāḥ purato bhavantu bhagavad- vṛndāpadapṛīṭṭaye
dattvādyāiva balim prayantu śataśo veśmāni ramyānanāḥ ||

1) kṣaṇaikam 2) mudritanayanas 3) giritaṭi 4) Onzeker! hs.: pallavairuddhāne-
trapuṭi 5) I. kṛṣṭakṛṣṭa° 6) sparsottham 7) n. b. de stelling van ced! 8) °psata
5*

iti vṛṣabhānunarūpitaḥ kanyā-rtvinmakho 'dya | tadarthaṁ anena
mārgena rādhāpramukhā gopakanyā āyāsyanti | bhavatāṁ rocate
ced vayan eva devyai nivedayāmaḥ | devyāḥ prasādārhas tu vayan
eva |

5 kṛṣṇaḥ |

bhavatv evaṁ | dṛśyatām kiyaddūre santi |

jayantaḥ |

aho hatā vayan durvinītaiḥ gopātinajaiḥ | lobhākrānto 'yaṁ mahā-
janaḥ | eṣa kaler mahimā |

10 hitvā khādyam idaṁ nijaṁ bahuvidhaṁ paryāptam apy ātmano
dhūrtā daivahatāḥ parasvamatayo garjanti śaṅkātyayāt |
bhrūvallīṁ parisarpayanti paritāṣ cāspṛṣṭayanti sphuṭam
dordandaṁ ghaṭayanti parṇapuṭakāny¹⁾ ākanyā¹⁾ gopyāgatam ||

kṛṣṇaḥ |

15 samyag vadati jayantaḥ | yathāsthānam upaviśyatām |

sarve | upaviśṭā(h) smaḥ | dīyatām |

(kṛṣṇaḥ) | svasvagrṛhād āgatam ādāv upabhujyatām |

sarve | asmanmātrā prahitam anena durvinītenūttaṁ jayantena |
tvadadhīnā vayan idānīṁ bhojane |

20 dhanyo vaṁśaḥ smerapūrṇāyutākṣa²⁾
mātā dhanyā yatra jātas tvam īdṛk |
jānīmo 'nyaṁ naiva loke dayāluṁ
tūrṇaṁ yo no gartapūrtiṁ vidadhyāt ||

kṛṣṇaḥ |

25 gartapūrtir bhavatu vā mā bhavatu nāhaṁ mātṛā preṣitastokam
api dadāmi³⁾ |

sarve |

mā dadātu bhavān | hastaprakṣālanam tu kurmaḥ |

akathitā eva hastaprakṣālanam nāṭayanti |

30 pātrāṇi purataḥ prasārya kiṁ vilambase |

kṛṣṇaḥ |

amṛtāyatām |

jayantaḥ |

kim |

1) "puṭakāṇīmyakāsarya 2) "ñāyattakṣa 3) 1. missch. mā bhavatu vā | ahaṁ

kṛṣṇaḥ |

ete pallavitā drumāḥ pratidiśam śītā vimugdhānilāḥ
kharjūrīkṛtamalakākṣabadarī nimbāḥ phalair nāmitāḥ |
bhallātāmalaḥkārkaśigrusarala- dhattūrasarjādayaḥ ¹⁾
5 santy ete purataḥ prasannavadanais tāvat sukhaṁ bhujyatām ||

jayantaḥ |

bho bho kṛṣṇa | vayan tvaducchiṣṭabhōjino bhavūmaḥ |

kṛṣṇaḥ |

mithyābhiśaṁsī bhavān | kadā jātā yūyaṁ matprasādākhādināḥ |
10 tathā hi |

re re dhūrta bakī payodharaghaṭī pītā mayā gokule
taccheṣaṁ na manāg vyadhāyi vadane śraddhāya gopādhama |
muñjāpuñjavighūrṇitūnalaśikhā ²⁾ pītā mayā prāṇinām
rakṣāyai yamunātate na bhavatā ³⁾ bhūyaḥ samāsvādītā ⁴⁾ ||

15 subāho | vatsānām kā kathā | kutra santi |

subāhuḥ | utthāya paśyati |

kṛṣṇa | vatsū maṇḍayanti kālīndikūlam | tathā hi |

ete bālamṛṇālakomalaruco vatsū latāntargatā
romanthaṁ kalayanti militadr̥ṣo dūrvāṅkurākhādināḥ |
20 niḥśaṅkaṁ mṛgaśūvavaktrapātālī- ⁵⁾ kuṇḍūyanānanditā ⁶⁾
vīkṣyāntaḥ ⁷⁾ śikhipicchapicchalamukha- cchāyaṁ bhavantāṁ mudā ||
ato niḥśaṅkaṁ bhujyatām |

tataḥ kṛṣṇo gopamaṇḍalīmadhyagataḥ śuśubhe | tathā hi |

śuśubhe dasanavikāśaḥ paritaḥ saṁbhāsayan gopān |

25 kumudānīva himāṇṣuḥ premākṛṣṭaḥ prabodhayan kirāṇaiḥ ||

kṛṣṇaḥ |

samānīyatām bhojanasaṁbhāraḥ |

pātram udghāṭya ⁸⁾ nalinīpatrusthaṁ bhaktam abhivarnayanti sarve |
saurabhyaṁ ākalayya tv eke |

30 jātīpuspacayaḥ kim utpaladale kim ⁹⁾ mauktikānām ayaṁ
kūṭaḥ kim tu hināṁśukāntipātālī kim vā sudhāsamhatiḥ |
nāsāṁ ¹⁰⁾ karṣati harṣayatphalam uras cāhrūdayaty antaram
cetaś candralalāma cālayati no jihvāñcalaṁ vai yataḥ ||

kṛṣṇaḥ dvitīyabhāṇḍam udghāṭya svayaṁ varṇayati | vataḥkān ālokyā |

35 kalāṅkaṁ vibhrāntaḥ kavayati kavir netrapadavīm ¹¹⁾

anārūdhe ¹¹⁾ candre ¹¹⁾ dadhati nabhaso nīlamarucam |

¹⁾ dhartvā° ²⁾ śikha ³⁾ 1. bhavatāṁ ? ⁴⁾ of °khaditā ⁵⁾ °vakra° ⁶⁾ °ta
⁷⁾ 1. vīkṣāntaḥ ? ⁸⁾ udyādyā ⁹⁾ ki ¹⁰⁾ nasa ¹¹⁾ ? °mamārāḍe candre ḥs.

- samakṣaṃ paśyantu-¹⁾ mrabhavati¹⁾ bilaṃ²⁾ naiva³⁾ hrdaye
 kim indor dadhyabdhau vātaka miśato labdhavapuṣaḥ ||
 kṛṣṇaḥ sarvebhyo yathābhāgaṃ dattvā jayantūya stokaṃ prayacčhati |
 jayanto netraṃ ghūrṇayan sphuṭaṃ asphuṭaṃ vā vyāharati |
 5 atikṛṣṭenānītasya³⁾ svayam idānīm dātā saṃpannaḥ⁴⁾ | mayā
 nānītaṃ cet |
 subāhuḥ |
 are durvinīta tadānenaiva sarvaṃ saṃpāditam syāt |
 jayantaḥ sapraṇāmam |
 10 saṃpādayatu bhavān navam eva | idaṃ tu yātayāmaṃ sarvaṃ
 mahyaṃ diyatām |
 ity uktvā sarvaṃ apahartuṃ hastam cūlayati |
 subāhuḥ |
 dūraṃ sthīyatām vibhāgato grāhyam⁵⁾ |
 15 jayantaḥ |
 atrāpi vibhāgaḥ |
 pūpānām śatakaṃ kapolaphulake saṃmodakānām śataṃ
 nāhaṃ vedmi vayasya paśya karabha- syāsyasya kiṃ⁶⁾ jīrakam |
 kiṃ caite vatakāḥ puṭopaghaṭitā dattaprahārakṣamāḥ
 20 kiṃ me phūtkṛtimārutena⁷⁾ bhagavan bhāraudanaṃ sthāsyati ||
 kṛṣṇaḥ |
 vayasya kathaya katham api tava tṛptiḥ syāt |
 jayantaḥ |
 yady evam |
 25 bhaktāyate yadi giriś ca sitāyate 'yaṃ
 reṇuḥ sarid yadi payodadhivāhinī syāt |
 pūpāyate yadi palāśapalāśapaṅktis
 tṛptis tadā nirupamā mama⁸⁾ mādharma syāt ||
 sarve nīṣamya svasvapātrāṇy ācchādayanti | kṛṣṇo jayantāya bahu-
 30 taram prayacchati | svayam ūkhādyā varṇayati |
 iyam atimañjulahrdayā saṃkucitapāpīnābhīmṛṣṭā⁹⁾ |
 madhurādharavinivēse pūli mūlaṃ hi saukhyasya ||
 aho apūrveyaṃ madhuśīrṣikā |
 subalaḥ |
 35 modakāmodo modayati |

1) sic (l. paśyann usra° ?)

2) vilaṃ

3) l. ani° ?

4) Onzeker (saṃyabhaṇaḥ ?).

5) ex conj. ahyam pr. m., agram sec. m.

6) ki (mijne woordscheiding is onzeker).

7) phat is onzeker. 8) ma 9) nāśipṛṣṭa

su¹bāhuh |

nāhi nāhi ¹⁾ | apūpānām pelavatvam vilokanīyam |

su²bāhuh ²⁾ |

kamanīyam idam pāyasam |

5 drākṣācchabhaṅgakalitam ³⁾ phalitam sitābhir
elābhirañjitam ⁴⁾ idam puṭitam ghanena |
ājyejyam ⁵⁾ āryavanitākaratālavṛntair
āvijitam ⁶⁾ bhavati pāyasam āsyavāsyam ||

jayantaḥ |

10 aho āsyavāsyam katham syāt ||

kṛṣṇaḥ |

atropāyadvayam asti | tatraikam tu |

• gaṅgādvāram upetya sītalaśilām āviśya padmāsane
samprudhyānilamārgam ambudatanam ⁷⁾ dhyāyec ciram cetasā |
15 nirdhūtākhiladoṣajātaviśamaḥ samjātapuṇyodayas
tasyāsyam khalu pāyasena suciram vāsyam bhaved bhūyasā ||
niḥśuṅkam vinamaya vaktrakamalam dhṛtvā karau vakṣasā
pādan codaramaṇḍalīracanayā ⁸⁾ kūrṁākṛtiṁ dhārayet |
niḥśabdaṁ nijapṛsthaniṣṭhuratate muṣṭiprahāram sahed
20 etat pāyasupūrṇapātram akhilaṁ tasmāi vidhātrā kṛtam ||

jayantaḥ |

satyam eva |

tathaiva ⁹⁾ karoti |

kṛṣṇaḥ | tuptatārpyāny ¹⁰⁾ asmai prayacchati |

25 evam gopālī parasparam vaiṇcayanti |

madhye kṛṣṇaḥ — — — kavalakalitaḥ kekipiccham dadhānaḥ
karnākṣiptāravindaḥ kaṭividhṛtapaṭo vetradanḍābhirāmaḥ |
gopālīḍṛkpranālī- niravadhi paramā- nandasamḍohakārī
bhunkte vidhvastakālī ¹¹⁾ vividhanatākalā- kelisālī murārīḥ ||

30 ākāśe |

hastenāpīḍya vaktraṁ hasati kamalabhūḥ kampayan maulimālām
śambhuḥ sambodhya devīṁ diśati muraripuṁ deśinīpallavena |
vāram vāram lalāṭam sprśati surapatir lajjate vikṣya lakṣmīr ¹²⁾
bhuñjanaṁ ¹²⁾ gopabālair vidhitanayatatir muñcati premabāṣpam ||

1) ? ḥs.: nāhi 2. 2) sic. 3) °kalita 4) aīlābhirañjītam 5) sic. 6) abījītam
7) l. ambujatanam? 8) °līracaya 9) tarīhava 10) l. tatra i. p. v. taṁtra? voor
tārpyāni kan men ook tārpyāni lezen. 11) l. °kalo? 12) Zoo, bij wijze van gissing,
aangevuld; het ḥs. heeft slechts: lakṣmījjanam.

kṛṣṇaḥ |

aye makaranda kā vārtā | vṛkṣam āruhya dṛśyatām |

makarandās tathā kṛtvā |

etāḥ samānavayaso dadhibhājanāni

5 saṁnyasya mūrdhasu niśākaraśmigauryaḥ |

nīlāravindaracitāmalakarnapūrāḥ ¹⁾

sampūrayanti kakubhō rasanāvīravaiḥ ||

api ca |

10 samlakṣyante 'vatīrṇās taralatanulatā gopakanyāḥ samantād

rādhām ā(dā)ya madhye vidhivihitavadhūm ²⁾ jāhnavīyā ivāpaḥ |

candrajyotsnām iva navaghana- śreṇayaḥ śāradyā

ramyām mākandaśakhām iva madhubharitām bhūruhāṇām ³⁾ prañālyāḥ ||

samvīkṣyante ghanavanalatā kuñjarandhreṣu nūnaḥ

vātāndolo- cchalitakusumā- modasaṁvāsitesu |

15 tacīnūtaṅkacūḍā ⁴⁾ valayamaṇicalac- ⁵⁾ candrikāṇāṁ prarohāḥ

saṁsanty ⁶⁾ ete ghanaghanaghaṭā- saṅgīṣaṁyā vilāsam ||

etās tv asmān ālokya nirbhuyatayā nāgamiṣyanti | ato latāntarītā

bhavāmaḥ |

kṛṣṇaḥ |

20 bhavatv evam |

| iti niṣkrāntāḥ sarve |

|| p r a t h a m o ' ṇ k a ḥ ||

tataḥ praviśati gopīsamudāyāḥ | tathā hi |

25 ātāmrāyatalocanaḥ śramajala- praklinnagaṇḍasthalo

vyālolālakajālaramyavadanaḥ sāsāṅkam udvīkṣitaḥ |

pādāropanaviślathorujaghano nirmuktakeśotkaraḥ

kākuvyākulabhāṣanaḥ samagamaḥ gopījanānām gaṇaḥ ||

tatra tāvat prabuddhapadminīpatrāntargatakarnikeva ⁷⁾ vividharat-

nāvanaddhapadmarūgaprabhā ⁸⁾ iva ⁹⁾ pariveṣṭitavidhulekheva ⁹⁾ sa-

30 hacarīganaśamārādhitā śrīrādhā svānurūpadevatārādhanaśambhāram

ādāyopasthitā | tathā hi |

upahasatīva ¹⁰⁾ mṛgāṅkam mṛgamadabinduprasāddhanakriyāyā |

no ced vigatakalaṅkam katham upamīyeta tadvatā vadanam ||

tad idānīm eva kāpi nalinīpatrārācitātapavāraṇam ¹¹⁾ bibhratī

35 gopakanyā praviṣṭā |

¹⁾ °purāṇs ²⁾ ex conj.; ha.: vidhivihagadhāṇ ³⁾ dharu° ⁴⁾ sic! corrupt. ⁵⁾ °calāc

⁶⁾ saṁsanty ⁷⁾ De lezing karnikeva is ten deele conject. ⁸⁾ l. °prabheva ⁹⁾ pariveṣṭita°

¹⁰⁾ °hasantīva ¹¹⁾ conj.; ha.: °patravārītā°

gopakānyā |

- mandam mandam dehi pādāravindam
 mitro mitra- bhrāntim āpādyā vaktre ¹⁾ |
 bhūyo bhūyo 'bhyeti patrāntarāle
 5 'tyuṣṇair usrair antarāpīḍitātma ||
 • afo latāmārge 'pi te mukulakamalasyātapatrākāṅkṣety ²⁾ uktvā na-
 linapatram upanayati • |

- śrīrādhā padāntare gatvā lalitā ³⁾ sahacarīm sambodhya |
 keyam latikā lalite vilalitaśukhāsayaaprāntaiḥ ⁴⁾ |
 10 sammarjyeva ⁵⁾ nikunjam vikirati mālyāni vāyunā dhūtā ||

lalitā |

- priye | iyaṁ mādhavilatikā tadvātithisatkārāyopasthitā | tathā ca
 paśya |
 viṣamīkṛtaṁ parāguṣī ciraṇibhṛtaiḥ prāṅgaṇaṁ svasya |
 15 sammarjya puspapātaiḥ kurute te 'nglrikṣamaṁ bhūyaḥ ||
 patrānta- cyutamakarandadhārāyeyam ⁶⁾
 arghyaṁ te ⁶⁾ madhukarahuṅkṛtais tanoti |
 āstīrya kṣitim amalāṁ ⁷⁾ parāgacailair
 varṣanti kusumakalāpalājapātaiḥ ||
 20 rambhūstambho- dbhūtakarpūradhārā
 dhūpas te 'yaṁ dīpikā ⁸⁾ kṁṣukūnām |
 phullā mallī nṛtyati prīṇanāya
 kekūnekā gītikā maṅgalānām ||

śrīrādhā |

- 25 tasyaḥ śramasāphalyāya kṣamaikam upaviśya gamyatām |

sarvāḥ |

satyaṁ vadasi kalyāṇi |
 tathaiva kartuṁ pravṛttaiḥ | puro vilokya |
 kuta imāni nalinīpatrāṇi kutastarāṁ kusumajālāni |

30 lalitā |

priye | bhāti bhuktapūrveyaṁ dharaṇi |*
 khaṇḍitādharaṇīśavikāśā
 khinnabāhulatikāparimarśāt |
 bhuktabhogavaniteva nitāntam
 35 kuṇjabhūmir aparāgaparāgū ||

1) vaktre 2) °kāṅkṣoty 3) lalita 4) vilatita° 5) °jyēṣa 6) °yeyam marghyante

7) amala 8) dīpikāḥ

campakalatikā |

upaviśyatām kenāpi bhuktā bhavet kiṃ na | ramaṇīyo 'yaṃ bhū-
mibhāgaḥ | yatra tu |

madhuravamadhukaragītā kuntalitā manjarīnivahaiḥ⁴ |

5 kisalayaṇṇiniveśā bhāti tamālāvalambinī¹) latikā¹) ||

śrīrādhā |

priye | tvam apy evaṃ abhilaṣasi |

campakalatā |

kā nahi dhatte kalikā vadānavikāsaṃ samāgate²) kāle |

10 saiva bhaved atidhanyā yāṃ paricumhya pragalbhate madhupaḥ ||

latāntaritaḥ kṛṣṇaḥ |

iyaṃ tu sakhīsamūhe saiva |

madhumaṅgalaḥ |

kā sū priya³) |

15 kṛṣṇaḥ |

sandhyāyāṃ sukumārī campakadalapclaveyam⁴) |

nibhṛtaṃ mañjuśāhāsaṃ⁵) saṃprāptā mādhavīvalaye ||

kuñjatale kamaṇīyā kalayati kusumāni komaḷaiḥ karajaiḥ⁶) |

upagatamadhukaranikarair upavītā vallarīruddhā⁷) ||

20 nirgantuṃ na samarthā saṃprati ruddhā latājālaiḥ |

cañcalalocananalinaiḥ paśyantī sarvataś cakitā ||

parimocitā mayeyam bālā bhrūgāvalībhītā |

nītā vasanavinitā paṇḍānaṃ sadmanas tanvī ||

madhumaṅgalaḥ |

25 pūrvakṛtaprasaṅgena bhavatā prāptā⁸) kīṃti saṃgopyate⁹) |

kṛṣṇaḥ |

sandhyāyāṃ sakṛtprasāṅgena katham ahaṃ vijñāto 'bhavam |

madhumaṅgalaḥ |

iyam atirūpasamṛddhiḥ sakṛd api dṛṣṭā na karṣati¹⁰) svāntam |

30 kiṃ punar apekṣate yo bhūyo bhūyo hy¹¹) ayaṃ¹¹) skāntam¹²) ||

kṛṣṇaḥ |

bhavatu | tathāpy asyāḥ parokṣatayā kautukam ākalayitum utkaṇ-
ṭhate cetāḥ |

punas tathaiva dattakarṇanetrau tiṣṭhataḥ |

1) ex conj.; hs.: °la 'valaviniṭatikam 2) samāgate 3) priyaḥ 4) °pelavā (eind v. d. regel) yaṃ (beg. volg. regel); sec. m. ingevoegd voor yaṃ: gī (of śrī?) 5) sic. 6) karajaiḥ 7) ex conj.; °buddhya (onzeker!) 8) onzeker; pra (of a) tma hs. 9) go niet geheel zeker. 10) karṣati 11) onzeker. 12) sic!

puṇas ca śrīrādhā purato vilokya |

kasyeyam padapaṅktir lalite saṁsarpato rabhasāt |

ānatatamālakuñjam kimiti na saṁlakṣyate purataḥ ||

lalitā |

5 priye | prāyaḥ ko 'py asmān ālokya latānilīno vartate |

śrīrādhā sūśaṅkam |

mandam mandam yāhi kuñje 'navadye

dhṛtvā siñjan-¹⁾ mekhalāsūtram ūrāt |

dr̥ṣṭim dattvā sarvato vīkṣamāṇaḥ²⁾

10 ko 'yam dhūrtāḥ saṁnilīno latāsu ||

lalitā tathaiva karoti |

śrīrādhā tāvat paricayanī karoti |

yavakuliśadhvajanalinair anyair api rañjitā cibhaiḥ |

tasyeyam padapaṅktir yena hṛtaṁ me manaḥ kuñje ||

15 so 'yam khalu vanamālī militamiliṇḍaḥvalīgubhanāt

māṇi mocayanitāntaṁ trasitakuraṅgim iva vyādhāt ||

no cet kasya padālī cittaṁ me cañcalaṁ kuryāt |

nollāsayati cakoraṁ dinakaradīptir hi nirgatā gagane ||

20 ectaścañcalaṁnāvala³⁾ ctāsām aviditavṛtāntānām yathoktaṁ⁴⁾ na

syāt tathā kurtavyam |

iti manasi vicintya tūṣṇim tathau |

saṁprāptā tāval latāntarāl lalitā |

ayi priye | ko 'pi navakiśoro vayasyena saha latāmālāṁ....⁵⁾

cūnye latāntarītā gopā vatsamaṇḍalaṁ ceti⁶⁾ | yo 'yam kiśoraḥ

25 sa tu nātīdūre vartate |

vāruṇ vāruṇ vīkṣaṇaṁ sānurāgaṁ

vallījāleṣv- indranīlābhirūmaḥ |

dattvā dattvā te 'navadye 'navadyam

līlāsindhuṇ gāhamāno vibhāti ||

30 śrīrādhā bhayaḥlīlāṁ nātayati | tathā hi |

taralavilocananalinaṁ paritāś cailai(h) samāvṛṇute |

matsyadvayam iva jāle khañjanayugalaṁ ca pañjare capalaṁ ||

śrīrādhā |

sakhyo na stheyam asmābhir atra |

35 ayam atigahananikuñjo dūre purato vyaṁ bālāḥ⁷⁾ |

madhyamgato dīneśaḥ pathiko nāgacchati prāyaḥ ||

aviditajanas tamāle saṁlīno vīkṣate tv asmān |

ko jānāti kṛśodari kasya manaḥ kīdr̥ṣaṁ bhavati ||

¹⁾ Zoo, met s, niet s. ²⁾ Dit masc. kan bij 't volgende genomen worden. ³⁾ sic. ⁴⁾ Of staat er yathalaṁ? ⁵⁾ Een achtal akṣara's nagenoeg onleesbaar. ⁶⁾ ? ceti hi. ⁷⁾ valāḥ

lalitā |

priye |

cañcalakacalalitāsyō hāsyenottambhayan kāmam |
kāmayate bhavatīnām ; saṃlāpam vikṣitair jñātam ||

5 rādhā |

satyaṃ vada | nirṇiya samāgatāsi |

bho bho sakhyo yady ayam nandasūnuś
cūdāpīḍe kekipicchaṃ dadhānaḥ |
gavyaṃ bhavyaṃ bhokṣyate sarvaṃ etat
10 satyaṃ satyaṃ pūjayālaṃ ramāyāḥ ||

capalā |

rūtrau gopagrheṣu gokulapatelḥ sūnūḥ priye sādaram
cauryāya prasabhaṃ prayāti subhage dadhnam udārakriyaḥ |
so 'yam naḥ katham adya — o kuhare gavyapriyo mādhave
15 mugdho mokṣyati sūnukūlavidhinā hy abhyarṇam abhyūgatam ||

candrāvalī |

samānītais tūrṇaṃ vrajayuvatibhir dāmanicayaś
tadā mātṛā baddho yadi guṇagaṇānām nidhir ayam |
sutas tv ekaḥ pitroḥ sukṛtapariṇāmo 'hi caramaḥ
20 pratham dhatte dāmo- dara iti nijair dorbhir uditām ||

śrīrādhā |

yātu na kāpi ¹⁾ kadācil locanapanthānam asya dhūrtasya |
gavyaṃ harata ²⁾ purastān no cet prasabhaṃ ³⁾ mano ³⁾ harati ³⁾ ||

madhumāṅgalaḥ |

25 śrūyate svūminn ātmanaḥ kīrtiḥ | bhavadbhītyā palāyitum ⁴⁾
icchanti |

etās tamarasūyatāmalaḍṛṣaḥ saṃdhāya bhāṇḍāni vaḥ
śaṅkātaṅkitacetaso nijaśirassv atyantakhinnāruvā ⁵⁾ |
dhāvaṃ dhāvam amandapādanivahaiḥ kurvanti kuñjāntaram
30 bālāḥ paṅkilam alpakaḥ palatikā- niryātapuṣpāmbubhiḥ ||

kṛṣṇaḥ |

sakhe | tadā vāyam api sammukhībhavāmaḥ |

sūcakaḥ sāmājikaṃ prati ⁶⁾ |

haste vaṃśīm udvahann ⁷⁾ aṃsadeśe ⁷⁾
35 vetraṃ netraṃ lālayan śrotrasīmni |
gaṇḍe 'nalpe maṇḍayan kuṇḍalābhyām
kāntaḥ kṛṣṇaḥ kuñjato nirjagāma ||

¹⁾ kopi ²⁾ Conj.; harati h. ³⁾ Onzeker, prasabhamano herati ⁴⁾ palayitum
⁵⁾ ? khitaruvā h. ⁶⁾ pūti ⁷⁾ udvahantamsadeśe

agrato gatvā |

aye madhumaṅgala subāho toka pratoka jayanta vijaya praharsan
vasantaka gopālaka rantideva madana purato nivāryatām | asmān
vañcayitvā gacchati vrajasundarīnivahā |

5 sarve svasvasthūnaviśeṣād aṇum 1) utthāya |

sthīyatām sthīyatām na gantavyam na gantavyam iti |

naṇdanandanamukhendusāsanaḍ

indramaulitaṭapīṭhalālītāt |

drāk padaṃ na purato nidhīyatām

10

saṃnideśakuraṇaṃ 2) vidhīyatām ||

sarvāḥ netrāṇi parāvṛtya |

ayi māfaḥ katham idam apūrvam praśūsanam 3) |

indrādiṣu niyojya niyogam idam abalāsu vidhīyate ||

tathā hi |

15

nāśinākaṃ rājarāṅgadurmadabhaṭā-

no śailāgranibaddhakūṭabhavanā-

no rātrau paraveśmagā na ca vayan

kasmād eva nideśavākyaracanaḥ

nikaṃ na durgāṭavī

yāmā na paṇyakriyāḥ |

kṣetrāpahārodyatāḥ

bālāsu visphūrjati ||

madhumaṅgalaḥ |

20

rūpāveśa 4) durantavīranivahā 5)

mānottuṅganagendrabaddhabhavanā-

yūyam yat paracittaveśmani ratā

tasmād eva bhavadvidhāsu nitarāṃ

audāsyam evāṭavī

yāmāparam yōṣitām |

mānāpahāraḥkṣamās

nyāyyo nideśo hareḥ ||

lalitā |

25

kasya nideśaḥ kīdrśaś ca |

madhumaṅgalaḥ |

iha khalu sakalakalikaluṣavidalanasamuditayaśovītānasamśobhitadin-

maṇḍalakhaṇḍitākhaṇḍalavai bhavasyūganyapunyaṇyasaṃgrhītagī-

taśilaviśvalīlakelidattacittavittasya samastaballavavanditapadapallava-

30

vrajaparivṛdhasya nandamahārājasya nideśāt pratighaṭṭa- 6) niveśita-

bhatacakra-cūḍāmaner mahārājakumārasyāyam ghaṭṭas 7) tenātra

vayam niyojitāḥ vikretum dadhi gopikā yadi pathā niryānti vāyanti

vā pādanyāsavighaṭṭanair 8) vasumatīm saṃkṣobhayantyo hi naḥ |

etāś copavanasya pavanasya pallavacayaiḥ saṃmaṇḍayantyo nijam

35

gatvā rājakūlocito 'yam adhunā bhāgaḥ samānīyatām iti |

1) Of staat er danḍam? (danḍam utthāpya?) 2) °kareṇe 3) praśāmane 4) corrupt.
5) 'durata' 6) pratighaṭṭa- hs. 7) ghaṭṭas 8) °ghaṭṭanair; deze moeilijke passage is overigens juist zoo door mij gegeven als ze in het hs. staat.

viśākhā |

apūrvō 'yaṃ rājaśabdah kaṇṇam āviśati | tathā hi |

pākaśāsanāsamānaśūsano

(go)kuleṣu vṛṣabhānur īribhaḥ ¹⁾ |

5 rājaśabdakalitāṃ navābhidhām

ātmanah prathayati priye hitaḥ ²⁾ ||

anyā ca |

jīvati kaṃsanareṣe saṃprati vaṃṣe hi bhojānām |

rājeti śabdaraḥis tālīntarumastakeṣeḥ ³⁾ ||

10 campakālatā |

latāmūle tthitvā yadi nṛpatisaṃjñāṃ prakurute

pralubdhō viśrabdhair naṭa iva (na)reṣaḥ prabhavati

bako gatvā padmā- karapulīnabhūmau pulakito

gataḥ kiṃ vā tāvad rucikaramarūlasya padavīm ||

15 madhumaṅgalaḥ |

bho bho vayasyā iyaṃ atidhr̥ṣṭā ⁴⁾ kiṃ pralapati |

citraṃ yena bakī nipītagaralā- bhītā ⁵⁾ padam ⁵⁾ śāśvatam

bhītā gokulaballavī praśamitā varṣāvamarsāt punaḥ ⁶⁾ |

bhinnā cañcupuṭī paṭīva kapaṭī sarpo ⁷⁾ nirasto madāt

20 satyaṃ tasya na śobhate narapater hīnā padopasthitā ||

jayantaḥ |

madhumaṅgalaḥ | kim etāḥ prajalpanti |

hastād ācchidya matta- dviradagatiraṇat- kiṃkiṇīnām amūṣāṃ

jalpantīnām duruktaṃ dadhi madhuraṃ idaṃ kaṇkanakvṇamugdhāt |

25 pepīyantāṃ samantād upagatam anṛtaṃ bhāgyato 'raṇyabhūmau

ko 'yaṃ kaṃso nṛsaṃso bhavati mama puro muṣṭipīṣṭāṃsadeśaḥ ||

madhumaṅgalaḥ |

aye jayantaḥ | yadi saralatayā ditsanti ⁸⁾ tarhi krauryeṇa kim |

tathā hi |

30 śākhābhīḥ phallitābhīr ānatataru- śreṇī purovartinām

pānthānām nirupadravaiva sukhayanty āvanditā sarvataḥ |

atyuttuṅgasikhāgraguptaphalakū prāyo janair bhujiyate

grāvāghātaviśīrṇaparnavibhavā khinnātikhedam gataiḥ ||

1) Of te lezen: °bhanurīribhaḥ. Is īribha missch. nom. pr.? 2) Of priyehitaḥ?
3) Bedorven (zie ook 't metrum) en onbegrijpelijk. 4) °dhuṣṭā 5) °bhītāpanāda (overigens is te splitsen: °garalā abhītā (van i + abhi). 6) Doelt blijkbaar op de redding van Rādha; °marsāt hangt dan af van bhīta 7) sarpa 8) ditsanti

madhumaṅgalaḥ śrīrādhām prati |

karṇāntabhrāntanetre sumukhi kacalatā- krāntavaktrāravinde
nūnaṃ gopālagosṭhī- layanajalaruha- śreṇinīrājītāṅgh(r)eḥ |
dānaṃ bho dehi vṛndā- vanaruci(ta)latā- kuñjalīlāpriyasya
6 rājño nāndasya sūnoḥ pathi pathikajanā- niṣṭayidhvaṇṣakasya ||

hariṇākṣī |

nando bhavatu nareṣo vanditapādo 'stu gopajātīnām |
yo 'yaṃ ghaṭṭaniviṣṭaḥ ¹⁾ satanuḥ saṃjīvito ²⁾ dadhnā ||

sumukhī |

10 re re maṅgala rājasūnuracitaṃ nūnaṃ samākarnyatām
gopibhiḥ parinartito nijagrhe dadhnā ³⁾ ciraṃ stobhitaḥ |
no tṛptiṃ samavekṣya tena sadane cauryāya naḥ saṃgataḥ
sadyaḥ saiva vaśīkṛto rasanayā dānāya sajjibhavad ⁴⁾ ||

lalitā- |

15 bhavatu tadā |
haste pustakam ākalayya karayor darbha(m)s tathā vāriṇi
snātvā puṇḍram atho vidhūya mukhataḥ śāntiṃ paṭhan bhūyasīm |
eṣā tvām upavitinaṃ vrajapater bhānoḥ sutā sādaram
dānāyābhavayati prayāhi yamunā- kule yadā te manaḥ |

20 śrīkrṣṇaḥ |

madhumaṅgala | kasyā iyaṃ sahacarī sanuttarayati |

madhumaṅgalaḥ |

svāmin nirṇiyate |

kāsti ⁵⁾ na paśyasi candrakamaulir iyaṃ vṛṣabhānusutā rāmaṇīyā |
25 raṃyaguṇālayamañjulahāsavibhūṣitavaktrapuṭī kaṃaṇīyā |
atra kuto vanadaivatapūjanakāmanayā ⁶⁾ sakhibhir namanīyā |
tat kimiti pratikūlavidhiprahitā vikṛtir natibhiḥ śamanīyā ||

krṣṇaḥ pura upasṛtya |

na gantuṃ deyam |

30 vāraṃ vāraṃ ihopayāti saritaḥ kule latāmaṇḍale
cauryenaiva sakhijanair mama hitā mallīdalaiḥ śeṣitā |
vijñātaṃ hi mayādhunaiva dalitā prāyo 'nayā vallarī
yaccintākulitasya me jayanato ⁷⁾ nidraiva dūraṃ gatā ||

jayantaḥ |

35 mamāpi pratikūlakārī sakhiṣamūho ⁸⁾ viśeṣato nigrhyatām | tathā hi |

¹⁾ Ex conj.; *ghadani°* ²⁾ *sajji°* ³⁾ Laatste akṣara onzeker. ⁴⁾ sic, l. °bhavan?

⁵⁾ *kasi* ⁶⁾ °pajaja° ⁷⁾ sic. ⁸⁾ *sakhiṣamamaho*

prātaḥ prātaḥ prasannā- uana¹⁾ tava¹⁾ caraṇā- mbhojasamsthāpanāya
 kuñjo guñjanmilindah²⁾ pratidivasam aho tanyate doṣahinaḥ |
 tāvat tanvī sakhībhir vikasitanalinī- dhūlibhiḥ keligehāny-
 ātanvānā parokṣaṁ tad apanayanataḥ khinnagātro 'ham āsam |

5 śrīrādhā |

bho bho nandakiśora nocitam idam vākyaṁ kalaṅkāspadam
 mallīyaṁ na tavaiva puṇyabharataḥ kūle vikāsaṁ gatā |
 bhaṅgair³⁾ aṅkagatair³⁾ anekapathikair³⁾ samsevyaṁ sarvadā
 satro 'yaṁ parameśvarasya sutarāṁ surve janū bhāginaḥ ||

10 api ca |

dodhūyate pavanapaṅktibhir uddhātābhiḥ
 sūraṅgaśāvanivahair³⁾ paribhujyate 'pi |
 pepīyate madhukarair³⁾ alakāntareṣu
 kāntābhir eva saphalīkriyate lateyaṁ ||

15 na hi⁴⁾ kadāpi mayā kamaṇīyasakhībhir amandanahi kaliteyaṁ |
 nāpi tu dṛṣṭipatham gamito 'si kadāpi latākusumākuliteyaṁ ||
 khidyati maddhṛdayaṁ mṛduhāsamṛṣāvacanair³⁾ kva matir militeyaṁ
 doṣabhareṇa niścaya⁵⁾ mām anuśāsaya yatra ruciś caliteyaṁ ||

kr̥ṣṇaḥ |

20 jalpasi⁶⁾ kiṁ tarale na grhe mama yena mṛṣāvacanāṁ racanīyaṁ
 doṣabharo bhavatiṣu na sundari mām anudhā(va)ti kiṁ kathanīyaṁ
 nandanṛpsya mahī sakalā sakalam vasuḥjātam idam ramanīyaṁ |
 yena kṛtaṁ subhage paribarhya⁷⁾ samam nanu gopakulaṁ namanīyaṁ

śrīrādhā |

25 sakhi⁸⁾ |

jānāmy aham nalināsundara tātagehe
 yad bhujyate niśi niśākaragaurahāsaḥ |
 mātṛā dhṛto dadhikṛte vrajasundarībhiḥ
 sammocito natisatair³⁾ viditam jāneṣu ||

30 kr̥ṣṇaḥ |

ko mām vimocayati kena dhṛto bhavāmi
 nānto na madhyam iti mānini veditavyam |
 sammoṇanāya yamalārjunayor idānīm
 ātinā mayaiva kṛpayā pariyantrito⁹⁾ 'sti ||

¹⁾ °nānānātava ²⁾ gujan° ³⁾ sic (bhṛṅgai rakha°?) ⁴⁾ L. nāki? (metri causa?)

⁵⁾ Dus niet niḥśeṣayati luidt het compositum. ⁶⁾ jalpasi ⁷⁾ Niet geheel zeker.

⁸⁾ sakhi ⁹⁾ pariyanvito

vasantaka(h) |

iyam aticapalā taruṇī nīlapatīmaṇḍitā gaurī |
 vādhādakṣiṇabhāge nāmnū candrāvalī bhāti ||
 sadyo hr̥dyam apūrvam gavyam samdhāya bhājane prāptā |
 5 ratyā natya bhītyā neyam mūlyena cauryād vā ||

• candrāvalī |

ko 'tibalo vṛṣabhānujanādhipasāsanaatigmahutāsanaato yaḥ |
 dharmapatham parihṛtya sureṣu nareṣu itareṣu jano na nato yaḥ ||
 ittham aveksya nato na jano hi nato vibudhair nanu so 'yam ato yaḥ
 10 durlabham etad alaṇ madhuraṁ dadhi tasya sadā namate nirato yaḥ |
 yadi mūlyena natyū vā gr̥hṇīsi ced gr̥hṇa |

kṛṣṇaḥ |

candrāvalī | kim asya mūlyam |

candrāvalī |

15 dātum na śakyate bhavatām ¹⁾ | dūrata eva sthīyatām |

kṛṣṇaḥ |

bhavatu | ucyatām tāvat | sāmānyam bhaviṣyati ced grāhyam no
 ced anyato gatvā vikrīṇita †

candrāvalī sahāsam |

20 yāvatyaḥ pitṛgāvo bhūṣaṇavāsanaḥ vṛtā gopaiḥ ²⁾ |
 tāvan mūlyam dadhno bhavati rucis te yadā manasaḥ ||

kṛṣṇaḥ |

priye candrāvalī | mātṛmyam ucyatām asya dadhnaḥ |

candrāvalī |

25 nandātmaḥ | na jānāsy asya mātṛmyam | paśya paśya |
 yasyādanakṛtapuṣṭe adharapute vamsikāmodāt ³⁾ |
 nirgatapavanasikhāyām anātad govardhano madhupa ⁴⁾ ||

api ca |

nītam yan navanītam vadanapute saśave bhavataḥ |
 30 kāle mukhapraṇālī śīśirāmṇālīva samjātā ||

anyac ca |

kālinditaruśuśkakotaranatū- ⁵⁾ jīvālāvalīm ⁵⁾ udbhaṭa
 prāleyānīlabhītibhaṅguramano- gopījanair vikṣitah |
 niḥśaṅkam jalajātalocanasudhā- dhārām ivādad bhavāms ⁶⁾
 35 tan no yan ⁷⁾ navanītabhojanakṛte mātṛmyam ujṛmbhate |

kṛṣṇaḥ |

kasmād evam mātṛmyam iti |

1) bhavata 2) ex. conj.; gopyaḥ hs. 3) ex. conj.; mokat hs. 4) madhupaḥ

5) l. misschien: °naṭajjva 6) bhavāms 7) l. 'yaṇi?

niruttarāḥ sarvās tasthuh |

tatra sudāmā nāma gopakumāro 'vadat |

svāmin | kiṃ prcchasi | nedam gopībhir uttarayitum śakyam |

kṛṣṇaḥ |

5 kuto vayasya |

sudāmā |

asti kim api nigūḍhabhījam |

kṛṣṇaḥ |

kathayatu bhavān |

10 śrīdāmā karṇamūle |

trayyantoditaśuddhabuddhaparamū- nandābdbhisaṁsthānṛtaṁ

niḥsīmaṁ nirupadravaṁ¹⁾ nirupamaṁ svātmānubhūtaṁ sukham

nikṣiptaṁ karuṇākulena bhavatā jīvaṇubhūtyai punar

goloke surabhiṣu muktajanatā- nityābhigamyaṁ param ||

15 tad bhūyo bhavabhītibhaṅgurajanā-²⁾ nāsvādanāya tvayā

līlāviṣṭkr̥tavigraheṇa surabhī- vargo bhyamatrāgataḥ |

etās tāmarasābhirāmavadanū jñānādayaḥ śaktayas

tāsāṁ hastagutaṁ tad evaṁ amṛtaṁ natyādibhiḥ prāpyate ||

nedam prākṛtaṁ atra me cakatano līleyam aprākṛtā

20 mātātmyaṁ payaso ghr̥tasya bhagavan dadhno 'pi bhūmeḥ punaḥ

netraprānta ihāsti deva sakalaṁ vaikuṇṭhalīlāmṛtaṁ³⁾

dhanyāḥ ke 'pi pibanti ye tu saralī- bhūtā manovṛttayaḥ⁴⁾ ||

kṛṣṇaḥ | netrayor vihasya |

vayasya | sadya eva bhāṇḍabhaṅgaḥ kṛtaḥ | priye candrāvali |

25 vicārya mūlyaṁ vaktavyaṁ yadi vikretukāmāsi⁵⁾ |

candrāvalī |

grahītā ced asi satyaṁ vadasi |

kṛṣṇaḥ |

brūhi brūhi |

30 (candrāvalī |)

tyakto nando

mandrahāsābhirāma

vṛddhā mātā

sāpi saṁsammocitā⁶⁾ |

kiṁcid anyat

tyajyatām iti vadasi cet |

tyakto bhrātā

sirapāṇis tavāyaṁ

35 nānyad gavyaṁ⁷⁾ yady alam syād gr̥hītā⁸⁾ ||

1) °drava 2) Zoo schijnt er te staan. 3) caikunḍa° 4) Omtrent de woordsplitsing in deze drie strophen ben ik hier en daar onzeker. 5) °kāmāmi 6) Corrupt! 7) ex conj., dāvyam hs. 8) gr̥hītā: (goed?). De maat is niet in orde; wellicht iets uitgevallen.

kr̥ṣṇaḥ |

na paṇanīyo vastukalāpo bahudbā yuṣmākam |
• anyat tyajyatām iti ced rājabhāga eva dīyatām iti ||

candrāvalī |

5 aye bāla vayan tyaktuṃ na śaktā smaḥ | iyaṃ asmākam svāminī
śrīrādhā tyaktuṃ netuṃ samarthā | śrūyatām karṇe |
iyaṃ atiparamavadānyā mantraṃ te 'haṃ prayacchāmi |
śaraṇaṃ gaccha caranayor dūsyati mūlaṃ ¹⁾ vinā sakalam ||
no cen mayā gatvā praṣṭavyā priyā |
10 rasiko yady asi dadhnaḥ śocasi kiṃ yāhi pādayor mūlam |
loko bhavati sa vidvān kurute yas ²⁾ tv ²⁾ ātmano ²⁾ 'bhīṣṭam ||

kr̥ṣṇaḥ |

yeṣāṃ dūnuraso loke te necchanti pratikriyāṃ |
• nīradāḥ kiṃ u vāñchanti ye prayacchanti jīvanam ||
15 candrāvalī rādhāntikaṃ gatvā |
devi jalajātalocane 'yaṃ nandanandano mūlyena dadhi samā-
kāṅkṣati | kiṃ mūlyam asya |

śrīrādhā |

lalitāhūyatām |

20 sarvāḥ sametya sammantrayanti |
tatra lalitā karṇākarṇīkṛtya |
aho priye |
yā vṛndāvanamañjukuñjavalaye ramyādharasparśinī
niḥsaṅkam niśi no 'bhikarṣati mano vaṃśī madāghūṛṇitā |
25 seyaṃ samprati ³⁾ gr̥hyatām madhupater gavyaṃ puro nīyatām
dharmāḥ strīṣu nīveṣyatām mama vacaḥ sakhyo yadā rocatām ⁴⁾ ||

śrīrādhā |

lalite | nāyaṃ dāsyati | yady evaṃ syāt tadā tv aparāḥ kṛṣṇas
tvam eva syāḥ ⁵⁾ |
30 kāliyagaralavihīnā ⁶⁾ kṛṣṇā kṛṣṇena ⁷⁾ sambhūtā |
vaṃśīgaralavihīnaḥ kṛṣṇo lalite tvayā bhavatu ||
tataḥ parāvṛtya kṛṣṇāntikam upagatā lalitā candrāvalī ca |
ity āha candravadanī rādhā saubhāgyamañjarī tathyam |
vāñchasi ⁸⁾ ced rasanīyaṃ muralīm no dehi saptadhā bhinnām ||

35 kr̥ṣṇaḥ |

ākārayāmi dayite muralīnādena dūrato vatsān |
samstobhayāmi hr̥dayaṃ mātur dūre gato 'raṇye ||

¹⁾ I. malyam? ²⁾ °stvā° is niet geheel zeker. ³⁾ ex conj., samghati° ha. ⁴⁾ I. rocate? ⁵⁾ tvamevasya ⁶⁾ pr. m. kalīgarala° ⁷⁾ of kṛṣṇānā? ⁸⁾ vāñchati

api ca |

prāṇād adhikatareyam vaṁśī kalabhāṣiṇī nūnam |
bhavatīnām iva rādhā kṣaṇam api neṣe parityaktum ||

api ca |

5 dāsyāmi sundari munīśvaravṛndavandyam
ātmānam āsu kalahaṁsavadhūvirāve |
vaktrāravindamadhupānaparām anindyaṇ
vaṁśīm kadāpi karato na viyojayāmi ||

candrāvalī |

10 kṛṣṇas tvam asi taveyam muralī garalam mukhād vānati |
tām apaharati ¹⁾ sakhi me kriyate kiṁ te 'nayaṁ tv anayā ²⁾ ||
gacchati me samayo 'yam anindita bhānur asau śirasō vinivṛttaḥ |
mandirakandarataḥ paripaśyati devavarah kṣudhayā parivṛttaḥ ||
samprati bālavadhūnikarah parilolati pūjanato gatavṛttaḥ |
15 māvinayaṁ kuru paśya puro nicayo 'nnabhavo rasato 'pi nivṛttaḥ

sā vanitā bhavatiṣu mayā vinayopanatā na gatā sakhi tuṣṭā |
indumukhī vṛṣabhānusutā hi yayā tu bhaved vacanaiḥ paripuṣṭā |
rūpayutāpi sabhā sakalā vikalā mama bhāti manorathaduṣṭā |
20 kiṁ sakalābhir iyaṁ kukalāpurato ³⁾ hi guror vinayena vighuṣṭā |

śrīrādhā lalitābhimukham |

prastavyo 'yam nīlajīmūtagātras
tāmyaty evaṁ ⁴⁾ hetunā kena mugdhaḥ |
krīto mārgo mārgagā ⁵⁾ no ruṇaddhi
25 deyaṁ dattaṁ kiṁ punaḥ patrapūrvam ⁶⁾ ||

lalitā tathaiva lalitā vānyojjagāra ⁷⁾ |

re re bālamṛṇālakomalabhujā vyālolahārāvale
mārgam muñca ⁸⁾ na kañcavajvaya ⁹⁾ manāg vyāghūrṇayan locane
kiṁ kṛtvā ¹⁰⁾ vāyam atra kiṁ tu bhavatām vāsaḥ purātrābhavan-
30 nāyātāsti kadāpi kaṇaphalake dānākṣa — vyāhṛtiḥ ||

śrīdāmā |

garvakharvitamate lalite te
na sphuṭam vrajapateḥ sadane 'sya |
janmanā pratigṛham bhavatīnām
35 dattam indrapadasaukhyam analpam ||

¹⁾ ? pr. m. *apaharasi*, verbeterd in *apaharasi* (?) ²⁾ ? *kiṁtenayamtvanaya* ³⁾ ? *yurato*
⁴⁾ *eva* ⁵⁾ pr. m. *mārgī*, sec. m. *mārgigān* ⁶⁾ sic, of *yatra pā* ⁷⁾ sic; beteekenis?
⁸⁾ ? *smuñja* hs. ⁹⁾ sic. ¹⁰⁾ Onzekeer.

śrīkṛṣṇaḥ |

* ayi rādhe mitahāse doṣam adoṣaṁ tu me deli |
dāsyāmi naivā caraṇaṁ purato dātum vinā dānam ||

śrīrādhā |

5 śraddhayā diyate pātre saṁkrāntigrahaṇā(di)ṣu |
rājño deyaḥ karo dānam athavā grahadōṣahṛt ||
tatredānīm saṁkramaṇādyabhāvāt kathaṁ dānam dvitīyasyāpy
asaṁbhavena ¹⁾ | tathā hi |

viṣṇor nābhīsaroruhāt samabhavad vedhā vidhātum jagat
10 sṛṣṭvāgre manasū kumāramukhato devāsuraṁ mānavān |
pascād atra vicitya ²⁾ dharmavṛṣabhaṁ pādaiḥ caturbhir vyadhāt
tannāmnā tadanupravṛttam abhavat khyātaṁ purāṁ bhūtale ||
yato vṛṣa(bha)rūpasya dharmasya pravṛttir abhavat ato vedhasā
vṛṣabhānupuraṁ ³⁾ nirmāya govṛttibhyo dattaṁ | tad ārabhyāsmat-
15 pūrvojānām evātra saṁsthiṭiḥ | saṁprati tu |

* gopālānvayamauliratnamatanu- ⁴⁾ khyātyāvanīmaṇḍano
nāmaḥ śrīvṛṣabhānugopānṛpater nākāṇivikṣṇāvaliḥ ⁵⁾ |
yasyāḥ līdaniviṣṭagokulamaḥ godoharāvāpugā-
yurūpūritabhūrikarṇakuharo ⁶⁾ dhātā kṣaṇaṁ tiṣṭhati ||
20 ato 'yam asmākaṁ pitur evaitad bhūmaṇḍalam | katham asmatpra-
deśeṣu bhavadāgamanam dānāya |
na brūmaḥ ⁷⁾ śikhpicchacūḍa yamunā- ghatte ⁸⁾ karagrāhinaḥ
ke (yū)yaṁ paśubhis tṛṇāni (ba)huśaḥ saṁcarvayanto hi naḥ |
haṁho paśyata muktatātasadanā vṛttyāpi saṁhāpitā
25 dhṛṣṭā vai paraveśnagā api tathā nojjhanti dhṛṣṭyaṁ muhuḥ ||
api ca |

grāmas tv ekas tvatpituh śrūyate vai
nadyāḥ pūre gokulaṁ nāmato yaḥ |
tatrāyaṁ te śobhate rājaśabdah
30 sthānabhirāṣṭaḥ kiṁ nu datto vibhāti ||

api ca |

yāhi mukunda na me 'vinayaṁ kuru kiṁ janakasya yaśaḥ pari-
lumpasi |
naiva tathā jamaṇī tava bhāti kutaḥ kapaṭena ⁹⁾ vacaḥ pari-
sumphasi ||
35 yācaya tubhyaṁ ahaṁ pradade dadhi yady anavadyatayā na hi
tumphasi |
bho iyatī rasanā yadi te 'sti kathaṁ kamaṇīyagrhaṁ sukham
umbhasi ||

1) °bhavatu 2) vivṛtitya 3) °juraṇi 4) sic (of °nāmanand) 5) Onzeker; nakarṇi
(sec. m. rṇi of ṇi of ṇa?) cirkṣṇā (of kṣṇi) valiḥ 6) Of para°; het geheel is dichter.
7) vāṇaḥ 8) glufe 9) kapaṭena

madhumangalah |

carāṇanalinamūlān

nirgatā vāridhārā

surasarid iti loke

gīyate kalmaṣaghñī |

śirasi bhavati mālā

yā purārer murārīḥ

5 sa tu tava purato 'yaṁ

pātrabhūto 'nārāṇām ||

ataḥ |

dānaṁ dehi yatas tavānanaividhaṁ

parvādhunā vartate

śrīkṛṣṇānananīlārājīnivaha-¹⁾

cchāyā samākrāmāti |

paśyodagratayā latās tarugatā

nūnaṁ dvijebhyo madhu

10 srāvam srāvam abhīṣṭam utkaṭarasā

yacchanti sadbhūtaye ||

api ca |

yasya nābhinalinād vinīrgato

viśvasṛṣṭim akarod vidhiḥ svayam |

so 'yaṁ ambujapalāśālocane

15 rocate nikhilagopamūrdhasu ||

na kvāpy atiriktā viśvasṛṣṭir asmāt |

lalitā |

āścaryam āścaryam | tathā hi |

nāsmākaṁ sadane rahasya api gataṁ

bhītyātisaṅgopitaṁ ²⁾

20 na tyaktaṁ kaṇaśo 'pi gopakagaṇair

bhuktaṁ chālācchadminā |

kva brūṣe³⁾ nanu pātratāsyā ca vidheḥ

kvotpattipadmaṁ punaḥ

kiṁ no vākyabhathena⁴⁾ te khalu mano

dānāya ⁵⁾ saṁsṛjyate ||

madhumangalah |

na prāyo vaḥ karṇamūlam upagatāsyā mṛtsnākelīḥ | paśya paśya |

25 dīmbhair ambhasi rantum utpaladala-

śyāmaḥ kadācid gataḥ

kālindyāḥ kamanīyakuñcitakaco

mṛtsnām adānto hy adāt |

tac chrutvā janānī ninīya vadanaṁ

dṛṣtvāpaśāṅkā bharaṇ

brahmāṇḍaṁ tilapiṣṭapīṇḍam iva yat-⁶⁾

tunḍe 'ravindaprabhe ||

ato nāsmād bhinnair jagat tajjanayitā cāyam |

30 śrīrādhā |

bhavatu | kim asmākaṁ sukhi |

pūjākṛtyaṁ

vartate bhūri devyā

mārgē ruddhā

nirdayair gopaputraiḥ |

tūrṇaṁ bhānur

vāruṇīm yāti nūnaṁ

35 dehacchāyā

pūdamūlaṁ jahāti ||

¹⁾ °nilakajī° (of °kañji°)

²⁾ bhītyāntisaṅgo°

³⁾ vāṣe

⁴⁾ °haṭemu

⁵⁾ Onzekeer,

er schijnt qhatāya te staan.

⁶⁾ L. tai-?

apārā kāpi |

*kruddhā me janani vai jīvitam adyānavadyāngi |
kālātikramadoṣān nūnam hartārunāpāṅgā ¹⁾ ||

ity uktvā gantum pravṛttā |

5 kṛṣṇaḥ kareṇa dhṛtvā |

kva gacchasi varānane 'dattvā vadanam āvṛtya |

sā covāca |

hāhā nandanareṇratātā kalahā mātā mamātīva hi
prāyo me janako 'pi kopagahano bhrātā vidhātāiva ²⁾ hi |
10 dūre tiṣṭha na mām sprśa sprhayasi preṣṭhaṃ yadi pre ~ tām
nāhaṃ tvatkarajakṣatena ³⁾ bhavitum gātreṣu śaktānyathā ||

viśākhā |

ādarse samavekṣyatām mukham idam kim te vidhātṛā kṛtām
no gavyāya bhavati yena viduṣām devātithinām kriyāḥ |
15 *yuṣmākaṃ tu kadambanimbavalali- kharjūrapilūphalāny
attum vakranatiṃ ⁴⁾ tatāna kuśalo vedhā ⁵⁾ tiraścām iva ||

evam capetām utthāya ⁶⁾ pravṛttāyā hāraṃ harir jagṛāha |

viduṣām ⁷⁾ hi yajanti lolamāle haviṣā mām adhidaivam adhvarāṇām
avatāritam ⁸⁾ atra ⁸⁾ divyalokād idam ātmocitam ⁹⁾ ātmano ⁹⁾ hitāya |
20 yad idam pratisadma sundarīṇām bhavati nām amṛtam vilokyate |
tad idam vinayūni ¹⁰⁾ kaitavād vā paribhokṣye sakalam ¹¹⁾ balena vā |

viśākhā |

muñca mām capetām dāsyāmi | ravathacchalabalādikaṃ ¹²⁾ nāhaṃ
bibhemi |

25 kṛṣṇo mālām kurṣati |

sundarapāṇisuroje dehi capetām ¹³⁾ vinodāya |
kā ¹⁴⁾ tāmyati jalajaśrīr madhupavadhūṭipadanyāsaḥ ||

campakalatū |

aye viśāke 'yam atilobhī dadhmaḥ | capetūm apy aṅgīkaroti |

30 śrīrādhā sahāsam |

bho bho nandakiśora muñca purato mārgaṃ prayāmo vayan
yātrāyai bhavataḥ kuromi śapatham tātasya dhairyaṃ kuru |
asmābhiḥ saha gaccha bhānunaragaṃ yad rocate bhujiyatām
vatsāms ¹⁵⁾ cāraya no 'nayo na bhavitā ¹⁶⁾ dadhuo hi yady arthitā ||

35 nedam śakyaṃ te pitā me vṛttiṃ dāsyati na vā |

1) °pāṅgai 2) l. vidhātava? 3) tatvathā° 4) Of vakratatiṃ? 5) l. vedhās?

6) Moet datief van een subst. n. zijn („om een klap te geven”). 7) viduṣa 8) °tāritapatra

9) ātmocikābhāṭmano 10) vinayūni 11) sakala 12) ravaya° 13) capetūm 14) ke

15) vatsas 16) Veranderd in: bhavitā (?)

pitā te gopānām adhipatir idamrūpam atulaṃ ¹⁾
 balam te dordande dālayati gayāṃ bhīṭinivaham |
 glaho 'pi svalpo 'yaṃ dadhighṛtapayomātram api te
 vinā tuṣṭer dhātur milāti katham īdṛk parijanaḥ ||

5 madhumaṅgalaḥ |

dadhno lobhī na gopālo bhāvalubdho varānane |
 dr̥ptānām ²⁾ darpasaṃhārī ³⁾ naḥ ⁴⁾ śruto nandanandanah
 tathā hi | bhāvalubdho yathā |

10 bhaktānugraha-kātarah saṃagamad dhritvā padaṃ śāsvatam
 vaikuṇṭham karirājarāvaracanā- ⁵⁾ saṃbadhdhapādāmbujah
 vegadhvastapaṭo naṭatkakataṭo ⁶⁾ bhraśyatprasūnotkaro
 grāhogrāsyavidāraṇo 'sya ⁷⁾ vigalac- cakrāṃśurājatkarah ||

darpaharatvaṃ yathā |

15 madoddhatadaśānana- ⁸⁾ prabalavaktrapaṅkticchada-
 kṣayopacitasāyako vikaṭasindhubandhoddhataḥ |
 sahasrabhujakundalī- dala(na)tigmadhūrūṃśubhṛt
 kuṭhārakathināṃsakah sumukhi dṛśyatāṃ gopatiḥ ||

śrīrādhā. satrāsaṃ ⁹⁾ lalitāṃ pariṣvajati ¹⁰⁾ |

lalitā |

20 sakhi na bhetavyaṃ na bhetavyam | iyaṃ tv asya janmāntariyā
 līlā | idānīm tu |

25 mātṛā baddho nartito gopikābhir
 bhīto bhīto yācito yacchatīti |
 bālye bāle pādukādarsapīṭhāny
 uccaistalpaṃ yasya kasyādhiṣete ||

bhāva īśad api yatra vīksyate
 tatra bhāmini hi bhāti mādhuvaḥ |
 nimnabhūnivalayānugūminī
 prāyaśo bhavati vārisaṃtatīḥ ||

30 śrīrādhā |

lalite | tadā sāhityaṃ vidhīyatām |

lalitā |

ucitaṃ ¹¹⁾ avindam ¹¹⁾ eva |

śrīrādhā |

35 tadāhūyatām bhadre |

1) atula 2) °tana 3) darpya° 4) na 5) °rasana 6) °kacanaṭo 7) Zoo de pr. m.;
 sec. m.: vidāraṇastho; doch ook 'sya is weinig bevredigend. 8) °oderata° of °odhṛta°
 9) mātṛasaṃ 10) °dyujati 11) Of is er bedoeld: ucitaṃ idam eva? hs. ucitāṃvinuṭam

lalitā tathaiva karoti |

idam atimadhuraṃ ¹⁾ gavāṃ murāre
dadhi nalinīdalubhājanam vidhehi |
drutam iha gamanam vidhāya nūnam
5 piba dayayābhiniṛikṣito 'nayaiva ||

krṣṇas tathā kartum upasasarpa | tathā hi |

jāthare ²⁾ muralīm niveśya hastāt kuṭilam kuntalajālam unnamayya ³⁾ |
putakam nalinīpalāsajā(tam) ⁴⁾ karakañjena vidhṛtya sangato 'bhūt.

jayaṇtaḥ |

10 nocitam rājakumārasya cauryam | asmākam api dīyatām | kā vā
hānir ⁵⁾ bhavati gopakanyānām dadhivyaye |

krṣṇo lalitāntike |

ayam atidhṛṣṭo nigṛhyatām yuvatibhiḥ |

lalitā |

15 jayaṇta | ihopagamyatām |

yastīm hitvā	durataḥ kṣālayitvā
vaktraṃ ⁶⁾ tūṇam	rajjuṇāśam nirasya
hastau baddhvā	mandamandanam prayāhi
rādhāpārsve	mādhavo nātra hetuḥ

20 (jayaṇtaḥ |)

snātāvagamyaṭe | kiṃ mukhaprakṣālanamātrem dadhilābhaḥ cet |
kuś ca krṣṇaḥ | śrīrādhāyā eva pādapadmopajīvy aham | tathā hi |
pitā vā mātā vā yuvatir api putro 'pi lalite
na loke preṣṭho me bhavati ca tathā daivatam api |
25 yathā prītyā pātre ⁷⁾ nirupanarasau bhakṣyanivahan
prayacchaty alpaṃ vā sumukhi samaye yo 'tikaruṇaḥ ||

lalitā |

kuto vilambase |

jayaṇtaḥ plutim nāṭayati |

30 rādhā |

upaviśyatām | sakhyo dīyatām jayaṇtāya dadhi |

ekā ⁸⁾ culuke ⁸⁾ dadhidhārām prayacchati | chadmanā cāparā bhūru-
hasākhāyām śikhām budhnaṭi |

jayaṇtaḥ svagatam |

35 aho yady aham śikhām mocayitum hastam cālayāmi tadā hastād
dadhi gacchati | yadi śīraḥ karṣayāmi tadā śikhaiva gacchati |
ato yathāsthito dadhi pibāmi | tato yad bhāvi tad bhavatu |

¹⁾ madhura ²⁾ phāṇ onzeker. ³⁾ uttamayya ⁴⁾ palāsaja ⁵⁾ hātir ⁶⁾ varṣka

⁷⁾ pātrai ⁸⁾ ekārculake

prakāśam |

no me sandhyā vidheyā sumukhi munipate¹⁾ vālekasyeva²⁾ yena
kuryām śraddhām śikhāyām na ca mama bhavitā hānir asyā vyapāye |
māsād arvāk²⁾ tathaiśa bhagavati bhavitā bhūyasī mūrdhadese
5 dadhno dhāraviyoge kṣaṇam api subhage vepate māhasam me ||

śrīrādha |

bhavatu | pīyatām yathecchaṁ dadhi |

tadānyaikākhaṇḍam dadhidhārām prayacchati | aparā tadyām eva
rajjum ādāya ha(sta)bandhanāyopasthitā |

10 jayantaḥ |

hastabandhanam api prāyaśaḥ kariṣyati | karotu nāma |

sukhaṁ duḥkhaṁ tūbhayam api dhātṛā śrīrasya nirmītam |

śrīrabādhād api dadhikṣatīm kartum na śakto 'sui |

na sābhilāṣo gaṇayati kaṣṭam | tathā hi |

15

alitātir aravindagandhalubdhā

mukulamukhe 'py uṣitā dinātyaye |

pariharati na cetasāpi saṅgaṇ

kaṇalavanasya bhiyā kadāpi hi ||

śrīrādhe | kim api kurvantu³⁾ nāmaitaḥ | nāham īśad api dadhi

20

tyajāmi |

anucitam idaṁ bhavatyā viśvāsenāgatasyādya |

samupekṣaṇaṁ mamaīśa prakṛtir naivātipuṇyā nāma ||

śrīrādha |

bālyād yena saṁrakṣitaḥ saṁprati dadhilobbhena taṁ vihāya mām

25

upagato 'dhunā mām kim upakariṣyati |

jayantaḥ |

hā kaṣṭam | ubhayabhrāṣṭo jāto 'ham | bhavatu | kṣaṇam upātṭaye⁴⁾

tāvat | svāminn adyaiśa jayanto viśamāvasthāṁ gato vartate |

30

śākhābaddhaśikho janopahasito nagnikṛtaḥ sarvato

rajjvā baddhakaro vimuktakavarāḥ sikto hi dadhnaḥ kaṇaiḥ |

daṇḍāghātānitamba — vikalo yaḥ prūk tvayā⁵⁾ lālitaḥ

svāminn adya jayanta eṣa viśamā- vāsthām gato vartate ||

kṛṣṇaḥ |

jayanta | kim aparāddhaṁ tvayā gopījanānām |

35

jayantaḥ |

na kim api svāmin | vṛthā baddho 'smi |

¹⁾ sic; wordsplitting en beteeckenis? (munipater hale kasyeva?) ²⁾ arghak of arvāk

³⁾ kurvantu (niet kurvantu). ⁴⁾ Niet zeker: upātṭaye ha. ⁵⁾ tayā

kṛṣṇaḥ |

śrīrādhāsaranam yāhi |

jayaṇṭaḥ |

ko 'nyaḥ karoti vayasya | śrutam na bhavatā |

5 (kṛṣṇaḥ |)

• bhāṇa kim |

(jayaṇṭaḥ |)

śrūyatām śrūyatām vayasya |

garalaṁ vamatī vyālī janaikapṛāṇanāśanam |

10 vyālikavalitaṁ kṣetraṁ kodravāṇāṁ viśāyate ||

ataḥ sarvā asyāḥ ¹⁾ saḥyāḥ samprati viśavāhinyāḥ santi |

abhāgyena matir jātā mama pādaṁ vimucyate |

prayāto dadhi sambhoktuṁ gopakanyāviśāmbudhau ||

evam kṛḍaty ²⁾ ākāśe |

15 bho bho gopātmajāḥ | vatsās tāvat sīmānam ullaṅghya kva gatā.

iti na jñāyante | tathā hi |

graiveyodagraghaṇṭā- ³⁾ dhvanir ³⁾ api bhagavann eti kuṇṭatithitvaṁ

pādanyūsothhapiṣṭā- takavimalarajo vyānase nābhrajālam |

dūrād evāvaloke ⁴⁾ na ⁴⁾ carati taṭini nīrakallolamālā

20 nauvairuṇāgradūrvā ⁵⁾ kva ⁶⁾ nu khalu surabhī- sāvaniḥ — — — ||

kṛṣṇaḥ sāsāṅkam |

aho drśyatām | kaṁsuprahitā rakṣoganaḥ prāyaś caranti vipi-

nāntareṣu | yathā naivoparodham kuryus tathā vidheyam |

iti sambhṛāntā vatsān ⁷⁾ pūlayitum pravṛttāḥ |

25 kṛṣṇaḥ śrīrādhām prati |

cintāmaṇiphalake me sundari haimī tanuḥ kāpi |

jatatinī ⁸⁾ gatā nitānta ⁹⁾ preṇṇā samropitā hy antaḥ ||

api ca |

asmin dadhini manoḥṇa smarasitākṣodanikṣepāt |

30 jātā kāpi śikhariṇī nayane na vismarati ¹⁰⁾ ||

vayaṁ tu vatsānveṣaṇūya gacchāmo | bhavatiḥhir api devīyātrām

nirvartya yathāsukham asmin pradese viśrabhyāgamyatām |

iti nīsamya

¹⁾ *śvāsyās* (?) ²⁾ *kṛḍati* | ; moet wel als loc. abs. beschouwd worden. ³⁾ sic; steekt er *adhvaniḥ* in, gelijkwaardig met na *dhvaniḥ* ? ⁴⁾ Of *°lokena*, te verbinden ?

⁵⁾ Bedorven. ⁶⁾ ? Hs. naar 't schijnt *kr* ⁷⁾ *vatsaryāḥ* ⁸⁾ sic. ⁹⁾ L. *°tanī* ? ¹⁰⁾ Corrupt ? *metrum* ?

śrīrādhā tu |

5 samjātāsruvilocanotpaladalā samśoṣayanti muhuh^o
 śvāsenādharapallavaṃ mṛdutanau romāñcam ātanvatī |
 pāṇau pāṇisaroruhāṃ pidadhātī saṅkābharam bibhratī •
 rādhā heimalateva kūntavirahe paryākulā¹⁾ vikṣyate ||

śrīrādhā |

deviyātrātpralena²⁾ kṣaṇasukhada³⁾ bhavad- vikṣaṇāyopayātā^o
 samvikṣya tvāṃ kadācin nijabhavanapuro- vartikuñjāntarāle |
 citte⁴⁾ jātānurāgā tudavadhi bhavataḥ saṅgamaṃ prārthayanti⁵⁾
 10 daivād āsādyā sadyaḥ prabhavati ca kathāṃ tadviyogaprasaṅgaḥ⁶⁾ ||
 virahaparyākulāḥ kṣṇaḥ priyāmaṇibandhe mallimālāṃ⁷⁾ nibadhya
 śākhāvalambitasārikāpāñjarau vismṛtya niṣkrānto vatsānveṣaṇāya |

| iti niṣkrāntaḥ sarve gopāḥ |

|| dvitīyo 'ūkaḥ⁸⁾ ||

15

| tataḥ prastāvanā |
 kṣṇavirahāviṣṭo gopīnivahaḥ | sa ca yathā |
 mukhavigalitakeśapūṣubandhaḥ
 skhalitapatāvagatorugūtrasobhaḥ |
 śīthilitapadaḥpudhatiprajāpāḥ
 20 prasurati matta ivāṅganāsamūḥaḥ ||

tatra śrīrādhā virahamudrāṃ nāṭayati |
 pratidiśam atilohitākṣipakṣmapātun
 saghanalatāvivareṣu vaktrabimbam |
 kulayati ca punaḥ punas trapābharartā
 vadati na maunam upeyūṣī sakhibhyaḥ ||
 25

api ca |

30

lajjāśīlā⁹⁾ locane kuñcayanti
 bibhrūṇeṣat pāṇḍimānaṃ kapole |
 bhūyo bhūyo sāṅkurībhūtagātraṃ
 saṃvṛṇvānā vūṣasū survataḥ sū ||
 kadā¹⁰⁾ sakhyutsaṅge nipatati niśāntenduvadānā
 vahanti svedāmbhaḥ- kaṇaviralatārāvalim abhūt |
 vivṛṇvānā kheda- jvarajanitabādhān api tanau
 na saṃjalpe śaktā varitum abhidhānaṃ madhupateḥ ||

¹⁾ ex conj.; *kanyākūlya* hs. ²⁾ sic, doch *tpa* is sec. m. veranderd in iets onleesbaars.

³⁾ *kṣaṇamukhada* ⁴⁾ *cinte* ⁵⁾ *°yanāṃ* ⁶⁾ l. *ivadeviyoga*° ? ⁷⁾ *mallimāvalaṃ*

⁸⁾ *dvitīyo 'ūkaḥ samāptim aṅgāt* ⁹⁾ Zoo gissender wijze aangevuld, het hs. heeft slechts *lajja* ¹⁰⁾ l. *tadā* ?

lalitā mukhakamalam vāsasā samproñchya viśīrṇalakajālam apasārya |

gātram te priyasakhi mādhavīnikuñje
kālindī- jalaruhamārutāvalīdhe |
samtaptam bhṛṣam abhivikṣyate kim etan
5 naidāgham jalam iva palvalasya nūnam ||

campakalatā |

lalite | jāne 'ham priyāyā vedanāhetum | tathā hi |
iyam atimrḍvī latikā gopavacobhir vikampitā prāyaḥ |
tenaivaṃ taralākṣī sākṣī ceto hi me brūte ¹⁾ ||

10 viśākhā |

śrūyatāṃ śrūyatāṃ campakamālā |
devyā yātrā vikṣatā gopaputair
yām uddiśyo- pūgateha pradeśe |
tenaivaivaṃ candrabimbābhirāmā
15 klāmaty eṣā prānato 'pi priyā me ||

ato nātidūre vṛndāsadanam asyā riṣṭaprasamanāya gatvā pūjanam
vidhiyatām iti |

lalitā |

satyam uktam viśākhe | iyaṃ tu padamātram api latābhavanād
20 guntum na śaknoti | katham devyā grham gamiṣyati |
tuhinamahīva mayūkhaḥ bhānoḥ prasvinnatām eti |
nūnam saḡhananikuñje nalinīdalavijitā tanvī ||

ato bhavatībhir devī vijñāpanīyā | ahaṃ tu yāvad iyaṃ nivṛttavi-
klavā bhaviṣyati tāvad ihaiva bhavatīnām āgamanam pratikṣamāṇā
25 samayaṃ peripālayiṣyāmi |

sarvāḥ parasparam |

aho iyaṃ tu svarūpalāvanyenānukūlayiṣyati śrīkrṣṇam | nāsyāḥ
sādhanapekṣā |

kvāyam tamarasābhirāmanayano naḥ kekipicchacchaṭā-
30 pīdāpīditamanmatho ²⁾ vidhumukhaḥ punyair aganyair vinā |
sakhyāḥ pāṇisarojasamputālasad- vamsīninādāmṛta-
stabdhībhūtakuraṅgavāmanayanā- netrāravindārcitaḥ ||

kāpi |

durlabham idaṃ murārera nirupamabimbādharāṃ tanvī |
35 sulabho vipinalatāyām kusumāyudhasāyakāghātaḥ ||

aparā |

gaecchāmo yatra vaṁśī- kalitamukhavidhu- sīnerasam̐dohadhārā-
 sam̐pātadhvastaviṣvag-¹⁾ viṣamaśarasamud- bhūtasam̐tāpalābhah |
 sakhyo niḥśaṅkam aṅka- sthalarasataṭinī- lolakallolabhājām
 5 ete gopālābālā vayam iva nīratāḥ kim kariṣyanti nūnam ||

aparā |

sakhyo yadi vanamāly asmāsu kroḍikṛtāhr̥dayaś²⁾ cet sarvaṁ
 sam̐bhavati | tathā hi |

niḥśaṅkam kamalavaneṣu gandhalubdhā
 10 gacchanti bhramarakulāṅganāḥ samantāt |
 sam̐digdhā dadhati padāni gaṇḍamūle
 sāśaṅkam madagajukarm̐tālabhītyā ||

aparā |

sakhyah | bhītiṁ bhajantyo 'pi padārpaṇaṁ kurvanty eva |

15 tatrānyā |

sam̐prati devīpādavandanam̐ kṛtvāśiṣam̐ gr̥hītṵvā paścād anveṣayāma
 iti parikrāmati | padāntare gatvā socchvāsam̐ |

kathinā purajanavasatir vivarānveṣī jano yatra |
 vivarīkṛtaṁ mano naḥ kṛṣṇāpāṅgena tīkṣṇena ||
 20 kim kurmo vrajadevyo no vasatir naiva goṣṭhe 'smin |
 yat praviṣati gr̥hakṛtye tac cittam̐³⁾ kṛṣṇam̐ abhyeti ||

anyo vāca |

nāham̐ sakhyo gopikā durvacobhiḥ
 śaktā roddhum̐ cittavṛttiṁ³⁾ murāreḥ |
 25 īṣac chalyaṁ bād hate pādamūle
 vaṁśīnūdai romarandhreṣu viddhā⁴⁾ ||

aparā |

kuśalam̐ tadānavadye yadi naḥ kṛṣṇānukūlyam̐ syāt |
 paṅkajadalendhaneddhe no ced vahnau tanum̐ juhumaḥ ||

30 anyādhīrā kāpi |

yāsyāmaḥ sakhi nandasadmasavidhe sāyam̐ pibāmo gavām̐
 vṛnde lo(cana)cañcarikanivahair⁵⁾ vaktrāravindāsavam̐ |
 sam̐kīrṇavrajavīthinirgamavidhau vakṣaḥsthalāpīdanā-
 nundād eva viyogaduḥkhasaritaḥ pāram̐ vrajāmo vayam̐ ||

1) °viṣvak
 suppleer̥.

2) l. kroḍh̐?

3) cintam̐ (cinta)

4) vidhā

5) cana door mij ge-

apārā |

gāyantam sumukhi kadāravindahastam
 āpinā- yatabhujadaṇḍamugdhasobham |
 • sollāsam mayi kṛtanetrapadmapātām ¹⁾
 5 loke 'ham ²⁾ kam ³⁾ api kiśoram añjanobham ⁴⁾ ||

aparā |

adharamadhuraśidhusindbulubdhām
 smitavidhudīdhitinirjitorutāpam ⁵⁾ |
 sakhi katham adhunā mano madīyaṇi
 10 nipatati kṣullakavīthikājaleṣu ⁶⁾ ||

anyā |

yady eśānaladhārayāmaratā- vallī divā me manah
 praptā ⁷⁾ yā ⁷⁾ bhavatiṣu reṇupāṭalair ādhumitā dhakṣyati |
 jāne 'ham niśi śītarasṃkīraṇa- vyālīdhadikprāṅgaṇe ⁸⁾
 • vyādhūtāyutakairavūnilasarniḥ kiṃ me tanuḥ sthāsyati ||

aparā kiṃśukān ālokyāha |

aho vṛndāavyāṇi punar api sakhe kaṣṭam adhunā
 gaṇe dūre kṛṣṇo ⁹⁾ 'pi vanadalāmālām ¹⁰⁾ api tu yaḥ |
 samantād udvṛttā ¹¹⁾ kavalayati nūnaṃ vrajavadhū-
 20 inanovṛttim bhūyo viśamadavadāvānalatatih ||

anyā kokilaravam ākarnya |

re re kokila duṣṭaniṣṭhuravacah kīlaḥ samālokyatām
 prāyo no hṛdayaṇi vilokaya punaḥ padmaprabhālopamam |
 prāg īṣac chikhi(ma)ṇḍamaṇḍitasiro ¹²⁾ vaṇṣiniṇādāṅkura
 25 praklinnaṇi tvam ihecchasi prāṇayinī ¹³⁾ prāṇātyayam prāyaśaḥ ||
 evaṇ virahabādhām nāṭayantyāḥ pratinivṛttā gopakanyāḥ |

lalitā rādhām prati |

ākarnāntair ¹⁴⁾ locanaiḥ ¹⁴⁾ kiṃ vilole
 bhūyo bhūyo vīkṣase me 'ṅkadeśāt |
 30 madhye madhye karṇam uttamaṣyanti ¹⁵⁾
 cittasthevā- ¹⁶⁾ bhāsi ¹⁷⁾ bhūyaḥ kṣaṇena |

api ca |

hāhā rādhe vepate me 'ntaraṅgam
 dr̥ṣṭvā khinnaṃ cāruvaktrāravindam |
 35 bhītim hitvā gīyatām ādhimūlam
 mūlam bāle matsukhasya tvam eva ||

¹⁾ °netrapadma°²⁾ 'ha (= paśyāmy aham)³⁾ 1. tam?⁴⁾ añjanobham⁵⁾ °rutāyam⁶⁾ Onzekeer; ook 't metrum niet in orde; °kajāṇḍeṣu⁷⁾ prāptāyaṇi⁸⁾ ex conj.; dikapraṅgaṇa ⁹⁾ kṛṣṇo ¹⁰⁾ Onzekeer; vadanalamālām, sec. m.: vada'namālām¹¹⁾ Onzekeer; udvṛtta of ughṛtta ha. ¹²⁾ De syllabe ma gissender wijze gesuppleerd(manḍa: "sieraad"?) ¹³⁾ ex conj.; prāṇini ha. ¹⁴⁾ ākarsāntaillo° ¹⁵⁾ Onzekeer;karṇamuttamamavanti ¹⁶⁾ citra° ¹⁷⁾ bhāti

jala-jadalaṁ upavītā mālā vai mālātipuṣpaiḥ |
śvāsānalaparīśuṣkā guṇaśeṣā lakṣyate hṛdaye ||

priye | katham prāṇān dhārayāmi |

tvadadharagandhaviḥvadbho madhupo 'yaṁ pūrvavat prāptaḥ |
5 jambūphalam iva patito dagdhapatatro mukhaśvāsāt ||
api ca |

tanutaratanulatikā te tanuruhakalitātīdūḥsaḥasparśā |
dahanaśikheva sadhūmā vamanati mukhād visphulingāni ||

evam bahuśo rādhāṁ sprṣtvā caranajalan¹⁾ locanābhyāṁ²⁾ mārjayanti
10 bhūyaś cojjagau |

ahaṁ te nirvyājam caranajalajātāsavasari-
pravāhāprollāsa- grathitahṛdayā kāpi makarī |
katham tīvrājavālā- tanutapanatāpena tanutām³⁾
upāyāte bhūyo vapuṣi tava saṅkhyāṁ bhavati me ||

15 punaḥ śrīrādhāṁ gatasnṛtiṁ turkayati |

aho prāyaḥ kṛṣṇavirahākṛāntā bhavati | neyaṁ sādharanajvarapīḍitā
na ca śramayuktā | ato 'haṁ enāṁ yuktvantareṇa prabodhayāmi
karṇamūlam upetya | tathā hi |

20 rādhe rādhe dehi gavyaṁ murāreḥ
pātre bhūyo yācate 'bhyetya dūrāt |
vatsān gopān dūram utsrjya bāle
kṣutkṣāmo 'yaṁ khedasaṁbhinnagātrah ||

śrīrādhā netram udghātya⁴⁾ sarvataḥ samālokyeṣu utthāya |

kāmaṁ tūmarasekṣaṇo muralikāṁ āsyē dadhānaḥ sakhi
25 kvāyaṁ bhuguanmahendranīlaśakala- cchāyollasaccandrakāḥ⁵⁾ |
ity uktvā punar mūrchāṁ nāṭayati |

tām āśūdyā punar lalitā pratibodhayati cārdhena⁶⁾ |

so 'yaṁ samprati yāti te nayanato⁷⁾ mārgeṇa cāntaḥ⁸⁾ priye
nūnaṁ kiṁ na vilokya te⁹⁾ prāyayinī- cittāpahārī hariḥ ||

30 śrīrādhā lalitāhastam ālambyopaviśya dhyānamudrāṁ darśayati |
āha ca |

ākṛṣṭaṁ guṇagaṇasīraghāttanena¹⁰⁾
hṛtkṣetram sumukhi samikṛtaṁ vacobhiḥ |
nirvyuptaṁ hasitanirikṣaṇair idānīm
35 saṁśuṣkaṁ bhavati viyogavahnisaṅgāt ||

1) °talan. 2) Hoe kan dit? 3) tanutām 4) adghādyā 5) cchāyola 6) cāmrādhena
7) ? nayanayo hs. 8) 1. cānta? 9) Of vilokyate? 10) °ghadanena

lalitā |

sakhi | vijñāte roge auśadham api bhavitum arhati | dhairyam
āvaḥa |

satyam ambujapalāśalocane
kaśmalō bhavati te 'tidustarah |
nandanandanamukhenducandrikām
antareṇa nahi tasya bheṣajam ||

śrīrādhā |

lalite | katham asya saṅgamo bhavati |

10 lajjā netra- prāṅgaṇe sakhy upetā
smṛtyā bhūyo bādhitā mādhavasya |
vātāndolair nīranīlīva ¹⁾ tīre ¹⁾
yātāyātair dolayantīva reje ||
netraṇ sadyo 'tītya sīmānam etad
15 vāṇī naivam vakti vācyam janeṣu |
dṛṣtvā dṛṣtvā mārgam ārūṇ murārere
lajjā prāyo lajjiteva prayāti ||

lalitā |

sakhi | samāśvasiḥi | tava tāpaśūntim kariṣyati | tathā hi |

20 saṃpūrayan muralikāṇinadair digantān
pītāmbareṇa cupalācaritam ²⁾ vitanvan ³⁾ |
muktāphalair urasi buddhabalākamālāḥ
kṛṣṇāmbudaḥ samupayāsyati jīvanesaḥ ||

śrīrādhā |

25 pathikasya ko viśvāsah | tathā hi |

saṃbodhayan dinamaṇiḥ kumalāni nūnam
prātaḥ prapitsur udito bhavati pratīcīm |
ākāriṭo madhukarai rajanīmukhe tu
nāyam dayākavalitam hrdayam karoti ||

30 lalitā |

nāyam kañjavilocane pathika iva kṣaṇasauhārdaḥ | kim tu |

tava vadanasarojasaurabhānurūḡi
harinadhupo muralī vik janena ⁴⁾ |
calakacaracanāvinodapakṣapātaiḥ
35 sumukhi sameṣyati mādhavō 'nāvadyaḥ ||

śrīrādhā |

lalite | katham tvayā vijñātam |

¹⁾ Niet geheel zeker; pr. m.: *nīranīlīre*, eerst veranderd in: *nīranīlīva reje*, later in *nīranīlīvanīre*. ²⁾ *varittam* ³⁾ *vittacan* ⁴⁾ Hoe te lezen?

lalitā |

asti kim apy atra bijan | na smarasi |

śrīrādhā |

smāraya sakhi |

5 lalitā |

hastenākṛṣya hastan tava sumukhi kare mallimālām babandha
srastām aṁśād anaṅgo- pacitarasakalā- sākṁkurībhūtabandhe ¹⁾ |
lajjalālākṣipadinan ²⁾ vadanam api tava pronnamayyālpahāse
vijñāto me bhavatyāb kamalajarajasā lāñchitah ³⁾ premabhāval ⁴⁾

10 api ca | cintāmaniphalaka iti papāṭha ⁵⁾ |

mālābandhanam ākarṇya vṛkṣavismṛta sārīkā lakṣitaivottaran praya-
cchati |

ayi |

15 lalite lalite prakoṣṭhadeśe
hariṇā ⁶⁾ mallikayā ⁶⁾ vinirmitam |
tad idam navabhāvinīvadhūṭi-
vararakṣāvalayaṁ vilokyate ||

śrīrādhā sāsāṅkam |

keyaṁ mañjulagirottarayati tvaduktīm | dṛṣyatām dṛṣyatām |

20 hetum alakṣayanti lalitā yuktyā saṁbhāvayati |

ayi priyasakhi rādhe |

saṁdehasyāpanodāya vidhir eṣa latāntare |
avaśyabhāvinārthena maduktīm draḍhayaty alaiṁ ||

śrīrādhā |

25 samyak saṁsmāritāsmi | vismṛter idam eva hetubhūtam |

uttuṅgāpīdapiccha- cchadaracitaḥḥana- cchāyayūcchannagātraś
cetaḥ pāntho hi bhūyo 'sitasaridalakā- pūrasaṁplāvito 'bhūt |
dṛṣṭaḥ smerāṁśudhārā- sitasurataṭinī- tīram āsādyā sadyas
tatrāvartābhavamāśi- ninadanipatito naiva dṛṣṭaḥ kva yātaḥ ||

30 api ca |

sāyam dṛṣṭaḥ kadamba- dyutivasanadharah sācinetrapravāro
vamāśim āpūrya manda- smitasudhitakaco- ddīptavaktrāravindaḥ |
cintāviṣṭas ⁷⁾ tadānīm priyasakhi nitarām premabījāni tanvams
tasyāyam me vipākah pariṇamati latā- mandire nirvivādam ||

35 lalitā |

priye | nāvayor vicchedaḥ kadāpy abhavat | sāyam vicchidya
katham dṛṣṭaḥ |

¹⁾ sāṅkarī, vgl. 92. 29. ²⁾ °lakṣipānbbadman ³⁾ lāñchitam ⁴⁾ Hier na in den
tekst: tadeti āśaṅkaḥ | ⁵⁾ Nl. het vers op pag. 91. 26. ⁶⁾ Zoo mijne gissing: hareṇāmālīhaya
⁷⁾ cilleviṣṭas

śrīrādhā |

ekadāhaṃ bhavatībhiḥ sahitā puṣpāharanāya mandāravīthikāyām ¹⁾
 pravṛttā | madhye samāgatā mayūramandalī | tasyāḥ kautukasaṃ-
 kṛtāḥ dayādattanayanābhūvam ²⁾ | tad yathā |

5 acchinna- drumadalabaddhameghabhāse ³⁾
 svarṇābhā- sphuṭalatikātaḍidvilāse |
 puṣpebhyaś cyutamakarandabinduvarṣe
 kuñje vai varāśikhimaṇḍalī ⁴⁾ nanarta ||

bhayatībhis tāvat puṣpalobhenādhitam | ekaivāhaṃ anveṣamāṇā
 10 padapaddhatiṃ nādhigamaṃ ⁵⁾ bhavatīnām | praviṣṭā tāvad ahaṃ
 mārgaṃ atītyānyatra pullamallikāvalaye ⁶⁾ | tatra tu |

raṃbhāstaṃbhotthareṇu- vṛjadhavalaghaṭā- maṇḍale nīlamegha-
 cchāyā saṃkrāmitābhūd alikulaninadair nāditā gandhalobhāt |
 haṃho yāvat pranaṣṭa- priyajanapadavīṃ yāmi tāvat samantād
 15 ānandākhaṇḍadhārā- jalaguhananadī- ruddhamārgā hy abhūvam
 api ca |

mallivallipratānair api sakhi bahusō naiva śaktā tadānīṃ
 sthātūṃ hastāvaruddhair mama tanulatikā kāmavātāvadhūtā |
 premākūlabdhipūre pariṇatamuralī- nādakallolabhāji
 20 vibhrāntā muktakeśa- cyutakusumabharā bhinnavastrā papāta ||
 tadā drutam eva dayārdribhūtacetā ayam atisundaro mandasme-
 rapūritavachano mām upasṛtya bāhubhyām utthāpya pītāmbarāñca-
 lenopaviya ⁷⁾ kā tvam ekākinīha sandhyāyām ālokase ⁸⁾ | katham
 idānīṃ nipatitāsi | tathā hi |

25 khedākhinnair vilolair nayanajalaruhaiḥ khedayantī mano me
 kampaṇyādhūtakeśa- cyutakusumabharair vāpayantī ⁹⁾ dharitrīm |
 mākandaskandhadeśād atipavanavaśād āpatantī latāvad
 reje ¹⁰⁾ bhūmāv akasmād upavanavayale kāsī kaśyāsī bāle ||
 tadā mayoktam |

30 kanyāhaṃ vṛṣabhānuraṇpate rādheti kuñjālaye
 puṣpārthaṃ samupāgatā sahacarī- vṛndair aganyair iha |
 hitvā mām aravindalocana gatāḥ sakhyo nikuñjāntare
 samprāpto 'si mayādhunā vidhivaśān mārgaṃ manāg darśaya ||
 tadā mām uvāca | priye |

35 nodvegāṃ vṛja candrikāsamudayaḥ prāpto bhaviṣyaty ahaṃ
 kāntāsv adya latāsu kairavavadhū- vaktrāṇi sambodhayan |
 mallivallisugandhipuṣpanivahair dhanmīla ābadhyatām
 viśramya kṣaṇam atra devi bhavatīm neṣyāmi tātālayam ||

1) °vīthikāyām 2) °hrdayādanta° 3) bhāse pr. m., bhāsa sec. m. 4) °śikhimamaṇḍalī

5) Zonder augment! 6) pulla°, niet phulla° hs. 7) °vīrya 8) l. misschien alokyase

9) repayanti 10) Het subj. schijnt te zijn tanulata (te ontnemen aan latāvad).

punar mayoktam |

ekaivāhaṃ nānudr̥ṣṭo dvitīyaḥ
sandhyā jātā pakṣiṇo ¹⁾ 'pi pralināḥ |
sakhyaḥ prāyo 'nveṣayantyo latāsu
5 tūrṇaṃ mārṅgaṃ mād̥hava prāpayādya ||

antarikṣe sārīkā |

tadavadhi lalite niśāvasāne
bhujalatikāṃ api netravarisekaiḥ |
snapayati parivartane manojño
10 vrajapatir ucchvasanenadhūmamūñcan ²⁾ ||

śrīrādhā śāsāṅkam |

kāpi ³⁾ tadīyā ³⁾ latāntarītā māṃ uttarayati | anviṣyatām |

(lalitā |)

sakhi | na kāpi ⁴⁾ dr̥ṣyate | prāyo vanadevataivottarayati |

15 (śrīrādhā |)

bho bho vanadevate kiṃ tirohitena ! tathyaṃ iti bhāṣitaṃ ced
dr̥ṣyatām | ayi tarudevate |

idam atinadhuraṃ te pāyasānnaiḥ ⁵⁾ parārdhyaṃ
pranātativimiśraṃ bhujyatāṃ tūrṇaṃ cṭya |
20 kathayatu bhavatī me prāṇanāthasya gāthāṃ
ativirahadavāgneḥ prāṇadānaiḥ vidhehi ||

api ca |

samudayati śāsāṅkaḥ vyāghravaktrī nitāntaṃ
parimalaviṣavegā vallarī pannagīva |
25 bahalamalayavāta- śvāsadāvānaloptyā
hrdayam atikarālā vepayantī hi rātrih ||

sārīkā |

sakhi | dhairyam kuru | vatsān nītvā sāyam anena mārṅgeṇa vana-
mālī samāyāsyati | tadā saṅgamo bhavitā | sampratī tu madhyā-
30 hnād īṣat samuttīrṇo bhagavān dinamāṇih |

śrīrādhā |

sulalitayamunāyās tīramandāraakuñje
vigalitamakaraṇdā- modamattālipuñje |
katham iha śikhipicchā- pīdanīdāntareṇa
35 hariharipariśiṣṭaṃ vāsaraṃ vāhayāmi ||

¹⁾ yakṣiṇo ²⁾ Scheiding der laatste woorden onzeker; i. p. v. 'vartane kan ook 'vartate gelezen worden. ³⁾ kopi tadīyo ⁴⁾ kopi ⁵⁾ ānna

sārikā |

aham apy āśayaiva jīvāmi | tathāpi ¹⁾ |

haste samlālītāhaṁ pratidinam abale cañcupatyādharoṣṭhaṁ

čumbantī skandhadese inukuṭamanimilac- candrikārañjitāṅgī ²⁾ |

5 sāhaṁ tyaktānavadye tava virahakathāṁ bibhratā mādhavena

mākandāmandaśākhā- vinihitavilulat- pañjare vismṛtāsni ||

(śrīrādhā |) .

kāsi bho mañjubhāṣiṇi |

(sārikā |)

10 sārīkāśni | māṁ yadi mādhave saṅgamayasy ahaṁ tvāṁ api

mādhave saṅgamayiṣyāmi |

śrīrādhā |

ayi sārīke 'bhyupāyaṁ vada kathaṁ tava samāgamah syāt |

sārikā |

15 rādhe | pañjaramukhaṁ udghātaya | ahaṁ tavā daśaṁ mādhavāya

nivedayiṣyāmi |

śrīrādhā lalitayā pañjaram ānāyā |

lālītā ³⁾ murabhidā yadi nūnaṁ

cārupāṇipāṭale ruṇaṇīye |

20 darśanaṁ tava sukhāya dṛṣṭo naḥ

kokaśokaharaṇo 'py aruṇo yat ⁴⁾ ||

śrīrādhā pañjarakapāṭam unmucya haste grhītvā bhagavatkaraku-

malalālītāṁ netrābhyāṁ pakṣau ⁵⁾ saṁsprīṣya vakṣasi niveśya śrī-

kṛṣṇam anubhavati | tathā hi |

25 lali-toṣṭhapuṭe niveśya vāṁśīṁ

carāṇaṁ cāru niveśya vāmapāde |

upajīvaya jīvaneśa jīvaṁ

kuṭilālolavilocanābjapātāḥ ⁶⁾ ||

api ca |

30 madhuraṁ dadhi pūrvato (dadhā)no ⁷⁾

bhṛṣaṁ ānandakaraṁ hi nirvivādaṁ |

piba nūnam anūnapallavīye ⁸⁾

puṭake saṁpuṭitoṣṭhapallavena ||

1) I. tathā hi? 2) 'lāligrī . 3) lālita 4) ? De akṣara *pya* is onzeker; overigens wordt in margine *koka* verklaard als *caṭkravākaḥ* en *aruṇa* als *sūryasārathih*.

5) *pakṣatau* 6) 'jvapātāḥ 7) Zoo, gissender wijze aangevuld. 8) *anūta*°

api ca |

madano hi tiraskṛtas tvayaīṣa
 smitasan̄dīpitanetrasāyakena |
 kusumesubhir etya me mano 'yaṁ
 kurute lakṣyaṁ alakṣyavigraho 'pi ||
 śirasā nanu lālitas tvayā ¹⁾
 varapicchair anusṛtya manmatham ¹⁾
 avadhīrayatīva nilakan̄tho
 hṛdaye me kila kekayā nikuñje ||
 madhusūdanānāmato 'vagamya
 madhureṣaḥ kupito mamopariṣṭāt |
 nijarājapadaṁ samarthayan ¹⁾
 parito 'bhyeti pikāliyodhamukhyaiḥ ||

kṣaṇāntare sārīkām avagatya saṁdeśayati ²⁾ |
 vṛja sapadī vihaṅga vṛttam etat
 kathaya hareḥ purato nivedanīyam |
 harivadanaviyogavedanūṁ me
 tvam api sakhe hṛdayeṇa vetsy sarvām
 anucitaṁ idam ambujākṣa sāksāt
 kṣaṇam abalājanam aṅga saṁgamayya |
 vitarasi nanu dustarārtibandho
 virahadavāṇalapātam āśurīram ||
 iyaṁ api muralī mukunda kṛdāṁ
 janayati jhṛmagatir nikuñjamadhye |
 kṛtam apakṛtam alpato mamāsyā ³⁾
 kim adharaśīdhūsudhārasasya pānāt ||

api ca |

viraho mayi pātayaty alāṁ
 rajasū dhumitaketakolmukam |
 muralī vinivāryatūṁ hare
 paritaḥ kiṁ vitanoti phūtkṛtim ||
 satataṁ pibatīti te 'dharāṁ
 madhuraṁ nāham ⁴⁾ upaimi ⁴⁾ vedanām |
 yadi te vadane vikūjati
 prasabhaṁ ⁵⁾ marmāṇi śarma necchati ||

dṛṣṭvā candrakacārucūḍaracanāṁ ⁶⁾ cāṁīkarābhāṁ ⁷⁾ calac-
 caḷaṁ candrakarābhīrāṇamahasiṭaṁ cintāmaṇiṁ vakṣasi ⁸⁾ |
 nīlakuñcitacikkaṇāmālakaca- krāntācchagandasthalam ⁹⁾
 cittikṛtya kṛpāciraṁ ¹⁰⁾ rucikaraṁ netraṁ cakorīkṛtam ||

¹⁾ Maat niet in orde! ²⁾ saṁdeśāmayati ³⁾ hs. mamā 'syā, l. mama syāt?
⁴⁾ nāhusupaimi ⁵⁾ pramabhaṁ ⁶⁾ °rācandāṁ ⁷⁾ vānū° ⁸⁾ vakṣami ⁹⁾ gaṇḍasthāṇam
¹⁰⁾ Onzeker; kṛpāciraṁ of kayāciraṁ hs.

hṛdayaṃ kim idaṃ dunoṣi me
 śitayā locanapatradhārāyā |
 anayā tulitotpalārāyā
 bahir antarviṣagarbhalāyā ||

5 śrīkṛṣṇasya pūrvalīlāṃ smārayantī saṃdeśayati |

haṃho ¹⁾ sundara saṃnidhehi supadaṃ netrāravindeṣu no
 rakṣāyai kṛtakotano ²⁾ hi giriṇā gopījanānāṃ yataḥ |
 sadyaḥ kiṃ pravilokya ³⁾ te na ³⁾ madhunā saṃphullavallīmilad- ⁴⁾
 bhrṅgālikṛtakākālīṃ kalayatā kāmō 'dharmaṃ ⁵⁾ skandati ||

10 api ca |

dadhani nipatitā pūrvaṃ sitayā saṃbhāvitā bhāvatā |
 seyaṃ vārivimokair locanānalinasya nirgatā lakṣmīḥ ||

sārikā |

priye 'laṃ saṃdeśaṇḥ |

15 ity uktvā hastād uddīya pratinivṛttā |

paṭāntare |

aho devyā vacanaṃ tv ativilambena na ⁶⁾ phalotpādakaṃ pratibhātī |
 tathā hi |

pratipadam anupamarūpaṃ praviśati hṛdaye mukundasya |
 20 katham iha sādhanam aparāṃ nanu ⁷⁾ mayi ⁷⁾ caraṇaṃ nijaṃ kuryāt |
 iha sthitvāvalokyatāṃ śrīrādhāyāḥ kūvasthā kīdrśi vedanā |

sarvāḥ |

bhavatv evam eva |

latāvivaraḥ ⁸⁾ paśyanti | atho tathaiveyaṃ nalinīpatratāle viśīrṇā
 25 kūñcanalateva virahabādhāṃ dhatte | tathā hi |

vāto 'syāḥ parirabhya taptahṛdayaṃ snāto ⁹⁾ 'pi paṅkeruhā-
 śreṇīrudbhajaleṣu tivrādhana- ¹⁰⁾ jvālāvalīṃ ¹¹⁾ bibhratī ¹²⁾ |
 haṃho paśyata sarvataḥ kamalinī- mūlāni patrāṇi vai
 sāivālāni tanor viśoṣitarasāṇy ābhānti śuṣkāṇi hi ||

30 iyaṃ lalitā tu |

vāraṃ vāraṃ vāri vaktre ¹³⁾ nalinyāḥ ¹³⁾
 patrai ruddhaṃ yacchati premabaddhā |
 gāḍhaṃ kṛtvā mānasaṃ tāpaśāntyaṃ ¹⁴⁾
 bhūyo bhūyo dostatīṃ saṃnidhatte ||

1) haṃhe 2) sic. 3) Zó te scheiden? 4) saṃspulla° 5) Corrupt, n.b. metrum.

6) ? tatḥ hs. 7) tanu (of is te l.: tanum api, tanum aji?) 8) De syllabe va is onzeker.

9) sic. De zinsconstructie onduidelijk. 10) tivrādhana° 11) jvālāvalīṃ 12) °ti

13) vakrenatimpāḥ 14) nāpa° hs.

śrīrādhā samjñām abhigamya |

lalite | idānīm api nāgataṃ sakhībhiḥ | kadācid āyānti | tadā
tābhya ājñā ¹⁾ deyā | yathecchaṃ gamyatām svasvasamniveseṣu |
yā tv ahaṃ rādhā sā tu |

5 sāyam kṛṣṇamukhendudīdhitisudhām āsvādyā netrāmbujaiḥ
pātīradravāsiktabāhulatikām ādhāya kaṇṭhe punaḥ |
saṃtīrtvā virahāmbudhiṃ yadi mama prāṇās tanau sthāyino
loke 'haṃ janānīm na cec caraṇayor dīrghā natilī procyatām ||

sarvāḥ |

10 aho kṛṣṇadarśanam antareṇa prāṇatyāgāya niścitam anayā | ato
'smābhir ātmā tūrṇam āvedyatām |

ity uktvā paṭāvaraṇam apasārya praviṣṭā gopyaḥ |
devī rādhē |

15 kim te 'dyāpi na saukhyam ²⁾ eti vadanam netrāravindam manēg
vyākoṣaṃ kuru locanālinivaho naḥ ³⁾ syandate vikṣitum |
śrotṛāṇi tvarayanti te 'dharapuṭi- nirbhinnavarṇāvalīm
ādātum hṛdayaṃ hi bāhulatikām āśleṣṭum utkaṇṭhate ⁴⁾ ||
iyaṃ devyāḥ śeṣā saukhyāya samānītā | dhārayatu bhavati |
anyac cokaṃ devyās tad api drutam eva bhaviṣyati |

20 lalitā śeṣām ādāya bhagavatyāḥ śīrasi sthāpayati | abhivādanam
kārayati rādhayā ⁵⁾ |

vṛndāyāḥ praṇipātapūrvakam idaṃ bāle prabālādhare
tūrṇam saṃgamayaty alam pariṇutā cauram digante gatam |
rādhē te hṛdayaṃgamā priyasukhī candrāvalī cañcalā
25 cārvaṅgī capalā hi campalatikā sarvāḥ puraliṣṭhā imāḥ |
devyā vyāhṛtam āmanābjapuṭake saṃnīya mudrikṛtaṃ
mālinyaṃ samavekṣya te mukhavidhor nāghvāṭayanti ⁶⁾ kṣaṇāt ||

śrīrādhā |

priye candrāvalī svāgatam | kim uktaṃ devyāḥ |

30 candrāvalī |

ito gatvāsmābhir devī saṃprārthitā | bho devī |

idaṃ te dadhyannam ⁷⁾ praṇatipuṭitaṃ ⁸⁾ talpaphalake
gatāyā rādhāyāḥ sadayanayanair lokayā manāk |
yathā bhūyāc chāntilī kṣayitamukhākānter ⁹⁾ himarucā
35 nalinyā vāsantair iva divasabhāgair ¹⁰⁾ abhīmukhaiḥ ||

¹⁾ ājñā ²⁾ saukhyam ³⁾ na ⁴⁾ utkaṇṭhata ⁵⁾ sic. ⁶⁾ Wat is te herstellen ?

⁷⁾ Zoo mijne gissing: idam te dhyannam ha. ⁸⁾ pranati° ⁹⁾ kṣapita° ¹⁰⁾ divamabha°

tadā śrīvrndādevy asmān sakṣepam darsayāmāsa | aho gopyaḥ |
rādhā na mayā dayanīyā | rādhādayāpātram aham āsmi | tathā
hi

	nityānapāyini śaktiḥ śrutau līleti vikhyātā yaḥ kṛṣṇaḥ saiva rādhā vai ¹⁾ anayor antarādarśī rādhāyā virahaṃ naiva śrīrādhā virahaṃ tasya 10 rādhāpremalatā jātā śrīkṛṣṇapādapaṇi hitvā anayārādhito nūnaṃ krīḍate paramātināpi bhavatīnām hariḥ sādhyah 15 āto mārṅasīre ³⁾ māse tadā vo bhagavāns tuṣṭo tayā vaśīkṛtaḥ kṛṣṇo na daihikajvarā bhūtā iyam kṛṣṇagrāhaviṣṭā 20 pūrṇakṛpāvatāṃ tāvad sahayoge nimeṣeṇa lauḷyena dāsabhaktānām dāsair ākāṅkṣyate nityam śrībhūlilādinityeṣu ⁷⁾ 25 niścintasarvagātreṣu ⁸⁾ rādhām ⁹⁾ prema vinā nāsti lauḷyam na virahād bhinnam vṛṣabhānugrhe jātā śrīkṛṣṇo madhupo jūto 30 na bhctavyam dvayor dṛṣṭvā svabhāvo 'yam sthitiś caiṣā anayor saṅgavicchede dvayor saṅgamayaty etya saṅkalpam akarot pūrvam 35 sthāne nityavilāsasya līlārasamayī yatra nityair āsvāditā yatra sanuārgīyāḥ katham jivāḥ līlāsvādah katham teṣām	śrīrādhā mādhavasya hi yayā līlāyate hariḥ yā rādhā kṛṣṇa eva saḥ pātakīti śivoditam sahate puruṣottamaḥ kṣaṇamātraṃ na kāṅkṣati kāpi vrndābbhidhe vane katham anyatra vartate bhagavān harir īśvaraḥ tadvase dāruyantravat sūkṣmān mathamanmathaḥ ²⁾ sanārūdhata mādhavam ratim ātmani dāsyati rādhām iva sameśyati nāpi daivopatāpitā ⁴⁾ rādhā mādhavabhāminī viraho na vinuñcati vartate nayanāñcale dāsyē hetutayotthitam ⁵⁾ no ced ⁶⁾ dāsyam praśāmyati prema tāvad akrītrimam nīlīm(am) anuvartate prema lauḷyam vinā na hi tad vinā naiti mādhavaḥ śrīrādhā premamañjarī nandānandagrāhantare sakhyo virahavedanām yataḥ premamayau smṛtau lalitākhyā sakhi tu yā nanu nānopapattibhiḥ ¹⁰⁾ sargūdaḥ līlayānvitaḥ sthito nityavinodakṛt devānām eti durlabhā nāsti kūlakṛto 'vyayaḥ bhaveyuḥ prākṛto pade bhaved evānayāyataḥ ¹¹⁾
--	---	---

1) wat door mij ingevoegd, bij wijze van gissing. 2) sic. 3) mārṅasīre 4) daivopata°
5) °tayatthitam 6) re 7) °lilāditi° 8) ? °sarvagātreṣu of °sarvagātreṣu ha. 9) rādhā
10) nānopapattibhiḥ 11) l. misschien evānapāyataḥ

	jñānādayo mahādevyāḥ ¹⁾ ūcuḥ prāñjalayaḥ sarvāḥ devadeva mahādeva ājñāpaya padāmbhoja	śaktayaḥ samupasthitāḥ saṃkalpena pravartitāḥ kiṃ cintayasi cetasā sevālampācetasām
5	puruṣottama uvāca bhogyasthānam idaṃ devyo mayā saṃvikṣitā nityā mayā saṃgopitās caite nityasiddhāḥ pibantīman 10 nityasaṃkalpajā nityā sātra nātra kathānmayā saṃkalpajā parā sṛṣṭiḥ kāladhīnā naikarūpā duḥkhaikasamśrayā mayā 15 tatra jīvās tu ye devyo saṃsaranti bhaṭāmbhodhau ²⁾ māyānirmitalokānāṃ na māṃ jñānti matsthānaṃ yujñadānatapobhis ca 20 yayā saṃsārūpadavīṇ naiva muktā bhavantiha ahaṃ tu pādālilāyāṃ tadbhogyabhuktayeṣūṃmā- tripād vibhūtilīlāyām 25 ramayā lālita padaḥ pādālilālaye cāpi icchāmi yena baddhās ca māṃ samīyur mahātmāno māllilāsvādaniratā 30 ato macchaktayo nūnaṃ aprākṛtaṃ nama sthānaṃ karmajanyaṃ prākṛtaṃ tu akarmajanyaṃ icchātāḥ yatrāhaṃ nirguṇaḥ śrīmān 35 tadgopanāya gopeṣu tā eva śaktayas tatra bhagavatpreraṇāt sadyo jñānānandamayī bhūmir gonadīnagarūpeṇa	mamānandarasūtmamaḥ jīvā ye santi saṃghaṣāḥ māyāto muktabandhanāḥ rasaṃ matpārśadā mudā sṛṣṭir aprākṛtā matā gandhasyāpi kadācana prākṛtā sū vidhīyate prākṛtānāṃ vinodabhūḥ guṇair ākrāmitā mitā māyayākrāntacetasaḥ tadbhogavaśavartinaḥ bhogāya kṛtasūdhanāḥ kuto nityamukhāt makam sūdhayanti gatiṃ lūtām bhūyo bhūyo viśanti hi prakṛter matkṛtpāṇi vinā tadvārakatayā ³⁾ sthitaḥ tinatātvena ⁴⁾ sthito 'bhavam aham ātmānubhuktaye sthito 'smi puruṣottamaḥ tathā bhavitum ātmanā muktā bhūtāpradhānataḥ madanudhyānatatparāḥ matpremākṛṣṭacetasaḥ matsaṃdeśena sarvaśaḥ prakṛte prathayantu tāḥ dviparārdhāvasānakam sthāyi me nirguṇaṃ hi tat koṭikandarpasundaraḥ goparūpeṇa saṃsthitāḥ jñānānandādayaḥ smṛtāḥ divyāṃ līlāṃ samādadhūḥ bhūruḥ api tādṛśāḥ ⁵⁾ divyā eva vibhūtayaḥ

1) madāde°

2) De akṣara jñā is ónzekeer.

3) Of staat er taddhāra°?

5) tādāśaḥ

	tatra rādhābhīdhā nityā jātā brahmavinodāya śrībhūlilāpatih sākṣāc śrīkṛṣṇaḥ puruṣaḥ pūrṇaḥ ¹⁾ sarvādārasalīlayāṃ rasabhaktivitānāya anayā līlayā jīvā śrīkṛṣṇaḥ rādhayā yuktāḥ gamīṣyanti mahālīlāṃ bhuvī vṛndāvanāṃ nāma tatrāhaṃ devatārūpā śrīrādhākṛṣṇayor nityaṃ cetasā bhāvayāmy atra nikunjeṣu madīyeṣu viśrūṇṭiṃ prāpsyati ⁵⁾ śrīmān īyaṃ tu rādhikā kṛṣṇa- pradhyāyanti harer yogaṃ prasādād ahaṃ evādya pītvā yāsyāmi sāphalyaṃ atha yuvaṃ mahābhāgāḥ kātyayanaṃ mahāmāyāṃ praṇipatya vaco gopyaṃ ⁷⁾ proktaṃ rādhic haris tāvāt	śaktir āhlādinī matā līlākhyā parameśvarī cinmayānandavigrahaḥ gopālīlāṃ upāśritaḥ saṃyak saṃnihitātmanah rasalīlāṃ karoti hi bhaviṣyanti rasānugāḥ dhyātvā rāsarasotsukāḥ tripādbhūtāḥ ²⁾ parātmanah vaiṣṇavaṃ dhāma dṛṣyate vipinasya nivesitā caraṇau ³⁾ śaraṇaṃ ⁴⁾ mama ⁴⁾ nānya me manaso ratih rādhāvīrahābādhitah bhaktānugraha-kāraḥ virahād ila śaktibhiḥ gamīṣyati latāṅgane brahmakelīm imāṃ parāṃ janmano nātra saṃśayaḥ samārādhya sarittate vīyogābhin ⁶⁾ tarīṣyatha saṃdeśaṃ vṛndayā tava sameṣyati na saṃśayaḥ
--	---	---

25	marudupahṛtakaṇjakosadhūli- pramuditavaktrapuṭi pīṣaṅgarociḥ tvadadharamadhulubdhamugdhaveṣaḥ sumukhi sameṣyati mādhave 'navadyah	
30	vigalitakacabhārāṃ ṇayanajajalakosē sakhisaṃuditavāgbhir vinaitalalitāṅgī	vāridhārāṃ vahanṭiṃ rādhikāṃ premaruddhāṃ nīcitārthopadābhir bodhayāmāsa tanvī

(lālītā | -) ⁸⁾

35	sakhi pratibuddhā bhava devyā vacanaṃ śraddhāya tava dar- śanena paryutsukāṃ vṛṣabhānūtātāgrhaṃ caraṇavinyāsaiḥ sāphali- kuruḥ imāṃ tavāvasthāṃ kayāpi saṃsūcitāṃ te janani nīṣamya yigutajīvitā bhaviṣyati	
----	--	--

¹⁾ pūrṇa ²⁾ °bhūtāṃ ³⁾ caraṇau ⁴⁾ śaraṇamam ⁵⁾ ex conj.; praṣyati ḥs.
⁶⁾ vīyogādhi ⁷⁾ gotham ⁸⁾ Deze aanduiding is door mij duidelijkheidshalve ingevoegd;
zij behoeft niet uitgevallen te zijn, daar in 't voorafgaande vers de spreekster is aan-
geduid.

śrīrādhā |

sakhi lalite | tātapurāḥ ¹⁾ katham saṅgopyeyam virahabādhā |
netre vyāghūrṇayanti vadanāsāsīsudhā- kākālikāpi vaṁśyū
bhūyo bhūyo — — śravaṇa — kalitā vepayanti siro me |
5 gātram prasvinnayanti ²⁾ smṛtir uta vacaso roṇarājīm dadhānā
saṁśṛṣṭā bandhuvargaiḥ kim iti punar aham tūttaram kim vidhāsye ||

lalitā |

etadgopanam kartum samarthāsmi | khedaṁ mā gāḥ |
caranam vidhehi purato hastam no dehi rādhike nibhṛtam |
10 gacchāmaḥ sakhi sadanam pitroḥ śaikā na cetaso bhūyāt ||
priye | dūre gantavyam samayas tv anyathā jātāḥ | tathā hi |
dinamanididhititāpas tanutām dairghyam tanucchāyū |
dhanam iva kṛpājanānām punyartānām ivāyatir yāti ||
uttejayati kṛpānam ketakapatreṇa nirmitam bāṇaiḥ ³⁾ |
15 kāṅkṣati ⁴⁾ dināvasānam madanaḥ kupito viyoginīnivahe ||

ity uktvā sakhībhiḥ saha śrīrādhikām śrīkṛṣṇapremaklinnām utthā-
pya parikrāmati |

padāntare śrīrādhā |

sakhi | kva yāmaḥ |

20 lalitā |

sakhi govardhanaśikhare vaṁśīm āpūrya mādhas tv asmām |
ākārayati vihartum gacchāmas tatra sollāsam ||

śrīrādhā |

tadā tūrṇam caranavinyāsaḥ ⁵⁾ kriyatām | sakhi |
25 dorvallīm parirabhya vakṣasi gatā bimbādharam sādaram
dhūsyē tām atikarkaśākṣaravahām vaṁśīm nirasyāsyataḥ |
dhūsyē 'smānapadam ⁶⁾ punaḥ katham api prānapriye pāṇinā
dhṛtvā smerasudhāprasādanilayan vaktram vilolākam ||

ity uktvānandodrekeṇeṣāddrutam ⁷⁾ abhigamyā |

30 priye lalite |

aṁśāmbitalolakunḍaladharām vyādhūtanetrāñcalām
snigdḥākuñcitakeśamanḍitamukham sasmerabimbādharam |
hastanyastavimugdhavenum atasī- ⁸⁾ puṣpācchagucchacchavim
tūrṇam darśaya darśanīyatilakam govardhanordhvasthitam ||

¹⁾ ? nūtapurāḥ hs. ²⁾ prakhi° ³⁾ ? vāṇaiḥ hs. ⁴⁾ ? kāmḍati schijnt er te staan.
⁵⁾ °vinyāsam ⁶⁾ Wat moet hier gelezen worden? Voor smā kan men ook syā of spā
lezen. ⁷⁾ °rekeṇesud° ⁸⁾ anasī

tadānīm nātidūre gacchantam mayūram ālokyāha |

kim yāsi drutam āpagāparisare samtyajya veṇum ¹⁾ karād

ādhunvan śikhipucchapicchanicaya- sphāram mayūracchalāt |

citrām ²⁾ cañcuracauracauracarāṇa- nyāsair amandair alam

baddhvā samprati lolabāhulatayā samdhārayiṣyāmy aham ||

agrato gatvā kusumitamākande kokiladhvanim ākalayyāha |

kṛṣṇaḥ kṛṣṇamadhuvratāvalimilan- mauliḥ parāgotkara-

vyākīrṇām ³⁾

— ○ — ○ vanidambitādhare

korakālihr̥tadantapanaktike ⁴⁾ |

kim dunoṣi latike priyābhramāt

ṣaṭpadaprasaranirmitālako ||

kuliśailiḥ kim u kundakuḍmalaiḥ

karapatraiḥ kim u ketakāyataiḥ |

kim u kṛntasi patradhārayā

śitayāsiprabhayā kuśeśaya ||

m a d h u m a ṅ g a l a ḥ |

astam gacchati bhagavān ambaracūdūmanīḥ |

goṣṭhadvāre mātaro vatsapānām

bhūyo bhūyo mārgam anveṣayantyaḥ |

putrasnehāt saṁsnavantyaḥ stanebhyah

kṣīram nīram locanebhyo 'vatasthulḥ ||

api ca

gāvas tāvac chrūyatām ārtabandho

dhāvaṁ dhāvaṁ yantraṇām nādhijagmulḥ |

vatsasnehāt ⁵⁾ prasnuto ⁶⁾ 'dhaḥpravāhair

bhūyo bhūyo bhūnim āplāvayanti ||

ato nivartyatām vayasya dhairyam evāparam auśadham

kṛṣṇaḥ |

yathā bhavatām rocate |

sarve parikrāmanti |

tataḥ praviṣṭo yathānirdiṣṭo nandīśvaraḥ paṭāpasāraṇena | tathā hi |

saudhāgrodyat- ⁷⁾ tuṅgaketuprapātaḥ ⁸⁾

sandhyāsūco yatra nihsānanādaḥ |

vyāvalānto ⁹⁾ vāsītārghyam mahokṣā

vṛddhair gopair yatra nandaś cakāsti ¹⁰⁾ ||

¹⁾ *veṇum* ²⁾ Er kan zoowel dit als *cittam* en *cintam* gelezen worden. ³⁾ Nu ontbreken drie blaadjes, die vermoedelijk het slot van dit en 't begin van 't volgende bedrijf bevatten. ⁴⁾ °*datlapa*° ⁵⁾ °*sneha*° ⁶⁾ *prasnuto* (*prasnutaḥ* is nom. pl. van *prasnuta*).

⁷⁾ ? *saudhāgroghan* hs. ⁸⁾ ? °*ketuprapātaḥ*° ⁹⁾ Zoo (of °*lātto*) hs., tegen de maat.

¹⁰⁾ De gansche strophe is zwaar te herstellen.

śrī d ā m ā |

kṛṣṇa | samprāpto nandīśvarah | gopagopīnām pramodāya veṇuṛ
āpūryatām |

5 eṣā śrīkṛṣṇa vaṁśī tava vadanāsudhā- sārāsampūrītāṅgī
kuryād ānandabāṣpa- snutisīśiram ¹⁾ uro mugdhagopījanānām |
yat prāg udyadviyoga- dyumaṇīkharakara- vrātasamṭāpataptam
tena premoṭtharomā- valibhir api vapuḥ pallavitam ²⁾ vidadhyāt ³⁾

kṛṣṇas tathaiva vaṁśīm āpūrayati | tadā vaṁśīnirgatatānair ³⁾ vrajam
āplāvitam abhūt | śrīkṛṣṇavirahakhinnā vrajāṅganālī purato mārgam
10 avarodhinyo babhūvuḥ | tathā ca śrī d ā m ā kṛṣṇam prati |

āyāntam vanato nīṣāmya bhagavan vaṁśīnīnādāmṛtair
āhūtā iva mañjukuṇjabhavana- dvāreṣu dattānanālī |
śreṇībandham īmaṁ vilokaya sakhe vaktrāravindair alaṁ
saṁtenuḥ pramadā vilocanadalaiḥ smerāsavāmodibhiḥ ||

15 kṛṣṇaḥ kuṭīlakatākṣailī prītiṁ prayacchann upasasāra | purato vilokya
aye balarāmas tūrṇam samabhyeti | tathā hi |

vapuṣā himāṁśurocir nīradarociś ca vāsasā tirayan ⁴⁾ |
sasmitamukhendukamalāṁ ⁵⁾ premāviṣṭo balah prāptah ||

kṛṣṇaḥ pītāmbareṇa mudrikāṁ saṁgopayati |

20 balarāma upasṛtya |

bhrātah | kim ativilambitam |
ity uktvā bāhubhyaṁ ākr̥ṣya sanūlilīṅga |

kṛṣṇaḥ |

bhrātah kiṁ vaktavyādyatanā vṛndāvanalakṣmīḥ |

25 nīrgacchattarurājīpusparajasām ātopamattālibhiḥ
prārabdhasvaragītonmukhaśikhi- vrātāttālūsyakrame ⁶⁾ |
vātāpūritakīcakoccaninadaiḥ sadvaṁśakṛtyodaye
saṁlagnā manaso hi vṛttir adhunā nūnam na vicchidyate ||

balarāmaḥ |

30 tava vanaśobhāvalokanena vrajam vanam ivābhavat | tathā hi |
vigalitakacabharasatpada- paṭālasamākīrṇaśekharāgrebhyah ⁷⁾ |
gopavadhūtanulatikāḥ sasṛjuḥ kusumāni vepitā virahāt ||

kṛṣṇaḥ |

ārya | kva gacchasi |

¹⁾ stuti° ²⁾ Zoo mijne gissing; pallavimṭvam dīdadhyat ha. ³⁾ °nirgatātānair.
⁴⁾ tirayat ⁵⁾ °mukhendakamalaṁ ⁶⁾ vrātānta° ⁷⁾ °kīrṇaśekha°

rāmaḥ |

bhrātāḥ | gocarād upavṛtto gopaḥ sadyaḥ prasūtā śabalī nāyāti
goṣṭham ato bhrātror madhye tv ekataram¹⁾ pratyeti sū bhavatā-
nayety²⁾ āha²⁾ | tannayanārtham gacchāmi | tvam dūrād āgataḥ
5 śānto hubhukṣito drutaṁ sadanam yāhi |

• kṛṣṇaḥ |

ārya | keyaṁ śabalī |

balarāmaḥ |

bhrātāḥ | śūrdūlavitrāsini |

10 kūlindīpuline kadāpi hariṇā prītyā caranti darī-
dvārād āpatitena tāvad alagha-³⁾ plutyeyam āplāvitā |
gātraṁ kuṇḍalitaṁ vidhāya vadanaṁ saṁkucya karnadvayaṁ
lāṅgūlaṁ ca samunnamayya śabalī śūrdūlam atrāśyat ||

• śrīkṛṣṇaḥ |

15 ārya | seyaṁ śabalī pratibuddhā | neyaṁ śūrdūlavitrāsiny amba
kiṁ tu prāvṛṭpayodharā | tathā hi | ekadā mātṛā niyukto 'yaṁ
ahaṁ | vatsa śabalīm dugdhi | tadāham ārya pūtraṁ grhītvā
pravṛttaḥ |

20 gātrātopaghaṭeva kaṇṭhakanaka-⁴⁾ sragdāmini vibhramād
dhūrābhilī payasūṁ yadā pariṇatā gaṅgeva vatsekṣaṇāt |
bhrātar gauḥ śabalī payodharaghaṭī- nirmuktadugdhadravailī
prāyaḥ kṣīrapayoniḍhiṁ samasrjan nirmūtam etaṁ mayā ||
samyag jñātaṁ⁵⁾ saṁpraty ekaiveyaṁ alam asnākaṁ tṛptyai |
tūrṇam ānaya |

25 ity ukto balo niṣkrāntaḥ |

tataḥ pravṛṣṭo nandaḥ | sa ca yathā |

30 gaurāṅgo varadaṇḍamaṇḍitakaro vṛddho viśālekṣanaḥ
śubhrāṇalpapaṭīputīkṛtatanuḥ svarṇākṣamālādharaḥ |
pīnāṁso vapoṣo 'tigauravatayā mandāṅghrivinyāsakṛt
premāśrusrutibhinnavaktrakamalo nando nirākṛāmata ||

nandaḥ |

35 vatsa | kva vilambitam adhunā | mātāvasthām na jānāsi prāyaḥ |
na bhuktaṁ no pītaṁ kṛtaṁ api na gavyaṁ saha mayā
jananyā te pītām- baravirahakhinnānanarucā |
ito vatsān nītvā gatavati vanānte tvayi sute
prabuddhedānīm sā madhuramuralīnādakalayā ||

1) akataram.

2) bhavata'nanayetyāhu

3) sic, l. alagha°?

4) kaṇṭha°

5) jātam

api ca |

kiṃ na santi paricārakā gr̥he
vatsacārāṇavidhau paṭavo ¹⁾ hi ¹⁾ |
yena tigmaruciraśmisamgamād

5

ānane vahasi kṛṣṇa kṛṣṇatām ||

kṛṣṇa | kuṇjakṛīḍāsaktamānasam tvām ke 'pi na jñāsyanti kiṃ
tu pitaivainam lobhād aharniśam vatsacārāṇe pravartayati | idam
ayaśo no mā vitara putra | antarbhāvam* ko 'pi na jñāti |
vṛṣabhānupramukhā asmākaṃ suhrdo goparājāḥ santi | teṣāṃ
bhayaṃ cātīva ²⁾ naḥ |

10

kṛṣṇaḥ |

tāta | kiṃ bhayaṃ | vayaṃ tu gopajātayo vatsapālanam tāvad
apraudhāṇām dharmah |

nandaḥ |

15

putra | na jñāsi madantargatam bhāvam |

kṛṣṇaḥ |

kīḍṛso bhāvaḥ |

nandaḥ |

rājāno vayaṃ adya tāta vipina-

20

kāṅkṣāmāḥ svajanaiḥ samam samagunaiḥ

audāryam samavekṣya rūpam atula-

kanyām dāsyati sajjano 'dya bhavate ⁴⁾

re re putra mamoditam kuru puraḥ

nepathyam ⁶⁾ viracayya tigmadinakṛt-

25

nūnam tvām abhivikṣitum tv anuseranty

bhānor gokulamaṇḍitasya duhitur

droṇīnivāsapriyāḥ

'saṃbandham atyubdhataiḥ ³⁾

khyātim pratāpodayan

vārtā hi saṃjāyate ||

sīmānamāmātyagā ⁵⁾

tāpo yathā ⁷⁾ na spr̥ṣet |

anveṣicārā mudā

yogāya saṃyojinah ||

kṛṣṇaḥ svagatam |

aho ko 'yam bhānuḥ | yasya duhitādyā mayā dṛṣto 'nyo vā | yadi

sa eva tadā tv aprārthitevābhīṣṭasiddhir jātā | anyas cet ko 'yam

30

iti nirṇayam karomi tāvat |

kṛṣṇaḥ prakāśam |

tāta gokulamaṇḍitasya bhagavato bhānor duhitā kālindī | sā tu

katham vāraṇīyā | tathā hi |

toyāvartagabhīranīrabhayadā

diṇḍīrapīṇḍolbaṇā

35

svacchandoccaladuccakacchapakula- ⁸⁾

vātottuṅgatarāṅgabhaṅganipatat- ⁹⁾

kālindī katham adya sadmani gatā

vyālālimālotkatā |

tīrāvātārtipradā ⁹⁾

prollāsam ādhāsyati ||

¹⁾ Zóó, tegen 't metrum! ²⁾ vātīva ³⁾ Er schijnt te staan: atyubhda (of atyugda)-
taiḥ; lees: abhyudgataiḥ of abhyulkataiḥ? ⁴⁾ bhavane (ook te verdedigen?) ⁵⁾ Onzekeer
de bet. en de woordscheiding (sīmānam ā mā 'tyagāḥ, doch wat is ā?) ⁶⁾ nepa (of neya)
rihyaṃ ⁷⁾ yayā ⁸⁾ svachandocchalad ⁹⁾ 'niyatantīrā'

n a n d a ḥ | vakṣasāpīḍya |

kiṃ vatsa buddhaṃ | vṛṣabhānugoparājasya dubitā |

vidyuccandrasuvarṇacampakacayaṃ vāryaṅgaśobhācayair ¹⁾

nīlendīvaramīnakhañjanamrgā- munendranetraśriyā ²⁾ |

5 yā ninaṃ tiraty anaṅgaramaṇīm ānandakūlyeva te

nityaṃ putra vadhūr vidhāsyati mukhaṃ mā ³⁾ gā ³⁾ mauāk saṃśayaṃ

kṛṣṇas tātavacanam ākarmaṇya nayanayos trapābharan nātayati |

n a n d a ḥ |

vatsa sadyo vanāntarād āgatā gā yavasair yojayitvāgamisyāmi |

10 tvam tāvad idaṃ puram praviśyātikhinnam mātarāṃ ānandaya |

pratinivṛtto nandaḥ |

kṛṣṇaḥ padāntare gatvā |

vayasya madhumaṅgala | tātaḥ kim asmakaṃ kuñjavṛttaṃ vi-

jñāyaiva jagāda |

15 m a d h u m a ṅ g a ḥ |

yathā bhavati tathā tavanukūlyam eva | ko 'tra vicāraḥ |

kṛṣṇaḥ |

vayasya | evam eva | tatthāpi |

lajjābhareṇa hṛdayaṃ kampaṃ dhatte mamedānīm |

20 anuceitam idaṃ gurūṇāṃ purataḥ prāgalbhyam atyantam ||

bho bho vayasyā bhavanto 'pi gacchantu | saṃprati godohanasa-

mayo vartate | gāvas tvarayanti | vatsān upanayadhvam |

sarve pratinivṛtāḥ |

tataḥ praviśajirāntargatā yaśodā | sā ca yathā |

25 dvāropānte nihitanayanaḥ bāspadhārāṃ vahanti

putrasneha- snutakucayugā- vartim āvartayanti ||

āpṛcchanti purasthāṃ subhagasahacarīm suchanirbhinnavacā

bāle nādyāpi vaṃśi- kalitamukhavidhur nāgato me mukundaḥ ||

api ca |

30 nīdaṃ prāptā vihaṅgāḥ sumukhi dinamaṇer dīptayo vai pradīpaṃ

prāptā nīraṃ taraṅgāḥ punar api saritaḥ kūlapātaṃ vihāya |

saṃprāpto 'yaṃ himūṇśuḥ prati sadanam alaṃ dhvāntadhārāṃ vidhunvan

bāle nādyāpi vaṃśi- kalitamukhavidhur nāgato me mukundaḥ ||

agrato vilokya |

35 saḥacari | premāśruparyākulānanair ⁴⁾ nāhaṃ samyag avadhartum ⁵⁾

śaktā ko 'yaṃ upasarpati purataḥ |

¹⁾ Of cāryaṅga° ²⁾ Zoo mijne gissing, er staat: munindra° ³⁾ bhagā ⁴⁾ Niet geheel zeker; "kulananair" hs.; l. missch. °kulanetrair° ⁵⁾ Zoo sec. m.; avadhartum pr. m.

sahacarī |

devi vrajādhīsvari |

vanyapuspakṛtakarnabhūṣaṇo
reṇurañjītamukhendumanāḍalaḥ |

5

yojayan nījaniveśaniketair
āgato hi vanato vanamālī ||

āgamanam ākarnya premabharākṛntā yaśodā cīravirahitavatsā gaur
ivopasasāra |

yaśodā |

10 vatsa | kva yilambito 'si | dehi me samāliṅgamam | *

kṛṣṇaḥ sapraṇāmanam pariśvajati | mātrā tu |

āghrātāḥ śirasindusundaramukhe saṁcumbitaḥ siñcito ¹⁾

netrāmbhojagalatpayobhir abhitaḥ saṁpīḍito vakṣasā |

āsirbhir ²⁾ viniyojito hi kusumaiḥ saṁvardhitaḥ sarṣapair

15 āstīrṇaḥ paritaḥ pradīpatatibhir ³⁾ nīrājito mādhaveḥ ||

hastam grhītvā |

tāta | kutra sthitaṁ kiṁ ca kṛtaṁ |

kṛṣṇaḥ |

mātāḥ | saṁprati vaktum na śakyate | sthītvā vaktavyam |

20 mātrā saha grhaṁ praviśya samānītena vāriṇā mukhaṁ prakṣālyo-
paviṣṭa ⁴⁾ āha |

adya mātāḥ | jayantena saha tvayāsthāpitabhogyaśaṁbhāreṇa
saṁtarpito vayasāvargāḥ |

yaśodā |

25 katham iṣat saṁtarpitaḥ |

kṛṣṇaḥ |

jayantaḥ patito mātā nānābhogyaśya bhakṣaṇe |

dīnamīnākule vārdhau badabāgnir ivotthitaḥ ||

prāśya sarvaṁ mahābhāgaḥ suptaḥ kuñjalatāntare |

30 sakhāyo mama vibhrāntāḥ ⁵⁾ kṣudhā saṁpīḍitā bhṛṣam ||

yaśodā | ūrdhvoṣṭhe 'ṅgulīprakṣepaṁ kṛtvā sahāsam |

are daivahata jayanta kiṁ kṛtaṁ tvayā |

evam guṇagaṇasampanno na vijñāto mayā ||

kṛṣṇasirasi hastaṁ cālayanī |

35 vatsa | katham kṣutkṣāmeṇa ⁶⁾ vartitaṁ tvayā |

¹⁾ siñcinto ²⁾ āśirbhir ³⁾ Of 'natibhir ⁴⁾ pracchālyo ⁵⁾ vibhrāntā ⁶⁾ kṣāmena

kṛṣṇaḥ |

mātaḥ | īśvaraḥ kiṁ dūre gataḥ | tadānīm eva dūradeśāc chrīṇ-
dādevyāḥ samārādhanaḥ saṁprāptaḥ ko 'pi gopikānivahaḥ |

• nītvā maulau gavyabhāṇāṇi mātāḥ

5 śrāntāḥ sarvāḥ kuñjamūle nivīṣṭāḥ |

• dattaṁ tābhir devatāpṛīṭaye nas

tenaivāyaṁ toṣito me samājaḥ ||

yaśodā |

putra | kīḍṣī pūjā | vasantāraṁbhe śrīpāñcamyām śrutā | nādyā-

10 vasaraḥ |

kṛṣṇaḥ |

mātaḥ | nainittikiyaṁ |

yaśodā |

kiṁ nimittaṁ putra | śrutaṁ kiṁ api |

15 śrīkṛṣṇaḥ |

mātaḥ | ko 'pi vṛṣabhaṇumāmā gopaḥ | tasyaikā kanyā | tasyāḥ
pratikūladaivopaśamanāya pravṛttā |

yaśodā |

vatsa | kīrtes tanayā prāyaḥ | iyaṁ tu kanyā mayā tavārtham

20 abhyarthitā prāg vāco ¹⁾ bandhena | mā bhuyād asyā daivaprāti-

kūlyam | bālye sakhibhiḥ samaṁ kṛdānātmānaṁ kīrtēḥ pṛthan

nāvīkṣya ²⁾ tadā svapāñcālīputrikā kīrtēḥ pāñcālīkāputrāya dattā | ³⁾

mayoktaṁ ³⁾ ca | kīrte matpāñcālīkāputrāya kā kanyām dāsyati |

tadā kīrtyā tuktam | sakhi kim idam ucyate | yadī me kanyā

25 bhaviṣyati tava putras tadāhaṁ te putrāya svakanyām dāsyē |

idānīm ko veda smarati na vā | atas tava bhāgaḥ kīrtēḥ kanyeti |

tatra bhogyaṁ saṁpādyā rohiṇī samupasthitā |

ayi mātā yaśode | kṣaṇāntare godohasamayo bhaviṣyati tāvat

kūlātikrameṇa samāgato 'dya kṛṣṇaḥ karotṁ bhojanaṁ sabalaḥ

30 vārtā tu paścād api bhaviṣyati |

yaśodā |

bhavatu tathā | kṛṣṇa | sajjo bhava |

kṛṣṇaḥ |

mātaḥ | sabalas tāto 'py ākūraṇiyāḥ

1) vāco 2) nā (of mā?) vīkṣye (kan een impf., maar dan zonder augment! bedoeld zijn?)

3) dattā mayā uktam ca |

yaśodā hastam udyaniya |

re re rāma nṛṇālakhaṇḍadhavaḥ

proddāmanāmāvale

tūrṇaṃ tāvad upaihi vatsu yavasun

dattvā gavāṃ agrataḥ |

tātaṃ vṛddham ¹⁾ api praiya purato

bhūtvā bhavāṃ ²⁾ chruyatām ²⁾

5 bhuṅkte bhaktamayanā na bhaktam adhunā bhrātā bhavantāṃ vinā ||

balalaḥ |

mātaḥ | suṃprāpto 'sui samandaḥ |

bhojanalīlāṃ nāṭayanti sarve |

ākāśe |

10 gāvas tv adya vayasya vatsakakulāḥ

saṃyojitā apy alaṃ

triptā vai yavasair jalair gataṭṭṣo

yacchanti maivaṃ payaḥ |

pātun te mukhaandrikāmṛtasaṃ

prāyo 'bhivāñchanti naś

cittaṃ ³⁾ veti ³⁾ khurais tudanti dbarāṇaṃ

udgrivam udvikṣya ca |

kṛṣṇaḥ |

15 ūrya | ko 'yaṃ mām āhvaṃyati |

balārāmaḥ |

bhrātāḥ | godohane 'dhikṛto ⁴⁾ virabāhur nāma ⁵⁾ gopaḥ samāhva-

yati | tavādya ciradarśanena paryutsukā gāvas tvām anālocyā vatsair

apy ātmānaṃ na priṇayantīti vijñāyate |

20 kṛṣṇaḥ | evam eva jñāyate bhrātāḥ |

ity uktvā bahir gantum iyeṣa |

tāvad bhagavadvadanaumādhuryam ākalayitum utsukā gopyaḥ sar-

vato 'bhyetya svasvāvasare kṛṣṇaṃ prārthayantyo 'vatasthūḥ ||

tatraikā dolanapātraṃ gṛhṭva |

25 bho bho nandakiśora me 'sti sadane gaur ekikā nāgato

gopo 'dyāpi vanāntarāt tvarayati

preṣṭhaḥ ⁶⁾ pipāsūḥ ⁷⁾ stanaṃ |

vatso nāham alaṃ kṛpākulatayā

dṛṣtvā ⁸⁾ manāḥ ⁸⁾ mādhyā

prāyaḥ sīdati sajjanaḥ parakṛte

dharma 'yam ādyaḥ smṛtaḥ ||

pītāmbaraṃ gṛhṭvapakarṣati |

30 tad ānyāpi gṛhāntarād abhyetya |

hāhā hare na sadanaṃ mama catiduraṃ ⁹⁾

tvām eva viśvasīti gaur mama dohadakṣam |

doho 'bhavat pratīniveśam ¹⁰⁾ avekṣya cāhaṃ

atrāgatāsmi kuru manmanaso hitaṃ tat ||

1) vṛddham 2) sic.

3) cittaṃ (of citraṃ?) veti (bet.?) 4) dhikato 5) nāma

6) preṣṭhaḥ 7) pipāsū

8) Zoo (of staat er dṛṣṭum?) sec. m.; dṛṣṭanma^c pr. m.

9) cati^c of cani^c of vani^c

10) == pratiṅgham volgens marg. aant.

y a ś q d ā |

lajjā nāyāti mugdhā katham api gahanād āgato 'dyaiva bālo
viśrāntiṃ nopayātaḥ kṣaṇam api caraṇa- nyāsataḥ komalāṅgaḥ |
dhāyaṃ dhāyaṃ gr̥hebhyo niśi mama sudana- dvāradeśaṃ praviṣṭā ||
5 hastanyastorupātrāḥ ¹⁾ kim u mama tanayo vo gavāṃ asti dogdhā ||
vatsa | etā unmadā bahusāḥ pralobhayiṣyanti na mantavyam ²⁾
iti | viśramyatām |

kṛṣṇaḥ |

mātaḥ | virabāhuṇākārīto 'smi |

10 iti nirgataḥ |

kṛṣṇaḥ |

ārya | tāvat tvaṃ svagoṣṭhaṃ gaccha | gavāṃ kaṇḍūyanādīnā ³⁾
prastobhaya | aham api samupasthītanāṃ godohaṃ kṛtvā sapady
āgata eva |

15 āryaḥ |

bhrātāḥ | kim svagodohaṃ hitva kim anyatra gacchasi |

kṛṣṇaḥ |

kim kartavyam durghato grāma-vāsāḥ
pratyālabho duḥsahāḥ preyasūṃ naḥ |
20 bhrātar netaṃ samamukhaṃ nopayāti
lajjabharair mantharaṃ munam etat ||

baḥ |

bhavatu tathā | drutam āgantavyam |

kṛṣṇaḥ |

25 aho etā matprema-kṛṣṭabīrdaya māṃ samāhvayanti | ato 'haṃ ga-
cchāmy ekadaiva sarvatra | tathā hi |

dhṛtvā haste rajjuṃ ābadhya keśān
pītaṃ vāso veṣṭayitvāvalagne |
turnaṃ tanvī- cittavṛttiṃ ⁴⁾ vikurṣan
30 mugdhaḥ kṛṣṇo dohanāya pravṛttaḥ ⁵⁾ ||

dohanamudrāṃ nāyayitvopaviṣṭaṃ kṛṣṇaṃ avalokayitum dohapātram ⁶⁾
upādāyopasthitā tanvī |

ākramānte locane mādhavasya
dr̥ṣṭvāviṣṭā- maṅgabānoruviddhā |
35 goṣṭhadvāro- cutrurūḍheva ⁷⁾
vātāpāye kāpi haimī lateva ||

¹⁾ pātrāḥ (ph geeft blijkbaar den jhvanulja weer). ²⁾ l. gam° ? ³⁾ kaṇḍūyanā°
⁴⁾ vintavṛttiṃ ⁵⁾ pravartat ⁶⁾ dipapatram ⁷⁾ sic (metrum!)

kr̥ṣṇaḥ |

bāle deli kareṇa dohanaghaṭiṇṇaṁ gantavyaṁ anyatra me
naikaivāsi yato mayātra nikhilāḥ kālo 'pameyo bhavet |
ānītas tvarayā tvayāham ¹⁾ adhuna kvāyaṁ vilambakramo
5 mugdhe nottarayasy analpagadite pr̥ṣṭāpi ruṣṭeva kim ||

vātavyājena ²⁾ dīpaṁ nirvāpya parirumbhaparā babhūva | āha ca sū |
sūcāya virahadavānala- paribhūtaṁ gātraṁ abhyarṇam |
mahurādharadhārādhara dhārāmṛtanirbhairair nibhṛtaṁ ||

tadbhavanān nirgato dvārāvalumbinyā svagrhaṇṇaṁ nītaḥ |

10 bāle | samānaya dohanapātraṁ |

ānītaṁ pātraṁ hastād grhītva |

sthītva dhenor adhastān navajaladatanur dohanam ādadhāno
jānubhyāṁ urdhvadr̥ṣṭyā kalayati vadanam svānane nyastanetraṁ |

gopyā romāñcitāṅgyāḥ prajāyatasabharā- veśavepākulāṅgo ³⁾
15 hitvā pātraṁ cakorī- kṛtanayanayugo bhūtaḥ gāṁ dudofa ||

anyatra dohane pravṛttaṁ ⁴⁾ kr̥ṣṇaṁ tyaktum aśaktiḥa | tathā hi |

lāhā cañcala mā tvarāṁ kuru manāg yady āgato duhyatāṁ
patre svalpaṁ api prayacchati payo nūnaṁ ghaṭaghnī ⁵⁾ ghaṭaṇṇi |
nītvordhvaṁ punar āsṛavaty anudīnaṁ cauryasvabhāre ⁶⁾

20 vaktraṁ te vasañcālulī śṛṇayutaṁ saṁvījayisyāmy aham ||

pratigrahaṁ ⁷⁾ evāpūrvatasam āsvādayaṁ nijanandam anubhavan sva-
goṣṭham upasasāra |

gāvo huṁkāragarbhair upanatavadanair lelihanās tadhyam
gātraṁ jīhvāñcūlais taḥ prapātītātibharaiḥ pādau āmarśayantyāḥ
25 bhūyāḥ saṁvīkṣyamāṇāḥ ⁸⁾ smitapuṭītanukhaṁ nūnam udgrīvikābhīḥ
snuhaprasāvitodho- nayanaajaladharaiḥ kṣīrañire vītenuḥ ||

śrīkr̥ṣṇas tu muhur muhuḥ karakamalais tattamāmnā ⁹⁾ parimṛjati |
tāsāṁ madhye saṁsthithe kr̥ṣṇe gopair dohaḥ pravartitaḥ |

tredhā kṛtvāṅgubhaṅgaṁ lalitamuralikām oṣṭhadeśe dadhāno
30 mandam ma(nda)ṁ nikuñjā- nilavidhutakaca- sphāravisphūrjitāsyāḥ |
karmavyūlokanuktā- phalaphalitaruciś candrakāpīḍaśobhā-
lobhāviṣṭorugobhīḥ kṛtavalayagalo gopaveśo 'vatasthe ||

tadā nando vṛddhagoṣṭhīto 'ntahpuram āsādyāha |

adyāpi bālau godohanūn na nirṛtau ¹⁰⁾ |

35 yaśodā |

goparāja | ākāryatām |

1) kayāham 2) vātavyājettu 3) veyā 4) pravartta 5) ghaṭaghnī 6) één lange
syllabe te wenig. 7) pratigraham 8) saṁvīkṣyamāṇā (met n, niet met n). 9) tantan
10) nirvṛtau

sāyam prāpto vanāntād atikathinalatā- jālaniryāpanena ¹⁾
 khinno bhoktum niviṣṭo yuvatibhir atulam yācito dolanāya |
 pratyākhyātam na tāvac ciranibhṛtaparu- premabhaṅgaṃ vicintya ²⁾
 sandhāgrodagratalpaṃ viracitam adhunā niṣphalatvaṃ sameti ||

5 nandaḥ |

- bhavatv ākārāyami | bho bho putra | dolamān nivṛttaś cet turjāṃ
 āgamyatām | gopāis tāvad gāvo gocaraṃ prati neyāḥ | candro
 'yam ardhāmbarātikrāntaḥ | kṣaṇam idaṃ mātṛā kalpitam talpaṃ
 suphalīkuru | punar apy ete vayasyaś tvām idānīm ākāraṣyanti |

10 kṛṣṇaḥ |

he ārya | taito 'yam ākarayati prīyaḥ | gacchantu tāvad ete gā
 nītvā yathāsthānam |

ity ājñaptā niṣkrāntā gobhīḥ saha gopāḥ |

kṛṣṇarāman tu talpaṃ etya yathāsthāne śayanam nāṭayataḥ ³⁾ |

15 kṛṣṇaḥ |

mātar me śikhipicchabhuṣanam idaṃ sthāne 'dhumā sthāpyatām
 vetaṃ netrapuro nidhehi paśny- ktyāśauca ⁴⁾ vaṃśīm imām |
 paśyaṅke viniveśyaśu ⁵⁾ bahavaḥ spardhanti yasyām ahaṃ ⁶⁾
 tasmin ⁶⁾ naiva viyodayāmi vadanād dhastān urasto ⁷⁾ manāk ||

20 yat tu mama sārīkāpañjaram tad ⁸⁾ apīhānaya ⁸⁾ |

mātā ⁸⁾ tathā kṛtvā pratinivṛtā ⁹⁾ śayanāya ¹⁰⁾ |

kṛṣṇaḥ purito vilokya sārīkāpañjaram ādāya |
 priye sūrike | priyāyāḥ ¹¹⁾ kiṃ ¹¹⁾ vṛttam ¹¹⁾ |

sārīkā |

25 nāgaravaramukhamudrām ¹²⁾ udghāṭaya | kṣaṇena viditavṛttā bhū-
 tvāgamiṣyāmi |

kṛṣṇaḥ |

sūrike | tāvan mama jīvane ka upāyaḥ |

sārīkā |

30 ānītā bhavatā hi tāpaśamanī mudrā priyāyāḥ kara-
 sparsūviṣṭarasādhunātra ¹³⁾ viruḥ saṃjīvinī vā hareḥ |
 tāvan netrapuro nidhāya rajanī- bhāgo 'pāneyas tvayā
 vārtābhī rasagarbhitābhir amalā- prāleyabimbodayaḥ ||

1) 'niryāpanena (met n, niet met n). 2) vicintya 3) talpaṃtalā 4) paśuyukyāśauca
 5) 'āśu 6) ahannasman 7) ex conj.; 'dhastānmurasto hs. 8) nadapīhānuyamānā
 9) 'nivarta 10) śayanānu 11) priyayāḥ kimvṛttam 12) sic. 13) sparsāviṣṭa; de
 twee akṣara's dhunā zĳjn onzeker.

kr̥ṣṇaḥ |

sārike | samyak saṁsmārito 'smi | gacchetah | prānapriyāyā vṛttān-
tam āhara sadyah |

pañjarād uddīya ¹⁾ gata sārīkā |

⁵ kr̥ṣṇaḥ saudhāgre 'malacandrikādlavalite ²⁾ saṁphullamallivallimo-
dāmodite pītāmbarān mudrām unmucya priyāpratīkṛtīm vibhāvyaḥ |

svāgataṁ sumukhi kiṁ vilambitaṁ

vismṛtāsi mana dirghavedanam |

tvannukhendumadhusūdhuraṁ vinā

¹⁰ ko vimocayati ³⁾ mām adhiśvaraḥ ||

kiṁ nu rañjayasi mañjujālpite

smerarañjita vilocanājvalih |

saṁnirikṣya nṛdugandamandale

mandamandavacanāmṛtadayāt ||

¹⁵ api ca |

āgatāsi dayayā yadi bale

kiṁ nu tāvad udarīkaroṣi mām |

lolabāhulatayālabhayainam ⁴⁾

tvadviyogajunitatapataptam ||

²⁰ evaṁ tāvaj jālpato ratriśeṣe pratiniṣṛtā ⁵⁾ sarika |

sārīkā |

deva | saṁjivati priyā bhānoḥ sadmani |

praṇipātapurāḥsuram sakhe

priyayā te 'bhīhitaṁ vaco navam |

²⁵ gamanāvasure karekṛtam

varamallīvalayaṁ ⁶⁾ na vismara ||

sūhane vipine sametya mām

saphalaṁ tat kuru kuñjamandire |

sukhibhīḥ kṛtamaṅgulodaye ⁷⁾

³⁰ varavaivāhikakautukodayāt ⁶⁾ ||

api ca |

racitāṁ tava mūrtim ujvalāṁ ⁸⁾

phalake nilasarojalocanām |

hr̥daye viniveśya rūdhikā

³⁵ kurute tāpapakṣayaṁ niśi ||

aṅgulīyakānveṣaṇāya tasmim eva latāvalaya āgamiṣyati | ato yathā
bhavatām rocate |

¹⁾ *uḍiya* ²⁾ Begint als *śardulavikṛdita* ³⁾ *vimocayitu* ⁴⁾ *°ālasayainan* ⁵⁾ *°vartā*

⁶⁾ Of is *vara*, als *vocatief*, te scheiden? ⁷⁾ *°muṅgalo°* ⁸⁾ *ujjalāṇi*

kṛṣṇaḥ |

sārike | paritaḥ ko 'yaṁ kalakalaḥ |

sārikā |

svamin | sunyak saṁsmāritāsmi | etā gopakanyāḥ śataśaḥ sahasraśo

5 viraci'tavaraveśa ¹⁾ yaṁnāṁ snātun gacchanti | tāsāṁ valayānāṁ

• kiṁkiṇṇmāṁ vacasāṁ kala(ka)lo gopanivāseṣu pravṛtaḥ ²⁾ |

kṛṣṇaḥ |

tatḥi vayan api kantukāvalokanārthan gacchāmaḥ |

iti vicintya tulpād utthāya |

10 ko 'tra bho |

pratibuddhai mata |

vatsa | aham asmi | kim ajñāpayasi | idanun śayanānukulā pascimā
yāminī vartate | tathā hi |

15 mandan mandan vāyur abhyeti gātraṁ
praleyaṁśail ³⁾ saṁskṛtaḥ kuṅjadesāt |
bhaṅgair ⁴⁾ antar nāditō locaneṣu
nidānmudrā- mudritatvaṁ vidhatte ||

ataḥ kṣaṇikaṁ viśramyatam | aham api tavad bhavatkṛte navyaṁ
gavyaṁ saṁpādayāmi |

20 kṛṣṇaḥ |

mātāḥ | vrājanāś tāvaṁ nāradaśato hemante prathame māsi
kāṇḍyāṁ bhuktaye muktaye ca snātun gacchanti | aham api
tatkantukāvalokanāya yāmi | āryo 'dya paśūṁś cāraṇāya gacchatu |

yaśodā |

25 vatsa | tathaiva vidhiyatam | bhogasaṁbhāraṁ kim api nītvā gau-
tavyam | idan ca snātvā brāhmaṇebhyo deyaṁ vastu nīyatām iti |

kṛṣṇo veṇunā madhumaṅgalādīm priyāṁ vayasyāṁ pratibodhya
saṁprāptān āha |

30 bho bho vayasyās tū(rṇa)m āgamyatām | vayan adya śrīyamu-
nāṁ snātun gacchāmaḥ |

sarve |

yathājñāpayati devaḥ |

kṛṣṇo 'pi grhītavetraviṣṇaḥ sakhibhiḥ saba niscakrāna | tirohitā
yaśodādayaḥ |

1) °vakheśa 2) pravartaḥ 3) prole° 4) l. bhṛṅg° ?

padāntare kṛṣṇaḥ |

aho iyaṁ kālindī |

paśyantīva sarojapaṅktibhir alaṇ

vāgbhir dvijānāṃ puro

brute svāgatam ¹⁾ arghyayaty ¹⁾ api ¹⁾ calat-

kalloladhārāmbubhiḥ |

5 vātair ²⁾ vijayatīva tiratarujair

ācchādayanti rajah-

puñjair no manasaḥ prayacchati sukhaṁ

svātītīyakarmodayaiḥ ||

he vayasāḥ | etā gopyaḥ

saṁbhānti | tathā hi |

śītāmbusaṅgamasukantakitaṅganalaiḥ

10 phullānanābjaculatārakacārubhraṅgaiḥ ³⁾ |

dalāśukeśarukalādharaṇapallavaś ⁴⁾ ca

sauri sarit kanakakañjatatiṁ babhāra ||

tadānīṁ śrīkṛṣṇāgumanena vibhinmatamīśraṁ kālindīkūlaṁ ālokyā
gopyaḥ |

15 aho rātriśeṣam ⁵⁾ ākalayya vivastrā eva vayanṁ snātum pravīṣṭāḥ |
saṁprati tu |

nedānīṁ dinakṛmamayukhanivahaḥ ⁶⁾

prāptodayo dr̥śyate

no śītāṇśukalākālāpavibhavo

vyomāṅgamaṁ gūhate |

ko 'yaṁ saṁprati yaṁnīyasalilaṁ ⁷⁾

saṁkāśyaty aṁśubhir

20 nunaṁ no 'vayavāḥ sphuranti sulile

magnāḥ kathaṁ prāsinahe ⁸⁾ ||

itas tato vilokya |

ayi |

mundaśūnur ayam adya nikuñje

veṇunā sakhi jahāra mano naḥ |

25 so 'yam āśu mukhacandramayūkhair ⁹⁾

udgato bhavadamandavinodaḥ ||

api ca |

kasyāsyasya sudhābhivṛṣṭir abhitaś

cintālavāleṣu no

nūnaṁ kāmalaṭāṅkurāṇi janayed

anyasya taccetusām |

30 nānyaḥ ¹⁰⁾ kandalinīm kaṛoti kumuda-

śreṇīm himāṇsum vinā

yā darśāvadhī rātridustyujatamā ¹¹⁾

kleśam dadhānorasi ||

a n y ā |

sakhi | turhi vastrāṇi paridhīyantām ¹²⁾ iti |

yāvat paridhātum pravṛttā ¹³⁾ bhaveyus tāvac chrikṛṣṇo vastrāṇi nīnīya

1) °tamadhyeṇatpuyi pr. m.; de e is verbeterd tot r. 2) vātair 3) Onzeker! phullānanāvraca° pr. m.; phullānanāvraca° sec. m.; l. °bhṛṅgaiḥ? 4) De eerste akṣara la is geheel onzeker en past ook niet in 't metrum; er schijnt zoo iets als jnā te staan (dantā°?) 5) rātriśeṣam 6) °mayasa° 7) °salilas hs. 8) In margine tiṣṭhamaḥ, blijkbaar bedoeld als periphrase. 9) °mayasair 10) nyānyaḥ 11) °tamah; of moet men l.: °tamah-kleśam? 12) °dhiyantām 13) pravṛtta

kadambastho babhūva | tad diṣṭvā sarvās trapākulitalocanāḥ paras-
param vikṣamāṇā jahasuh |

sakhyah | no vastrāṇi nītvāyam gataḥ | kiṁ kurmaḥ | katham grhaṁ
yāmaḥ | sūryo 'pi tāvad vaditum ¹⁾ icchati | abhyarthanīyah |

5 sarva ..

• vastrāṇi dehi dayayā dalitendranila- ²⁾

gotradyute dinakaro 'yam udeti nūnam |

nīre 'balā vāyam iheṣyati pānhasārtho ³⁾

lajjā hi bhūṣaṇam alaṁ kulajāṅganānām ⁴⁾ ||

10 kṛṣṇah |

tadā ki(ma)rtham iha samprāptah |

gopakanyāḥ |

tava vadunasurojasudhāsavaivādanāyāptopadeśena āryārūdhauṇya kā-
lindyaṁ prāptah |

15 kṛṣṇah |

yad yuyam vivastra eva jalam prāviśatāto vighnitam etad bha-
vatīnām ⁵⁾ | etatpūrtaye mām ⁶⁾ namo ⁶⁾ 'kuruta ⁷⁾ |

sarvās tathaiva cakruh |

kṛṣṇah |

20 aho svam svam vāso grhītvā gacchantu bhavantyah |

gopyah kṛṣṇadattāni vastrāṇi paridadhur jalān nirgatya |

surya buddhāṅjalipuṭah |

yāmaḥ kutra vihāya te caranayoh | saṁnidhyam ānandabhṛn-

notrendīvaramoṣitā vāyam aho | govinda gopātmaja |

25 dhyāyanto girīkandarūsu munayo | yasyūśayā ⁸⁾ prāyaśah

śvāsāyāmaniruddhacittagatayo ⁹⁾ | nādyāpi jagmuś ca tat ||

api ca |

dehi no 'dharasudhām asitābhra-

vibhramākālitakuntalitāsya |

30 kiṁ na yacchasi padam padayor ¹⁰⁾ naḥ

kiṁ bibharṣi śirasā śikhipiccham ||

kṛṣṇah |

aham tu madakhaṇḍasmitisanṭānasādhanaaprāpyo 'smi parampara-
sambandhena nānyāni sādhanāni mām sādhayantīti śāstrasiddhāntah

35 tathā hi |

1) Men verwacht udetum 2) dalitendranila 3) pānhasartha 4) 'jaṅginānām

5) Vgl. Bhāg. pur. X. 22. 19. 6) māmnamo 7) I. namaḥ kuruta? 8) Onzeker;
yaspāśanīyā hs. . 9) svāsā° 10) padayo

nāhaṃ vedair na tūpasā na dānena na cejyayā | •
 śakya evaṃvidho draṣṭuṃ yathā bhaktajanair ahaṃ ||
 bhaktyā tv ananyayā śakya ahaṃ evaṃvidhaḥ priyāḥ |
 jñātuṃ draṣṭuṃ ca tattvena praveṣṭuṃ ca vrajāṅganaḥ ¹⁾ ||

5 ato mayā parikṣitā bhavatyō vrajāṃ vrajadhvaṃ ²⁾ |

gopakanyāḥ |

survāvadhes tva(m) asi rupagūṇasvapbhāva-
 śaktyadiminigamagitayaśovitānaḥ ³⁾ |
 tatpādapadmanāṃ upalambhya kathaṃ vrajamo
 10 dhyānāspadam puruṣapuṅgava ⁴⁾ deli dāsyam |

kṛṣṇaḥ |

yad idam idamaṃ pradurṣitaṃ tat tu dhyānārthaṃ sakhyāḥ |
 idam me rupaṃ manohkaraṇde nidhāya madananyasambandha-
 prayojanasādhanaṭayā bhajadhvaṃ | tadahaṃ bhavatināṃ manora-
 15 thasiddhaṃ garīṣyāmi ⁵⁾ |

gopakanyāḥ |

kadā deva vyaṃ idam anaṅgamohanavimugdhavenūmaṇḍitakuṭila-
 nirīkṣaṇavilolākāvalisundaravadanāravindasudhāṃ ⁶⁾ pibamaḥ |

api ca |

20 kadā nīśamāthakarabhiraṇjita-
 prasannakṛṣṇāpuline niviṣya |
 bhavadbhujāpīḍitakaṇṭhadeśa
 nīśasi ⁷⁾ nāthāgamayāṃbabhuvima ⁸⁾ ||

api ca |

25 nidhāya kaṇṭhe bhujam indirāpate ⁹⁾
 nīśasi cātmanam alaṃ nikuṅje |
 amandasamgitakalāvilasair
 vinodayāmo bhavata kadā hi ||

api ca |

30 apūrvananūrasakeliśalibhir
 viceṣṭanais te nīśi rāsamaṇḍale |
 tribhaṅgino veṇuvimugdhakujitaiḥ
 kadā mano no vilayaṃ suneṣyati ||

śrīkṛṣṇaḥ |

35 jātābalā vrajaṃ siddhā mayebhā ¹⁰⁾ ruṇsyatha kṣipāḥ ¹¹⁾ |
 dhairyam kuruta kāmīnyo na mithā vyāhṛtaṃ mayā ||

āgāmyāṃ śaradi veṇuraveṇākārayiṣye |

iti niṣkrūṇtā gopakanyāḥ |

¹⁾ Deze twee śloka's, met lichte verandering, uit MBh. VI. 35 (Bhag. gitā 11). 53, 54.

²⁾ *vrajadhyam* ³⁾ Corrupt (metrum!). ⁴⁾ *puruṣapuṅgava* ⁵⁾ l. *kari*? ⁶⁾ i. p. v.

⁷⁾ *nīśasi* ⁸⁾ *nāthāgama* ⁹⁾ *indirāpate*

¹⁰⁾ sic. l. *mayeha*? ¹¹⁾ sic of *kṣiyāḥ* (*kṣipā* = *kṣapā*?)

kṛṣṇaḥ |

madhumaṅgala | kvedānīm latāvalayaṁ ¹⁾ yatra devyātrārthan
saṁpā(ga)tā priyā viśrāntā |

madhūmaṅgalaḥ |

5 deva | nātidure |

• gāyanti śatpadakulāni latāntareṣu
śīmantinīkusumareṇuvīruṣitāni |
nṛtyanti yatra śikhino vitator dhvapucchā
vātopanītagirinirjlaraśīkarāktāḥ ||

10 kṛṣṇaḥ padāntare gatvā |

aho idam eva pratibhāti latasadmā |
tatraiva priya ²⁾ yābja ²⁾ ranyaparnapātre
dattaṁ me dadhi madhuraṁ saroruhākṣyā |

• sāśaṅkaṁ sabacara lajjaya vyāloki
15 niryāne ³⁾ kuṇḍilakatākṣavikṣitena ||

kva punar adya purvavat priyāyāḥ saṁāgamah | tathāpi gaṇ-
tavyaṁ | ucitaṁ eva | tad evāha |

virahitahṛdayaṁ tayaḥ mamaitad
bahir api yasyati niścitam sajīvam ⁴⁾ |
20 yadi padapadavṁ nirīkṣya — —
sthirapadaṁ upayāti ced varaṁ syāt ||

padāntare |

aho suvyaakteyaṁ priyāyāḥ padapaddhatīḥ prāyaśo dināntarītā |
haimāmbūksitadarbbakoṭivilasā- lākṣaṇkamālāntike
25 sadyaḥ keśavimuktapuspapātālī- vidyotitālīsvanaḥ ⁵⁾ |
rādhāyāḥ sakhibhīḥ saṁāgamanidhīḥ saṁsūcayaty eva me
bāluḥ sphūryati dakṣiṇo hi nayanam praspaudate śreyase ||

evam vitarkayaṁ kṛṣṇo 'ṅgulīyaṁ anveṣamāṇaṁ priyaṁ kuṇjāntarāle
dūrato dadarśa |

30 cāmīkarāṇjīlapatāvṛtagātṛśobhā ⁶⁾
tātāṅkarutnakīrṇavālidīpitāsā ⁷⁾ |
saṁvikṣyate siḥhanakuṇjajātāntarāle
rādhāmbudāntaratadīlatikeva tanvī ||

kṛṣṇaḥ |

35 iyaṁ tu tadīd iva latāsudmani parisphurati śrīvr̥ṣabhānujā |
paśyāmi tāvat |
sthitvā śṛṇoti |

¹⁾ latāvalayaṁ ²⁾ ?? priyayā 'bja (metrum!) ³⁾ niryāne ⁴⁾ ? onzeker, sajīvaṁ
of tadīyaṁ? ⁵⁾ vidyotitālī ⁶⁾ 'karāṇṇita° ⁷⁾ 'kīraṇavali

śrīrādhā |

ihaiva lalite karād vigalitojjvalā mudrikā
viyogabharavepitā damanaratnabaddhodarā ¹⁾,
na sā dayanavartinī bhavati mūrtimadvartinī ²⁾
5 harer bhavati na ³⁾ kṣaṇād ³⁾ api nirīkṣaṇāt sadmanah ||

aho ubhayaviyogini katham jīvāmi |
kvā sū mugdhamūrtiḥ kiśorākṛter yā
dhṛtā vakṣasā vakṣyati prāgbhavam ⁴⁾ |
kva sū mudrikā mudritā mudritam me
10 mano vidrutam mudritam me tanoti ||

lalitā |

priye | jānāmy aham śrīkṣṇahastaṁ gatam prāyaśas te karamudrām |

śrīrādhā |

sakhi | katham vijñātā |

15 lalitā |

itaḥ prāk tava grhāya pratiniṛgatāyāḥ ⁵⁾ paścāt pañjarān nirmuk-
tasārikāvacanaprerito nandanandanah sanāgato yasycyam akaluṣita
padapaddhatiḥ pratibhāti | sa eveto nītvā gato bhavet | idānīm
nānyasyeha gatiḥ | talpād utthāya vayan eva drutam prāpta(h)
20 smaḥ | kṣupaikam viśramyatām | ihaivāsmān samprāptām sambhā-
vyūgamīṣyati mudritākaraḥ |

śrīrādhā |

sakhi | yady evaṁ tarhy upaviśyatām | tadartham eva ⁶⁾ mudrā-
nveṣaṇamīṣeṇa ⁷⁾ mātaram vijñāpyāgatā iti |

25 upaviṣṭā yathopayoṣaṁ lalitādayaḥ |

lalitā |

yadihāyāti ced' vanamālī tadā kiṁ vidheyam |

śrīrādhā |

priyasakhi |

30 asmin eva puro'nuvartini latā- veśmany apāstātape
samveśyālimarandapaṅkanivahair ālipya vakṣastām |
dattvātithyam apīcypalvalajalam samprārthya mudrām tato
gatvā samprati sadina sundari puro mātuh pradadmo vayan ||

lalitā |

35 vayan tv evaṁ kartum icchāmaḥ |

1) damala° hs. (?) 2) Of er staat murtisa°? 3) ? lakṣaṇād hs. 4) Een lange syl-
labe te weinig! 5) niravlayaḥ 6) ava 7) mudrānvepraṇa°

kr̥ṣṇaḥ svagatam |

lalitā kim api nigūḍha(n) (va)ktum icchaty ato mayaikākinā
śrotavyam iti |

prakāśam |

5 bho madhumaṅgala | priyātraivāgatā | ato 'traivāmadhyāhnam
avasthiti(h) pratibhāti | yadi tava rocate tadā gopātmajaiḥ stha-
• lāntareṣu pravartitān vatsān atraiva pravartaya |

madhumaṅgalaḥ |

yathajñāpayati vayasyaḥ |

10 iti niṣkrānto madhumaṅgalaḥ |

kr̥ṣṇas tathaiva karṇam dattvāvatasthau |

śrīrādhā |

lalite | katham taveccā |

lalitā |

15 asmin eva puro'nuvartini latā- veśmany apāstātape
samveśyālīmarandakuṅkumarasair ānareya ¹⁾ nandātmajam |
mālāmaṅgalasutrasuṇḍhitakarūṇ prak preyasūṇ tvām ito
hutvā pāvakam āsu maṅgalaravaiḥ samyojayāmo 'munā ||

śrīrādhā lajjayā paṭena vadanam āvṛtya |

20 mukhe ²⁾ samlāpitā ²⁾ katham nu sthūlair jalabindubhir no 'bhi-
varset | gacchāmy aham itaḥ |

lalitā |

bhavadu priye | mudrikāṃ gr̥hītvā gaccha vā tiṣṭha vā |

kr̥ṣṇo latāvalayam apasārya ³⁾ |

25 premārdrīkṛtalocanaḥ sarasijam prolāsayan pāṇinā
guṇjānirmitadāmaruddhabhṛdayaḥ kāñcīravālisvanah |
prāpto hr̥ṣṭatanūruho ⁴⁾ madhulatām ālīngitum vīkṣyate
nūnam pallavito 'nurāgalakail śṛṅgāraśakhi yathā ||

lalitā |

30 dayita ⁵⁾ | samāgamyatām sukham | ativāhitā rātriḥ |
svasty āste janani yayāsi vidhṛto bhargeva ⁶⁾ samlālito
yena tvam samayānukulavasubhis tātena nānāvidhaiḥ |
eṣā te dalitendranīlaśakala- cchāyābhirāmā tanur
nirvyājam ⁷⁾ tanute sukham vrajavadhū- vṛndair apāṅgaiḥ śrītā ||
35 priye rādhike | gr̥hagatāyūtithaye nivedaya pallavāstarāṇam | sam-
nivāryeyam dharmapratibandhikā lajjā |

¹⁾ Zoo het. hs.; lees misseh. *abhyareya*? ²⁾ sic. ³⁾ *apasārpya* ⁴⁾ *hr̥ṣṭo* ⁵⁾ *uyita*

⁶⁾ sic, l. missehien *mārga ca* ⁷⁾ *nirvyājam*

kr̥ṣṇaḥ |

bhavatināṃ darśanenaiva kṛtātithyā vayan |
iti priyayā hastasaṃjñayā niveditāsane tūpaviṣṭaḥ kr̥ṣṇaḥ priyāṃ
saṃmukhayati |

5 saṃmukhībhava kuraṅgalocane
vīkṣitum vadanam āgato 'smi aham |
smiramugdhamadhubhāramautbaran |
gopasārtham apahāya durataḥ ||

lalitā |

10 iyaṃ api te premarajjuvikurṣitā saḥsraṃnubham apahāya saṃāgatā |
saṃprati kiṃ cin mātṛtrāsasaṃtrastahṛdayā nayanaprasādam na
dhatte

kr̥ṣṇaḥ

kimiti mātulḥ ¹⁾ saṃtrāsah ¹⁾ |

15 ekaiveyaṃ padmīṃpatranetrā
labdhā ²⁾ devā rādhanātiprayāsaiḥ |
mātas trāsād vepate kiṃ na jāne
candrajyotsnā rāhusaṅgād ³⁾ ivaiśā ||

lalitā |

20 priya | hyaḥ saṃāgateyaṃ atra karamudraṃ viśṛjya gatā | tayā
riktam pāṇikamalam ālokyoktam mātṛā | kenāpanītā te karān ⁴⁾
mudrā ⁴⁾ yā tu mulyena mudrayati dhanadasyāpi lakṣmīm |

śrīkr̥ṣṇaḥ |

saṃkocayitum ⁵⁾ lalitā priyā kim ⁶⁾ avatārayati ⁶⁾ |

25 (lalitā |)

tadānayā proktam |

naṇḍagrāmād āgataḥ ko 'pi bālāḥ
khyāto yo 'yaṃ navyagavyūpahārī |
kḥimāyā me mārḡgataḥ kuñjamūle ⁷⁾
30 mātā hastāt ⁸⁾ tena ⁸⁾ nītā hi mudrā ||

mātā | tadā tvayā caṇ(ra)ḥ kimiti saṃnidhīkṛto vatse svabhāvād ⁹⁾
dustyaḥ ⁹⁾ prāṇinām |

bālye 'yaṃ tanaye gr̥he yuvatibhiḥ cauryāya rātrau divā
dr̥ṣṭa(h) steyavidhānavid dhi-bahuḥ mukto gr̥hīto 'pi vā ¹⁰⁾ |
35 mātṛā tu prasabham ¹¹⁾ dhṛto rasamayā ¹²⁾ kaṣṭena gomāyukas
tarvor utpatito nirūpya ca tanū- bhītiṃ parām ādiśat ¹³⁾ ||

¹⁾ mātṛsaṃtrāsah ²⁾ tadhrā ³⁾ 'sahyut ⁴⁾ karāmudra ⁵⁾ saṃkocayitum

⁶⁾ kāmara?; overigens vgl. pag. 63 regel 9. ⁷⁾ 'pūle ⁸⁾ hastantena ⁹⁾ °bhārodustya°

¹⁰⁾ va (d. i. ca?) ¹¹⁾ prasabham ¹²⁾ rasamaya ¹³⁾ 1. misschien ādiśat

putri | vismrtyāpi na kartavyaś caurasya saṁnidhiḥ | mudrāṁ tu
coritāṁ nando 'pi dhārayitum na śaknoti | ko 'pi gopātmaja ito
gatvā nandāya putrakṛtyāṁ nivedya mudrikāṁ ānayiṣyati | vatse |
modvignā ¹⁾ bhava mudrū kva yūṣyati kṛṣṇagrhitā cet |

5 kṛṣṇo gopātmajapreṣaṇaṁ niśamya socchivāsam |
sakhī | mahānārthaḥ saṁpāditah priyaṣṭā | hatāśo ²⁾ 'haṁ jāto 'smi |

lalitā |
kā te parāstā priyāsū ³⁾ |

kṛṣṇaḥ |
10 na vaktum śakyate samakṣaṁ priyāyāḥ |

lalitā |
priya | māṁ eva vada | nāsāhānir ⁴⁾ bhaviṣyati |

kṛṣṇaḥ |
priye | karṇe śruyatām |

15 lalitā tatthaiva karoti |

kṛṣṇaḥ |
hyaḥ ⁵⁾ pitiāham uktah | putra | gr̥hād anyatra kvāpi nā ganta-
vyam | goparājasya sadmāni ⁶⁾ tava vivāhavārtā pravartate | tasya
carāḥ pracaranti | mayoktam | tāta | bhavatu | na gantavyam |
20 yadi tu rādhayāḥ steyakṛd ukto mātṛe tadā tiṣṭhatu cārasutair
api praśaṁsanam | katham māṁ cauram āptavacanād avagaṭya
kanyāṁ dāsyati | tāto nandas tu māṁ atitarāṁ saṁtrāsayiṣyati |
ato 'haṁ lalite gr̥hād api hatāśo ²⁾ 'smi |

lalitā |
25 priya | aṅgulīyakaṁ tvayā prāptam na vā | yadi tu prāptam tadā
niḥśaṅkaṁ tvayā deyaṁ | vivāhas tu mayā ⁷⁾ te ⁷⁾ kārya bhānor ⁸⁾
eva | na cet kalaṅkas tu jāta eva mithyābhisāparūpaḥ |

kṛṣṇaḥ |
lalite | na mayā coritā priyāyā mudrā kiṁ tu sārīkāvākye prerito
30 'haṁ ihāgatya khinno bhuvi patitūṁ priyām iva mudrām adrāk-
ṣam | tayaiva mayā vakṣasi nihitayā rātrir ativāhitā | idānūṁ yady
aham dadāmi punaś ca priyāsaṁgamo na syāt tadāhaṁ gatajīvita
eva syām | atho yathopadiśati bhavatī

1) modvinnā 2) hatāśo 3) priyāsū 4) nāsāhānir 5) Wat er staat lijkt meer op
jhal 6) sadmāni 7) mayeti 8) bhānor

lalitā |

sarito gatiṛ asti kāpi vātyāj ¹⁾
jaladher ambudharā ca cūṭakasya |
madhupasya madhor vanān mṛgīṇāṃ ²⁾
bhavato nāsti gatiḥ priya priyāvāḥ ||

kṛṣṇaḥ |

yadi priyā mātṛvacanān ³⁾ māṇ na jahyāt tadāṅgulīyaṇ prayacchā-
nīti praṣṭavyā priyeti |

lalitā śrīrādhāntikaṇ |

10 priye rādhike | mātṛvacanād yady asyānādarāṇ kuryās tadāyaṇ
atisnigdho janaḥ tvadvirahādhimulikāṇ mudrikāṇ datuṇ neccati

śrīrādhā |

15 ādhūtāpi vanāntare ⁴⁾ nanu latā tanvaṅgi ⁵⁾ vātyāgatair
ātmanāṇ virahayya pādapabhujāt kiṇ vartate dūrataḥ |
kiṇ vā sāgaragāmīnī suraṇaḥ ruddhā himanīcayaiś
cañcattovatarāṅgabāhulatayā ⁶⁾ nopaiti vārāṇ nidhim ||

kṛṣṇaḥ |

priye |

20 mālinyaṇ tyaja bandhujīvarucira- snigdhdhādhare candraka-
cchodasmerasudhātatiṇ ⁷⁾ vitaraya bhruvallim ⁸⁾ āsphālaya |
mudreyaṇ tava locanābhāṇmukulaṇ bhindyād amandadyubhaiś
tan me locanakhañjarītayugalaṇ puṣpātu satkeśaraiḥ ||

śrīrādhā bhagavadvaksuṣṭhalāśleṣiṇṇ mudrāṇ ādāya paṭāntare
samāśliṣati vāgvaidagdhyena ⁹⁾ |

25 matpāṇipallavaṇ apohya gatātikaṣṭaṇ
mudre sthitāsi purasacchāṇi yaṇ niśāyāṇ |
māsūyitūṇ tad alaṇ arhasi mātṛdaivaṇ ¹⁰⁾
hetuḥ samāgamaviyogavidhau na cānyaḥ ||

30 tadāticaturā lalitā tayoh premanirbandhaṇ jñātvā gāndharveṇa
vidhinā vivāhaṇ nātayati |

ābadhyāmbujatoraṇasrajāṇ atho patir mālinyāś ciraṇ
kṛtvā maṅgulaṇaṇdapāṇ saha-carī- gītaiḥ ¹¹⁾ samunnāditaṇ ¹²⁾ |
hutvā manmathapāvake rasakathā- samjālpamantrākṣaraiś
tanvī ¹³⁾ saṅgamayāṇīcakāra lalitā pāṇigrahe kautukāt ||

1) cānyā 2) l. mṛgīṇāṇ? 3) mātṛi° 4) vannātare 5) tanvagi 6) cañcattovatarāṅga°
7) Wat is voor cchada° te lezen? 8) bhruvallim 9) °dagdhena 10) l. waarsch. tatva
datuṇ 11) gītaiḥ 12) ex conj.; samunnāditaṇ hś. 13) l. misschien tanvīṇ

- vivāham krtvā pallavatalpe saṁviṣṭayor vadhūvarayor nīrājanāya
 samāgatāḥ pañca sumanḡalyo nīrājayāmāsulḥ | saṁphullamālatiku-
 sumākṣataiḥ samabhivarsya pañkajamakarandabindubhyām ¹⁾ pīta-
 nīlābhyām bhālayos tilakaṁ dattvā maṇimudrikākiraṇadīpadīptyā
 5 nīrājayantya āśīrbhir yojayāmāsulḥ | tathā hi |
 pāyād ambhodhikanyā kṛtakamalakarū kāpi dāmpatyam ²⁾ ambā ²⁾
 • līlāvicchedahāniṁ janayatu girijā patyur ardhāṅgasanḡā ³⁾ |
 ānandodrekavallīṁ • prathayatu nitarāṁ bhārati vām ⁴⁾ analpaṁ ⁴⁾
 kāmāṁ kalpāntam ⁵⁾ āyulḥ ⁵⁾ kalayatu bhavator ādidevo ⁶⁾ murārīḥ |
 10 kṛṣṇaḥ samavāptamanorathaḥ svagutam |
 mayā madhumaṅgalo ⁷⁾ vayasākāraṇāya ⁷⁾ niyukta āyāsyati tāvad
 ahaṁ priyaṁ prasthāpayāmi |
 prakāśam |
 lalite | saṁprati madhumaṅgalādayaḥ samāyāsyanti | ata ito 'pa-
 15 suraṇāṁ eva śrevo bhavatinām |
 lalitā |
 ramaṇa | tvayāṅkurīkṛto ⁸⁾ 'nayānurūḡaḥ sa ca viyogāḡṇinā yathā
 suṣko na bhavet tathā vidheyam iti |
 vāraṁ vāraṁ vāksudhāśekayogūd ⁹⁾
 20 ānīlāntar ¹⁰⁾ lolate cālavālīḥ ¹¹⁾ |
 kiṁ vaktavyam ko na jānāti ¹²⁾ sarvaṁ
 evaṁ vyuptā vardhate premavallī ||
 sandhyāyām yathā punaḥ priyāsaṅgamo bhavet tathā kartavyam iti |
 niṣkrāntā salalitā rādhā |
 25 kṛṣṇo 'pi saṁprāptair madhumaṅgalādibhir vihr̥tya pratinivṛtto ¹³⁾
 nivesāya |
 iti niṣkrāntāḥ ||
 || i t i c a t u r t h o ' ṇ k a ḥ ¹⁴⁾ ||

praveśakaḥ ||

- 30 tataḥ praviśati lalitā socchvāsam |
 aho mayā pratibodhito bahuśo mādhabaḥ | iyaṁ atimaṅjulalanā
 ciraviraheṇa na khedanīyā | saṁprati sā tu |
 dattvā mātṛe mudrikāṁ atyudārāṁ
 līlāsthānaṁ saṅgatā sāśrunetrā |
 35 vrī(dā)krāntā nādhimūlaṁ gurubhyo
 brūte sūte saṁśayānām prarohān ||

1) Dualis! 2) dāmpatyabhumā 3) urddhaṅga° 4) rāmanalyaṁ 5) kalyāntamāpus
 6) Gissenderwijze zoo door mij aangevuld; het hs. heeft slechts *adivo* 7) °galepi(?) / *yasyākā*°
 8) 'yākurīkṛto 9) °sudhu° 10) Wat is *anīlā*? I. misschien *anīlā*° (begoten). 11) d. i.
 ca *ālavālīḥ* • 12) *kū na jānāsi* 13) °vurto 14) Deze drie ww. door mij ingevoegd.

kuṭrāham adya pitṛsadmanī saṁniviṣṭam āptavargair grhītapārśvam
kṛṣṇam paśyāmi |

parikramya |

5 goṣṭhadvāri vinidramallimalaye śītāmśusuddhāntare,
mandam mugdhamilindakūjitakale sāpaśyad ārād dharim |
cittottambhitānctrayugyam atula- śvāsoṣmanā ¹⁾ bhūyasā
svacchādarśakapolamaṇḍalam alam pramlānayanānam mubuh ||
nivedayāmi priyāvṛttāntam |

ity upasasūra |

10 viphalikaroṣi rātriṁ kiṁ ²⁾ tāvan ²⁾ mallikājale |
māleṭhamallikāyās ³⁾ tāmyati rādhā nivāse sve ||

kṛṣṇaḥ sasambhramam | kveyam akasmāt saṁviśati rādheti varṇā-
valikarṇayor ⁴⁾ iti | aho |

manmathasāyakabhīman ⁵⁾ ko mā ⁶⁾ saṁjīvinīprāyam ⁶⁾ |
15 hanumān iva dāsarathīṁ rādhāsiddhauśadham datte ||

lalitā nirgatyā |

kiṁ vismṛto 'si |

tava kelikañjalubdhā rādhāhamsi katham kanta |
jīved ihairakābhīḥ śaṅkhakulair akule sarasi ||

20 kṛṣṇaḥ |

lalite | tādṛṣe sarasi katham mama kelikañjollāsaḥ |

lalitā |

deva | kām api yuktim kṛtvāgatāsmi yenājñāta eva bhavām ⁷⁾
sthāsyati | mayoktam kurtyādīguruṇāpurataḥ | mātāḥ |

25 kāpi kiśorī mūlitā puspārtham tv āgūtārāṇye |
nandagrāmād ekā gopakumārī vimugdhāṅgī ||

api ca |

nilotpāladalarucirā līlālekaṣṇā tanvī |

citrālekhyavidagdā vīṇāsamlāpinī kāntā ||

30 vamsīvādānucaturā gītakalākovidā nūnam |

sāyam iheṣyati mugdhā rādhāpremṇā niyantritā ⁸⁾ nitarām ||

tadā devyoktam | lalite | pradarśanīyā sā naḥ samāgatā | evaṁ
samayam kṛtvāgatāsmi tāvad aham | priya | vanitāveṣam vidhāya
yatra tava vihārāḥlāhṛdayā ⁹⁾ rādhāsti tatra gamiyatām iti |

¹⁾ Zoo geëmendeerd. De tekst heeft *svāsismanā* ²⁾ *kitāvan* ³⁾ De syll. *ṭha* is onzeker. Lezing? ⁴⁾ Hoe zijn deze ww. op te vatten? ⁵⁾ *°sāyika* ⁶⁾ De traditie is waarsch. niet ongerept. ⁷⁾ *bharāṇīs* ⁸⁾ *niyantrita* ⁹⁾ Onzeker de twee syllaben *lilā* (*lilā?*)

śrīkṛṣṇaḥ |

yathā nirdiśati bhavati |

patāntaritaḥ kṣaṇāntare viracitavunitāveśo vinirgataḥ kṛṣṇaḥ |

tathā hi |

5 bhrāmyadbhrūṅgakulāntasārakavarī-¹⁾ bhāreṇa pādasprśā
kālindījalarudhasatkuvalaya- śreṇītiraskāriṇi |
nūsāgrollasadacchamauktikagalad-²⁾ dīptyādharālambayā
śobhāsindhusudhāktavidāmadala-³⁾ droṇīm iva spardhate ||
api ca |

10 kevaṃ śyāmā pītaśūtiṃ vasānā⁴⁾
saṃtanvānā kāmapurvāṅgaśobhām |
meror haim- vonnatā kāpi bhumiḥ
kāntiśreṇiṃ gāruḍānāṃ maṇīnam ||

kṛṣṇamāyāvimohitā lalitā ārād āgatām⁵⁾ prechati |

15 aṃbī sundari | godohārtham ākārayitum āgatām⁶⁾ aram⁶⁾ ila sthā-
pyāntargato gopālas tvayā dṛṣṭaḥ |

kṛṣṇaḥ |

ayī mātaḥ | kathaṃ pratyēṣi kitavaśiromaṇim enaṃ | eśa⁷⁾ caikato
viyojayati saṃgamayaty⁸⁾ anyatra cātmanam⁹⁾ | aham api tasyai-

20 vānveśaṇāya pravṛttāsmi¹⁰⁾ |

lalitā |

sakhi | tvaṃ kāsī kadā vañcitāsi tvam api kathaṃ ca |

kṛṣṇaḥ |

aham tatraiva nivasāmi | tadrūpākṛṣṭacintayā saṃprārthito mām
25 uktavān rūdhāpreṣitūṃ sahacurūṃ nivartyāgamīṣyāmīti nirgataḥ |
tvaṃ kāsī |

lalitā |

saivāham sakhi | āvābhyāṃ saṃavedanābhyāṃ anveṣaṇīyaḥ¹¹⁾ |

ubhe anveṣaṇāya¹²⁾ pravṛtte¹³⁾ | padāntare sthitvā |

30 re re nandakīśora kām api diśam saṃbhāvyā saṃtiṣṭhase¹⁴⁾
rūpaṃ yauvanavāibhavaṃ vidhikṛtaṃ tvayy eva lokottaram |
kiṃ nau saṃgatayoḥ pralobhya vacasā pādāravindāntike
tyaktuṃ nārhasi piechapiçchalamukha- chāyāṃ puro darśaya ||
evam saṃbaddhabāhulatike mallīmālatīsevantinīcampakabakulaka-
35 dambāmrāpārījātavandanādīśākhino¹⁵⁾ vilokayantya¹⁶⁾ jagmatuḥ |

1) °bhrāṅga°; en lees missch. °āṭṭa° voor °āṇṭa° 2) °gala 3) sic; corrupt?

4) °vasanā 5) °āgatām 6) ? āgatāmaram hs. 7) sic. 8) °sagamā° 9) °cātmanam

10) °pravṛttāsmi 11) °śaṇṭīyaḥ 12) °nveṣaṇāya 13) °pravṛtte 14) °saṃtiṣṭhase

kṛṣṇaḥ |

sakhi | tvayā kutrānītāsmi | apūrveyaṁ me bhūmiḥ pratibhāti | na
milito 'trāpi vanamālī | tvaṁ ¹⁾ tyaktum asamarthāṁ api mām
ājñāpaya ²⁾ grhāya | sa tu prāyaśaḥ kayāpy anyayā pralobhito
5 mādhlukarṇiḥ kartuṁ gato bhaviṣyati punaś cāvayoh saṅgo bhavatu |

lalitā |

itthaṁ tena kathaṁ bhaven matir iyaṁ tadgrāmavāsā ³⁾ yataḥ
santyaktāsamaye dayāvirahinā tenānyasuncūriṇā ⁴⁾ |
gantūṁ cecchasi mām viḥaya capale yat prāhur agresarā
10 maitrīm saptapadīm hitām nayavidah prānaiḥ priyaiḥ nātyaguḥ |

kṛṣṇaḥ |

priye | sā te gauḥ kutra yasyā dohanāya kṛṣṇaṁ ākāṅkṣasi | idam
eva te kāryaṁ mayaiva vidheyam |

lalitā svagatam |

15 sa eva tu | na mām prutārayati svamāyayā | paśyanti tāvad enām |
vaktraṁ cāru nirīkṣya candrakiranaḥ ⁵⁾ āsvāditaṁ nādhvagān
mṛdvīm bāhulatām vilokya hṛdayaṁ naisargikaṁ cānanam ⁶⁾ |
paścād vīkṣya paṭāntarikṛtam atho veṇuṁ jabāsūruṇā-
pāṅgair lolavilocanair hi vidito dhurto 'dhunā sthīyatām

20 kṛṣṇaḥ |

lalite | kenāpi yathāhaṁ vidito na syām tathā kartavyam iti |

lalitā |

tvaṁ evātmānaṁ mā pratyakṣikuru | mayā kadā vijnāto 'si veśo ⁷⁾
'nubhuto ⁷⁾ 'pi |

25 padāntare ⁸⁾

saṁprāpto 'yaṁ vṛṣabhānvavanīḥ |

paṭam apasārya ⁹⁾ |

atyuttuṅganagendraśekharagataṁ ¹⁰⁾ sphuryatpatākūncalaṁ
kujatkaṅkaṇakiṅkiṅkalarava-
30 bhānoḥ saptagavākṣanirmitalasad- ¹¹⁾ vyāghraśamadhyaṁ mahat |
śrīrādhā sakhikeligītaḥṛdayā-
dīpavaliśobhitaṁ ¹²⁾ nandākarod ¹³⁾ bhāvanam ||

tataḥ praviṣṭā sakhībhiḥ saha śrīrādhā |

lalite | kva vilambitāsi |

¹⁾ tvam ²⁾ I. misschien āsthāpaya. ³⁾ 'vāso ⁴⁾ ex conj., yena° hs. ⁵⁾ canda°

⁶⁾ Onzeker, (cānantam schijnt er te staan). ⁷⁾ sic. ⁸⁾ Of staat er paṭāntare?

⁹⁾ asāryya ¹⁰⁾ °śeṣara° ¹¹⁾ sapra° ¹²⁾ dipavali° ¹³⁾ Onzeker! nandānkurod hs.

lalitā |

priye | tava kelipūrtaye ¹⁾ puspāharaṇārthanī vaṭikāyāṁ gatā | ta
trāikā kāpi gopakanyā mīlitā tava līlārasānubhavāyehopasthitā

rādhā |

5 kvāsti 'samānaya

lalitā |

tathā |

iti praveśayāmāsa

10 dhammilodgatamālatibhir avanīṇi sampūjayantiva sū
kāñcīmañjumarālasīñjanasukhair ²⁾ āpurayanti diśaḥ |
mandasmerasudhābhisārasalilaiḥ prollāsayanti ³⁾ dīśo ⁴⁾
naivāntaḥpuracāriṇī ⁵⁾ samabhavat kiṁ tu praviṣṭā manah ||

(rādhā) dūrād evotthāya |

svāgatam |

15 iti bruvāṇā svāsane niveśayāmāsa |

priye |

20 purvaṇ naiva vilokitākṣamaadhupair ⁶⁾ naivopabhuktā punaḥ
śrotraiḥ sundari te 'ṅgukalpalatika- kīrtir janair bodhitā |
sadyas tvaṁ tu tathāpi me tvarayasi prollamyahaddostaṁ ⁷⁾
25 āśliṣṭajjaladher ⁸⁾ ivāmbulahaṇi jyotsnā śāśāṅkasya hi ||
bāhūbhyāṁ paraspāraṇi samāśliṣyopavivīṣatuh |

śrīrādhā |

25 kām āśāṁ ⁹⁾ avalambya tiṣṭhati pitur grāmas tavānandite ¹⁰⁾
kasyaḥ kuṅkṣisudhāvinirgatam ¹¹⁾ idaṁ saubhāgyaratnaṁ vapuḥ |
nānmā kena nirasate pravadatāṁ pāpauḅha ādraḥ ¹²⁾ priye
nūnaṁ naḥ sukrāṇi kiṁ apy atisuraṇi ¹³⁾ gatyecha saṁsūcyate ||

śrīsakhi |

30 śyāmeti pravadanti māṇi priyatame nandīśvaro me jani-
grāmaḥ premalateti nāma jananī tāto 'bhilāṣābhidhaḥ |
samprāptā navarūpavāibhavaguṇa- grāmāṇi samākāṇya te
saṅkṛitāsmi kayāpi bhāmini bhavat- sausīlyapaṇyaśrīyā ¹⁴⁾ ||

śrīrādhā |

sakhi | pratyaham ihaivāgatya yathāsukham apūrvābhilī kṛidābhis
cikṛidāsva |

1) kole° 2) °śiñjina° 3) polla° 4) dāśo 5) °puraścāriṇi 6) l. °ākṣina°? 7) Zoo
schijnt er te staan. 8) Staat er āśliṣa° of āśliṣṭa°? 9) āśāṁ 10) l. tavānandite?
11) ? °sudhādhvinirgatam hs. 12) ādraḥ 13) In marg. (bij wijze van paraphrase):
devūtigam 14) °paṇya°

etam me sukhi sudmasīṇi vilasat-
 paśyendīvaralocane hi purataḥ
 kāsmīrīrasarañjītāmbukiraṇair ¹⁾
 vardhaproṣitabhartṛkaṇi ³⁾ puram iva ⁴⁾
 5 eṣā candramayukharañjitalatā
 yacchantīva vibhāti bhāsvaramañi-
 etat puṣkarīṇitatopavilasat-
 līlāyai nanu karṣati pratidiṣaṇ
 kāśāraṇ atyuñjvalaṇ
 suptāravindānanam |
 unmidrasatkairavam ²⁾
 preṣṭoditam ⁵⁾ tv ekataḥ ||
 satpallavālī priye
 vrātūn anekaprabhān |
 karpūrapāṇisūcchrayaṇ ⁶⁾
 cetis tvayotkanṭhitam ||

śyāmāsakhi |

10 mayā tu vicintyaitad ihāgatam | tathā hi |
 eṣā rādhā rādhayaty arthajūtam
 arthai rāddhā tv āśritānāṇ mayetā |
 ko 'smiṇloke sarvakāmo 'lpaśaraṇ
 hitvā ⁷⁾ kalpaṇ ⁷⁾ kalpavallīm upaiti ||

15 śrīrādhā |

lalite | aticaturā śyāmā bhāmā ⁸⁾ |

lalitā |

priye |

20 kāvyālāpasudbhāsarīn nirupamā līlāmbhasāṇ vāpikā
 saujanyādiguṇaikaśevadhīr ⁹⁾ alaṇ saṅgītasīmāvanīḥ |
 premānubhodhivihāruranyamakarī trulokyasañjīvinī
 vidyā vārījalocane nipuṇatā ratnaughamanjusiḥ ||

śrīrādhā |

priye me prahelikāṇ vinīṣa | tathā hi |

25 hīnasūro 'pi sārāṅga(h) śrīṅgahino 'ñjanaprabhaḥ |
 jūnāsi tṛṣitaḥ kasmāt payo naiti śikhādharam ¹⁰⁾ ||

śyāmāsakhi |

nakṣatram anunā muktam akhecaram anuttamam |
 kasmān nopaiti vāmoru candrakānanam āgatam ||

30 rādhā sanīpe parito vilokayāmūsa |

āvāṇ ¹¹⁾ ○ — ○ ○ ○ — ○ ○ taṇ kṛṣāṅgi
 paśyāmi candrakadharāṇ puruṣaṇ striyaṇ vā ||

1) kāsmīrīrasarañjītāmbukī° 2) °kairavaṇ 3) l. missechen vārdhi i. p. v. vardha°
 4) eva 5) sic. 6) kapurapāṇisūcchayam 7) hitrokalpāṇ 8) l. bhūti? 9) °sevadhir
 10) Marginaalnoot bij hīnasūro: kṛṣṇasārah sāreṇa hīnaḥ sārāśabdenu rahitaḥ san kṛṣṇa
 ity avāśisyate; bij śikhādharam: śikhāyām agrabhāge adharasābdo yasya tat payaḥ
 payodharābharahi(?)tam. 11) Van hier tot en met api eva (137, 11) in den tekst over-
 geslagen en, slecht leesbaar, in margine aangevuld.

śyāmā |

yāvan na paśyasi katham vada tīvad eṣa
trḍbādhito 'pi punar eti payah puroktam ||

śrīrādhā |

5 . . . hamesamastim¹⁾ gutam candrakadharam jānāsi |

śyāmā samālingya |

ekagrāmanivāsini punar iyaṁ nandājirāndolinī
jānīyaṁ na katham vimugdhava — — hr̥ — saṁcāriṇim |
tenaivāham (a)pūrvārūparavanā¹⁾ saṁbodhito te 'ntikaṁ
10 saṁprāptāsmi varora muñca kapaṭā- kṛtāṁ sakḥinām purā ||

api ca |

sakhi tava bāhulātābhilḥ śiśirīkṛtam āturaṁ gūtram |
dyudhūmītaralatarāṅgair usrair iva tāpitam²⁾ ||
sakhi | mām ājñāpaya kim api te hitam |

15 śrīrādhā |

kim apy ālekhyam vicaya³⁾ |

rātrir gamiṣyati bhavadvacanopacārāḥ
saṁvīkṣitena tava rūpanidheḥ priyāyāḥ |
prātaḥ katham virahitena hr̥dā subhāvyam
20 bāle samālikha nījānukṛtiṁ sukhāya ||

śyāmā sakhyā samānitalekhasaṁbhārais tāvad ātmavallabhām śrīrā-
dhāṁ vyatikṣat |

śrīrādhā |

sakhi | kim likhasy ātmānukṛtiṁ vihāya |

25 śyāmā |

tvayā pratibodhitayā mayā cintitam | mamāpi priyāvīyoge divā
kālanirgamo bhaviṣyati | ato mayā |

tvatsaundaryapayonidheḥ sakhi mayā netrotsavāyoddhṛtam
patrāmatramūkhe niveśya sudaye⁴⁾ yāvat punar darśanam |
30 matyedaṁ guṇabhūtayā⁵⁾ surasudhā- saṁspardhi rūpāmṛtam
nirvyūjaṁ kila gokuleśvarasuto yatprāptaye⁶⁾ mulhyati ||

ity uktvā punar ātmānam alikṣat | tathā hi |

maulau mañjuśikhaṁ dipicchanicayaṁ vyālolanetrāmbujam
snigdhasmeravibhūṣitā dharaputaṁ saccīkṛtāṅgatrayam |
35 oṣṭhāveśitaveṇum⁷⁾ utpaladala-⁷⁾ śreṇīm⁷⁾ urasy udgalad-
gātraśrījītanam mathaṁ ca phalake svātmānam āropayat ||

1) Onzeker. 2) Er ontbreken 4 morae. 3) I. vicaya? 4) sudaye 5) In margine hierbij: rajjuraṇa 6) In margine: yasya rūpāmṛtasya 7) °veṇumatyaladalaśreṇīm

śrīrādhā citraphalakam ¹⁾ avalokya svagatam |
 aho kṛṣṇa eva vanitāveśeṇa tu nūgataḥ prāyaḥ sa eva |
 lalitāntike prakāśam |

5 paśya paśya sakhi nandanandano
 bhāti me yuvativeśam udvahan |
 nāparo vigatakarmasamśrayam
 gātram arhati guṇatrayottaram ²⁾ ||

api ca |

10 sudhādher ³⁾ niryāto yadi bhavati koṭīndunivahaḥ
 kalaṅkān nirmukto 'py apagatakuhūkroḍanilayaḥ |
 sudā ⁴⁾ rākākrānto yugapad udito 'nantakalabhaḥ ⁵⁾
 , kim asyaḥ samprāpto jagati jagadāhlādakavidhim ||

lalitā |

15 priye | bhāti tu tathaiva yathā nirdīśati bhavatī | kṣaṇāntare
 svayam eva sarvaṃ paktibhaviṣyati | alaṃ saṁdechena |

tāvad gṛhakṛtyān nivr̥ttān svāṅgaṇagatā ⁶⁾ vrajeśvarī kīrtir devī-
 putrikāpremanibaddhahṛdayā rādhām ākūrayati |

20 rūdhe bālanṛṇūlakomalabhujē ⁷⁾ susnigdhalolālake
 mugdhe ketakapatragātralatike lāvanyapāthonidhe ⁸⁾
 vatse khelasi kutra candracaraṇair āsvāditāntargrhe
 mātṛā sākaṃ upetya śeṣarajanī- bhāgaḥ sukhaṃ niyatam ||

śrīrādhā |

sakhi | ambā samāgatā | citraphalakam ācchādyatām |

śyāmāsakhī tathaiva karoti |

25 tataḥ praviśati yathānirdīṣṭā kīrtiḥ | tathā hi |
 tātaṅkatāṇḍavitagaṇḍatātī tadidvad- ⁹⁾
 rañcatpaṭīkaṭītaṭīkṛtamekhalābhā ⁹⁾ |
 premāśrulocanapuṭīsupaṭīrapaṅka- ¹⁰⁾
 līptāpayodharaghaṭī prakāṭibabhūva ¹¹⁾ ||

30 śrīkīrtiḥ |

vatse | śrutam mayā kāpi gopakanyā nandanagarād upasthitū |
 māṇ pradarśaya |

śyāmāsakhī lajjayā vadanāravindam āvṛṇvānāvatasthe |

lalitā tu candrakavartīśalākayā darśayati |

¹⁾ citraṇi pha° ²⁾ guṇa° ³⁾ sudhādher ⁴⁾ ? madā hs. ⁵⁾ In margine: anantabhi(h)
 kalābhir bhātīti tathā ⁶⁾ svāṅgaṇa° ⁷⁾ °mṛnāla° ⁸⁾ lāvanya° ⁹⁾ Niet geheel zeker;
 tadidvadvajvatpaṭī° pr. m., tadidvaddhavarṇcatpaṭī° sec. m. ¹⁰⁾ premāśu° ¹¹⁾ pragaṭi°

kīrtir vilokya mukhapatam apasūrya citrakaphalakam gr̥hitvā |
 eṣā rūpasaridvarā sakhi kutaḥ prāptā manovāraṇo
 dhāvam¹⁾ dhāvam¹⁾ anekakarinasu muhuḥ khinno 'tra śāntim gataḥ |
 netrēmbhojavabhām sulolakavarī- śaivālamālodayāṇi
 5 sanvīkṣyaśu mamekṣaṇorumakarī pātunī samutsarpati ||
 rādhe putri | viśrāmaya tāvad atithisatkārāḥ |

lalitā |

mātaḥ | iyaṁ yaśodāyāḥ sakhitanayā puṣpārtham āgatā saṁprati
 śrīrādhānaitrisaṁpādanāyopasthitā | yadi te rocate pāñcālikālilāṇi²⁾
 10 kartum ākāṅkṣati |

kīrtir netrayor vārileśaṁ babhāra |

sakhi lalite | kim atisaṁkucatī gātrapuṭake praviṣṭā |
 niḥśuṅkaṁ nanu mānasotpalatatāu haṁsīva vallīśv iva
 śetphullāsu³⁾ caṣarghedī⁴⁾ tu hariṇi rodhaḥsv ivārdrāṅkurāḥ⁵⁾
 15 śīncantiva sudhābhir antaragrhaṇi candraprabheva⁶⁾ smitair
 līlābhir navapallavair iva latā khelatv iyaṁ rādhayā ||

lalitā |

mātaḥ | netrayor jalāṁ kinīty āvilḥkaroṣi |

kīrtiḥ |

20 bālye gauri yaśodāyāham anīṣaṇi⁷⁾ cikriḍa mātur⁸⁾ gr̥he⁸⁾
 kriḍābhir bhavativa bhānusutayā saṁpāditāṇi yat sukham
 tan me vāri vilocanān niragamāt saṁvīkṣaṇād vaḥ priye
 vārdheḥ kulam atītya candrakirāṇiḥ protsāhitasyeva hi ||
 tava darśanena mayādyā priyasakhī yaśodaivānubhūtā | māṇi saṁ-
 25 āśliṣa |

bāhubhyāṁ śyāmāṇi tāvad āśleṣāya cukarṣa | ākarṣitāyā⁹⁾ abhyu-
 pāyāṅke¹⁰⁾ gopitaṁ citraphalakam papāta | āśleṣān nivṛtta¹¹⁾ kīrtir
 bhuvi patitam ālokyādāya vilokayati |

aho kasyeyam pratikṛtiḥ |

30 vahantī nīlābja-¹²⁾ dyutimadhurimāṇaṁ śubhatanau
 vitanvatī keki- cchadapatalapātini śirasi ca |
 vivṛṇvānā hy antar- madanamadabādhāṇi yuvatiṣu
 smitodrekaḥ sācī- kṛtavapuṣi vauṣiṁ vidadhatī ||
 lalite | kim anayā nirmitam uta naisargikam |

35 lalitā |

mātaḥ | asyū eva cāturyam aṅgulīpallavānām iti |

1) dhāvaṇi dhāvaṇi dhāvaṇi 2) °lilā 3) Lees mischien: sit° 4) Zó staat er duidelijk.
 Hoe te emendeeren? (za zou, zooals elders, voor kha kunnen staan). 5) ivādrā° 6) Niet
 geheel zeker. 7) anīṣaṇi 8) mātugrahe 9) ākarṣatāyā 10) °aṅge 11) nivartā 12) nīlājva

kīrtiḥ śyāmāpāṇipallavam ādāya cucumba | svabastān navaratnagha-
tītāṃ ¹⁾ mudrikām uttāryāṅgulidale yojayitūṃ pravṛttā ²⁾ | tām ana-
nukulām āloca śuśoca |

śrīrādhā |

5 mātāḥ | kiṇ śocasi |

kīrtiḥ |

putri |

saṃprītā tanutarapāṇipadman asyā
vāñchāmi svajanahite vibhūṣaṇena |
10 saṃyoktum katham atipīvarāṅgulīyaṃ
tanvaṅgyāḥ ³⁾ sapadi vibhūṣayen madīyaṃ ||

śrīrādhā |

adya madīyaṃ aṅgulīyaṃ asyā aṅgulyā anukulāṃ bhāti | pra-
dīyatām |

15 iti svāṅgulīyakam prayacchati |

tadā śyāmā tu |

yat kīrtyā praṇayabhareṇa bhūṣaṇaṃ hi
rādhāyāḥ priyasakhipāṇipallave prayuktam |
tan mene manasi mude ⁴⁾ varapriyāyāḥ ⁵⁾
20 prasthāno- citam iva vastu ⁶⁾ bhāvisuṅgamasya ||

kīrtiḥ bhuyo bhūyo 'valokayati citraphalakam |

ayi lalite |

asminn adya vibhāti citraphalake kāpi cchavir gopater
nandasya pramadāmukhenduracitā hūsyē ca saṃvīkṣaṇe |
25 kiṇ naivā ⁷⁾ hi bhavet ⁸⁾ tadīyatanayo ⁸⁾ vaṃśīdharo 'tīsruto
nūnaṃ kāryaguṇā bhavanti nitarāṇi hetor guṇair nirīṇitā ||

kīrtiḥ svagatam |

ayam atiramaṇīyagātrayaṣṭir

yadi hi bhaven nana ⁹⁾ gopavaṇṇasajjanmā ¹⁰⁾ |

30 tam aham ananuprīṣṭanāmagotrāṇi
vidhuvadanīṇi tanayāṇi niyojayāmi ||

prakāśam |

śyāme | yaśodāyāḥ kuśalam asti |

nandāvāso gokulān nandikeśe
35 bhānor vāso rāvaler atra yāvat |
tāvad vatse saṅgamo nau na cābhūn
nūnaṃ jantur neśvaraḥ svābhilāṣe ||

1) Zoo mijne gissing: °khaṣitāṃ of ravaṣitāṃ ha. 2) pravṛttā 3) elattanraṅgyāḥ
4) l. muda? 5) vava is sec. m. ingevoegd. 6) id. 7) sic. 8) bhavetadīya° 9) Of
staat er (en moet men lezen?) na tu? 10) gopavaṇṇasajjanmā

ś y ā ṃ ā |

mātāḥ | yaśodāpi pratikṣaṇaṃ bhavatīm smarati |
yā yāḥ krīdās tvaṃ cakarthāmba hāḥve

mātā goṣṭhe gopikānām purastāt |

premāviṣṭā saṃsinaranti yaśodā

netrāmbhojād vāridhārām sṛjanti ¹⁾ ||

ekadā dadhimanthānam ²⁾ kurvaty ³⁾ aticapalena putreṇa prakṣo-
bhitāha ⁴⁾ |

kīrtiḥ |

10 kim āha |

ś y ā m ā |

re re cañcala cāpalaṃ tyaja purā kīrtyā paṇo nirnitaḥ

pāñcālitanayāvivāhasunaye jātasya me putrikām |

svīyāṃ dātum aye na te ⁵⁾ punar iyaṃ dṛṣṭvā vigītām gatim ⁶⁾

15 nūnam dāsyati goparājadayitā vācā pramāṇīkṛtam ⁷⁾ ||

kīrtiḥ sahāsam |

aho yaśodā sarvaṃ smarati | samyak snāritāsni tvayānaya prā-
stāvanayā | ito gatvā devi yaśodā sapraṇāmanā saṃdeśanīyā ma-
yoktyā | tathā hi |

20 kanyā te kamalekṣaṇā priyasakhi prāyo gatā vismṛtiṃ

naivāhaṃ yamunopakāṇṭhavalaye ⁸⁾ vānūrasaṃveṣṭite |

līlāveśarasena te karatale dattaḥ karo yo mayā

so 'yaṃ saṃphalito hiraṇyanikaṣā ⁹⁾ yogo hi no sadmani ⁹⁾ ||

śyāme | yathāhaṃ yaśodātanayaṃ locanābhyāṃ vilokayāmi tathā

25 katham bhavet |

ś y ā m ā |

mātāḥ | pralobhyāhaṃ ānayaṣye yadi te śraddhā | atha ca yo 'yaṃ

citrāphalake ¹⁰⁾ mayā līlayā racitaḥ sa tata īṣannyūnaḥ ¹¹⁾ survo

'pi sa eva saṃyag vilokyatām |

30 kīrtis tathaiva punar vilokayati |

ś y ā m ā |

kīrte ¹²⁾ paśya nirīkṣaṇe madhupates tv evāṃvidhe visphurat-

karṇāmbitakuṇḍale ca madana- vyāmohake gaṇḍayoh |

bāhū rūpataraṅginīsamuditau vīcīvanānyādr̥ṣau ¹³⁾

35 cintodrekavidhāyinī bhagavato vānī tu tattraiva hi ||

1) Zoo mijn gissing, de eerste syllabe van dit woord is onleesbaar, de twee anderen: manā 2) Zoo! 1. °manthanam? 3) kurvati 4) prakcho° 5) pr. m. dātumayenuta; de sec. m. geeft waarsch. het door mij opgenomene. 6) gatiṃ 7) Lees missch. °kṛtām (als appos. bij gatiṃ) 8) °kaṇṭha° 9) Woordscheiding en beteekenis onzeker. 10) °ko 11) ? staat er īṣannanyūnaḥ? 12) kīrte 13) Woordscheiding onzeker.

nepathye |

sāvadhānā bhavantu sāvadhānā bhavantu |

rājadvāre

sārdhayāmasya nādo

nihsūṇasya

prūdur āsīd anūnaḥ |

5

netalḥ prāyaḥ

ko 'pi bāhyaṃ prayātu

daṇḍyaḥ so 'yaṃ

goparājasya bhānoḥ ||

śyāmā |

koṣṭhapālaḥ prāya ākrosati | mayā katham gantavyam iti |

kīrtiḥ |

10

adya rūdhāntikaṃ sthitvā pratar mayā saṃsmāritā gaccha nandī-
śvaram | āgaccha sadmanīti |

kalpitavidhabhogopabhāre praviṣṭaḥ sarvaḥ kīrtya valambitapāṇir
ekato rūdhaikataḥ śyāmeti |

15

bhuktvaṇṇaṃ ruciraṃ sitāvimālitaṃ

pītvā payas talpage

rādhaśyāmalike nivṛttavanite ¹⁾

saudhe sudhāśobhite |

mugdhālāpabhujopaguhānarasa-

kṛiḍākālāpāir alaṃ

rātriṃ nirgamayāmbabhūvatur ²⁾ amū

vidyāprabodhāḥ iva ||

iti niṣkrāntaḥ |

|| i t i p a ṇ c a m o ' n k a ḥ ³⁾ ||

20

praveśakaḥ |

tataḥ praviśataḥ pūrṇamāsī śārādī ca |

pūrṇamāsī |

priye śārādī | āvayoh samāgamo jātaḥ paraṃ tu vrajavanitānūṃ
virahavedanūṃ na sahāmi | tathā hi |

25

mayi samuditacandracandrikāvitānair

alaghuvino ditadiktateṣu bāle |

sarasī natati kairavāṅganāpraṇālī

pavunavidhūnitapallavāligītā ||

tvayi samuditaśālīpākagandhaiḥ

30

praśamitareṇuvīyadvino ditodupaṅktyā |

vyathitahrdayagopakanyakāśamūho ⁴⁾

janayati me paritāpaśaśim ⁵⁾ antaḥ ||

śārādī |

sukhi | kiṃ vidheyaṃ ⁶⁾ tāsāṃ tāpaśāntyai |

¹⁾ nirvarta° ²⁾ nirgayāmba° ³⁾ Deze drie woorden door mij ingevoegd. ⁴⁾ °kanyakā°

⁵⁾ sic (metrum!) ⁶⁾ vidhayam

paurnamā sī¹⁾ |

rādham²⁾ āsūdyā²⁾ lilā- vidhanijadañitām³⁾ kāntakuñje⁴⁾ nivīṣṭaḥ
svātmā rāmo 'pi rāmā- caritaguruntayā yāmunīye 'mbusaṅghe |
saṁdhatte naiva nunaḥ navanijavacanair⁵⁾ bodhitāṁ yāminīṁ yā
5 saṁprāptā vatsarānte tvam iha sukhaguṇā śārādī matpurogā ||
ato 'yam āvābhyāṁ pratibodhanīyaḥ |

° śārādī |

bhavatu tathaiṣa |

ubhe parikramya |

10 sāyaṁ gopāśadāmā- ōkitakarmakamalaṁ dhūlidhūmrākāntaṁ
kāntaṁ gauvardhanīyair⁶⁾ nirupa(ma)vibhavair nīlajīmu(ta)gātram |
vanyāṇāṁkārakharvi-⁷⁾ kṛtasuracanaṁ gopitaṁ gopavargair
dūrād āyāntam āsū- gajam⁸⁾ ivā⁸⁾ sasukhī śārādī taṁ dadarśa ||
sakhī pūrṇime | gopava(r)gaḥ parīto 'yaṁ kathaṁ bodhyo
15 'lakṣyaṁ⁹⁾ tvayā⁹⁾ sthīyatām |
tataḥ praviśaty uktaveśo gopālaḥ |

gopālaḥ |

bho bho vayasīḥ | gā(va)ḥ svasvagoṣṭhaṁ nīyantām | yāvad
gēdohasunayo bhavet tāvaḥ jayasaṁ¹⁰⁾ dīyantām |

20 sarve |

yathājñāpayati devaḥ |

saprañāmaṁ nirgatāḥ |

pravīṣṭe tāvad¹¹⁾ ubhe¹¹⁾ |

bhagavaṁ | praṇavāvah |

25 kṛṣṇaḥ |

ke bhavatyaṁ |

śārādī |

svāmin | āgāminīyāṁ śārādī rāsakṛdārthaṁ pratijñātaṁ gopīnāṁ
puraḥ | sāham adya sapūrṇīmā bhavantaṁ smāraṇīya saṁprāptāsmi |

30 kṛṣṇaḥ |

sumyak smārīto 'smi |

dhyānamudrāṁ nāṭayati |

tāvat purastād āvirbhūtā yogamūyākhyā sakhī |

jayatu jayatu devaḥ | ko niyogaḥ |

1) purnā° 2) rādhabhasadya 3) ? vidhā° hs. 4) ex conj.; kali° hs. 5) naca°
6) °nīyai 7) °svaraḥ of °svaraḥ 8) jagāmira 9) lakṣyatvaṁ 10) sic. 11) tāvadubhe

kṛṣṇaḥ |

yogamāye |

madājñayā pūrvam ivādhunāpi

vimohayaitad ¹⁾ vrajamaṇḍalaṁ hi |

5

apūrvam aprākṛtavastujñātaṁ

rasāya ²⁾ tāvat tanu tanvi turṇam ||

yogamāyā |

yathājñāpayati devaḥ |

iti niṣkrāntā yogamāyā |

10 kṛṣṇo 'pi tvarayā goṣṭhaṁ praviśya godohaṁ nivartya ³⁾ yaśodādīn
pūrvavat pratośya māyayā vrajajanān vimohayāmāsa | svayaṁ tu
tadā |

vaṁśīm ūdāya baddhvā śirasi suradhanur- ⁴⁾ dīptabarhāvataṁsaṁ ⁴⁾

siñjanmañjīrabhūṣā- vṛtacaraṇayugo lolahārābhīrāmāḥ |

15

kāñcīmugdhāvalagno nasi lulitamahā- sūktisūnuprakāśo

goṣṭhād ⁵⁾ oṣṭhāruṇaśrīr ⁵⁾ naṭavaravapuṣā ruṅgam abhyājagāma ||

parito vilokyā |

aho atiramaṇīyam idaṁ kālindikūlam |

karpūracchoṭadhulī- ⁶⁾ lavam amaralatā- reṇusaṁprkṛtamādyad-

20

bhṛṅgālīgītā ⁷⁾ udyad- vidhuvīśadakalā- ⁸⁾ cchādītāśeṣatāpam ⁹⁾ |

kūlaṁ ¹⁰⁾ vātāvadhūta- sphuṭakumudalasat- keśaruś cāmarābhair ¹¹⁾

āvītaṁ sarvato me prathayati niturāṁ rāsalāsyāya cittam ||

bhavadu tāvad enāṁ mallikāmodamantharāṁ ¹²⁾ rākeśakararājī-

tāṁ ¹²⁾ rākārātrīṁ ¹³⁾ veṇuṇādenāhūtaballavo ¹⁴⁾ vallivellito 'haṁ

25

saṁmānayaṁi | tathā ca karoti |

vinidhāya manoharaveṇuṁ alaṁ ¹⁵⁾ madhuraṁ ¹⁵⁾ madhure ¹⁶⁾

vadane ¹⁷⁾ vana mālī |

gāyati mañjulahāsavinoditadevavadhuramitadyutiśālī ||

cañcalacandrikabhūṣaṇabhūṣitakuñcitakeśakalāpavikāśī |

30

rūdhikayā nijayā ¹⁸⁾ kalayā kalito lalito vitatāmlarapāśī ¹⁹⁾ ||

muralīravākaraṇena praviṣṭāḥ ²⁰⁾ svagrīhakāryam ²¹⁾ ujjhīya ²²⁾

gopyaḥ |

kṛṣṇaḥ |

saṁbhinnavadanasetur ²³⁾ gopavadhūpaddhatiś caisā |

35

āśu vidūritakulā

karṇivānaṁkūṣyāmā ²⁴⁾ ||

1) °getad 2) rasāya 3) nikarttya 4) Ex conj.; °dhanudatipto° hs. 5) goṣṭhadosṭhāru°

6) karpūracchoda° 7) °śītaṁ 8) °viśarvā° 9) cchalitā° (of is skhalitā bedoeld?)

10) kulāni 11) cāmarābhair 12) °mantharaprākeśa° 13) rākāṁ rātrīṁ 14) °valluci

15) alaṁmadhuran 16) madhuran 17) vanadane 18) nejaya 19) vitatamvara° 20) °ṭa

21) svagrīhāṇikā° 22) ujhiya 23) °vadasetur 24) karṇi° (woordscheiding?)

ākāśē |

bho bho ballavavyā¹⁾ vraje parito 'niṣṭam²⁾ avalokyatām iti |
tathā hi |

tā³⁾ nīṭāntaḥpradīpā⁴⁾ vrajavipinavadhūr⁴⁾ muktaparyāṅkabālā

5 hā kaṣṭam tyaktadehā- dyuparataviṣayā dhvastalajjā gurūṇām |

tūrṇaṃ vyatyastavastrā- bharaṇatanurūco bhinnakeśorubandhā
dūrād ākarṣayanti niśi nijaninadaili kapi dūtīva vaṁśi ||

api ca |

iyam adya samuddhator⁵⁾ dhvakarṇā⁵⁾

10 taruṇi⁶⁾ tūrṇam abhaṅkta⁷⁾ bhaktavṛddhyā⁸⁾ |

upaviṣṭasuhrijaneśu⁹⁾ bhoktum

taralātūṇitatūlam¹⁰⁾ utpalākṣi ||

api ca |

aho gopo 'py ayaṃ vibhṛāntaḥ | tathā hi |

15 vibhṛānto muralīraṇa capalo godohapātraṃ kare

kṛtvā kaṇjavilocano 'pi vṛṣabhaṃ baddhivā¹¹⁾ pade prsthataḥ |

dhumre¹²⁾ tiṣṭha tavāpi veṇuviṣamo¹³⁾ varvarti kiṃ cetasi-

ty uktvā¹⁴⁾ kambalakandharo hi vṛṣaṇaṃ nirvyājanā ākarṣati ||

kṛṣṇaḥ |

20 priye yogamāye | kasyākāśe¹⁵⁾ kalakalaḥ |

yogamāyā |

svāmim | kim aviditaṃ bhavatām | tava veṇuvivaravartinyā mayā-
karṣitagopījanānām¹⁶⁾ ayam ākrośaḥ | bhavantaṃ¹⁷⁾ tu¹⁷⁾ no¹⁷⁾

jānanti |

25 sākṣād viśvasamṛddhaye nijapadād āviṣṭam atyadbhutaṃ

gopālaṃ vapur udvahantaṃ adhunā vṛndāvane pāvane |

gopīnāṃ ciraśādhanaoditaphalā- svādāya divyānane

veṇuṃ saṃdadhataṃ¹⁸⁾ tam¹⁸⁾ utpaladalaṃ¹⁸⁾ brahmeti naite viduḥ ||

kṛṣṇaḥ |

30 tadā bhavadviṣayā etc nātrādhikāriṇaḥ | prasvāpaya tāvad enān
nijaśyāyām |

yogamāyā sapraṇāmam |

deva | tvadvimukhānām āvaraṇam evocitam | apasāritā mayaita

yathāsthānam |

1) vallava° 2) 'niṣṭham 3) Onzekeer; nāpnīṭāntaḥ° 4) °pipina° 5) ? samuddha-
tor⁵⁾ dhvakarṇā 6) taruṇi 7) abhaṅkta 8) °vudhya 9) suhūjjeneṣu 10) sic 11) vadhvā
12) dharmre 13) l. missch. °viṣayo 14) tyukta 15) ex conj.; het hs. heeft slechts:
priyeyogamokāśe. 16) °jananānām 17) ? bhavantaṭvanno 18) saṃdadhataṭvanno

jñānaikadivvamūrter bhavataḥ svānandatuṣṭasya |
 mayā ¹⁾ puṭite dṛśām vai vṛttiḥ kvāventane ²⁾ puṁsām ||
 punar ākāṣe sahasaivānakāvaghātū(ka)lukalāḥ |

kṛṣṇaḥ |

5 yogamāye |

vyomāṅgane madhuraṇaṇakāṇakīṇīnām ³⁾
 nādo mṛdaṅgamurajñanakavallakīnām |
 mugdhapralāpanivalaḥ surasundarīnām
 kasmād udeti kusumotkaravarṣa tīnām ||

10 yogamāyā |

deva | etc devaṅgālḥ sāksāt parapadanāyakam sarvātmānam sar-
 veśvaram nityaniravadyānantaguṇanilayam ⁴⁾ iha bhaktāvanāyāvīr-
 bhūtam | brahmādiddevaprārthanayāvīrbhūtadevavadhūnam aneka-
 sādhanasiddhānam vinodāyopāttamaṭavaraveśam ālokyā saṁjñātā-
 15 nandasamudohāḥ | bhavanmṛtyānmukūlavādyaśaṁbhāram ādāya devālḥ
 samupasthitāḥ |

kṛṣṇaḥ |

bhavatu tadā |

20 eṣā brahmanamayī sāksāt kelir advaitarūpiṇī |
 dhyāyatām anurāgeṇa matsūmīdhyavidhāyini ||

santo 'nayā mamā vilāsasudhātāṇīyā
 saṁsārāḥvaravigāhanasvedakhinnālḥ |
 yāsyanti śāntim atulāṇi (na) tathā kriyābhī(r)
 yogair na candriyajanaḥ ⁵⁾ na tapobhir ugrāḥ ||

25 rūjastamaḥprakṛtibhir durvijñeyā ⁶⁾ durāgrahāḥ |
 sāttvikāḥ sādhaḥ śāntāḥ ⁷⁾ śraddhayā dhārayanti tām ||

ākāṣe |

katham iyaṁ ⁸⁾ advaitarūpiṇī |

30 candro muṇcati keśarārūṇakarān vṛkṣeṣu nānyādṛśān ⁹⁾
 kālindīpulinaṁ sugandhamarutā grhṇāti cetasa tathā |
 gopānāṁ vanitāḥ prayānti śataśo hitvāryamārgaṁ ¹⁰⁾ mudā
 kāmūrtāḥ punar eti karṇapuṭake neṣat ¹¹⁾ praśānteh kathā ||

kṛṣṇaḥ |

yogamāye | ko 'yaṁ vitarkayati mallilām | pratibodhaya tāvad

35 enam |

¹⁾ ? māya hs. ²⁾ Corrupt, *kvā 're 'ntu (of tta) ne hs.* ³⁾ *kaṇḥkaṇaṇakīṇīkikiṇīnām*
⁴⁾ *nityanikhaghānāntagūṇa* ⁵⁾ sic ⁶⁾ *durvī* ⁷⁾ *śāntārūṇi* ⁸⁾ *eyam* ⁹⁾ sic
¹⁰⁾ *hitvā* ¹¹⁾ ? *neṣat* hs.

y o g a m ā y ā |

naiṣā rātriḥ ¹⁾

prakṛtā vyomacārin

nāyaṁ candraḥ

sūnpratāṁ sindhujanmā ²⁾ |

divyaṁ sarvaṁ

śuddhatattvātmakaṁ vai

5

yatra śrīmān

kṛīdate ³⁾ pūrnabodhaḥ ||

prakṛteḥ pariṇāmena

vyomādi racitaṁ ca yat |

prakṛtaṁ tad anityaṁ hi

karṇajanyaṁ amaṅgalam ||

muktagunyaṁ idaṁ sarvaṁ

avāṇmanam ⁴⁾ agocaram ⁴⁾ |

pañcopaniṣadā ⁵⁾ vedyaṁ

nirguṇaṁ nityaṁ advayaṁ ||

10

aprakṛtākhyāṁ dravyaṁ hi

saccidānandalakṣaṇam ⁶⁾ |

karṇakālakriyātitaṁ

avehi ⁷⁾ brahmaṁmadalam ||

idaṁ aprakṛtaṁ brahma-

śuraṇaṁ prakṛtāv api |

mokṣaṁ sūkṣmadīṣuṁ yaccha-

ty anubhāvaya tāṁ hrīdī ||

punar ā k ā ś c |

15

svāmin | alaiṁ atiprasaṅgena | ānītā prāyaśo bhagavatā satyasam-
kalpena golokād iyaṁ lilā |

siddhānto 'yaṁ sātṭvatānāṁ vimuktyai

nirdiṣṭo vai mūlabhutāgameṣu |

nityaiśvāryo jñānaśaktyādiyukto

20

devo divyo dīvyate divyarūpaiḥ ||

ity upararāma |

y o g a m ā y ā |

deva | paśya paśya |

bhūṣābhūṣitakuṁkumārṇarūco

gopyo nikuṇjāntare

25

tūrṇaṁ candramarīcikā iva harid-

ratnāgrasaudhāntare |

bhānor bhāsa ivāsītūmbujavane

bhṛṅgākule ⁸⁾ vārīda-

śreṇiṣv antaritūjvaladyutikalā ⁹⁾

dhūmeṣv ivāgneṣv chaṭāḥ ||

k ṛ ṣ ṇ a ḥ |

svāgataṁ vo mahābhāgaḥ

priyaṁ kiṁ karavāṇi vaḥ |

30

vrajasyānūmayāṁ kaccid ¹⁰⁾

brūtāgamaṇakūraṇam ||

rajany eṣā ghorarūpā

ghorasattvaṇiṣevitā |

pratiyāta vṛjaṁ neha

stheyaṁ stribhiḥ sumadhyamāḥ ¹¹⁾ |

g o p y a ḥ |

muralīm abhiyojya mukhe bhavatā bhavatāpahareṇa hare 'bhīhātāḥ |

35

kva vayaṁ pratiyāma ito bhavato vacanāmṛtaniṣcayapāṇikṛtāḥ ||

yadi no tava saṅgama eva tadā rajanī bhayadā śaśināpi dhṛtā |

kamaṇīya madhusmita ¹²⁾ kā hi vayanjaladhes tanayā carṇa prasatā ¹³⁾ ||

¹⁾ rātri ²⁾ sidhu° ³⁾ kṛīdata ⁴⁾ avāṇmanasagocaram ⁵⁾ niṣeda° ⁶⁾ saccidānanda°

⁷⁾ avehi ⁸⁾ bhṛṅga° ⁹⁾ āśvala° ¹⁰⁾ kiṁcid ¹¹⁾ Deze beide śloka's in Bhāg. pur.

X. 29. 18, 19. ¹²⁾ smita ¹³⁾ sic; woordscheiding onzeker (vayan jaladhes?)

kṛṣṇaḥ |

mātarah pitarah putrā bhrātarah patayaś ca vah |
vicinvanti hy apaśyanto mū kṛdhvaṃ bandhusādhvasam ¹⁾ ||

gopyaḥ |

5 pitarah patayo hi sukhāikanidhe svahitaṃ spṛhayanti param na
param |
tad iha kṣaṇabhaṅguram ekaśaṃ na ha dānavaram na
varam ²⁾ ||
kva tavānanacandrasudhāhasitaṃ kasitaṃ hṛdi ³⁾ tāpaharam hi
10 haram |
vidito 'si suhṛt ⁴⁾ tvam ⁴⁾ ihaiva hare kam ito ⁵⁾ 'nusrāmi ⁵⁾
naram kanaram ||

kṛṣṇaḥ |

15 dṛṣṭaṃ vanaṃ kusumitaṃ rākeśakararañjitaṃ |
yamunānilalīlajāt- tarupallavaśobhitaṃ ||
tad yāta māciraṃ goṣṭhaṃ śuśrūṣadhvaṃ patīm satih |
krandanti vatsū bālās ca tām pāyayata ⁶⁾ duhyata ⁶⁾ ||

gopyaḥ |

na vayan vanaḥkṣa vanaikarasā na gṛhaikarasā prapātiṃ cara-
20 vāmaḥ ⁷⁾ |
kim ⁸⁾ u ⁸⁾ vānanacandram apohya sukhāya puruṣa ⁹⁾ harer
vimṛśāmaḥ ||
parihṛtya kathaṃ patiputrajanaṃ bhagavantam upetya vrajaṃ
pratiyāmaḥ |
25 ○ ○ mānasakūlam ṛte varadā ¹⁰⁾ hṛdaye ¹⁰⁾ kim u gartarayo hy
abhiraṃ ¹¹⁾ ||

kṛṣṇaḥ |

athavā madabhisnebād bhavantyo yantritāśayāḥ |
āgatā hy upapannaṃ ¹²⁾ vaḥ ¹²⁾ prīyante mayi jantavaḥ ||
30 tathūpi |
bhartuḥ śuśrūṣaṃ strīṇāṃ paro dharmo hy amāyayā |
tad bandhūnāṃ ca kalyāṇyaḥ prajānāṃ cānuṣṭhaṇam ||
duḥśīlo durbhago vṛddho jaḍo rogy adhano 'pivā |
patih strībhir na hātavyo lokepsubhir apūtakī ||
35 asvargyam ayaśaśyaṃ ca phalgu kṛcchraṃ bhayāvaham |
jugupsitaṃ ca sarvatra aupapatyaṃ kulastriyāḥ ¹³⁾ ||

1) Bhāg. pur. l. c. 21. 2) Er ontbreekt iets (metrum!) 3) hadi 4) suhṛtvaṃ
5) itānusrāmi 6) tānapāyatadughata, doch vgl. Bhāg. pur. l. c. 22. 7) l. missch.
varayāmaḥ; voor prapātiṃ heeft het hs. prapāntim 8) Ex. conj.; kim tu hs.
9) Ergens ontbreekt iets. 10) ? varajahadye hs. 11) Daarachter, in den tekst:
bhavati śeṣaḥ 12) upapannantat 13) Deze vier sl. v. a's in Bhāg. pur l. c. 23—26.

g o p y a ḥ |

na vayan kamanīya bhavantam ṛte puruṣaṃ kam apīha paraṃ
vimṛśāmaḥ ¹⁾ |

yo hi mano ²⁾ sūsaṁram idaṃ sakalaṃ suniviśya bibharti

5 ucitaṃ na viḥāya tavāṅghriyugaṃ ³⁾ vrajanātha paraṃ katamaṃ
nikāmaḥ ||

kin hi jugupsitaṃ etaḍ alaṃ nirannu vṛthā pralagāmaḥ ⁴⁾ ||
pravrajāmaḥ |

k ṛ ṣ ṇ a ḥ |

10 śravaṇād darśanād dhyānān mayi bhāvo 'nukīrtanāt |
na tathā saṁnikarṣeṇa pratiyāta tato gṛhān ⁵⁾ ||

g o p y a ḥ |

tathyaṃ idaṃ bhavato vacanaṃ bhagavan na kadāpi vṛthā
lapitaṃ te |

15 'sādhanaṃ etaḍ alaṃ hi rater nanu sā tu yadā kṛpayā
'py uditā te ||

tvaṃ ⁶⁾ tu ⁶⁾ tayā vidhṛto na manāg ⁷⁾ api gantum alaṃ prabhava-
sy uditā te |

kin na karoṣi mudā hṛdaye hṛdayeṣa vrataṃ na paraṃ
śapathaṃ te ⁸⁾ ||

20 a p i c a |

maivaṃ vibho 'rhati bhavān gaditum nṛṣaṁsaṃ

saṁtyajya sarvaviśayāṁs tava pādamaṇḍale |

bhaktā bhajasva duravagraha mā tyajāsmān

25 devo yathādīpuruṣo bhajate mumukṣuṃ ⁹⁾ ||

k ṛ ṣ ṇ a ḥ |

yadi mayā kadacid adharmavacanam uktam syāt tadā bhavatibhir
evam uktam syād iti |

g o p y a ḥ |

30 kathaṃ vismṛtaṃ prāg bhāṣitaṃ likhitvā sthāpitam asmābhiḥ |
paśyatu bhavān |

k ṛ ṣ ṇ o v ā c a y a t i |

na mayy āveśitadhiyaṃ kāmāḥ kāmāya kalpate ¹⁰⁾ |

bharjitāḥ kvathitā dhānāḥ prāyo bījāya neṣate ¹¹⁾ ||

35 iti svanigaditum avekṣya |

aho yūyaṃ siddhāḥ | parīkṣārtham eva mayoktam | ato mām

ājñāpayantu bhavantyaḥ

1) °śāma 2) sic 3) tavāṅghri 4) Deze regel niet in orde. 5) Bhāg. pur. l. c. 27.

6) tvattu 7) mayānag 8) śapathanne 9) Dit vers Bhāg. pur. l. c. 31. 10) kalpyate

11) Bhāg. pur. X. 22 26.

gopyaḥ |

tan mah prasīda vṛjinārdana te 'nghrimūlaṃ
prāptā visṛjya vāsatis tvadūpāsanaśāl |
tvatsundarasmitanirikṣaṇatīvrakāma- ¹⁾
5 taptātmanāṃ ¹⁾ puruṣabhūṣana dehi dāsyam ||
vikṣyālakāvṛtamukhaṃ tava kuṇḍalaśrī-
guṇḍasthalādharasudhaṃ hasitāvalokam |
dattābhayaṃ ca bhujadaṇḍayugaṃ vilōkya
vakṣaḥ śrīyāikarumaṇaṃ ca bhavāma dāsyah ²⁾ ||

10 kṛṣṇas tu tadā svānurāgātīśayaṃ ālakṣya |

tāsūṃ madhye kamakaparidhir ³⁾ nīlajimūtagātro
mandasūpero- llasitanukhavidhan mugdhaveṇuṃ dadhānaḥ ||
amṣavyāsaktamādyam- ⁴⁾ madhukarakuṣita- sphītamālābhirāmaḥ
sāndrānandaikamūrtir- ⁵⁾ natavaravapuṣā kelim āviś cakāra ||

15 sūtradhāraḥ |

alam ativistareṇa | na vayanṃ prabhavāmo 'sya vicitrānantaśakter
bhagavato lilām ito darśayitum | yataḥ |

śūmāsikīṃ nātrim asurvarūpāṃ ⁶⁾
tatāna ⁷⁾ svātmānam ⁷⁾ anekadhā yaḥ |

20 dvandveṣu koṭītrayaḥ śallavīnām
ataḥ paraṃ ko 'numaye caritram ||

iti niṣkrāntāḥ sarve ||

eṣā gopālāhla kalayatu bhavatāṃ premavallīpraroḥaṃ
sadbuddhī⁸⁾ rāddhapāle vitaratu satatam dharmabuddhiṃ janeṣu |
25 jñānaṃ ⁹⁾ vairūgyam antar ⁹⁾ janayatu sudhiyūṃ durjanānāṃ vināśam
saukhyaṃ no bhāvabhājūṃ vipulayatu yaśaḥ paśyatāṃ sajjanānām ||
antaryāmi prayukto ¹⁰⁾ 'yam rāmakṛṣṇo hareḥ tanuḥ |
vaiṣṇavānāṃ vinodāya nāṭakaṃ vyatanod idam ||

|| i t i ś r ī g o p ā l a k e l i c a n d r i k ā b h i d h a ṃ

30 n ā ṭ a k a ṃ s a m ā p t a ṃ ||

¹⁾ °kamāslaptatmanā ²⁾ Bhāg. pur. X. 29 38—39. ³⁾ °paridhi ⁴⁾ °vyāmaktamāghaṇ
⁵⁾ °mūrti ⁶⁾ ? aśarva° hs. ⁷⁾ tatānamātmanam ⁸⁾ sadbuddhi ⁹⁾ jñānamvairā-
gyarmanar ¹⁰⁾ sic.

Lijst van opmerkelijke woorden en uitdrukkingen.

- agresarikṛta 60. 29 (voorāngegaan).
 aṅkurikṛta 131. 17.
 ativayas 67. 31 (hooge leeftijd).
 ākarṇanta 95. 28; 117. 33 (tot aan
 't ooreinde reikend, vgl. Bhartṛhari,
 śṛṅgāra 26: śravaṇapathaga).
 aḍambara 60. 5 (bet.?).
 ādrīkṛta 127. 25.
 ādrībhūta 99. 21.
 āsanīkṛta 56. 14.
 āśvavasya 71. 8, 10, vgl. 71. 17.
 indirāpati 124. 25 (Viṣṇu-Kṛṣṇa).
 tribha 78. 4 (nom. pr.?).
 nūch-sam, pra 93. 1.
 uttarayati-sam 79. 21.
 udarikḥroti 120. 17 (bet.?).
 ulgrivika 118. 25 (subst. f.?).
 uru voor partie: uruvidha 117. 34;
 uruphalita 45. 20.
 ullālayana 16. 18 (voor ullālayana?).
 karṇākarṇakṛtya 83. 21.
 kalindaja 65. 31 (yamuna).
 kālināga 66. 20 (kalīyānaga).
 kāśmīrīrasa 136. 3 (safran).
 kāṣṭhāyate 53. 9 (stokstijf worden).
 kīrti 115. 19 en elders (naam van Rādhā's
 moeder).
 kuntalita 123. 29.
 kṛṣṇā 83. 30; 124. 21 (yamunā).
 khañjībhūta 53. 35.
 khaṇḍopala 56. 20 (khaṇḍaśarkara).
 kharjūrikṛta 69. 3.
 khala 45. 24 (zon?).
 garuḍamanī 58. 14 (smaragd).
 garatapūrti 68. 25 (buik-, maagvulling).
 gomāyuka 128. 35 (bet.?).
 gauravatā 111. 29.
 gauvardhanīya 143. 11.
 ghaṭṭa 77. 30, 31; 79. 8; 85. 22 (veer).
 cakorīkṛta 102. 39; 118. 15.
 carv-sam 85. 23.
 cikrīḍasva 135. 34 (corrupt?).
 ceel, opmerkelijke plaatsing 67. 11; met
 yadi: 81. 11; 94. 7 (SPEYER, S. S.
 § 484, 3).
 javasa 143. 19 (yavasa).
 janubhaṅga 52. 33 (knieval).
 jhapatkara 47. 28.
 dīḍhira 112. 34.
 tankita (of atankita) 76. 28.
 tanurula (met u) 96. 7.
 tapanaḍuhitṛ 65. 16 (yamuna).
 tu(n)ph 85. 37.
 trayyanta 44. 13; 82. 11 (vedānta).
 tribhaṅga 46. 1 en tribhaṅgin 124. 32
 (drie buigingen hebbend; doelt blij-
 baar op de bevallig gekromde houding
 van hals, middel en knieën, vgl. ook
 118. 29; 137. 34).
 dandayitṛ 53. 28.
 damin 111. 19.
 dvarāyate 46. 9 (tot een (open) deur
 worden: toegankelijk worden).
 nandikeśa 140. 34 (waarsch. plaatsnaam).
 nidrāyita 53. 10.
 ni-apa 118. 3; 119. 32 (met obj.
 kalam enz.).
 nīrajana 48. 35; 131. 1 (met de in den
 Śubdukulpadr. aangevoerde bet. van
 ārātrika); denominat. daarv. 131. 2.

1) Deze lijst bevat woorden en enkele uitdrukkingen en grammaticale vormen, die de aandacht verdienen, omdat ze of niet bekend zijn (nl. aan de samenstellers der Petersburgsche woordenboeken) of niet door bewijspplaatsen gestaafd zijn, of om andere redenen opmerkenswaard schijnen. De beteekenis der meeste woorden is duidelijk, van velen daarentegen is zij, mij althans, onbekend,

- paktibhū 138. 15.
 padāyate 46. 10 (tot het (hoogste)* oord worden).
 parpaṭa 56. 20.
 paśuyukti 119. 17 (het.?).
 pāthonidhi 138. 19.
 pilū (met ū) 87. 15.
 puṭ-sam 101. 33.
 puṇyabharat 80. 7 (ben. van de yamuna?).
 pulkasaka 46. 22 (naam van zekere barbaren).
 pulla 99. 11 (6k. 26?) (= phulla of corrupt?).
 pūpayate 70. 27 (tot koek worden).
 puli 70. 32 (soort gebak = pūlika).
 pūlikā 56. 19.
 pratyālambha 117. 19 (het zich verzetten).
 prapūlikā 54. 9 (soort gebak).
 pramukhita 43. 7.
 pramlānāyati 132. 7 (denomin. van pramlāna, vgl. prasvinnāyati).
 prasnut 109. 26.
 prasvinnāyati 108. 5.
 preṇamaya 105. 31.
 prollāsa 96. 12; 112. 37.
 phenikā 56. 20 (zeker gerecht).
 bakūla (met u) 64. 11.
 bhaktiāyate 70. 25 (tot voedsel worden).
 bhānu 112. 26 en elders (vṛṣabhānu, naam van Rādhā's vader).
 madhureṣu 102. 11 (= madhuripu).
 madhuśīrṣika 65. 21.
 mādhubakā 134. 5.
 mukuribhūta 61. 30.
 mudrikṛta 104. 26.
 muralikā 96. 24; 97. 20; 118. 29.
 murali 44. 25; 83. 34 en elders (fluit).
 yathopayogaṃ 126. 25 (= °joṣam).
 yāmanīya 143. 3.
 rambhāṇa 48. 11 (geloei).
 rasālikā 56. 20 (zeker gerecht).
 rūmanāyaka 46. 10 (= rūmanatha).
 rāvali 140. 35 (waarsch. plaatsnaam).
 rāsālāya 43. 13; 144. 22.
 rūṣ-pari 64. 12.
 lul-pari 84. 14; -vi: vilulat- 6^e pracs. kl. 101. 6.
 vidyaprabodha 142. 17 (zooveel als vi-dyādharma?).
 vivarikṛta 94. 19 (bet.?).
 vṛndaṭavī 95. 17 (= vṛndāvana).
 vṛndadevī 67. 25.
 vyamohaka 141. 33.
 śūñc-ā 119. 17 (ophangen, bevestigen).
 śiṣ-ni (caus.) 80. 18 (= niḥśeṣayati).
 śu(m)ph-pari 85. 35.
 saṃlapin 132. 29.
 samalambana 66. 12.
 saṃuccana 80. 33.
 sahasrabhūja 88. 16 (= Arjuna Kartavyrya).
 sāṅkuribhūta 92. 29; 98. 7.
 sardhāyāma 142. 3 (persoonsnaam?).
 siñcīta 114. 12 (part. praet. van den praesensstem).
 siñj 45. 38; 75. 8; 144. 14 (= śiñj).
 siñjana 135. 10.
 sitayate 70. 25 (tot suiker worden).
 sīdhura 120. 9 (= sīdhu).
 simantini 125. 7 (zekere struik of boom).
 sirapaṇi 82. 34.
 sūnu 144. 15 (zou).
 sūcaka 76. 33.
 stubh-pa, caus. 117. 13; -sam, caus. 83. 37.
 suuti 110. 5.
 sphūryati 125. 27, sphūryat 134. 28 (= sphurati).
 smera 43. 8, 60. 5 en vele malen elders, subst. (glimlach).
 svajanāyate 46. 8 (tot een verwant worden).
 has-sam, caus. 69. 24.
 hastakurvanti 56. 2 (de hand leggen op).
 hrād 69. 32 (āhrād = āhlad).

M e t r a.

Pag. 43, r. 1—4 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 6—9 : id.
 „ „, r. 11—14 : combinatie van vaip-
 śasthabila en upen-
 dravajrā.
 „ „, r. 17—20 : combinatie van upa-
 jati en vaitaliya.
 „ „, r. 21—22 : upagiti.
 „ „, r. 26—29 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 44, r. 13—16 : id.
 „ „, r. 22—25 : id.
 „ „, r. 32—35 : vasantatilaka.
 „ 45, r. 3—6 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 11—14 : combinatie van vai-
 taliya en aupacchan-
 dasika.
 „ „, r. 17—20 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 23—24 : śloka.
 „ „, r. 26—27 : gīti.
 „ „, r. 31—34 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 46, r. 4—5 : upagiti.
 „ „, r. 6—10 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 15—18 : id.
 „ „, r. 27—30 : rathoddhata.
 „ „, r. 33—36 : vasantatilaka.
 „ 47, r. 6—9 : svāgatā.
 „ „, r. 11—14 : id.
 „ „, r. 16—19 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 21—22 : śloka.
 „ „, r. 25—28 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 35—36 : gīti.
 „ 48, r. 10—13 : sragdharā.
 „ „, r. 16—19 : svāgatā.
 „ „, r. 21—24 : id.
 „ „, r. 25—28 : rathoddhata.
 „ „, r. 29—32 : svāgatā.
 „ 49, r. 2—3 : śloka.
 „ „, r. 11—12 : gīti.
 „ „, r. 25—29 en 30—33 : vasanta-
 tilaka.
 „ 50, r. 5—6 : upagiti.

Pag. 50, r. 8—11 en 13—16 : śārdūla-
 vikrīḍita.
 „ „, r. 18—21 : triṣṭubh.
 „ „, r. 24—27 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 28—29 : śloka.
 „ „, r. 35—38 : śālinī.
 „ 51, r. 2—9 : drie śloka's.
 „ „, r. 22—23 : arya.
 „ „, r. 26—27 : upagiti.
 „ „, r. 34—p. 52, r. 3 : drie upagiti's.
 „ 52, r. 8—11 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 13—16 : sragdharā.
 „ „, r. 19—20 : śloka.
 „ „, r. 24—25 : gīti.
 „ „, r. 30—33 : twee śloka's.
 „ 53, r. 4—11 : twee śārdūlavikrī-
 ḍita's.
 „ „, r. 12—13 : upagiti.
 „ „, r. 14—15 : śloka.
 „ „, r. 28—29 : arya.
 „ „, r. 32—33 : udgiti.
 „ 54, r. 1—4 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 9—10 : gīti (?).
 „ „, r. 11—14 : sragdharā.
 „ 55, r. 1—4 : id.
 „ „, r. 7—10 : praharsīṇī.
 „ „, r. 12—15 : twee śloka's.
 „ „, r. 18—19 : upagiti.
 „ „, r. 24—25 : arya.
 „ „, r. 29—30 : śloka.
 „ 56, r. 6—7 : upagiti.
 „ 57, r. 18—19 : śloka.
 „ „, r. 22—25 : twee śloka's.
 „ „, r. 34—35 : upagiti.
 „ 58, r. 2—3 : id.
 „ „, r. 4—7 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 10—11 : upagiti.
 „ „, r. 14—15 : id.
 „ „, r. 20—21 : id. (?)
 „ „, r. 24—27 : vasantatilaka.
 „ „, r. 29—30 : gīti.

Pag. 59, r. 2—5 : sragdharā.
 „ „, r. 8—9 : śloka.
 „ „, r. 12—15 : mālīnī.
 „ „, r. 23—24 : upagīti.
 „ „, r. 32—35 : sragdharā.
 „ 60, r. 3—6 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 9—12 : vasantatilaka.
 „ „, r. 14—17 : id.
 „ „, r. 34—35 : upagīti.
 „ 61, r. 6—9 : rathoddhata.
 „ „, r. 18—21 : sragdharā.
 „ „, r. 24—27 : śikhariṇī.
 „ „, r. 30—31 : upagīti.
 „ „, r. 33—34 : āryā.
 „ 62, r. 4—5 : upagīti.
 „ „, r. 9—12 : sragdharā.
 „ „, r. 17—18 : āryā.
 „ „, r. 22—25 : śikhariṇī.
 „ 63, r. 1—4 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 10—11 : śloka.
 „ „, r. 22—23 : āryā.
 „ „, r. 26—29 : sragdharā.
 „ „, r. 34—p. 64, r. 4 : twee śārdūlavikrīḍita's.
 „ 64, r. 7—14 : metrisch?
 „ „, r. 20—23 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 26—33 : twee idem.
 „ 65, r. 5—8 : id.
 „ „, r. 12—13 : udgīti.
 „ „, r. 15—18 : sragdharā.
 „ „, r. 21—22 : śloka.
 „ „, r. 31—34 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 66, r. 9—12 : id.
 „ „, r. 18—29 : drie śalīnī's.
 „ „, r. 34—35 : śloka.
 „ 67, r. 5—8 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 31—38 : twee idem.
 „ 68, r. 10—13 : id.
 „ „, r. 20—23 : triṣṭubh.
 „ 69, r. 2—5 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 11—14 : id.
 „ „, r. 18—21 : id.
 „ „, r. 24—25 : udgīti.
 „ „, r. 30—33 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 35—p. 70, r. 2 : śikhariṇī.
 „ 70, r. 17—20 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 25—28 : vasantatilaka.
 „ „, r. 31—32 : upagīti.
 „ 71, r. 5—8 : vasantatilaka.

Pag. 71, r. 13—20 : twee śārdūlavikrīḍita's.
 „ „, r. 26—29 : sragdharā.
 „ „, r. 31—34 : id.
 „ 72, r. 4—7 : vasantatilaka.
 „ „, r. 9—16 : sragdharā en mandākṛānta gecombineerd.
 „ „, r. 24—27 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 31—32 : gīti.
 „ 73, r. 2—5 : śalīnī.
 „ „, r. 9—10 : udgīti.
 „ „, r. 14—15 : upagīti.
 „ „, r. 16—19 : praharsīṇī.
 „ „, r. 20—23 : śalīnī.
 „ „, r. 32—35 : svagata.
 „ 74, r. 4—5 : udgīti.
 „ „, r. 9—10 : id.
 „ „, r. 16—17 : upagīti.
 „ „, r. 18—19 : āryā.
 „ „, r. 20—21 : upagīti.
 „ „, r. 22—23 : id.
 „ „, r. 29—30 : āryā.
 „ 75, r. 2—3 : upagīti.
 „ „, r. 7—10 : śalīnī.
 „ „, r. 13—14 : upagīti.
 „ „, r. 15—16 : id.
 „ „, r. 17—18 : udgīti.
 „ „, r. 26—29 : śalīnī.
 „ „, r. 31—32 : udgīti.
 „ „, r. 35—38 : twee upagīti's.
 „ 76, r. 3—4 : id.
 „ „, r. 7—10 : śalīnī.
 „ „, r. 12—15 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 17—20 : śikhariṇī.
 „ „, r. 22—23 : āryā.
 „ „, r. 27—30 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 34—37 : śalīnī.
 „ 77, r. 7—10 : rathoddhata.
 „ „, r. 12—13 : metrisch?
 „ „, r. 15—18 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 20—23 : id.
 „ 78, r. 3—6 : rathoddhata.
 „ „, r. 8—9 : upagīti (defect!).
 „ „, r. 11—14 : śikhariṇī.
 „ „, r. 17—20 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 23—26 : sragdharā.
 „ „, r. 30—33 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 79, r. 2—5 : sragdharā.

Pag. 79, r. 7—8 : ārya.
 „ „, r. 10—13 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 16—19 : id.
 „ „, r. 24—27 : mayūragati.
 „ „, r. 30—33 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 80, r. 1—4 : sragdhara.
 „ „, r. 6—9 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 11—14 : vasantatilaka.
 „ „, r. 15—18 : mayūragati.
 „ „, r. 20—23 : id.
 „ „, r. 26—29 : vasantatilaka.
 „ „, r. 31—34 : id.
 „ 81, r. 2—3 : upagiti.
 „ „, r. 4—5 : āryā.
 „ „, r. 7—10 : mayūragati.
 „ „, r. 20—21 : upagiti.
 „ „, r. 26—27 : id.
 „ „, r. 29—30 : id.
 „ „, r. 32—35 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 82, r. 11—22 : drie id.
 „ „, r. 31—35 : śālini (ontbr. iets?)
 „ 83, r. 2—3 : metrum?
 „ „, r. 7—8 : upagiti.
 „ „, r. 10—11 : āryā.
 „ „, r. 13—14 : śloka.
 „ „, r. 23—26 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 30—31 : upagiti.
 „ „, r. 33—34 : giti.
 „ „, r. 36—37 : āryā.
 „ 84, r. 2—3 : upagiti.
 „ „, r. 5—8 : vasantatilaka.
 „ „, r. 10—11 : upagiti.
 „ „, r. 12—15 : mayūragati.
 „ „, r. 16—20 : id.
 „ „, r. 22—25 : śālini.
 „ „, r. 27—30 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 32—35 : svāgata.
 „ 85, r. 2—3 : upagiti.
 „ „, r. 5—6 : śloka.
 „ „, r. 9—12 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 16—19 : id.
 „ „, r. 22—25 : id.
 „ „, r. 27—30 : śālini.
 „ „, r. 32—39 : acht dactyli.
 „ 86, r. 2—5 : malini.
 „ „, r. 7—10 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 12—15 : rathoddhata.
 „ „, r. 19—22 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 25—28 : id.

Pag. 86, r. 32—35 : śālini.
 „ 87, r. 2—3 : upagiti.
 „ „, r. 8—11 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 13—16 : id.
 „ „, r. 18—21 : aupacchandāsika(?).
 „ „, r. 26—27 : upagiti.
 „ „, r. 31—34 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 88, r. 1—4 : śikhariṇi.
 „ „, r. 6—7 : śloka.
 „ „, r. 9—12 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 14—17 : pṛthvī.
 „ „, r. 22—25 : śālini.
 „ „, r. 26—29 : rathoddhata.
 „ 89, r. 2—5 : aupacchandāsika.
 „ „, r. 7—8 : id. (b).
 „ „, r. 16—19 : śālini.
 „ „, r. 23—26 : śikhariṇi.
 „ 90, r. 2—5 : sragdharā.
 „ „, r. 12—13 : metrum?
 „ „, r. 15—18 : aupacchandāsika(?).
 „ „, r. 21—22 : udgiti.
 „ „, r. 29—32 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 91, r. 9—10 : śloka.
 „ „, r. 12—13 : id.
 „ „, r. 17—20 : sragdharā.
 „ „, r. 26—27 : upagiti.
 „ „, r. 29—30 : metrum? id?
 „ 92, r. 2—5 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 7—10 : sragdhara.
 „ „, r. 17—20 : puṣpitaḡrā.
 „ „, r. 22—25 : soort van id.
 „ „, r. 27—30 : śālini.
 „ „, r. 31—34 : śikhariṇi.
 „ 93, r. 2—5 : praharṣiṇi.
 „ „, r. 8—9 : āryā.
 „ „, r. 12—15 : śālini.
 „ „, r. 21—22 : upagiti.
 „ „, r. 29—32 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 34—35 : upagiti.
 „ 94, r. 2—5 : sragdharā.
 „ „, r. 9—12 : praharṣiṇi.
 „ „, r. 18—21 : twee upagiti's.
 „ „, r. 23—26 : śālini.
 „ „, r. 28—29 : upagiti.
 „ „, r. 31—34 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 95, r. 2—5 : praharṣiṇi.
 „ „, r. 7—10 : puṣpitaḡrā.
 „ „, r. 12—15 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 17—20 : śikhariṇi.

Pag. 95, r. 21—25:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 28—31:	śālinī.
„ „, r. 33—36:	id.
„ 96, r. 1—2:	upagīti.
„ „, r. 4—5:	id.
„ „, r. 7—8:	āryā.
„ „, r. 11—14:	śikhariṇī.
„ „, r. 19—22:	śālinī.
„ „, r. 24—25:	} śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 28—29:	
„ „, r. 32—35:	praharṣiṇī.
„ 97, r. 4—7:	rathoddhata.
„ „, r. 10—17:	twee śālinī's.
„ „, r. 20—23:	vasantatilaka.
„ „, r. 26—29:	id.
„ „, r. 32—35:	aupacchandāsika.
„ 98, r. 6—9:	sragdharā.
„ „, r. 14—17:	soort van aupacchandāsika.
„ „, r. 22—23:	śloka.
„ „, r. 26—29:	sragdharā.
„ „, r. 31—34:	id.
„ 99, r. 5—8:	praharṣiṇī.
„ „, r. 12—15:	sragdharā.
„ „, r. 16—19:	id.
„ „, r. 25—28:	id.
„ „, r. 30—33:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 35—38:	id.
„ 100, r. 2—5:	śālinī.
„ „, r. 7—10:	puṣpitaḡra.
„ „, r. 18—21:	mālinī.
„ „, r. 23—26:	id.
„ „, r. 32—35:	id.
„ 101, r. 3—6:	sragdharā.
„ „, r. 18—21:	svagatā.
„ „, r. 25—33:	aupacchandāsika's.
„ 102, r. 2—13:	drie idem.
„ „, r. 15—26:	drie puṣpitaḡra's.
„ „, r. 29—35:	twee viyoginī's.
„ „, r. 36—39:	śārdūlavikrīḍita.
„ 103, r. 1—4:	viyoginī.
„ „, r. 6—9:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 11—12:	udgīti.
„ „, r. 19—20:	upagīti.
„ „, r. 26—29:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 31—34:	śālinī.
„ 104, r. 5—8:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 14—17:	id.
„ „, r. 22—27:	id.

Pag. 104, r. 32—35:	śikhariṇī.
„ 105, r. 4—p. 107, r. 23:	śloka's.
„ 107, r. 24—27:	puṣpitaḡrā.
„ „, r. 28—31:	mālinī.
„ 108, r. 3—6:	sragdharā.
„ „, r. 9—10:	gīti.
„ „, r. 12—13:	upagīti.
„ „, r. 14—15:	gīti.
„ „, r. 24—25:	āryā.
„ „, r. 25—28:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 31—34:	id.
„ 109, r. 2—5:	id.
„ „, r. 9—12:	rathoddhata.
„ „, r. 13—16:	viyoginī.
„ „, r. 19—22:	śālinī.
„ „, r. 24—27:	id.
„ „, r. 33—36:	id.
„ 110, r. 4—7:	sragdharā.
„ „, r. 11—14:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 17—18:	āryā.
„ „, r. 25—28:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 31—32:	gīti.
„ 111, r. 10—13:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 19—22:	id.
„ „, r. 27—30:	id.
„ „, r. 33—36:	śikhariṇī.
„ 112, r. 2—5:	rathoddhata.
„ „, r. 19—26:	twee śārdūlavikrīḍita's.
„ „, r. 34—37:	id.
„ 113, r. 3—6:	id.
„ „, r. 19—20:	upagīti.
„ „, r. 25—28:	mandakranta en sragdharā.
„ „, r. 30—33:	sragdharā.
„ 114, r. 3—6:	rathoddhata en svagatā.
„ „, r. 12—15:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 27—36:	twee śloka's.
„ „, r. 32—33:	metrisch?
„ 115, r. 4—7:	śālinī.
„ 116, r. 2—5:	śārdūlavikrīḍita.
„ „, r. 10—13:	id.
„ „, r. 25—28:	id.
„ „, r. 31—34:	vasantatilaka.
„ 117, r. 2—5:	sragdharā.
„ „, r. 18—21:	śālinī.
„ „, r. 27—30:	id.
„ „, r. 33—36:	id.

Pag. 116, r. 2—5 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 7—8 : upagīti.
 „ „, r. 12—15 : sragdhārā.
 „ „, r. 17—20 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 23—26 : sragdhara.
 „ „, r. 29—32 : id.
 „ 119, r. 1—4 : id.
 „ „, r. 16—19 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 30—33 : id.
 „ 120, r. 7—14 : twee rathoddhata's.
 „ „, r. 16—19 : svagatā.
 „ „, r. 23—30 : twee viyoginī's.
 „ „, r. 32—35 : id.
 „ 121, r. 14—17 : śālinī.
 „ 122, r. 3—6 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 9—12 : vasantatilaka.
 „ „, r. 17—20 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 23—26 : svagatā.
 „ „, r. 28—31 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 123, r. 6—9 : vasantatilaka.
 „ „, r. 23—26 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 28—31 : svagatā.
 „ 124, r. 1—4 : twee śloka's.
 „ „, r. 7—10 : vasantatilaka.
 „ „, r. 20—33 : 3 maal combinatie van vanṣastha en upendravajra (*).
 „ „, r. 35—36 : śloka.
 „ 125, r. 6—9 : vasantatilaka.
 „ „, r. 12—15 : praharṣiṇī.
 „ „, r. 18—21 : puṣpitaḡra.
 „ „, r. 24—27 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 30—33 : vasantatilaka.
 „ 126, r. 2—5 : pṛthivī.
 „ „, r. 7—10 : bhujāṅgaprayāta.
 „ „, r. 30—33 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 127, r. 15—18 : id.
 „ „, r. 25—28 : id.
 „ „, r. 31—34 : id.
 „ 128, r. 5—8 : rathoddhata.
 „ „, r. 15—18 : śālinī.
 „ „, r. 27—30 : id.
 „ „, r. 33—36 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 130, r. 2—5 : aupacchandāsika.
 „ „, r. 13—16 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 18—21 : id.
 „ „, r. 24—27 : vasantatilaka.
 „ „, r. 30—33 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 131, r. 6—9 : sragdhārā.

Pag. 131, r. 19—22 : śālinī.
 „ „, r. 33—36 : id.
 „ 132, r. 4—7 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 10—11 : upagīti.
 „ „, r. 14—15 : id.
 „ „, r. 18—19 : id.
 „ „, r. 25—26 : id.
 „ „, r. 28—29 : id.
 „ „, r. 30—31 : udgīti.
 „ 133, r. 5—8 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 10—13 : śālinī.
 „ „, r. 30—33 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 134, r. 7—10 : id.
 „ „, r. 16—19 : id.
 „ „, r. 28—31 : id.
 „ 135, r. 9—12 : id.
 „ „, r. 17—20 : id.
 „ „, r. 23—26 : id.
 „ „, r. 28—31 : id.
 „ 136, r. 1—8 : twee idem.
 „ „, r. 11—14 : śālinī.
 „ „, r. 19—22 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 25—26 : śloka.
 „ „, r. 28—29 : id.
 „ „, r. 31—p. 137, r. 5 : vasantatilaka.
 „ 137, r. 7—10 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 12—13 : upagīti (?).
 „ „, r. 17—20 : vasantatilaka.
 „ „, r. 27—30 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 33—36 : id.
 „ 138, r. 4—7 : rathoddhata.
 „ „, r. 9—12 : śikharīṇī.
 „ „, r. 18—21 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 26—29 : vasantatilaka.
 „ 139, r. 2—5 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 13—16 : id.
 „ „, r. 20—23 : id.
 „ „, r. 30—33 : śikharīṇī.
 „ 140, r. 8—11 : praharṣiṇī.
 „ „, r. 17—20 : id. afgewiss. met ?
 „ „, r. 23—26 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 28—31 : puṣpitaḡra.
 „ „, r. 34—37 : śālinī.
 „ 141, r. 3—6 : id.
 „ „, r. 12—15 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 20—23 : id.
 „ „, r. 32—35 : id.
 „ 142, r. 3—6 : śālinī.
 „ „, r. 14—17 : śārdūlavikrīḍita.

Pag. 142, r. 25—32: aupacchandāsika.
 „ 143, r. 2—5 : sragdhara.
 „ „ , r. 10—13: id.
 „ 144, r. 3—6 : upendravajrā.
 „ „ , r. 13—16: sragdhara.
 „ „ , r. 19—22: id.
 „ „ , r. 26—30: anapaestisch en
 dactylisch.
 „ „ , r. 34—35: upagiti.
 „ 145, r. 4—7 : sragdhara.
 „ „ , r. 9—12: upajati.
 „ „ , r. 15—18: śārdulavikrīḍita.
 „ „ , r. 25—28: id.
 „ 146, r. 1—2 : upagiti.
 „ „ , r. 6—9 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 19—20: śloka.
 „ „ , r. 21—24: vasantatilaka.
 „ „ , r. 25—26: śloka.
 „ „ , r. 29—32: śārdulavikrīḍita.
 „ 147, r. 2—5 : śalinī.
 „ „ , r. 6—13: vier śloka's.
 „ „ , r. 17—20: triṣṭubh.
 „ „ , r. 24—27: śārdulavikrīḍita.
 „ „ , r. 29—32: twee śloka's.

Pag. 147, r. 34—37: verzen van acht
 anapaesten (toṭaka)
 „ 148, r. 2—3 : śloka.
 „ „ , r. 5—12: verzen van acht
 anapaesten.
 „ „ , r. 14—17: twee śloka's.
 „ „ , r. 19—26: anapaestisch.
 „ „ , r. 28—36: vier śloka's.
 „ 149, r. 2—8 : anapaestisch en
 dactylisch.
 „ „ , r. 10—11: śloka.
 „ „ , r. 13—20: dactylisch.
 „ „ , r. 22—25: vasantatilaka.
 „ „ , r. 33—34: śloka.
 „ 150, r. 2—9 : twee vasantatila-
 ka's.
 „ „ , r. 11—12: combinatie van
 mandakranta en
 citralekhā.
 „ „ , r. 13—14: sragdhara.
 „ „ , r. 18—21: indravajra en u-
 pendravajra.
 „ „ , r. 23—26: sragdhara.
 „ „ , r. 27—28: śloka.

Addendum en Corrigendum.

Op pag. 19, noot 2. Het is mij intusschen gebleken, dat deze wijze van versiering geen gegeven is ter tijdsbepaling van ons tooneelstuk, daar ze reeds door Bhartṛhari vermeld wordt: śṛṅgāraśataka 47: nāsaḡramuktaphalacchalana.

Pag. 99, r. 9 l. bhavatibhis i. p. v. bhayatibhis.

